

วารสารปรัชญาอาศรม

Journal of Prajna Ashram

ปีที่ 4 ฉบับที่ 1 (มกราคม - มิถุนายน) 2565

Vol. 4 No. 1 (January - June) 2021

วัตถุประสงค์

วารสารปรัชญาอาศรม เป็นวารสารวิชาการราย 6 เดือน (ปีละ 2 ฉบับ ฉบับที่ 1 มกราคม - มิถุนายน, ฉบับที่ 2 กรกฎาคม - ธันวาคม) มีวัตถุประสงค์เพื่อเผยแพร่บทความทางวิชาการ ด้านปรัชญา วัฒนธรรม และศาสนา และเพื่อเผยแพร่บทความวิชาการ ด้านมนุษยศาสตร์ และสังคมศาสตร์ ที่ประยุกต์องค์ความรู้จากมิติทางด้านปรัชญา วัฒนธรรม และศาสนา

บทความที่ส่งมาขอรับการตีพิมพ์ในวารสารปรัชญาอาศรม จะต้องไม่เคยตีพิมพ์หรืออยู่ระหว่างการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อการตีพิมพ์ในวารสารอื่น ผู้เขียนบทความจะต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์การเสนอบทความวิชาการหรือบทความวิจัยเพื่อตีพิมพ์ในวารสารปรัชญาอาศรม อย่างเคร่งครัดรวมทั้งระบบการอ้างอิงต้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่วารสารปรัชญาอาศรมกำหนด

ทัศนะและความคิดเห็นที่ปรากฏในบทความวารสารปรัชญาอาศรม ถือเป็นความรับผิดชอบของผู้เขียนบทความนั้น และไม่ถือเป็นทัศนะและความรับผิดชอบของกองบรรณาธิการวารสารปรัชญาอาศรม

๑ เจ้าของ (Owner)

บัณฑิตศึกษา

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตเชียงใหม่

139 ถนนสุเทพ ตำบลสุเทพ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ 50200

053 - 278967, 053 - 270451 ต่อ 311

๑ ที่ปรึกษา (Advisors)

พระธรรมวัชรบัณฑิต, ศ.ดร.	อธิการบดี
พระวิมลเมธี	รองอธิการบดีวิทยาเขตเชียงใหม่
พระสุธีรัตนบัณฑิต, รศ.ดร.	ผู้อำนวยการสถาบันวิจัยพุทธศาสตร์
พระมหาสมบุรณ์ วุฒิกโร, รศ. ดร.	คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
พระมหาหรรษา ธมฺมหาโส,รศ.ดร.	ผู้ช่วยอธิการบดีฝ่ายวิชาการ
พระมหาชุตีภัก อภินนุโท	ผู้อำนวยการส่วนงานวางแผนและส่งเสริมการวิจัย

๑ บรรณาธิการบริหาร (Executive Editor)

ดร.พิสิษฐ์ โคตรสุโพธิ์	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตเชียงใหม่
------------------------	---

๑ หัวหน้ากองบรรณาธิการ (Chief Editor)

พระวิสิทธิ์ จิตวิสิทธ์, ผศ, ดร.	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตเชียงใหม่
---------------------------------	---

๑ กองบรรณาธิการ (Editorial Board)

พระสัญญาชัย ญาณวีโร, ดร.	มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตล้านนา
พระอธิวัฒน์ รตนวณโณ, ดร.	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขต เชียงใหม่
รศ.ดร. ฉลองเดช คุณานูมาต	มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
รศ. ลิปิกร มาแก้ว	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล วิทยาเขตล้านนา
ผศ.ดร. ตระกูล ชำนาญ	มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตล้านนา
ผศ.ดร. โผน นามณี	มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตล้านนา
ผศ.ดร.สมหวัง แก้วสุฟอง	มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
ผศ.ดร. สัญญา สะสอง	มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่
ผศ.ดร.ประทีป พิษทองกลาง	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา

ดร. ส่งเสริม แสงทอง
ดร.บุญญาพร ยอดคง

มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่
สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดเชียงใหม่

๑ ผู้ช่วยบรรณาธิการ

พระครูปลัดจันทรบ โขติวิโส

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาเขตเชียงใหม่

๑ ผู้ทรงคุณวุฒิภายในมหาวิทยาลัย

พระมหาทรรษา ธรรมหาโส, รศ.ดร. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

พระครูสิริปริยัตยานุศาสตร์, ดร. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาเขตเชียงใหม่

พระครูสิริบรมธาตุพิทักษ์, ผศ.ดร. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาเขตเชียงใหม่

พระวิสิทธิ์ จิตวิสิทฺโธ, ดร. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาเขตเชียงใหม่

พระอธิวัฒน์ รตนวณโณ, ดร. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาเขตเชียงใหม่

รศ.ดร.พูนชัย ปันธิยะ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาเขตเชียงใหม่

ผศ.ดร.เทพประวิณ จันทร์แรง มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาเขตเชียงใหม่

ดร.พิสิษฐ์ โคตรสุโพธิ์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาเขตเชียงใหม่

๑ ผู้ทรงคุณวุฒิภายนอกมหาวิทยาลัย

รศ. ดร. ทิพวรรณ ทังมั่งมี	มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
รศ. ดร. สัณญา สะสอง	มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่
รศ. ดร. วิโรจน์ อินทนนท์	มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
รศ. ดร. ฉลองเดช คุณานูมาต	มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
รศ. ดร. รศ.ดร.ปรุทมม์ บุญศรีตัน	มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
รศ. ลิปิกร มาแก้ว	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล วิทยาเขตล้านนา
ผศ. ดร. สมหวัง แก้วสุฟอง	มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
ผศ. ดร. สุขชาติ เศรษฐมณี	มหาวิทยาลัยพายัพ
ผศ. ดร. ชัยณรงค์ ศรีมันตะ	มหาวิทยาลัยบูรพา
ผศ. ดร. ประทีป พีชทองกลาง	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล วิทยาเขตล้านนา
ผศ. ดร. สยาม ราชวัตร	มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
ผศ. ดร. โผน นามมณี	มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตล้านนา
ผศ.ดร. วินิจ ผาเจริญ	มหาวิทยาลัยแม่โจ้
ผศ. ดร. ตระกูล ชำนาญ	มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตล้านนา
ผศ. ดร. ประสิทธิ์ ชาระ	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน วิทยาเขตสกลนคร
ดร. ส่งเสริม แสงทอง	มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
ดร. อุเทน ลาพิงค์	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน วิทยาเขตสกลนคร
ดร. ประสาน เล้าอรุณ	มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง
ดร. สุรชัย พุดชู	มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
ดร. พิรภานุวัฒน์ ชื่นวงศ์	มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย
ดร. ธาวิษ ถนอมจิตต์	มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

๑ ฝ่ายประสานงานและจัดการ (Coordination and Management)

นายบุญมี แก้วตา

นายอำนาจ ใจยาว

๑ ฝ่ายกฎหมาย (Law Department)

นายปรัชญา สะท้อนพ่ายัพ

๑ ฝ่ายพิสูจน์อักษร

ดร.ทิพาภรณ์ เยสุวรรณ์

นางสาวอรชร เรือนคำ

นางสาวสุรีย์ ศิริสุภา

นางสุพัตรา ปวนไผ่

๑ ออกแบบปก(Cover Designed)

พระสร้อย ชยานนุโท

Phra Sonethavy Thoumpaseuth

๑ จัดรูปเล่ม (Content Designed)

นายธรรมรัตน์ มาทิพย์

๑ กำหนดออกเผยแพร่

ฉบับที่ 1 เดือน มกราคม - มิถุนายน

ฉบับที่ 2 เดือน กรกฎาคม - ธันวาคม

๑ Website : <https://firstojs.com/index.php/jpa>

๑ Email.: jpaprajnaashram@gmail.com

๑ หมายเลข ISSN : 2774-0986 (Print) | ISSN : 2774-0994 (Online)

สารบัญ

หน้า

- ๑ แนวคิดทางปรัชญาเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงวิถีปฏิบัติประเพณี
ทางพระพุทธศาสนาในสังคมยุคใหม่
The Philosophical Concepts and Buddhist Practical
Tradition's Change In The Time of Newnomal Society
พระปริญญา อินทจกโก (อินทจักร์)
วิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตเชียงใหม่
- ๑๖ ปรัชญาการศึกษาในไลท์โนเวลญี่ปุ่น
เรื่อง ขอด้อนรับสู่ห้องเรียนนิยม (เฉพาะ) ยอดคน
The Educational Philosophy in the Japanese light Novel "Classroom of the Elite"
พระกมลภาพ กิตติภโท (สายบัวพัฒน์)
วิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตเชียงใหม่
- ๓๑ ศึกษาแนวคิดโอโซ เรื่องเสรีภาพของมนุษย์
A Study on the Osho's Concepts of Human Freedom
Dhaniram Ghimire
วิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตเชียงใหม่
- ๔๐ ศึกษาวิเคราะห์จริยศาสตร์ในการพัฒนาชุมชนจังหวัดภาคเหนือ
The Analysis of Jaipheth Klajon's Concept in Buddhist Dhamma Medical Science
ลักขณา แซ่ซั่ว
พูนชัย ปันธิยะ
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตเชียงใหม่
วรางคณา ไตรยสุทธิ์
สถาบันวิชาราม
- ๖๓ ศึกษาการประยุกต์ใช้หลักอริยสัจ ๔ ในชีวิตประจำวันตามแนวแพทย์วิถีธรรม
A Study of Application of the Four Noble Truth in Daily Life of
the Buddhist Dhamma Medicine
เสริมศรี ชวานิสากุล
พระครูสิริปริยัตยานุศาสน์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตเชียงใหม่

นิตยาภรณ์ สุระสาย

สถาบันวิชาราม

- ๑ **ศึกษากิจกรรมวิถีพุทธในมูลนิธิแพทย์วิถีธรรม แห่งประเทศไทย :** 76

กรณีศึกษาชุมชนภูผาฟ้า น้ำ อ. แม่แตง จ. เชียงใหม่

A Study of Buddhist Farming in the Buddhist Medicine Foundation of Thailand:

A Case Study of Phu Pha Fah Nam Community, Mae Taeng District,

Chiang Mai Province

แก่นศีล กล้าจน

เทพประวิณ จันทร์แรง

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตเชียงใหม่

ภูเพียรธรรม กล้าจน

สถาบันวิชาราม

- ๑ **พุทธวิธีการดับทุกข์ด้วยบทบทวนธรรมของ ดร.ใจเพชร กล้าจน** 90

Buddhist Method to Release Suffering by Using

the Dharma review of Dr. Jaiphet Klajon

สันทนา ประวงศ์

วีโรจน์ วิชัย

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตเชียงใหม่

ผุสดี เจริญไวยเจตน์

สถาบันวิชาราม

- ๑ **ศึกษาปัจจัยเกื้อหนุนในการขจัดเกลากิเลสของจิตอาสาแพทย์วิถีธรรม** 104

A Study on the Factors Supporting for Removing Defilements

of the Buddhist Way Medical Volunteers

ชัยภัทร ชุตติคามิ

พระครูธรรมธัชชัยวิชิต ชยาภินนุโ

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตเชียงใหม่

หมายขวัญพุทธ กล้าจน

สถาบันวิชาราม

แนวคิดทางปรัชญาเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงวิถีปฏิบัติประเพณี ทางพระพุทธศาสนาในสังคมยุคใหม่วิถี The Philosophical Concepts and Buddhist Practical Tradition's Change In The Time of Newnomal Society

พระปริญา อินทจกโก (อินทจักร์)

Phra Parinya Indacakko (Intajak)

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตเชียงใหม่

Mahachulalongkornrajavidyalaya University Chiang Mai Campus, Thailand.

Corresponding Author, E-mail: parinyaintajak@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 3 ข้อ คือ 1) เพื่อศึกษาแนวคิดทางอภิปรัชญาและจริยศาสตร์ 2) เพื่อศึกษาการเปลี่ยนแปลงวิถีปฏิบัติทางประเพณีทางพระพุทธศาสนาในสังคมยุคใหม่วิถี 3) เพื่อวิเคราะห์แนวคิดทางปรัชญาเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงวิถีปฏิบัติประเพณีทางพระพุทธศาสนาในสังคมยุคใหม่วิถี เป็นการศึกษาเชิงเอกสาร

ผลการศึกษาพบว่า 1) แนวคิดทางอภิปรัชญาศึกษาในเรื่องความจริงเหนือประสาทสัมผัส ซึ่งเป็นโลกทัศน์และชีวิตทัศน์ปรากฏในด้านความเชื่อพื้นฐาน เช่น ความเชื่อในสิ่งเหนือธรรมชาติ พลังอำนาจลึกลับและแนวคิดด้านจริยศาสตร์ ที่เป็นเกณฑ์การตัดสินคุณค่าของการประพฤติว่า ควรไม่ควร ถูกต้องดีงาม หรือ ตรงกันข้าม ของบุคคลและสังคม 2) วิถีปฏิบัติทางประเพณีทางพระพุทธศาสนา ในสังคมยุคใหม่วิถี มีการเปลี่ยนแปลงวิถีปฏิบัติของสังคมในด้านการดำเนินชีวิตแบบใหม่ (New Normal) สาเหตุจากการระบาดของโรคโควิด-19 มีผลกระทบทั้งด้านรัฐบาล สังคม เศรษฐกิจ การศึกษาและศาสนา วิถีปฏิบัติทางประเพณีทางพระพุทธศาสนา จึงมีการเปลี่ยนแปลงทางวิถีปฏิบัติตามสังคม ซึ่งประเพณีที่ประกอบพิธีกรรมร่วมกันเป็นหมู่คณะจำเป็นต้องมีการเปลี่ยนแปลงไปและประเพณีที่มีพิธีกรรมที่เป็นส่วนของปัจเจกบุคคลยังคงสามารถปฏิบัติได้ตามมาตรฐานทางสังคม 3) ในยุคใหม่วิถีความเชื่อที่ปรากฏมีอยู่ในประเพณีทางพระพุทธศาสนายังคงอยู่ เพียงแต่มีวิถีปฏิบัติใหม่ที่ต้องปรับตัวให้เข้ากับสภาวะสังคม ประเพณีตามแนวประโยชน์นิยม ก็ถือได้ว่าถูกต้องตามหลักศีลธรรมเพราะเป็นประโยชน์ต่อคนหมู่มาก ในยุคใหม่วิถีมีการนำหลักปฏิบัติทางพุทธจริยศาสตร์มาประพฤติ ได้แก่ อริยสัจ 4 มรรค 8 เป็นต้น

คำสำคัญ : แนวคิดทางปรัชญา, การเปลี่ยนแปลง, วิถีปฏิบัติ, ประเพณีทางพระพุทธศาสนา, สังคมยุคใหม่วิถี

Abstract

This thesis is composed of 3 objectives: 1) to study the metaphysical and ethical concepts, 2) to study the Buddhist practical tradition's change in the modern society and 3) to analyze the philosophical concepts and the Buddhist practical tradition's changes in the New Normal society. It is documentary research. The results were found that:

1) The Metaphysical concept focuses to investigate the reality beyond the sensory perceptions, that is the world-view and life-view based in the fundamental beliefs, such as supernatural beliefs, mystical power and the ethical concept in which the criterion that justifies the value of conduct that is either deserving or inappropriate, correct, good, or on the contrary manner of a person and society. 2) The Buddhist traditional practices in the New Normal Age have been changed in society tuning to the practice in the term of New Normal life. It was because of the outbreak of COVID-19 arose. It affected inevitable on the Government's Sector, the socioeconomic Sector, the educational and religious sector. Therefore, the Buddhist practical tradition's change in the modern society the Buddhist traditions and practices have been changed following the social environment. That is to say the traditions performed in a communal ceremony is subject to change, but the private ceremony can be practiced in accordance with social decision. 3) In the New Normal Age, the beliefs found in the Buddhist tradition still remaining, but the practical new manner has to be followed the conditions of utilitarianist social traditions. That can be acceptable as the morally correct because it is a beneficial to the masses. In the New Normal Age, the Buddhist ethics such as the Four Noble Truths, the Eightfold Path, etc. are practiced normally.

Keywords : Philosophical Concept, Change of Buddhist, Buddhist practical, tradition of Buddhist, New normal Society

บทนำ

“มนุษย์เป็นสัตว์สังคม เป็นคำกล่าวของ อริสโตเติล (Aristotle, 384–322 ปีก่อนคริสตกาล) นักปรัชญาชาวกรีกได้กล่าวเป็นที่ประจักษ์ (ดำรง ฐานดี, 2560: 1) เพราะมนุษย์เกิดมาบนโลก มีการดำรงชีวิตเป็นหมู่เหล่า พึ่งพาอาศัยกันมีความสัมพันธ์กัน เริ่มตั้งแต่ พ่อแม่ พี่น้อง ครอบครัว ชุมชน จนเกิดเป็นสังคมใหญ่ขึ้นไปตามลำดับ มีวัฒนธรรม คือ ความเจริญงอกงาม ได้แก่ ศาสนา จรรยา ความประพฤติ ภาษา วรรณคดี ศิลปวิทยาและขนบธรรมเนียมประเพณี วัฒนธรรมและศาสนพิธี มีมายาวนาน ตั้งแต่ยุคก่อนประวัติศาสตร์ มีทั้งเป็นสากลเป็นวัฒนธรรมโลก ระดับประเทศและท้องถิ่น

ประเพณีจะเป็นระเบียบแบบแผนที่กำหนดพฤติกรรมในสถานการณ์ต่างๆ ที่คนในสังคมยึดถือปฏิบัติสืบกันมา (รศ. ลิปิกร มาแก้ว, ม.ป.ป: 1) ลักษณะประเพณีในสังคมมีหลายระดับ มีทั้งประสมกลมกลืนเป็นอย่างเดียวกันและมีผิดแผกกันไปบ้างตามความนิยมเฉพาะท้องถิ่น แต่โดยมากย่อมมีจุดประสงค์และวิธีการปฏิบัติเป็นไปตามกาลสมัยและสถานที่นั้น ๆ รวมไปถึงประเพณีทางพระพุทธศาสนาในล้านนาด้วย

ในปีพุทธศักราช 2562 ตรงกับ คริสต์ศักราช 2019 การเปลี่ยนแปลงครั้งใหญ่ของสังคมโลก ซึ่งได้มีการระบาดของไวรัสโคโรนา โดยมีสาเหตุมาจากไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ เริ่มระบาดขึ้นในเดือนธันวาคม พ.ศ. 2562 โดยพบครั้งแรกในนครอู่ฮั่นเมืองหลวงของมณฑลหูเป่ย์ ประเทศจีน องค์การอนามัยโลกได้ประกาศให้การระบาดนี้ เป็นภาวะฉุกเฉินทางสาธารณสุขระหว่างประเทศ ในวันที่ 30 มกราคม 2563 (ข่าวไทยพีบีเอส, 2563: ออนไลน์) สำหรับในประเทศไทยรัฐบาลได้กำหนดนโยบายด้านสาธารณสุขเพื่อรับมือโควิด 19 และลดการแพร่ระบาดของโรค โดยรัฐบาลประกาศใช้ พระราชกำหนดฉุกเฉินทั่วประเทศ เมื่อวันที่ 25 มีนาคม 2563 (ราชกิจจานุเบกษา, 2563: 1) มีการห้ามการเดินทางและบังคับใช้เคอร์ฟิว รวมไปถึงการปิดห้างสรรพสินค้า สถานที่สาธารณะ สถานประกอบการที่มีความเสี่ยงสูงต่อการแพร่กระจายเชื้อไวรัสโควิด 19 มาตรการดังกล่าว ส่งผลกระทบทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อประชาชนในทุกมิติ ทั้งเศรษฐกิจสังคม สุขภาพ ความมั่นคงในชีวิตและประเด็นปัญหาอื่นๆ (เสาวลักษณ์ กิตติประภัสร์, 2563: 1)

กรมการสาธารณสุข ภูมิสถา (กรมการสาธารณสุข ภูมิสถา,

2563: ออนไลน์) ซึ่งผลกระทบด้านสังคมแบ่งออกเป็น 6 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านวัฒนธรรม 2) การเฉลิมฉลองเทศกาลต่าง ๆ 3) การประกอบพิธีทางศาสนา 4) ด้านการศึกษา 5) ด้านการสาธารณสุข 6) ด้านสิ่งแวดล้อม

ในอดีตประเพณีล้านนาและพิธีกรรมทางพระพุทธศาสนา โดยเฉพาะประเพณีสงกรานต์และประเพณีบูชาอินทขิล เป็นวิถีปฏิบัติร่วมกันของชนในสังคม เพื่อเป้าหมายในการบรรลุถึงความดี ในประเพณีสงกรานต์ล้านนาหรือปีใหม่เมือง ชาวล้านนาจะทำการสระเกล้าดำหัว ผู้หลักผู้ใหญ่ ครูบาอาจารย์ บุพการีผู้มีพระคุณ ตลอดถึงพระภิกษุสามเณร เพื่อแสดงถึงความเคารพตักขณิกตเวที มีพิธีการขนทรายเข้าวัด เพื่อถวายเป็นเจดีย์ทราย แต่งดาเครื่องไทยทาน เพื่อนำไปทำบุญที่วัด ร่วมกันทำบุญตักบาตร เจริญทาน ศีล ภาวนา พิธีกรรมสงฆ์พระพุทธรูป ในช่วงนี้ลูกหลานที่อยู่ต่างจังหวัดก็จะเดินทางกลับมาเพื่อร่วมทำกิจกรรมตามขนบธรรมเนียมประเพณีที่สืบทอดกันมาและกระทำในทุกปีไม่ได้ขาด

ในส่วนของประเพณีบูชาอินทขิล อันเป็นที่สถิตของเสื้อเมือง นับเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์คู่บ้านคู่เมือง เป็นที่สถิตของดวงวิญญาณบรรพบุรุษและบูรพกษัตริย์ ซึ่งทำหน้าที่คอยปกปักรักษาบ้านเมือง ชาวเชียงใหม่จึงมีการบูชาเสาอินทขิลเป็นประจำทุกปี ในปัจจุบันมีลักษณะของพิธีทางพระพุทธศาสนาเป็นอย่างมาก มีการจัดงานสมโภชประจำปี เรียกว่า “งานเข้าอินทขิล” ประชาชนทั้งหนุ่มสาวและผู้เฒ่าผู้แก่ต่างนำข้าวตอกดอกไม้ น้ำขมิ้น ส้มป่อยมาร่วมบูชาเสาอินทขิล รวมถึงรูปปั้นกุมภัณฑ์และไม้ยาง ซึ่งนับถือกันว่า เป็นไม้หมายเมืองอีกด้วย ตลอดงานจะนิมนต์พระสงฆ์ 9 รูปไปเจริญพระพุทธมนต์ในวิหารอินทขิลทุกวัน มีการอัญเชิญพระพุทธรูปพระเจ้าฝนแสนห่า จากวัดช่างแต้มออกมาประดิษฐานให้ประชาชนได้สรงน้ำ เพื่อความเป็นสิริมงคลและความอุดมสมบูรณ์ของบ้านเมือง (นางสาวพิมพ์นภัส จินดาวงศ์, 2554: 6) ในด้านคุณค่าทางจริยศาสตร์ ก่อให้เกิด ขนบ จารีตและประเพณีอันดีงาม ชาวล้านนายึดมั่นในการประพฤติดี รักษาศีลธรรม เคารพรอบจารีตประเพณี มิได้ล่วงละเมิด เพราะการเชื่อในความศักดิ์สิทธิ์ของเสาอินทขิลทั้งหมด คือ วัฒนธรรมของผู้มีจิตใจสูงส่ง ที่หล่อหลอมความสามัคคีเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกันของชาวล้านนาและถ่ายทอดมาจนถึงปัจจุบัน (มัณฑนา กิตติวรากุล, 2547: จ)

แต่ภาวะสถานการณ์โรคระบาดโควิด-19 ในปัจจุบัน มีการแพร่เชื้อได้อย่างรวดเร็ว ทางรัฐบาลมีการรณรงค์ ให้ประชาชนทั่วทุกพื้นที่ สวมหน้ากากอนามัย ล้างมือ การเว้นระยะห่างและมาตรการต่าง ๆ รวมไปถึง การมีกฎหมาย คำสั่ง ที่มีผลบังคับใช้ เช่น การปิดสถานที่ การควบคุมพื้นที่เสี่ยง มาตรการควบคุมโรค มาตรการการจัดงาน เพื่อหยุดยั้ง

การแพร่ระบาดของโรคอุบัติใหม่นี้ จึงทำให้ในช่วงที่มีประเพณี ได้รับผลกระทบประชาชนไม่สามารถร่วมประกอบพิธีต่างๆได้

ผู้วิจัยจึงเห็นว่า ประเพณีทางพระพุทธศาสนาในล้านนา อันเคยปฏิบัติกันมา แต่เดิมไม่เคยขาด พอถึงยุควิถีชีวิตใหม่ ที่มีสาเหตุจากการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ทำให้ผู้คนไม่สามารถจัดประเพณีได้ตามที่เคยปฏิบัติมา ซึ่งมีผลกระทบต่อขนบธรรมเนียมและประเพณี ทำให้บทบาทคุณค่าของประเพณีลดน้อยลงไป ซึ่งทางด้านวิถีปฏิบัติในประเพณีทางพระพุทธศาสนาเปลี่ยนไปเป็นอย่างมาก ในเมื่อการประกอบศาสนพิธีไม่สามารถจัดขึ้นได้ การบำเพ็ญคุณความดีตามแนวของศาสนิกชนในส่วนของ ทาน ศีล ภาวนา ก็ลดน้อยลงไป การแสดงออกซึ่งคุณธรรมจริยธรรมที่เป็นการแสดงออกในด้านความเชื่อและประเพณีก็ไม่สามารถกระทำได้ในขณะนี้ เราจะมีแนวทางปฏิบัติต่อไปอย่างไรและคุณค่าทางปรัชญา ความจริง ความดี ความงามจะลดน้อยถอยลงไปหรือไม่อย่างไร

ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาวิจัย ในประเด็นที่เกี่ยวกับแนวคิดทางปรัชญากับประเพณีทางพระพุทธศาสนาและวิถีปฏิบัติในสังคมยุคควรวีถีที่มีการเปลี่ยนแปลงเป็นอย่างไรบ้าง ในทางปรัชญาได้รับผลกระทบจากวิถีปฏิบัติใหม่ทางสังคมยุคนี้อย่างไร โดยผู้วิจัยจะได้ทำการศึกษาและวิเคราะห์ในมิติปรัชญาและพุทธปรัชญา โดยเน้นลงในด้านของ อภิปรัชญาและจริยศาสตร์

วัตถุประสงค์

- 1) เพื่อศึกษาแนวคิดทางอภิปรัชญาและจริยศาสตร์
- 2) เพื่อศึกษาการเปลี่ยนแปลงวิถีปฏิบัติทางประเพณีทางพระพุทธศาสนาในสังคมยุคควรวีถี
- 3) เพื่อวิเคราะห์แนวคิดทางปรัชญากับการเปลี่ยนแปลงวิถีปฏิบัติประเพณีทางพระพุทธศาสนาในสังคมยุคควรวีถี

ระเบียบวิธีวิจัย

การศึกษาวิจัยนี้ เป็นการวิจัยเชิงเอกสาร ผู้วิจัยได้ศึกษารวบรวมข้อมูลจากเอกสาร โดยมีวิธีการและขั้นตอน ดังต่อไปนี้

- 1) ศึกษาค้นคว้าและรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร งานวิจัย หนังสือ บทความ ที่เกี่ยวข้อง ที่ได้มีศึกษาไว้แล้ว ตลอดถึง ประकाศ คำสั่ง ข้อมูลข่าวสาร บทความวิจัยจากสื่อ

ต่าง ๆ ที่เป็นปัจจุบันและเชื่อถือได้ ที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับข้อมูลการวิจัยและนำมาเรียบเรียงตามวัตถุประสงค์

2) ทำการวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงวิถีปฏิบัติประเพณีในมุมมองทางปรัชญา และพุทธปรัชญาเน้นในประเด็นของอภิปรัชญาและจริยศาสตร์และเขียนงานวิจัย พร้อมทั้งเสนอความคิดเห็นของผู้วิจัย โดยมุ่งให้ตอบวัตถุประสงค์และปัญหาที่ต้องการทราบ

3) นำข้อมูลเสนออาจารย์ที่ปรึกษา ผู้เชี่ยวชาญ เพื่อขอคำชี้แนะ ในส่วนต่าง ๆ เพื่อนำกลับมาปรับปรุงแก้ไขให้สมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

4) สรุปและอภิปรายผลการศึกษา

ผลการวิจัย

แนวคิดทางอภิปรัชญาและจริยศาสตร์

อภิปรัชญา เป็นทฤษฎีการหาความจริงและสิ่งที่มีอยู่ตามสภาพที่เป็นจริง เริ่มต้นจากการคิดหาคำตอบเกี่ยวกับสิ่งจริงสูงสุด (The Ultimate Reality) อันเป็นแก่นของโลก ดวงดาว มนุษย์และสรรพสิ่งว่าคืออะไร เป็นสสารหรือ อสสาร การศึกษาหาความจริงของสิ่งที่มีอยู่จริงเหล่านี้ (จารุณี วงศ์ละคร, 2542: 6) ประกอบด้วยสาขาย่อยอีก 3 สาขา ได้แก่ 1) ภววิทยา ศึกษาความจริงสากลของภาวะ ในฐานะความจริงสูงสุดของสรรพสิ่ง 2) เทววิทยา ศึกษาความจริงเกี่ยวกับพระเจ้าและความสัมพันธ์ระหว่างพระเจ้ายกักรวาล 3) จักรวาลวิทยา ศึกษาความจริงเกี่ยวกับบ่อเกิดและโครงสร้างของจักรวาล ลักษณะการศึกษาปัญหาทางอภิปรัชญาหลัก ๆ ก็คือความจริงสิ่งที่อยู่เหนือประสาทสัมผัส ซึ่งปรากฏไปในด้านความเชื่อ เป็นต้น

จริยศาสตร์ เป็นวิชาที่ว่าด้วยความดี ความชั่ว ความถูก ความผิด สิ่งที่ดีควรเว้น สิ่งที่ดีควรทำ เป็นศาสตร์ที่ว่าด้วยหลักศีลธรรม พฤติกรรม เพื่อตัดสินความประพฤติของมนุษย์ ว่า การกระทำอย่างไรถือว่าถูกต้อง ไม่ถูกต้อง ดีหรือไม่ดี ควรหรือไม่ควร อย่างไร มีแนวคิด 3 กลุ่ม ได้แก่

1) สัมพัทธนิยม (Relative) หมายความว่า สิ่งนั้นขึ้นอยู่กับหรือเปลี่ยนแปลงไปตามสิ่งอื่น ถือว่า ความดี ความชั่ว เป็นของมีค่าแน่นอนตายตัว ไม่ขึ้นอยู่กับอะไร ไม่เปลี่ยนแปลง ไม่มีเงื่อนไขใด ๆ ทั้งสิ้น

2) มโนธรรมสัมบูรณ์ ลัทธินี้ถือว่าการตัดสินคุณค่าทางจริยะนั้นทำได้ตามจิตสำนึก เชื่อว่า ทุกสิ่ง ทุกอย่างในโลกต้องมีลักษณะที่เป็นแก่นแท้ของสิ่งทั้งหลายที่มีใน

สิ่งสิ่งนั้นเสมอ

3) ประโยชน์นิยม (Utilitarianism) ในที่นี้หมายถึง ความสุข นักปรัชญาฝ่ายประโยชน์นิยม เป็นฝ่ายที่มีความคิดอันเป็นรากฐานของศีลธรรมที่ถือว่า “ความถูกต้องของการกระทำขึ้นอยู่กับแนวโน้มที่ว่า การกระทำนั้นจะก่อให้เกิดความสุข ถ้าการกระทำใดจะก่อสิ่งที่ดีกว่าความสุข สิ่งนั้นเป็นการกระทำที่ไม่ถูกต้อง (ประพัฒน์ โพธิ์กลางดอน, 2539: 74)

ด้านประโยชน์นิยมของมิลล์ (วิทช์ วิศทเวทย์, 2532: 102) เน้นในเรื่องผลของการกระทำที่ทำให้เกิดสุขแก่คนหมู่มากเป็นสิ่งที่ถูกต้อง โดยไม่เน้นสาเหตุหรือเจตนา แต่ตามทัศนะของค่าน้ำจะเน้นในส่วนของเจตนาที่ดีเป็นสิ่งที่ถูกต้อง ตามหลักศีลธรรม

จริยศาสตร์ตามทัศนะของค่าน้ำ มองว่าความดี ความชั่ว ความถูกต้อง ความผิดนั้น เป็นสิ่งตายตัวและถือว่าการกระทำที่เกิดจากเจตนาที่ดีเป็นสิ่งที่ถูกต้อง ค่าน้ำมีความเห็นว่า การกระทำที่ถูกต้อง คือ การกระทำที่เกิดจากเจตนาดี การกระทำที่เกิดจากเจตนาดีคือการกระทำที่เกิดจากการสำนึกในหน้าที่ การกระทำที่เกิดจากการสำนึกในหน้าที่คือ การกระทำที่เกิดจากเหตุผล การกระทำที่ตั้งอยู่บนเหตุผล คือ การกระทำที่เกิดจากศีลธรรม การกระทำที่เกิดจากศีลธรรม คือ การกระทำตามกฎสากล กฎสากล คือ กฎที่ทุกคนในสังคมยอมรับและเห็นด้วย (ประพัฒน์ โพธิ์กลางดอน, 2539: 74)

แนวคิดทางพุทธจริยศาสตร์ เป็นศาสตร์ที่ว่าด้วยหลักเกณฑ์ทางจริยธรรมโดยผู้มีปัญญาตรัสรู้และวางไว้เป็นมาตรฐานในการประพฤติที่ดี โดยที่ความประพฤติมนุษย์มีทั้งระดับเบื้องต้น ระดับกลางและระดับสูงสุด ระดับเบื้องต้น ประกอบไปด้วย เบญจศีล และเบญจธรรม ระดับกลาง ได้แก่ กุศลกรรมบถ 10 ประการ ระดับสูง ได้แก่ อริยสัจ 4 และ มรรค 8

การเปลี่ยนแปลงวิถีปฏิบัติทางประเพณีทางพระพุทธศาสนาในสังคมยุคคนวิถี การเปลี่ยนแปลงทางวิถีปฏิบัติในสังคมยุคคนวิถี หมายถึง การเปลี่ยนแปลงทางโครงสร้างของวิถีปฏิบัติใหม่ในการดำเนินชีวิตของคนในสังคม เริ่มตั้งแต่การระบาดของไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ในยุค New Normal เป็นยุคที่มีการเปลี่ยนแปลงทั้งส่วนของพฤติกรรมส่วนบุคคล ครอบครัว สังคม รวมไปถึงสภาพแวดล้อม อย่างฉับพลัน มีผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงทางวิถีปฏิบัติทางสังคม 4 ด้าน ได้แก่

1) ด้านรัฐบาล ด้วยสถานการณ์การแพร่ระบาดของไวรัสโควิด-19 (COVID-19) ที่เกิดขึ้น ได้ทำให้คนทั้งโลกต้องปรับตัวไปสู่วิถีชีวิตใหม่ (New Normal) กันเร็วขึ้น ที่จะต้อง

ติดต่อกันผ่านทางออนไลน์แทนเป็นหลัก ส่งผลกระทบต่อหน่วยงาน ภาครัฐด้วย ทำให้รัฐบาลต้องเร่งปรับตัวให้ทันกับยุค New Normal อย่างรวดเร็ว ด้วยการเพิ่มช่องทางการให้บริการเป็นแบบออนไลน์เพื่ออำนวยความสะดวกประชาชนได้อย่างทันท่วงที และออกกฎระเบียบมาตรการต่าง ๆ เพื่อป้องกันการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัส (สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี, 2565: ออนไลน์)

2) ด้านสังคมและเศรษฐกิจ มีพฤติกรรมแบบ New Normal กับชีวิตวิถีใหม่ ได้แก่ การใช้เทคโนโลยีและอินเทอร์เน็ต เช่น การเรียนออนไลน์ การทำงานที่บ้าน การประชุมออนไลน์ การซื้อสินค้าออนไลน์ การทำธุรกรรมและการเอ็นเตอร์เทนชีวิตรูปแบบต่าง ๆ การเว้นระยะห่างทางสังคม การดูแลสุขภาพทั้งตัวเองและคนรอบข้าง เพื่อป้องกันการติดต่อของโรค (กรมสุขภาพจิต, 2563: ออนไลน์)

3) ด้านการศึกษา มีการเปลี่ยนผ่านทางเทคโนโลยีทำให้วงการการศึกษาได้รู้จักกับการเรียนการสอนในรูปแบบ ‘ออนไลน์’ การเรียนในโมดออนไลน์ได้กลายมาเป็นทางหลัก ของการเรียนการสอนในหลายพื้นที่ จึงทำให้เกิดหลักสูตรการเรียนการสอนผ่านทางออนไลน์ โดยมีแกนกลางออกจากกระทรวงศึกษาธิการและให้แต่ละโรงเรียนไปปรับใช้ตามแพลตฟอร์มการเรียนการสอนออนไลน์ของตัวเองในรูปแบบต่าง ๆ (วงศ์พันธ์ อมรินทร์ทewa, 2564: ออนไลน์)

4) ด้านศาสนา การที่ผู้คนต้องรักษาระยะห่างทางสังคม (Social Distancing) รวมถึงการปฏิบัติกิจกรรมทางศาสนาเพื่อเป็นการป้องกันตัวเองและผู้อื่น จึงทำให้มีการเปลี่ยนแปลงขั้นตอนการทำกิจกรรมแต่ยังคงความเชื่อและแก่นของแต่ละกิจกรรมประเพณี บางครั้งถึงดกิจกรรมที่ประชาชนมารวมกลุ่มกันทุกประเภท ยกเว้นการปฏิบัติภารกิจของสงฆ์ ทำให้หลากหลายวัดปรับศาสนาให้เข้าถึงกับยุคปัจจุบัน เช่น มีการจัดกิจกรรมโดยใช้สื่อออนไลน์ เป็นต้น

เมื่อสังคมเกิดการเปลี่ยนแปลงวิถีปฏิบัติทางประเพณีจึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการปรับตัว ให้เข้ากับสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงทางสังคม โดยเฉพาะประเพณีทางพระพุทธศาสนา ในล้านนามีการเปลี่ยนแปลง

ประเพณีทางพระพุทธศาสนาในล้านนามีความผสมกลมกลืนกับความเชื่อทางศาสนาพราหมณ์ รวมไปถึงความเชื่อดั้งเดิมที่เกี่ยวกับวิญญานนิยมคือเชื่อเรื่องผี ซึ่งแบ่งได้ 2 ประเภทได้แก่ 1) ประเพณีที่เป็นอัตลักษณ์ของเมืองเชียงใหม่ ได้แก่ ประเพณีสงกรานต์และประเพณีใส่ขันดอกบูชาอินทขิล 2) ประเพณีที่เกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวัน ได้แก่ การทำบุญตักบาตร วันพระ งานศพ งานแต่งงาน งานทำบุญขึ้นบ้านใหม่ เป็นต้น

ประเพณีสงกรานต์มีวิถีปฏิบัติหลักอยู่ 4 วัน ได้แก่ วันสังขานต์ล่อง วันเนา วันพญาวัน และวันปากปี มีประเพณีและพิธีกรรมย่อยอีกหลายประการ (มณี พะยอมยงค์, 2547: 1)

ประเพณีและพิธีกรรมในประเพณีสงกรานต์ส่วนมากจะทำร่วมกันเป็นหมู่คณะ แต่บางพิธีกรรมก็สามารถทำเป็นส่วนตัวได้

ประเพณีใส่ขันดอกบูชาอินทขิล (มณี พะยอมยงค์, 2547: 1) มีวิธีการปฏิบัติอยู่ตลอด 7 วันอย่างต่อเนื่อง มีพิธีกรรมในการถวายเครื่องพลีกรรมสังเวทยะพทยาอารักษ์ พิธีอัญเชิญและสร่งน้ำพระเจ้าฝนแสนห่ามาประดิษฐาน ณ วัดเจติยหลวง เพื่อสักการบูชา พิธีเจริญพระพุทธมนต์สมโภช ตลอด 7 วัน มีการบูชาต้นยางหลวง การบูชากุมภภัณฑ์ 2 ตน การบูชาช้าง 8 ตัว พิธีใส่ขันดอกไม้ และพิธีการทางพระพุทธศาสนา ได้แก่ การใส่บาตรประจำวันเกิด การตักบาตร 108 แต่เดิมเป็นการจัดงานใหญ่ตลอดทั้ง 7 วันและมีประชาชนเข้าร่วมเป็นจำนวนมาก

การเปลี่ยนแปลงทางสังคมในยุคคนวิถี มีการกำหนดมาตรการในการประกอบวิถีปฏิบัติทางประเพณี คือ 1) มาตรการสำหรับศาสนสถานหรือสถานที่จัดงาน จำเป็นต้องมีคือ จุดตรวจวัดไข้ จุดเช็คอิน การจัดสถานที่ให้มีการเว้นระยะห่าง เป็นที่โล่ง และทำความสะอาดทุกครั้ง 2) มาตรการสำหรับผู้ประกอบพิธีและ 3) ผู้เข้าร่วมพิธี ต้องสวมใส่หน้ากากอนามัยอยู่ตลอดเวลาในพื้นที่ประกอบพิธีกรรม สังเกตอาการตัวเองเมื่อรู้สึกมีไข้หรือไม่สบายให้พักผ่อน ล้างมือด้วยน้ำและสบู่ 20 วินาที หรือทำความสะอาดมือด้วยแอลกอฮอล์เจล ขณะมือแห้งทุกครั้ง ก่อนและหลังใช้ส้อม รวมทั้งหลีกเลี่ยงการใช้มือสัมผัส ใบหน้า ตา จมูก ปาก และการตระหนักรู้ถึง social distancing (สำนักอนามัยผู้สูงอายุ กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข, 2563: 1-25)

การเปลี่ยนแปลงวิถีปฏิบัติทางประเพณีในยุคคนวิถี เมื่อเปรียบเทียบกับการจัดประเพณีที่เคยทำมาแต่เดิม สามารถสรุปได้ว่า วิถีปฏิบัติทางประเพณีที่มีพิธีกรรมที่จะต้องปฏิบัติร่วมกันเป็นหมู่คณะ จำเป็นต้องมีการเปลี่ยนแปลงไป เป็น 2 ทาง คือ มีการยกเลิกหรือเลื่อนออกไปอย่างไม่มีกำหนด หรือมีการจัดเป็นการภายในโดยการจำกัดจำนวนคนร่วมพิธี และพิธีกรรมที่เป็นส่วนหนึ่งของปัจเจกบุคคล ที่เคยทำมาแต่เดิมก็ยังคงสามารถทำได้ตามปกติ

วิเคราะห์แนวคิดทางปรัชญาเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงวิถีปฏิบัติประเพณีทางพระพุทธศาสนาในสังคมยุควิถี

มุมมองทางอภิปรัชญา ด้านความเชื่อ ชาวล้านนาความเชื่อเรื่องผีมาแต่เดิม ภายหลังพระพุทธศาสนาเข้ามามีบทบาทมากขึ้น ชาวพุทธในล้านนาจึงได้มีความเชื่อในเรื่องของ นรก สวรรค์ตามหลักคำสอนของพระพุทธศาสนา เชื่อเรื่องสังสารวัฏ ภพภูมิ เทวดา ในการพิสูจน์การมีอยู่ของความเชื่อเหล่านี้ พิสูจน์ด้วยศรัทธาและอัมมัตติกญาณ การถ่ายทอดความเชื่อผ่านวิถีปฏิบัติในประเพณี ชาวล้านนาเชื่อเรื่องผีของคนในล้านนา ว่าสิ่งศักดิ์สิทธิ์เหล่านี้ ว่ามีตัวตนอยู่จริงและเข้ามามีบทบาทในการควบคุมความประพฤติของคนใน

สังคมให้มีความเกรงกลัว ที่จะละเมิดในสิ่งที่ไม่ดีไม่งาม ไม่ละเมิดบุคคลอื่น 2) การเชื่อในเรื่องของฤกษ์ยาม ชาวล้านนามักจะจัดสรรวันเวลากำหนดการในการดำเนินชีวิต หรือในการที่จะกระทำกิจกรรมที่จะประพาศดี และ 3) ความเชื่อในโลกหน้า เนื่องด้วยมนุษย์ได้ให้คุณค่ากับความตาย ในรูปแบบของความเชื่อ ในรูปแบบของศาสนา ความหวังของการเกิดใหม่ในโลกหน้าที่ดี จึงทำให้เกิดมีสำนึกความเชื่อที่ตามมา ในเรื่องของกฎแห่งกรรม เรื่องบุญบาป เรื่องนรก สวรรค์ มาเป็นหลักในการดำเนินชีวิต

มุมมองทางจริยศาสตร์ ในแนวประโยชน์นิยมของมิลล์ โดยเน้นเรื่องของ หลักความสุข ยึดความสุขเป็นเป้าหมายหลักในชีวิต การกระทำที่จะถือว่าถูกได้นั้น จะต้องเป็นการกระทำที่ก่อให้เกิดความสุขแก่มหาชน ความผิดของการกระทำขึ้นอยู่กับความทุกข์แก่มหาชน โดยประโยชน์นิยมกับจารีตประเพณี เป็นเรื่องที่ไม่สามารถแยกออกจากกันได้ เนื่องจากประเพณีนั้นเป็นสิ่งที่สังคมนั้น ๆ จัดสร้างขึ้นเพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อสังคมหมู่ มาก หากว่าประเพณีใด ๆ ก็ตามไม่ก่อให้เกิดประโยชน์แก่สังคมหมู่มาก เมื่อคำนวณดูแล้วว่าประเพณีใดนั้นก่อให้เกิดโทษมากกว่า ประเพณีนั้นก็จะค่อยเสื่อมลงไป ประโยชน์ทางประเพณีทางมีวัตถุประสงค์ให้ผู้คนที่ทั้งหลายเข้าสู่ความสุข ไม่ว่าจะมียุทธวิธีใด ประเพณีที่แตกต่างกันไปในแต่ละพื้นที่ สำคัญก็เพื่อให้ทุกคนมีความสุข เฉกเช่นประเพณีในพระพุทธศาสนา ที่ทุกคนมีเป้าหมายในการทำก็คือจะได้ บุญ เพราะบุญเป็นชื่อเรียกของความสุข

ตามหลักเจตนาและหน้าที่ของค่าน้ำ หลักเจตนา 2 มุมมอง คือ 1 เมื่อการจัดประเพณีก่อให้เกิดประโยชน์สุขของคนหมู่มาก เช่น ประเพณีบูชาอินทิล เพื่อหวังให้บ้านเมืองมีความสุข การสะเดาะเคราะห์ในประเพณีสงกรานต์ การทำตามจารีตเพื่อไม่ให้เกิดสิ่งชั่วร้ายในบ้านเมือง กล่าวได้ว่าประเพณีเหล่านี้ถูกต้องตามหลักจริยธรรม 2 เมื่อเป็นไปเพื่อประโยชน์สุขแก่ตนเองไม่ใช่คนหมู่มาก เช่นการทำบุญหวังผลเฉพาะตนเพียงฝ่ายเดียว ก็ถือว่าไม่ถูกต้องตามทฤษฎีของค่าน้ำ และตามหลักหน้าที่ การบำเพ็ญตนที่ดีในเทศกาลวันสำคัญทางพระพุทธศาสนาเป็นการทำตามหน้าที่ของพุทธศาสนิกชนที่ดี แต่ถ้าหากมองว่าศาสนาไม่เป็นสิ่งสากลของสังคม ก็อาจจะมองได้ว่าการทำตามหน้าที่พุทธศาสนิกชนนี้ไม่ถูกต้องตามหลักจริยธรรมของค่าน้ำ

แนวการประพาศติดตามหลักพุทธจริยศาสตร์ เป้าหมายสำคัญคือก่อให้เกิดประโยชน์สุข ทั้งโลกียสุขและโลกุตรสุข การประพาศตามหลักพุทธจริยศาสตร์ทั้งสามระดับ ถ้าหากประพาศได้ก็ถือว่าเป็นการกระทำที่ดี แต่ก็ขึ้นอยู่กับประพาศแต่ระดับ ถ้า

หากประพฤติดีตามหลักเบญจศีลเบญจธรรม ก็ถือว่ามีความประพฤติดีในขั้นต้น เมื่อมีความประพฤติละเอียดในส่วนของกรรมบถ 10 ก็ถือว่าประพฤติดีในระดับกลาง และเมื่อประพฤติตามหลักมรรค 8 ก็ถือว่าประพฤติดีในระดับสูง ดังนี้ ถ้าหากว่าการประพฤติตรงกันข้ามก็ถือว่าประพฤติไม่ดีตามหลักพุทธจริยศาสตร์

การประพฤติตนตามหลักจริยธรรมในยุคคนวิถีมีการประยุกต์เอาหลักทางพุทธจริยศาสตร์เข้ามาในการดำเนินชีวิต ได้แก่ อริยสัจ 4 มรรค 8 และบุญกิริยาวัตถุในเรื่องของทาน ศีล ภาวนา และในมุมมองพุทธจริยศาสตร์จะเห็นได้ว่าหลักการประพฤติตนสามารถนำไปปรับใช้ได้ทุกสถานการณ์ขึ้นอยู่กับตัวผู้ปฏิบัติจะให้คุณค่าและความหมายอย่างไร

อภิปรายผล

สังคมได้มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ซึ่งเด่นชัดในยุคคนวิถี (New normal) ที่เกิดจากโรคโควิด-19 สอดคล้องกับทฤษฎีการเปลี่ยนแปลงของ (ผจงจิตต์ อธิคมนันท์, 2554: 13) กล่าวว่าสังคมมีการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอทั้งในระดับจุลภาค และระดับมหภาค ในส่วนของยุค

ในมิติทางอภิปราย ด้านความเชื่อซึ่งเป็นรูปแบบของวิถีปฏิบัติทางประเพณี ซึ่งหลักปฏิบัตินี้เป็นในส่วนของจริยศาสตร์ ว่าด้วยความประพฤติ ซึ่งในยุคคนวิถีสังคมมีการเปลี่ยนแปลงไป แต่การปฏิบัติทางประเพณีก็ยังคงมีอยู่ ไม่ว่าจะรูปแบบใดที่ไม่ขัดต่อระเบียบสังคมในยุคนี้ และเป็นไปตามความความเชื่อที่มีมาแต่ดั้งเดิม ทำให้เห็นว่าคุณทางทางปรัชญา ยังคงมีอยู่ แม้ว่าวิถีปฏิบัติทางสังคมจะเปลี่ยนแปลงไป

ทางจริยศาสตร์แนวประโยชน์นิยม ถือว่าการจัดประเพณีทางพระพุทธศาสนา ถูกต้องตามหลักศีลธรรม ตามแนว มหุสข ของมิลล์ซึ่งถือว่าศีลธรรมเกิดจากประโยชน์สุขของคนหมู่มาก (วิทย์ วิศทเวทย์, 2532: 102)

องค์ความรู้จากงานวิจัย

ลักษณะการเปลี่ยนแปลงทางวิถีปฏิบัติประเพณี ในสังคมยุคคนวิถีการจัดประเพณีทางพระพุทธศาสนา เป็นยุคที่มีการเปลี่ยนแปลงทั้งสภาพแวดล้อม โรคอุบัติใหม่ และพฤติกรรม การใช้ชีวิตอย่างฉับพลัน “New Normal” เป็นการเรียนรู้วิถีชีวิตปกติรูปแบบใหม่ มีการเปลี่ยนแปลงวิถีปฏิบัติประเพณีเกิดขึ้นจาก 2 ลักษณะ คือ

- 1) เกิดจากการร่วมมือของสังคม เกิดจากการรณรงค์ขององค์การอนามัยโลก

สาธารณสุขสุข และการร่วมมือของประชาชน ที่จะปฏิบัติตามมาตรการใหม่ต่าง ๆ เพื่อป้องกันการแพร่ระบาดของโรค

2) เกิดจากประกาศ คำสั่ง กฎหมาย ระเบียบข้อบังคับ เช่น ประกาศกระทรวงวัฒนธรรม เรื่องแนวทางการปฏิบัติเกี่ยวกับเทศกาล ประเพณี พิธีทางศาสนาและพิธีการต่าง ๆ กรณีการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) เรื่องแนวทางและมาตรการณรงค์เพื่อสืบสานคุณค่าทางวัฒนธรรมเนื่องในประเพณีสงกรานต์

การเปลี่ยนแปลงวิถีปฏิบัติทางประเพณีที่ในยุคคนวิถีเมื่อเปรียบเทียบกับการจัดประเพณีที่เคยทำมาแต่เดิม กล่าวได้ว่า วิถีปฏิบัติทางประเพณีที่มีพิธีกรรมที่จะต้องปฏิบัติร่วมกันเป็นหมู่คณะ จำเป็นต้องมีการเปลี่ยนแปลงไปเป็น 2 ทาง คือ มีการยกเลิกหรือเลื่อนออกไปอย่างไม่มีกำหนด หรือมีการจัดเป็นการภายในโดยการจำกัดจำนวนคนร่วมพิธี และพิธีกรรมที่เป็นส่วนของปัจเจกบุคคล ที่เคยทำมาแต่เดิมก็ยังคงสามารถทำได้ตามปกติ เราจะเห็นได้ว่าสัก ๆ แล้ว ความเชื่อและหลักปฏิบัติเป็นส่วนสำคัญมากที่ผู้คนยอมรับและยังคงจะปฏิบัติต่อไป แม้บางวิถีการปฏิบัติจำเป็นต้องเปลี่ยนแปลง

วิถีปฏิบัติทางประเพณีเป็นที่ชัดเจนว่า มีการนำหลักปฏิบัติทางพุทธจริยศาสตร์นำมาประยุกต์ใช้ ทั้งทางศีลธรรมและจริยธรรม จะละเอียดลงในแต่ละบุคคลอย่างไรนั้นก็ขึ้นอยู่กับการประพฤติของแต่ละบุคคลไป ถ้าหากประพฤติดีตามหลักเบญจศีลเบญจธรรม ก็ถือว่า มีความประพฤติดีในขั้นต้น เมื่อมีความประพฤติละเอียดในส่วนของกรรมบถ 10 ก็ถือว่า ประพฤติดีในระดับกลาง และเมื่อประพฤติตามหลักมรรค 8 ก็ถือว่า ประพฤติดีในระดับสูง ถ้าหากว่าการประพฤติตรงกันข้ามก็ถือว่าประพฤติไม่ดีตามหลักจริยศาสตร์ พุทธจริยศาสตร์จึงเป็นหลักในการประพฤติมากกว่าที่จะเป็นหลักเกณฑ์การตัดสิน ในยุคคนวิถีมีการประยุกต์เอาหลักทางพุทธจริยศาสตร์เข้ามาในการดำเนินชีวิต ได้แก่ อริยสัจ 4 มรรค 8 และบุญกิริยาวัตถุในเรื่องของทาน ศีล ภาวนา และจะเห็นได้ว่าหลักการประพฤติตนในทางพุทธจริยศาสตร์นั้น สามารถนำไปปรับใช้ได้หลากหลายสถานการณ์ขึ้นอยู่กับตัวอยู่ปฏิบัติจะให้คุณค่าและความหมายอย่างไร

สรุป

แนวคิดทางอภิปรัชญาศึกษาในเรื่องความจริงเหนือประสาทสัมผัส ซึ่งเป็นโลกทัศน์และชีวทัศน์ปรากฏในด้านความเชื่อพื้นฐาน เช่น ความเชื่อในสิ่งเหนือธรรมชาติ พลังอำนาจลึกลับและแนวคิดด้านจริยศาสตร์ ที่เป็นเกณฑ์การตัดสินคุณค่าของการประพฤติว่า

ควร ไม่ควร ถูกต้องดีงาม หรือ ตรงกันข้าม ของบุคคลและสังคม

การเปลี่ยนแปลงทางวิถีปฏิบัติในสังคมยุคคนวิถี เป็นการเปลี่ยนแปลงทางวิถีปฏิบัติใหม่ในการดำเนินชีวิตของคนในสังคม เริ่มตั้งแต่การระบาดของไวรัสโคโรนา 2019 ไปทั่วโลก สังคมจึงมีวิถีการดำเนินชีวิตแบบใหม่ หรือที่เรียกว่า New Normal เป็นยุคที่มีการเปลี่ยนแปลงทั้งส่วนของพฤติกรรมส่วนบุคคล ครอบครัว สังคม รวมไปถึงสภาพแวดล้อม อย่างฉับพลัน วิถีปฏิบัติทางสังคมจึงมีผลกระทบ 4 ด้านใหญ่ ๆ ได้แก่ 1) รัฐบาล 2) สังคมและเศรษฐกิจ 3) การศึกษา 4) ศาสนา

ประเพณีทางพระพุทธศาสนาในล้านนา โดยเฉพาะประเพณีสงกรานต์และประเพณีใส่ขันดอกบูชาอินทขิล เมื่อเปรียบเทียบกับการจัดประเพณีที่เคยทำมาแต่เดิม กล่าวได้ว่า วิถีปฏิบัติทางประเพณีที่มีพิธีกรรมที่จะต้องปฏิบัติร่วมกันเป็นหมู่คณะ จำเป็นต้องมีการเปลี่ยนแปลงไป เป็น 2 ทาง คือ มีการยกเลิกหรือเลื่อนออกไปอย่างไม่มีกำหนด หรือมีการจัดเป็นการภายในโดยการจำกัดจำนวนคนร่วมพิธี และพิธีกรรมที่เป็นส่วนของปัจเจกบุคคล ที่เคยทำมาแต่เดิมก็ยังคงสามารถทำได้ตามปกติ

วิเคราะห์ในมุมมองอภิปรัชญา ในด้านความเชื่อ ชาวล้านนาความเชื่อเรื่องผีมาแต่เดิม ภายหลังพระพุทธศาสนาเข้ามามีบทบาทมากขึ้น ชาวพุทธในล้านนาจึงได้มีความเชื่อในเรื่องของ นรก สวรรค์ตามหลักคำสอนของพระพุทธศาสนา เชื่อเรื่องสังสารวัฏ ภพภูมิ เทวดา ในการพิสูจน์การมีอยู่ของความเชื่อเหล่านี้ พิสูจน์ด้วยศรัทธาและอัมฤตติกญาณผ่านการปฏิบัติ

การวิเคราะห์ในมุมมองจริยศาสตร์ หลักในสุข ในแนวประโยชน์นิยมของมิลล์ ประโยชน์นิยมกับจารีตประเพณี เป็นไปเพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อสังคมหมู่ หากว่าประเพณีใด ๆ ก็ ตามไม่ก่อให้เกิดประโยชน์แก่สังคมหมู่ มาก เมื่อคำนวณดูแล้วว่าประเพณีใดนั้นก่อให้เกิดโทษมากกว่า ประเพณีนั้นก็จะค่อย ๆ เสื่อมลงไป ประโยชน์ทางประเพณีทางมีวัตถุประสงค์ให้ผู้คนที่หลายเข้าสู่ความสุข ไม่ว่าจะมียุรูปแบบใด

ตามหลักเจตนาและหน้าที่ของค้ำหนั หลักเจตนา 2 มุมมอง คือ 1 เมื่อการจัดประเพณีก่อให้เกิดประโยชน์สุขของคนหมู่ มาก มองได้ว่าประเพณีเหล่านี้ถูกต้องตามหลักจริยธรรม 2 เมื่อเป็นไปเพื่อประโยชน์สุขแก่ตนเองไม่ใช่นคนหมู่ มาก จะไม่ถูกต้องตามทฤษฎีของค้ำหนั ตามหลักหน้าที่ กล่าวได้ว่าการบำเพ็ญตนที่ดีในเทศกาลวันสำคัญทางพระพุทธศาสนาเป็นการทำตามหน้าที่ของพุทธศาสนิกชนที่ดี แต่ถ้าหากมองว่าศาสนาไม่เป็นสิ่งสากลของสังคม ก็อาจจะมองได้ว่าการทำตามหน้าที่พุทธศาสนิกชนนี้ไม่ถูกต้องตาม

หลักจริยธรรมของค้ำนท

ตามหลักพุทธจริยศาสตร์ในทางประเพณีทางพระพุทธศาสนาในยุคทวินิติได้มีการนำหลักพุทธจริยศาสตร์มาประพฤติ ได้แก่ อริยสัจ 4 มรรค 8 และบุญกิริยาวัตถุในเรื่องของท่าน ศील ภาวนา

บรรณานุกรม

- กรมสุขภาพจิต.(8 พฤษภาคม 2563). **New Normal ชีวิตวิถีใหม่**. สืบค้นเมื่อ 2 กุมภาพันธ์ 2565, แหล่งที่มา <https://www.dmh.go.th/news/view.asp?id=2288>
- กรมการสาธารณสุข วุฒิสภา. (26 เมษายน 2563). **หมอชี้โควิดส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตแบบใหม่ด้านสังคม**. สืบค้นเมื่อ 15 พฤษภาคม 2564, แหล่งที่มา : <https://www.dailynews.co.th/politics/771154>
- ข่าวไทยพีบีเอส. (31 มกราคม 2563). **WHO ประกาศภาวะฉุกเฉิน กรณีการระบาดของไวรัสโคโรนา**. สืบค้นเมื่อ 28 พฤษภาคม 2564 จาก : <https://news.thaipbs.or.th/content/288500>
- จารุณี วงศ์ละคร. (2542). **ปรัชญาเบื้องต้น**. เชียงใหม่ : คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ดำรง ฐานดี และคณะ. (2560). **สังคมวิทยาและมานุษยวิทยาเบื้องต้น**. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- นางสาวพิมพ์นภัส จินดาวงศ์. (2554) “การดำรงอยู่และบทบาทของความเชื่อและพิธีกรรมที่เกี่ยวข้องกับผีอารักษ์เมืองเชียงใหม่ในปัจจุบัน”. **วิทยานิพนธ์อักษรศาสตร์มหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ประกาศสถานการณ์ฉุกเฉิน ในทุกเขตท้องที่ทั่วราชอาณาจักร. **ราชกิจจานุเบกษา**. เล่มที่ 137 ตอนพิเศษ 69 ง, 25 มีนาคม 2563.
- ประพัฒน์ โพธิ์กลางดอน. (2539). **ปรัชญาเบื้องต้น**. พิมพ์ครั้งที่ 7. เชียงใหม่ : ภาควิชาปรัชญาและศาสนา คณะวิชามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ สถาบันราชภัฏเชียงใหม่.
- มณี พะยอมยงค์. (2547). **ประเพณีสิบสองเดือนล้านนาไทย**. พิมพ์ครั้งที่ 5. เชียงใหม่ : ส.ทรัพย์การพิมพ์.
- มณฑนา กิตติวรากุล. (2547). “แนวคิดทางอภิปรัชญาและจริยศาสตร์ในพิธีบูชาอินทขิล

- จังหวัดเชียงใหม่”. **วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ลิปิกร มาแก้ว. (ม.ป.ป.) **ประเพณีและวัฒนธรรมล้านนา. เอกสารประกอบการสอน**. คณะศิลปกรรมและสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา ภาควิชาศิลปเชียงใหม่.
- วงศ์พันธ์ อมรินทร์เทวา. (8 สิงหาคม 2564). **เพราะการศึกษาหยุดไม่ได้ ต่างประเทศเรียนกันอย่างไรในช่วงโควิด-19**. สืบค้นเมื่อ 2 กุมภาพันธ์ 2565, แหล่งที่มา : <https://www.eef.or.th/education-abroad-covid/>
- วิทย์ วิศทเวทย์. (2532). **จริยศาสตร์เบื้องต้น**. กรุงเทพมหานคร : อักษรเจริญทัศน์.
- สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี ทำเนียบรัฐบาล. (2 กันยายน 2564). **นายกรัฐมนตรียืนยันการแก้ปัญหาโควิด-19 เป็นไปตามสถานการณ์ เหตุผล ความจำเป็น การตัดสินใจทุกเรื่องอยู่บนข้อมูล ข้อเท็จจริง**. สืบค้นเมื่อ 2 กุมภาพันธ์ 2565, แหล่งที่มา <https://www.thaigov.go.th/news/contents/details/454452>
- สำนักอนามัยผู้สูงอายุ กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข. (2563). **คู่มือการจัดพิธีทางศาสนา และการจัดกิจกรรมทางประเพณีในสถานการณ์ป้องกันการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19)**. กรุงเทพมหานคร : บริษัท ทีเอส อินเทอร์เน็ตพรีน จำกัด.
- เสาวลักษณ์ กิตติประภัสร์ และคณะ. (2563). **ผลกระทบทางสังคมจากการระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) และวิกฤตเศรษฐกิจ**. สำนักงานปลัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์.

ปรัชญาการศึกษาในไลท์โนเวลญี่ปุ่น
เรื่อง ขอด้อนรับสู่ห้องเรียนนิยม (เฉพาะ) ยอดคน
The Educational Philosophy in the Japanese
light Novel “Classroom of the Elite”

พระกมลภพ กิตติภโท (สายบัวพัฒน์)

Phra Kamonlapope Kitibhado (Saibuapat)

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตเชียงใหม่

Mahachulalongkomrajavidyalaya University, Chiang Mai Campus, Thailand.

Corresponding Author, E-mail: kamonlapopesaibuapat@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์การวิจัย 3 ประการ คือ 1) เพื่อศึกษาแนวคิดด้านปรัชญาการศึกษา 2) เพื่อศึกษาปรัชญาการศึกษาของญี่ปุ่น 3) เพื่อวิเคราะห์โลกทัศน์ปรัชญาการศึกษาที่ปรากฏในไลท์โนเวลญี่ปุ่น เรื่อง ห้องเรียนนิยม (เฉพาะ) ยอดคน

1. ปรัชญาการศึกษา เป็นหนึ่งในสาขาของวิชาปรัชญาประยุกต์ ที่มีความมุ่งหวังจะประยุกต์แนวคิดทางการศึกษาเข้ากับวิชาปรัชญา ผ่านสำนักความคิดทางปรัชญาตะวันตก เช่น สารัตถนิยม อรรถิถาวนิยม พิพัฒนาการนิยม นิรันตรนิยม

2. ส่วนแนวคิดทางปรัชญาการศึกษาของประเทศญี่ปุ่นในยุคก่อนสงครามโลกครั้งที่ 2 ตั้งแต่การฟื้นฟูเมจิหรือการคืนพระราชอำนาจของรัฐบาลทหารโทคูงาวะ ให้แก่ จักรพรรดิเมจิ จึงได้ริเริ่มแนวคิดการศึกษาแบบจักรวรรดินิยมและลัทธิชาตินิยมขึ้น ที่ให้ความสำคัญกับความยิ่งใหญ่ของชนชาติ จากการปลูกฝังความเชื่อทางจิตวิญญาณของการเป็นชาวญี่ปุ่นผ่านลัทธิชินโตอันเป็นศาสนาประจำชาติโดยมีองค์จักรพรรดิผู้เป็นสมมุติเทพเป็นศูนย์กลางทางความเชื่อเพื่อสร้างลัทธินิยมทหารผ่านระบบการศึกษาของญี่ปุ่นในยุคนั้น

3. โลกทัศน์ทางปรัชญาการศึกษาที่ปรากฏในไลท์โนเวล เรื่อง ห้องเรียนนิยม (เฉพาะยอดคน) เป็นแนวคิดด้านการศึกษาหลังการฟื้นฟูประเทศหลังสงครามจบลง แต่ได้รับอิทธิพลทางความคิดจากยุคของฟื้นฟูประเทศหลังสงคราม แนวคิดการศึกษาญี่ปุ่นสมัยปัจจุบัน เป็นยุคที่ได้รับทั้งอิทธิพลทางความคิดโลกเสรีนิยมประชาธิปไตยและระบอบ

ทุนนิยมแบบอเมริกัน ที่ได้มีความพยายามขจัดแนวคิดสุดโต่งแบบเอเชียออกจากญี่ปุ่น จึงเกิดการผสมแนวคิดระหว่างความเป็นเอเชียและความคิดของอเมริกันชน

คำสำคัญ : ปรัชญาการศึกษา, โลกทัศน์ทางปรัชญา, ไลท์โนเวลญี่ปุ่น , วรรณกรรมต่างประเทศ

Abstract

This research article has 3 objectives as follows: 1) To study the concepts of educational philosophy. 2) To study Japanese educational philosophy. 3) To analysis of the worldview of Japanese educational philosophy as appeared in the light novel “Classroom of the elite”.

1. The educational philosophy It is one of the branches of applied philosophy. with the aim of applying educational concepts to philosophy through Western philosophical schools of thought, such as essentialism, existentialism, progressivism, and Perennialism.

2. The Educational philosophy of Japan in the pre-World War II period, since the Meiji Restoration or the return of the royal power of the Tokugawa junta to the Meiji Emperor. Thus, the idea of imperialism and nationalism was initiated that values the greatness of the nation from cultivating the spiritual belief of being Japanese through Shinto as the national religion with a fictional emperor as the center of belief to create military ideology through the Japanese education system of that era.

3. The educational world view philosophy that appeared in the light novel “Classroom of the Elite” was an educational concept after the revival of the country after the war was over. but was influenced by ideas from the era of the country’s revival after the war modern Japanese education concepts It was an era that was influenced by both liberal democratic world thinking and American capitalism. that has attempted to eliminate the idea of extremism like Asia from Japan Therefore, the concept of Asianism and American thinking was formed.

Keywords: Educational philosophy, Philosophical worldview, Japanese light novel, foreign literature

บทนำ

ปรัชญาการศึกษา (Educational philosophy) นั้นเป็นหนึ่งในสาขาของปรัชญาประยุกต์ (Applied philosophy) ที่มุ่งศึกษาถึงความสำคัญในศาสตร์แขนงต่าง ๆ ที่ถูกนำมาประยุกต์ ในด้านของการศึกษาเองนั้นแนวคิดเกี่ยวกับการศึกษาของญี่ปุ่นค่อนข้างมีเอกลักษณ์และโดดเด่นเฉพาะตัว ตัวอย่างเช่น ในโรงเรียนของประเทศญี่ปุ่นนั้นจะจัดทำรูปปั้นของนิโนมิยะ คินจิโร่ (二宮 金次郎) Ninomiya Kinjiro ซึ่งเป็นรูปปั้นของเด็กเก็บฟืนเดินอ่านหนังสือ เพื่อแสดงให้เห็นถึงความพากเพียรทางการศึกษา ในขณะที่รับเอาแนวคิดของชนชาติต่าง ๆ มารวมกันและเลือกรับเอาเฉพาะสิ่งที่สามารถเข้ากับวัฒนธรรมตนเองได้และพัฒนาวัฒนธรรมและแนวคิดนั้นไปพร้อมกันจนเกิดการผสมทางวัฒนธรรม จอร์จ เอฟ เคลเลอร์ (George F, 1964: 5) ได้กล่าวไว้ว่า ปรัชญาการศึกษา คือ การค้นหาความเข้าใจในเรื่องการศึกษาทั้งหมด การตีความหมายโดยการใช้ความคิดรวบยอดทั่วไปที่จะช่วยแนะแนวทางในการเลือกจุดมุ่งหมายและนโยบายของการศึกษา คริสโตเฟอร์ เจ ลูคัส (Christopher J, 1970 : 12) ได้ให้ความหมายของปรัชญาการศึกษาเอาไว้ว่า ปรัชญาการศึกษา หมายถึงความคิด ความเชื่อ หรือทักษะเกี่ยวกับการศึกษาที่โรงเรียนและบุคลากรที่เกี่ยวข้องทางการศึกษาใช้เป็นแนวทางปฏิบัติในการพัฒนาผู้เรียน

วัฒนธรรมการเขียนและการอ่านหนังสือและวรรณกรรมของชาติญี่ปุ่นได้รับการยอมรับว่าอยู่ในระดับสูงมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ชนชาติที่ไม่เคยหยุดที่จะพัฒนาการเขียนและการอ่านวรรณกรรมและหนังสือ ไม่ว่าจะเป็นหลักฐานทางประวัติศาสตร์ชาติอย่างบันทึกพงศาวดารของเทพปรณัมญี่ปุ่นชุดโคจิกิ (古事記) และบันทึกเก่าแก่แห่งการสร้างญี่ปุ่นนิฮนชิกิ (日本書紀) อันเป็นรากฐานของศาสนาชินโต (神道) นักเขียนผู้บุกเบิกวรรณกรรมญี่ปุ่นสมัยใหม่อ่างนัทสึเมะ โซเซกิ (夏目 漱石) นักเขียนวรรณกรรมรักโรแมนติกของญี่ปุ่น ด้วยผลงานทางวรรณกรรมหลายเรื่องผลงานที่มีชื่อเสียง เช่น ดาไซ โอซามุ (太宰治) ได้รับการยกย่องว่าเป็นนักประพันธ์ระดับแนวหน้าของญี่ปุ่นในศตวรรษที่ 20 นักเขียนวรรณกรรมคาสสิกญี่ปุ่น จากวรรณกรรมญี่ปุ่นคาสสิกมาสู่วรรณกรรมญี่ปุ่นสมัยใหม่ ในปัจจุบันนั้นโดยเฉพาะวัฒนธรรมโอตาคุ (おたく/オタク文化) ได้แก่งานเขียน

ประเภทไลท์โนเวล (ライトノベル) และมังงะญี่ปุ่น (マンガ) อันเป็นอัตลักษณ์สร้างชาติด้วยความความรู้ทางวรรณกรรมสมัยใหม่

หนังสือนวนิยายซีรีส์วรรณกรรมประเภทไลท์โนเวลญี่ปุ่น Japanese mystery novel series ชื่อเรื่อง Yōkoso Jitsuryoku Shijō Shugi no Kyōshitsu e (ようこそ実力至上主義の教室へ) หรือ ใช้ชื่อในภาษาอังกฤษ Classroom of the Elite เป็นนวนิยายญี่ปุ่นประเภทไลท์โนเวล Light Novel (ライトノベル) (Japanese Light Novel) และเป็นนวนิยายแนวชีวิตในโรงเรียน (School life) ประพันธ์โดย โชโกะ คินูกาสะ หรือ Shōgo Kinugasa (衣笠彰梓) และวาดภาพประกอบโดย ชุนซากุ โทโมเสะ หรือ Shunsaku Tomose (トモセシュンサク) มังงะโดย ยูยู อิจิโนะ หรือ Yuyu Ichino (市野雄雄) ดัดแปลงเป็นแอนิเมชันทีวีซีรีส์ Animation tv series กำกับโดย เซจิ คิชิ หรือ Seiji Kishi (岸誠二) ไลท์โนเวลถูกตีพิมพ์ใน Comic Alive รายเดือนของ Media Factory เมื่อวันที่ 27 มกราคม ค.ศ.2016 และได้รับการตอบรับเป็นอย่างดี

เรื่องราวของนวนิยายเริ่มต้นขึ้น ในโรงเรียนมัธยมปลายโคโดอิกุเซเพื่อการพัฒนาขั้นสูงแห่งมหานครโตเกียว ชื่อ Kodo Ikuse High School for Tokyo Metropolitan Advanced Nurturing (東京メトロポリタンアドバンスト育成高校) ซึ่งเป็นโรงเรียนแห่งชาติสังกัดรัฐบาลญี่ปุ่น ด้วยปณิธานของโรงเรียนแห่งนี้ ที่จะสร้างบุคลากรที่สำคัญของประเทศที่สำคัญในอนาคต จะต้องสร้างสภาพแวดล้อมทางการศึกษาที่ดีที่สุดให้กับนักเรียน โรงเรียนที่แสนทรูทราราวกับโรงเรียนราคาแพงที่อุปกรณ์อำนวยความสะดวกครบคั้น สนามกีฬาและสระว่ายน้ำสุดหรู ห้างสรรพสินค้าสุดแพง ไม่สมกับเป็นโรงเรียนรัฐบาล ไม่มีค่าธรรมเนียมการศึกษาและรัฐบาลยังอุดหนุนค่าใช้จ่ายที่จำเป็นในการดำรงชีวิตในขณะที่มีสภาพเป็นนักเรียน รวมถึงห้องพักและอุปกรณ์ที่สำคัญต่อการเรียนทั้งหมดถูกจ่ายด้วยภาษีรัฐบาล ผู้สำเร็จการศึกษาจากโรงเรียนแห่งนี้จะได้รับการประกันอนาคตจากรัฐบาล ตลอดจนถึงตำแหน่งสำคัญจากรัฐบาลหลังสำเร็จการศึกษาและโคต้าพิเศษเรียนต่อระดับสูง

สุซุเนะ โฮริคิตะ Suzune Horikita (鈴音 堀北) เด็กสาวผู้สอบได้คะแนนเต็มของชั้นปีแต่มีนิสัยเย่อหยิ่ง และ อายาโนะโคจิ คิโยทาเกะ Ayakoji Kiyotaka (綾小路 清隆) เด็กชายที่ไม่สนใจใฝ่ดีสังคมและผลการเรียนอยู่ในระดับกลางและไม่มีมนุษยสัมพันธ์กับใคร ทั้งคู่จึงถูกจัดให้อยู่กลุ่มบกร่อง ห้อง D ของโรงเรียน หลังจากเหล่านักเรียนชั้นปีที่ 1 ในห้อง D ได้เข้าศึกษาในโรงเรียนโคโดอิกุเซ ก็ได้รับค่าครองชีพเป็นแต้ม (Point) แทนเงินสด จำนวนหนึ่งแสนเยน หรือราวสามหมื่นบาท เพื่อใช้ครองชีพในสถานศึกษาทุกอย่าง

ในโรงเรียนต้องใช้แต้มซื้อเท่านั้นไม่สามารถใช้เงินสดหรือบัตรเครดิตได้ ต้องอาศัยในหอพัก โรงเรียนและห้ามติดต่อกับบุคคลภายนอก เหล่านักเรียนห้อง D ที่กำลังหลงระเหิงกับจำนวนเงินที่มากมายและใช้เงินอย่างฟุ่มเฟือย ในเดือนต่อมาพวกเขาได้รับ (Point) จำนวน 0 แต้ม เนื่องจากแต้มในแต่ละเดือนจะได้รับการพิจารณาอย่างเป็นทางการเป็นความลับ การแข่งขันเพื่อชิงแต้ม (Point) เพื่อเลื่อนชั้นเรียนหรือเพื่อหลักประกันอนาคตของตัวเองจึงเริ่มต้นขึ้น

ผู้วิจัยเห็นว่า วรรณกรรมประเภทไลท์โนเวลของญี่ปุ่นนั้นค่อนข้างใหม่และเป็นที่ยอมรับหลายแม้ในกลุ่มเด็กและกลุ่มวัยรุ่นรุ่นใหม่ขณะเดียวกันหนังสือประเภทนี้กลับไม่ได้รับการยอมรับในคุณค่าในฐานะวรรณกรรมแต่อย่างไร โดยเฉพาะทัศนคติของผู้คนและคนรุ่นก่อน ๆ ที่มักจะมือคติดกับหนังสือประเภทนี้ โดยกล่าวว่า เป็นหนังสือที่ไม่ก่อร่างสร้างประโยชน์ต่อการเรียนและการงานแต่อย่างไร ดังนั้น ผู้วิจัยในฐานะผู้อ่านวรรณกรรมประเภทนี้ จึงได้หยิบยกแนวคิดด้านปรัชญาการศึกษาญี่ปุ่นใน เรื่อง Yōkoso Jitsuryoku Shijō Shugi no Kyōshitsu e (ようこそ実力至上主義の教室〜) หรือ ชื่อในภาษาอังกฤษ Classroom of the Elite เป็นนวนิยายแนวชีวิตในโรงเรียน โดยจะวิเคราะห์แนวคิดด้านปรัชญาการศึกษาผ่านมุมมองในวรรณกรรมไลท์โนเวลตามวัตถุประสงค์การวิจัยตามลำดับต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

- 1) เพื่อศึกษาแนวคิดด้านปรัชญาการศึกษา
- 2) เพื่อศึกษาปรัชญาการศึกษาของญี่ปุ่น
- 3) เพื่อวิเคราะห์โลกทัศน์ปรัชญาการศึกษาที่ปรากฏในไลท์โนเวลญี่ปุ่น เรื่อง ห้องเรียนนิยาม (เฉพาะ) ยอดคน

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้การวิจัยครั้งนี้ การวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary Research) ทั้งหมด โดยได้กำหนดวิธีดำเนินการวิจัยไว้คือ การสืบค้นข้อมูลเชิงเอกสารชั้นปฐมภูมิและทุติยภูมิซึ่งเป็นเอกสารขั้นต้นและขั้นรองของงานวิจัยและนำผลข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ให้ตรงตามวัตถุประสงค์ของการศึกษาในครั้งนี้

- 1) รวบรวมข้อมูลเอกสารชั้นปฐมภูมิ (primary document) ได้แก่ หนังสือ นวนิยายประเภทไลท์โนเวลญี่ปุ่น เรื่องห้องเรียนนิยาม (เฉพาะ) ยอดคน Classroom of the Elite รวบรวมข้อมูลเอกสารชั้นทุติยภูมิ (secondary document) ได้แก่ หนังสือ ตำรา บทความเชิง

วิชาการ งานวิจัยและเอกสารที่เกี่ยวข้อง ศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลในหนังสือ โดยการวิจัยครั้งนี้จะเป็นการวิเคราะห์ปรัชญาการศึกษาญี่ปุ่นผ่านวรรณกรรมประเภทไลท์โนเวล

2) ศึกษาแนวคิดปรัชญาการศึกษาตะวันตก ได้แก่ สารัตถนิยม อรรถิภาวนิยม พิพัฒนาการนิยม นิรันตรนิยมและปรัชญาการศึกษาญี่ปุ่น ยุคโบราณ ยุคกลาง และยุคใหม่ ยุคปัจจุบัน

3) ศึกษาแนวคิดปรัชญาการศึกษาผ่านระบบวรรณกรรมไลท์โนเวลญี่ปุ่น ในฐานะวรรณกรรมญี่ปุ่นสมัยใหม่ด้วยการถอดรหัสแก่นิยามคำพูดการตีความความหมาย

4) วิเคราะห์โลกทัศน์ทางปรัชญาการศึกษาไลท์โนเวลญี่ปุ่น เรื่องห้องเรียนนิยม (เฉพาะ) ยอดคน Classroom of the Elite

ผลการวิจัย

1) ปรัชญาการศึกษา เป็นหนึ่งในสาขาของวิชาปรัชญาประยุกต์ ที่มีความมุ่งหวังจะประยุกต์แนวคิดทางการศึกษาเข้ากับวิชาปรัชญา ผ่านสำนักความคิดทางปรัชญาตะวันตก เช่น สารัตถนิยม อรรถิภาวนิยม พิพัฒนาการนิยม นิรันตรนิยม โดยมุ่งเน้นการสร้างกรอบแนวคิดเกี่ยวกับการศึกษาที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะสำนักปรัชญาทางความคิด ที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้จริง ในสถาบันการศึกษาและวิชาชีพที่เกี่ยวกับการศึกษา ให้เป็นไปตาม ปณิธาน อุดมการณ์และจุดมุ่งหมาย ของสำนักความคิดทางปรัชญา จอห์น ดิวอี้ นักการศึกษาชาวอเมริกัน (John D, 1963: 16) ได้กล่าวไว้ว่าการศึกษาคือชีวิต มิใช่การเตรียมตัวเพื่อชีวิต วิธีการที่ใช้ในการเรียนรู้ คือลงมือทำด้วยตัวของแต่ละคน หน้าที่ของผู้สอนหรือนักการศึกษา จึงต้องจัดเตรียมประสบการณ์ที่มีคุณค่า ซึ่งสามารถช่วยให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการทำประโยชน์แก่สังคม และแก้ตน การที่จะกระทำการแก้ปัญหาได้อย่างเกิดผลบรรลุเป้าหมาย ก็โดยการเรียนรู้และฝึกฝนอบรมการฝึกแก้ปัญหาต่าง ๆ การจะแก้ปัญหาให้บรรลุผลได้ดี ก็ต้องอาศัยการลงมือฝึกฝน” แนวคิดการศึกษาสมัยใหม่ นิยามถึง การศึกษา (ศักดา ปรารักษ์ประทานพร, 2523: 86) ว่า เป็นเครื่องมือที่รับใช้สังคม โดยให้ความสำคัญกับสิ่งที่ได้ผ่านการกลั่นกรองมาจากอดีต ซึ่งได้แก่การมุ่งปลูกฝัง หรือการให้อุดมคติแก่ชีวิตอย่างยั่งยืนมากกว่าการเน้นการศึกษาด้านอื่น ๆ ซึ่งสถานศึกษาตามแนว คิดของทฤษฎีลัทธิสารัตถนิยม จึงต้องตระหนักถึงภาระความรับผิดชอบด้านศีลธรรมมาก กว่าสิ่งอื่นใด และการได้มาซึ่งการปลูกฝังศีลธรรมนั้น คือ การพยายามให้สถานศึกษามุ่งจัดสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมศีลธรรม.หรือการสร้างอุดมคติที่ดั่งงามต่อผู้เรียน.เพื่อเป็นแรงจูงใจต่อผู้เรียน

2) แนวคิดด้านปรัชญาการศึกษาของประเทศญี่ปุ่น ในยุคก่อนสงครามโลก ครั้งที่ 2 ตั้งแต่การฟื้นฟูเมจิหรือการคืนพระราชอำนาจของรัฐบาลทหารโทคูงวะ ให้แก่ จักรพรรดิเมจิ จึงได้ริเริ่มแนวคิดการศึกษาแบบจักรวรรดินิยมและลัทธิชาตินิยมขึ้น ที่ให้ความสำคัญกับความยิ่งใหญ่ของชนชาติ จากการปลูกฝังความเชื่อทางจิตวิญญาณของการเป็นชาวญี่ปุ่นผ่านลัทธิชินโต อันเป็นศาสนาประจำชาติ โดยมีองค์จักรพรรดิผู้เป็นสมมุติเทพเป็นศูนย์กลางทางความเชื่อเพื่อสร้างลัทธินิยมทหารผ่านระบบการศึกษาของญี่ปุ่นในยุคนั้น แนวคิดด้านปรัชญาการศึกษาของญี่ปุ่นหลังสงครามโลก ครั้งที่ 2 ภายใต้การกำกับดูแลของสหรัฐฯ มีความมุ่งเน้นไปที่การพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศและผลประโยชน์ของชาติเป็นหลัก โดยมุ่งหวังการฟื้นฟูประเทศหลังสงคราม และการความต้องการจะเป็นญี่ปุ่นสมัยใหม่ ที่ไม่ต้องการสงครามที่เป็นบาดแผลใหญ่ของชนชาติ แนวคิดด้านประโยชน์นิยมทางเศรษฐกิจจึงมีความสำคัญต่อการฟื้นฟูประเทศหลังสงคราม อันเกิดจากการกู้ยืมเงินตราจากต่างประเทศและหนี้สินจากปฏิกรรมสงคราม การศึกษาญี่ปุ่นจึงมุ่งความสำคัญไปที่ประโยชน์นิยมเป็นหลัก ศาสตราจารย์จี แม็กซ์ วิกโก (Max G, 1971: 13) กล่าวถึง การศึกษา ว่า วิชาการ มีความสำคัญแต่ไม่ใช่เนื้อแท้ ของการศึกษา เนื้อหาเป็นเพียงพาหนะที่จะนำผู้เรียนไปสู่สิ่งที่เหนือกว่า

3) โลกทัศน์ทางปรัชญาการศึกษาในโลโก้โนเวลญี่ปุ่น เรื่อง ห้องเรียน (นิยม) เฉพาะยอดคน แนวคิดทางปรัชญาการศึกษาที่ปรากฏในโลโก้โนเวล ให้ความหมายต่อตัวของการศึกษา ว่าเป็นเพียงแค่ระบบที่จะนำไปสู่เป้าหมาย เป็นเพียงแค่เครื่องมือที่ถูกสร้างให้กับการชอบธรรมของระบบสังคม การศึกษาเป็นสิ่งปราศจากซึ่งคุณธรรมและจริยธรรม และไม่ใช่สิ่งที่มีไว้สร้างประโยชน์ให้กับสังคม มนุษย์ใช้ประโยชน์จากการศึกษาเพื่อสร้างประโยชน์ให้กับตัวเอง ด้วยความพยายามของตนเอง พวกเขาจึงมีสิทธิที่จะใช้มันเพื่อผลประโยชน์ของตัวเองเป็นหลักปรัชญาการศึกษาในโลโก้โนเวล สะท้อนแนวคิดด้านการศึกษาสมัยใหม่ได้เป็นอย่างดี เกี่ยวกับแนวคิดด้านการศึกษาสมัยใหม่ที่มุ่งถึงด้านผลประโยชน์เป็นหลัก ปรัชญาการศึกษาที่ปรากฏในโลโก้โนเวล เรื่อง ห้องเรียนนิยม (เฉพาะ) ยอดคน เป็นแนวคิดด้านการศึกษาหลังการฟื้นฟูประเทศหลังสงครามจบลง แต่ได้รับอิทธิพลทางความคิดจากยุคของฟื้นฟูประเทศหลังสงคราม แนวคิดการศึกษาญี่ปุ่นสมัยปัจจุบัน เป็นยุคที่ได้รับทั้งอิทธิพลทางความคิดโลกเสรีนิยมประชาธิปไตยและระบอบทุนนิยมแบบอเมริกัน ที่ได้มีความพยายามขจัดแนวคิดสุดโต่งแบบเอเชียออกจากญี่ปุ่น จึงเกิดการผสมแนวคิดระหว่างความเป็นเอเชียและความคิดของอเมริกันชน

ตัวอย่างโลกทัศน์ที่แสดงให้เห็นถึงโลกทัศน์ทางปรัชญา (Examples of philosophical world view)

『問い・人間は平等であるか否か。
 現在、日本は——いいや、世界は。
 人間は平等であると謳うたってやまない。平等であると訴えてやまない。
 男女の差をなくすべきだと大衆たいしゅうは強く叫び、それに応えようとする
 社会。』

その例として挙げるのなら、『男女雇用機会均等法』や、『女性優先車両』といったものだろうか。しかしそれは仮初のものでしかない。時には、名簿の順番にすらケチをつける現実がある。

『障害者』だと表現するのは差別の具現化であるとして『障がい者』に訂正したところで意味はなく、そのひとが何かしらの障害を患っていることは残酷なまでに事実だ。

『障がい者』は『障害者』であるとどんなに綺麗な字面を綴つづったところで社会は深層意識で認識していて、新聞やニュースでは『障害者』だと報道する。

パートやアルバイトといった非正規雇用社員たちはどんなに仕事を頑張っても正社員に渡される給料には遠く及ばない。彼らはいつ首を切られるか分からない毎日をびくびくと怯えながら送っている。

そんな嘘偽りだらけの欺瞞の世の中で、オレは思う。

—この世界は、平等ではない。

以前、国語辞典で『平等』の意味を調べてみたのだが、そこには『差別や偏りなくみな一様に等しいこと』と書かれていた。

しかしオレは腑に落ちなかった。次の疑問が湧いたからだ。

—そもそもの話、どこでひとは『平等』であると判断するのだろう。』

(Kinugasa S, 2016 :11-13).

แปลข้อความ (language translation)

อยู่ ๆ ก็อยากให้ทุกคนคิดขึ้นมา ฉันต้องการให้คุณคิดอย่างจริงจังเกี่ยวกับคำถามที่ฉันถามมันเป็นคำถาม

คำถาม มนุษย์มีความเท่าเทียมกันหรือไม่?

มันเป็นเรื่องเกี่ยวกับญี่ปุ่นในปัจจุบัน — ไม่นะ เกี่ยวกับโลกปัจจุบันที่เป็นอย่างนั้น

ว่าที่จริงแล้วคนเราจะเสมอภาคกันจริงหรือเปล่า สังคมสมัยใหม่ยังคงเรียกร้อง

ความเสมอภาคและความเสมอภาคกันต่อไป ผู้ชายและผู้หญิงมักจะเรียกร้องว่าพวกเขาควรจะ

เท่าเทียมกัน และพวกเขาต้องการขอจัดความแตกต่างและการแบ่งแยก พวกเรามาเพิ่มอัตราการ

จ้างงานของผู้หญิงหรือสร้างยานพาหนะเฉพาะพวกเขากันเถอะ บางครั้งก็ตกอับในจัดลำดับหรือ

ประชามติ ความคิดเห็นของประชาชนเพื่อที่ต้องการจะเรียกร้องให้เหล่าคนพิการเปลี่ยนคำว่า

“ทุพพลภาพ” จนถึงจุดที่ไม่ควรเลือกปฏิบัติและเด็กทุกคนนี้ได้รับการสอนว่าทุกคนเท่าเทียม

กัน นั่นเป็นสิ่งที่ถูกต้องจริงหรือ? นั่นเป็นวิธีที่ฉันสงสัย ชายและหญิงมีความสามารถและบทบาท

ที่แตกต่างกัน ต่อให้คนพิการมีความสุขภาพมากแค่ไหน แต่เขาก็ยังเป็นคนทุพพลภาพอยู่ดี มันไม่สมเหตุสมผลเลยที่จะละลายตาจากมัน กล่าวอีกนัยหนึ่งคำตอบคือ คนเรานั้นไม่มีความไม่เท่าเทียมกัน ไม่มีคนเท่าเทียมกัน

ฉันคิดว่าในโลกนี้เต็มไปด้วยการหลอกลวงที่เต็มไปด้วยคำโกหก

—โลกนี้ไม่เท่าเทียมกัน

มันเป็นเช่นนั้น

ก่อนหน้านี้อ ฉันค้นหาความหมายของ “ความเท่าเทียมกัน” ในพจนานุกรมภาษาญี่ปุ่น แต่มันบอกว่า “ทุกคนเท่าเทียมกันโดยไม่มีการเลือกปฏิบัติหรืออคติ”

อย่างไรก็ตาม ฉันไม่ได้ตกหลุมรักมัน คำถามต่อมาก็เกิดขึ้น

—ในตอนแรก ผู้คนไปตัดสินกันที่เห็นว่าพวกเขา “เท่าเทียมกัน” ตรงไหน

โลกทัศน์ทางปรัชญา (Philosophical world view)

ในเรื่องราวของไลท์โนเวลญี่ปุ่น เรื่อง ห้องเรียน (นิยาม) เฉพาะยอดคน หรือในชื่อภาษาอังกฤษ คือ Classroom of the Elite นั้น อายาโนะโคจิ คิโยทาเกะ (Ayanokouji Kiyotaka) ที่เป็นตัวเอกของไลท์โนเวลได้มีการหยิบยกคำพูดของ (Fukuzawa Yukichi) ฟุคุซาวา ยูคิจิ เกี่ยวกับบทบาทและหน้าที่ของการศึกษาเล่าเรียนในหนังสือ Encouragement of learning ที่แสดงให้เห็นทัศนคติด้านการศึกษาของชาวญี่ปุ่น ปรัชญาการศึกษาของฟุคุซาวะเป็นการศึกษาที่ได้มีการเน้นย้ำว่า การศึกษาที่ดีต้องตอบสนองการมีชีวิต (life) ที่เป็นรูปแบบการศึกษาญี่ปุ่นแบบดั้งเดิม ที่นิยมใช้กันอย่างแพร่หลายในยุคหลังสงครามโลกและการบูรณประเทศจากผลพวงของสงคราม เราจะเห็นถึงความแตกต่างของการศึกษายุคหลังสงครามและการศึกษาญี่ปุ่นยุคใหม่ คือ การศึกษาการตอบสนองคุณภาพชีวิต (Quality of life) ที่ปรากฏในเรื่องราวของไลท์โนเวล การศึกษายุคใหม่เน้นในเรื่องของคุณภาพชีวิตเป็นหลักประกันสำคัญเกี่ยวกับการจัดการศึกษา โดยตัวละครเอกอย่าง อายาโนะโคจิ คิโยทาเกะ ได้มีการแสดงความคิดเห็นของเขาในหลายๆ มุมมอง ไม่ว่าจะเป็นมุมมองเชิงเหตุผลนิยม (Rationalism) และมุมมองเชิงประสบการณ์ (Experimentalism) โดยกล่าวถึง เรื่องของความเท่าเทียม (Equality) ที่ถูกนิยามโดยนักวิชาการหรือนักปรัชญาที่มีความรู้ แต่เมื่อต้องมีชีวิตอยู่ในสังคม ผู้คนย่อมไม่เท่าเทียมกันโดยธรรมชาติ เช่น ประชาชนต้องเคารพกฎหมายของรัฐที่ใช้อำนาจของรัฐบังคับ ในฐานะพลเมืองแห่งรัฐ พนักงานบริษัท ต้องให้ความเคารพเจ้าของกิจการในฐานะลูกจ้าง ก่อให้เกิดสิ่งที่เรียกว่า วัฒนธรรมองค์กร ซึ่งในโลกโนเวล แสดงให้เห็นถึงภาพรวมแนวคิดเกี่ยวกับการศึกษาของญี่ปุ่น โลกทัศน์ทางปรัชญาของตัว

ละครที่ปรากฏนั้นเป็นการวิเคราะห์จากลักษณะการใช้ความคิดของตัวละครเอก เช่น
 「全ての人間は道具でしかない。過程は関係ない。どんな犠牲を払おうと構わない。この世は勝つことが全てだ。最後に俺が勝ってさえいればそれでいい。」 (Kinugasa S, 2016 :71).

มนุษย์ทุกคนก็เป็นแค่เครื่องมือ จะใช้วิธีการไหนนั้นไม่สำคัญ ต่อให้ต้องมีใครเสียสละ
 แค่นั้นก็ไม่สน โลกนี้การชนะคือทุกสิ่ง ขอแค่สุดท้ายฉันชนะได้ก็พอแล้ว

ได้แสดงให้เห็นว่า กระบวนการสะท้อนความคิดและมุมมองต่างๆ ของตัวละคร
 เอกในโลกทีโนเวลานั้นสะท้อนโลกทัศน์ทางปรัชญาจากกระบวนการคิด ทั้งในด้านของเหตุผลนิยม
 (Rationalism) ประสบการณ์นิยม (Experimentalism) จากตัวละครเอกของเรื่อง

อภิปรายผล

1) ปรัชญาการศึกษา (Educational Philosophy) เป็นแนวคิดบางอย่างที่มี
 ต่อมุมมองด้านการศึกษา มีความพยายามนิยามถึงคุณค่าและหลักเกณฑ์และข้อกำหนดม
 ายเกี่ยวกับความคิดของตน ความแตกหักด้านความคิดของมนุษย์และพยายามที่จะแบ่งฝ่าย
 แนวคิดและลัทธิทางความเชื่อในด้านการศึกษา ผ่านเหตุผลและประสบการณ์ของตน พวกเขา
 ต้องการสร้างความชอบธรรมแก่ระบบการศึกษาที่สร้างขึ้น นักปรัชญาการศึกษา มุ่งที่
 จะทำลายแนวคิดและสร้างใหม่ ตลอดยุคสมัยที่มนุษย์ต้องการที่จะเรียนรู้และหาคำตอบใน
 บางสิ่งที่พวกเขาต้องการแสวงหา การศึกษานั้นคือพลัง การมีพลัง คือ การรับประกันอำนาจ
 ในการขับเคลื่อนสิ่งต่าง ๆ ที่อยู่รอบตัว และสิ่งที่ทำให้เชื่อว่า พลังนั้นมีอยู่จริง นั่นคือการ
 รับรองที่มาของพลัง กล่าวอีกนัยหนึ่ง ความเชื่อมั่นในแหล่งที่มาของพลังนั้น ในระบบการ
 ศึกษาในปัจจุบัน สถานศึกษาจะต้องได้รับการรับรองจากหน่วยงานรัฐบาลที่มีอำนาจอธิป
 ไตรในฐานะรัฐชาติ พวกเขาเชื่อในอำนาจของการศึกษาที่ได้รับการรับรองโดยรัฐและใช้
 ความคิดดังกล่าว ในการควบคุมความคิดของผู้คน ผู้คนในยุคสมัยใหม่ มีมุมมองที่ต่างออก
 ไปจากเดิม เมื่อการศึกษาที่ได้รับเป็นเพียงมายาคติที่ผู้มีอำนาจทางการศึกษาหลงไหลและ
 เชื่อในอำนาจนั้น ไม่เพียงแต่เท่านั้น พวกเขาต้องทำให้ทุกคนเชื่อและไว้ใจในอำนาจที่พวก
 เขามีอยู่ โดยการชักนำทางความคิดในระบบการศึกษา

2) ในนวนิยายโลกทีโนเวล เรื่อง ห้องเรียน (นิยม) เฉพาะยอดคน แสดงโลกทัศน์
 ทางปรัชญาให้เห็นว่า ผู้คนและสังคมมีความเชื่อและยึดติดกับระบบการศึกษาที่ได้รับการ
 ประกันด้วยอำนาจของรัฐ และแสดงต่อสาธารณชนว่าการศึกษามุ่งมั่นในด้านศีลธรรม และ

ใช้ศีลธรรมบังหน้าเพื่อผลประโยชน์ต่อตัวเอง ในโลกอินเทอร์เน็ต เรื่อง ห้องเรียน (นิยาม) เฉพาะยอดคน ทำให้เราเห็นถึงแนวคิดในด้านการศึกษาในรูปแบบที่ต่างออกไป โรงเรียนในอุดมคติที่เป็นที่แสวงหาความรู้เพื่อพัฒนาบุคคลที่เป็นอนาคตของประเทศโดยปลูกฝังแนวคิดชาตินิยมแบบสากลนิยมโลก กลายเป็นสิ่งที่หล้าหลังในโลกอินเทอร์เน็ต ขณะที่ยุคสมัยและผู้คนได้เปลี่ยนแปลงไปอย่างก้าวกระโดด ในโลกทัศน์ของยุคสมัยใหม่ โรงเรียนกลายเป็นสนามแข่งขันของอัจฉริยะบุคคลที่มีแต่เรื่องใช้ประโยชน์และถูกใช้ประโยชน์เพียงเท่านั้น โรงเรียนและสถาบันการศึกษาถูกทำให้เป็นองค์กรที่ครอบงำทางความคิดที่ถูกทำให้ยึดติดในด้านการแสดงอำนาจต่อสาธารณชน การมีชื่อเสียง การเงิน อำนาจองค์กร ล้วนแล้วแต่เป็นเครื่องมือเพื่อให้ได้มาซึ่งผลประโยชน์ต่อตัวเองและองค์กรเป็นหลัก โรงเรียนในโลกอินเทอร์เน็ต เป็นองค์กรที่ฉากหน้าแสดงควมมีศีลธรรมและความดีต่อหน้าสาธารณชน ในขณะที่องค์กรทางการศึกษาต้องการชื่อเสียง ผลประโยชน์ และรายได้ เพื่อคงไว้ซึ่งอำนาจของตน

องค์ความรู้ใหม่

ปรัชญาการศึกษาในวรรณกรรมประเภทไลท์โนเวลญี่ปุ่น เป็นความพยายามที่จะศึกษาด้านปรัชญาการศึกษาผ่านระบบวรรณกรรมที่ทำทลายความคิดของมนุษย์ ในฐานะวรรณกรรมสมัยใหม่ของมนุษย์ในยุควิทยาศาสตร์นิยม โดยไม่ก่ทศวรรษที่ผ่านมาสื่อวรรณกรรมจากต่างประเทศมากมาย เช่น หนังสือภาพเขียนมังงะญี่ปุ่น (Japanese Manga) ไลท์โนเวล (Japanese light novel) แอนิเมชัน (Japanese animation) ได้รับความนิยมแพร่หลายในกลุ่มวัยรุ่นและกลุ่มคนยุคใหม่เป็นจำนวนมาก ด้วยมิติทางความคิดที่หลากหลายและอิสระของนักเขียนนวนิยาย ผลงานทางวรรณกรรมมากมายที่มาพร้อมกับวิถีชีวิตสมัยใหม่ นวนิยายไลท์โนเวลญี่ปุ่นนั้นค่อนข้างเป็นที่นิยมต่อกลุ่มเด็กไปจนถึงวัยทำงานในสังคมปัจจุบัน โดยองค์ความรู้ใหม่ แบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม ดังนี้

1) โลกทัศน์ทางปรัชญา (Philosophical worldviews) โลกทัศน์ (World-views) เป็นรูปแบบมุมมองเชิงเหตุผลหรือมุมมองเชิงประสบการณ์ โดยมุมมองดังกล่าวขึ้นอยู่กับองค์ประกอบที่สำคัญ อาทิ ทัศนคติ ความคิดส่วนตัว พื้นฐานทางความคิด บริบททางสังคม พื้นฐานของการดำรงชีวิต หรือแม้กระทั่งผลประโยชน์ที่ได้รับ ดังนั้นแล้ว โลกทัศน์ทางปรัชญา คือ การแสวงหามุมมองที่มีต่อโลกและปัจจัยที่ส่งผลต่อโลกทัศน์ การกระทำบางอย่างของมนุษย์นั้นส่งผลต่อแนวคิด วิถีชีวิต ความเป็นอยู่ของผู้คน หรือ สิ่งที่ขับเคลื่อนการดำรงอยู่ของพวกเขา สามัญสำนึก

2) ชีวทัศน์ทางปรัชญา (philosophical life view) ชีวทัศน์ (life view) เป็นรูปแบบมุมมองของสิ่งมีชีวิตต่อบางสิ่งที่มีอยู่ของสิ่งมีชีวิตอย่างมนุษย์ เช่น ชีวิตและความตาย เป็นต้น ชีวทัศน์ทางปรัชญา (philosophical life view) หมายถึง ลักษณะและแนวคิดเกี่ยวกับการมองโลกและชีวิตในฐานะปัจเจกบุคคล ที่มีที่มีลักษณะทับซ้อนกันอยู่หลายประการ ไม่ว่าจะเป็นด้วยแนวคิดด้านศีลธรรมหรือคุณธรรม แนวคิดเกี่ยวกับกฎหมายและอำนาจ สังคมและการรวมกลุ่มเพื่อให้ได้มาซึ่งผลประโยชน์สูงสุด

3) ปรัชญาทางปรัชญา (philosophical Vision) ปรัชญา (Vision) หมายถึง เป็นรูปแบบมุมมองที่มีต่อบางสิ่งโดยรวม ในระดับสามัญสำนึกปกติของผู้คน ไม่ว่าจะเป็นทั้งกฎเกณฑ์ เหตุผล ความเป็นจริงของชีวิตที่รับรู้ได้ ต่อการกระทำบางสิ่งบางอย่าง โดยที่ไม่จำเป็นต้องมีหลักการมารองรับ เพราะทุกคนเชื่อมั่นว่าเป็นเช่นนั้น ผู้คนจึงมีปรัชญาในระดับเดียวกัน แม้บางครั้งอาจมีคำเรียกที่แตกต่างกันออกไป แต่สิ่งที่เหมือนกันและสอดคล้องกันคือ การให้เหตุผลของการกระทำไปในรูปแบบเดียวกัน เรียกว่า การรู้สำนึก เป็นสิ่งที่โดยพื้นฐานของมนุษย์ ที่สามารถรับรู้ได้ ว่าสิ่งใดผิด สิ่งใดถูก โดยการใช้เหตุผล ไตร่ตรอง มิใช่สัญชาตญาณของเป็นสัตว์หรือการใช้ความรุนแรง แต่เป็นการใช้เหตุผล หรือการใช้สติปัญญาของมนุษย์เพื่อรับรู้สถานการณ์ที่อยู่ตรงหน้าและพยายามที่จะแก้ไขมัน

สรุป

ปรัชญาการศึกษาในโลกอินเทอร์เน็ต เรื่อง ห้องเรียน (นิยาม) เฉพาะยอดคน เป็นการวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary Research) ทั้งหมด จึงได้ขอสรุปของวิทยานิพนธ์เล่มนี้ว่า ปรัชญาการศึกษาที่ปรากฏในโลกอินเทอร์เน็ต เรื่อง ห้องเรียนนิยาม (เฉพาะ) ยอดคน ด้วยการวิเคราะห์ผ่านโลกทัศน์ทางปรัชญา ชีวทัศน์ทางปรัชญา ปรัชญาทางปรัชญา เพื่อหาข้อสรุป

ข้อสรุปแรก เรื่อง โลกทัศน์ทางปรัชญาการศึกษา พบว่า ในโลกอินเทอร์เน็ต เรื่อง ห้องเรียน (นิยาม) เฉพาะยอดคน ทำให้เราเห็นถึงแนวคิดในด้านการศึกษาในรูปแบบที่ต่างออกไป โรงเรียนในอุดมคติที่เป็นที่แสวงหาความรู้เพื่อพัฒนาบุคคลที่เป็นอนาคตของประเทศโดยปลูกฝังแนวคิดชาตินิยมแบบสากลนิยมโลก กลายเป็นสิ่งที่ล้ำหลังในโลกอินเทอร์เน็ต ขณะที่ยุคสมัยและผู้คนได้เปลี่ยนแปลงไปอย่างก้าวกระโดด ในโลกทัศน์ของยุคสมัยใหม่ โรงเรียนกลายเป็นสนามแข่งขันของอัจฉริยะบุคคลที่มีแต่เรื่องใช้ประโยชน์และถูกใช้ประโยชน์เพียงเท่านั้น โรงเรียนและสถาบันการศึกษาถูกทำให้เป็นองค์กรที่ครอบงำทางความคิดที่ถูกทำให้ยึดติดในด้านของการแสดงอำนาจต่อสาธารณชน การมีชื่อเสียง การเงิน อำนาจองค์กร ล้วนแล้วแต่เป็นเครื่องมือเพื่อให้ได้มาซึ่งผล

ประโยชน์ต่อตัวเองและองค์กรเป็นหลัก โรงเรียนในไลทโนเวล เป็นองค์กรที่ฉีกหน้าแสดงควมมีศีลธรรมและความดีต่อหน้าสาธารณชน ในขณะที่องค์กรทางการศึกษาต้องการชื่อเสียง ผลประโยชน์ และรายได้ เพื่อคงไว้ซึ่งอำนาจของตน

ข้อสรุปที่สอง เรื่อง ชีวะทัศน์ทางปรัชญาการศึกษา พบว่า การรับรู้ลักษณะชีวะทัศน์ของมนุษย์ในสมัยปัจจุบัน ผ่านมุมมองของนวนิยายไลทโนเวลญี่ปุ่น เป็นความพยายามที่จะศึกษาถึงคุณลักษณะทางความคิดของสิ่งมีชีวิต ผ่านการกระทำและมุมมองของตัวละครที่ปรากฏในนวนิยาย เรื่อง ห้องเรียน (นิยาม) เฉพาะยอดคน ในเรื่องราวของนวนิยาย ทำให้เราทราบถึงลักษณะชีวะทัศน์ของตัวละครในนวนิยายไลทโนเวล ว่า การศึกษาเล่าเรียนของมนุษย์นั้นเป็นกฎเกณฑ์ทางจารีตนิยมของแต่ละยุคและสมัยที่แตกต่างกันออกไป ความเชื่อโดยพื้นฐานของผู้คนที่มีต่อการศึกษามีความแตกต่างกันออกไปตามยุค ในสังคมสมัยใหม่ การศึกษาถูกกำหนดให้เป็นปัจจัยหลักในการขับเคลื่อนสังคมและประเทศชาติ ด้วยลักษณะทางจารีตนิยมดังกล่าว ทำให้ผู้คนเชื่อว่าการศึกษาเป็นความพยายามเดียวเท่านั้นที่มนุษย์เอื้อมถึงและความสำเร็จดังกล่าวจะได้รับยกย่องจากผู้อื่นและทำให้ตนเองเหนือกว่าผู้อื่นในเวลาเดียวกัน เป็นลักษณะของการใช้ธรรมชาติของสิ่งมีชีวิตที่มีความต้องการและความทะเยอทะยานในเวลาเดียวกัน ความสัมพันธ์ของบุคคลล้วนแล้วแต่เป็นผลประโยชน์ที่จะได้รับ ด้วยลักษณะชีวะทัศน์ดังกล่าวแล้ว การจะได้รับการยอมรับจากสังคมและผู้คนเป็นลักษณะเด่นที่เป็นธรรมชาติของสิ่งมีชีวิต การศึกษาจึงกลายเป็นสถานที่เพียงแห่งเดียวในการแสดงความสามารถและความทะเยอทะยานของตนออกสู่สังคม เพื่อที่จะได้รับทั้งคำชื่นชมและการสรรเสริญในเวลาเดียวกัน

ข้อสรุปที่สาม เรื่อง ปรัชญาทางปรัชญาการศึกษา พบว่า ปรัชญาทางสังคมในเรื่องเกี่ยวกับการศึกษาของไลทโนเวลญี่ปุ่นเรื่อง ห้องเรียน (นิยาม) เฉพาะยอดคน ในเรื่องของการศึกษาของญี่ปุ่นสมัยปัจจุบัน ทำให้ทราบว่า ระบบการศึกษาที่เกิดขึ้นในยุคปัจจุบัน เป็นระบบที่ผูกมัดสังคมทั้งหมด ทั้งวิถีชีวิตและแนวคิดการศึกษา ถูกใช้เป็นแนวคิดการจัดลำดับอำนาจทางสังคม ด้วยระบบการศึกษาแบบผูกขาด ด้วยการสร้างคติชนทางสังคม ด้วยแนวคิดชนชั้นทางการศึกษา โดยใช้สิ่งที่เรียกว่า สถานศึกษา เป็นสื่อกลางทางอำนาจ ด้วยการสร้างวิถีคิดเกี่ยวกับการจัดอันดับสถานศึกษาของหน่วยงานที่มีอำนาจ เช่น รัฐบาล องค์กรความร่วมมือระหว่างประเทศทางการศึกษา เป็นต้น การสร้างความชอบธรรมเกี่ยวกับการศึกษาผ่านอำนาจดังกล่าว และเผยแพร่ความคิดเกี่ยวกับสถาบันนิยม ด้วยการปลูกฝังทางความเชื่อเกี่ยวกับการศึกษาสมัยใหม่ และการจะได้รับการสถานะและการยอมรับจากผู้อื่น เช่นเดียวกับการปลูกฝังแนวคิดทางการเมือง

บรรณานุกรม

ศักดิ์ดา ปรารงค์ประทานพร. (2523). **ปรัชญาการศึกษา ฉบับพื้นฐาน**. คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ บางแสน.

Christopher J Lucas (1970). **What is Philosophy of Education**. New York : the McMillan Company.

George F. Kneller. (1964). **Introduction to the Philosophy of Education**. New York : Contemporary EducationTheory.

John Dewey, (1963). **Experience and Education**. New York : Collier Books.

Kinugasa S. (2016). **Japanese light Novel “Classroom of the Elite”**. Tokyo: Kadokawa Japan.

Max G. Wingo (1971). **Philosophies of Education**. New York :Lexington Mass D.C. Health and com.

A STUDY ON THE OSHO'S CONCEPTS OF HUMAN FREEDOM

Dhaniram Ghimire

Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Chiang Mai Campus

Corresponding Author, E-mail: samdhikancho@gmail.com

Abstract

The article entitled 'A Study on the Osho's Concepts of Human Freedom', is of three objectives: 1) to explore the concept of human freedom in general, 2) to examine Osho's concept of human freedom and 3) to analyze the Osho's concept of the fundamental freedom of life.

According to the general concept of human freedom, it refers to the condition or right to be able to do or believe what we desire without coercion or with any restrictions. Since freedom and responsibility are inevitable like two side of coin. It is comparable to two sides of the same coin. The concept of human freedom is indispensable to the traditional principles of Western and Eastern philosophy. Just as this idea represents the principle of human freedom, the primary purpose of this thesis is to study and analyze the concept of human freedom in relation to the system of the both philosophical tradition.

Regarding Osho's concept of human freedom, there are three types of Osho's excellent idea of human freedom viz. 1) Freedom from the past, 2) freedom for the future, and 3) just freedom (freedom in itself). The concept of freedom from the past represents a reaction from the past constraints. While freedom is liberated to fulfill future indefinite conditions. The first two concepts of freedom unite to believe in the fundamental values of existential ideals as easily understood as those between the West and the East. The third concept of freedom refers to the only freedom, and

it is the same concept called “freedom.” The concept of “Freedom to be” was the philosophical view of Jean-Paul Sartre and Jean-Jacques Rousseau. On the other hand, the first and second ideas of freedom can definitely be understood from the past of freedom and the future of freedom. However, the third idea is considered the absolute freedom of today.

Keyword: Human Freedom, Osho’s Concept of Freedom

Objectives of the Research

1. To explore the concept of human freedom in general
2. To examine Osho’s concept of human freedom
3. To analyze Osho’s concept of the fundamental freedom of life

Research Methodology

This research and focus on a qualitative research that has been researched from in depth documents in the following:

1. Primary Source: A study on the concept of human freedom in General.
2. Secondary Source: A study on the concept of Freedom according to Osho’s

Research results

Introduction

According to the term “freedom, it is referred to the free choice or free decision. Freedom is an ability to characterize man in the voluntary activity of choosing or not choosing. It receives significant consequences in the social order.” (Grolier, 1992: 40-58). The liberty of the individual to determine the course of his actions, subject only to restrictions the same for all and as few and liberal as the public safety permits. It is characteristic of a social condition where the individual is the fundamental unit, rather than subordinate communities like the family or the clan. Accordingly, the gradual

eclipse of the family by the distinctive character of European social history has led to the removal of such obstructions to personal liberty as the Roman right of the father. The disappearance of slavery and serfdom is likewise an inevitable consequence of the supersession in their role of political units of the household and the estate by the individual. State, personal liberty exists as a recognition of the right of each individual, within limits, to perform what he pleases without the constraint of his fellows, to go where he pleases, to work at whatever trade he pleases, and to own whatever property he can purchase. All these rights are strictly limited in the case of minors; and even among adults, the welfare of the state has necessitated such restrictions as punishments, quarantines, special professional qualifications, and taxes. In times of emergency, the right of the state to dispose of even the lives of its constituent individuals for the general good is universally recognized. That the restriction on the individual by the state shall be more unoppressive than necessity demands is secured by various clauses in the constitutions of the several nations of the world. In English-speaking countries, one of the most trusted weapons against the abuse of the powers of the state obtains a constitutional provision concerning writs of habeas corpus. Accordingly, the gradual in the modern democratic.

Personal freedom remains one aspect of the human rights and fundamental freedoms protected by the United Nations and defined by the Universal Declaration of Human Rights to the world.

When I start to have a sense, we are always trying to find freedom. We don't know anything about what freedom is. Always we have questions in our mind. What represents freedom? Why do we require freedom? Is it an excellent thing or bad? And what is human? How is it significant to humans? Why do we men want to be free?

At that time my mind was constantly wondering what freedom is. This kind of questions in mind. And I get the opportunity to study M.A.

philosophy at Mahachulalongkornrajavidyalaya University ChiangMai campus. And I picked up the concept of the fundamental freedom to study topics. At that time I developed the research in the point of reviewer. What philosophy defines human freedom? Then I got a chance to know philosopher who known as a political philosopher for at that time John Stuart Mill, I get his book online pdf *The Subjection of Women*, which is second edition books.

After the primary necessities of food and raiment, freedom is the first and strongest want of mortal nature. (John Stuart Mill, 1966: 154) he said in his book *The Subjection of Women* 1869. Freedom is one of the most human needs that men are difficult to live without. After food and raiment (clothing) and medicine. We, humans, are constantly seeking freedom. Without freedom, people cannot think. Without freedom, they are not capable to speak, not able to do, and not able to make choices as their nature of mind goes. This is why we are looking for freedom. Same as being free to speak, free to think, free to choices.

At that time, I became more fascinated by the concept of human freedom. Freedom is implemented in our ideas to transform them into reality. This is reflected in our achievements in all fields. Freedom is one of the most common things that humans struggle for in human life. Because humans develop year by year. From whenever humans start to live in society, then we create the limiting or condition for rules on human life for living in society. As I grew up the culture in the past. Which endure an alternative way to imagine the society for a more understanding level of the human cast in Hinduism, black and Caucasian group, etc.

At that time, I got the research books *Freedom: The Courage to Be Yourself* year public 2004 which in this book Osho motion freedom obtains three kinds/types. “Freedom from, freedom for and just freedom.

In our live society, we possess some kind of factor which is freedom based on. Firstly, the way to view freedom. It means how we can understand

or see freedom. What is the reason we need it? Why are we always looking for it? As in our society, we understand freedom is for escape from what we don't like, even if that is part of our life. But we are something more. We don't have to forget that freedom remains also our responsibility in our society. Another factor is the social structure (security). Like for different communities has different rules to follow in society. It is effortless to understand if you go to a Hindu country. They accept various rules for different caste communities. Some rules in each society were established for their lives. According to belief by generation-to-generation culture. Next is economic prosperity (equality). And another factor of freedom represents a skill. It means in our society we are divided into many different skills, but we have to know where and when we should apply our skills. Its call is more awareness to recognize what we are producing. Here are some key general freedoms related to human life, which can prevent a person from doing what they want without the presence of pressure and the general type of freedom in this world that we often seek for. They represent the meaning of the word freedom is at the center of three key points. The first remains the possibility that the subject will present what he desires to satisfy his needs. As well as the trend ambition and his/her similarity (liberty of action as opposed to coercion, slavery, civil and political freedom, etc. The second represents the power of self-determination, unnecessarily if caused by the pressure of nature, which is slightly different from the ego (Freedom of willingness, free will, as opposed to necessity.) The third is the rational achievement of results through internal control of reason. The motivation that transcends feelings and inferiority motivation (rational freedom)

1. Freedom to do
2. Freedom for
3. Ultimate Freedom

There are habitual tradeoffs between rights and responsibilities to live with other people. Our most precious right is freedom because it is the freedom that allows us to do whatever we want to do, but right is not complete freedom. It is just one side of another freedom. That we will get in the way of the freedom of others. So, unless someone lives in a cave, there is no complete freedom for anyone. Freedom has many different things. Here we're concerned with a major factor of freedom. Like the freedom to do, freedom for, and ultimate Freedom. Do we need permission to do? What things block us from doing? Why can't we believe in what we like? There were many questions in my mind. And I have got a book of John Stuart Mill's. He said in his book *On Liberty, Utilitarianism 1859* "Human Freedom can make humans free to speak, free to do and choose. It's based on the state of mind. (John Stuart Mill, 1992: 165-177) Essay to understand our freedom is based on our mind. But suction by the situation we are unable to follow our mind or feeling? What is the problem? Like in our society. We have culture, religion. At some point, we do not support talking, believing, and doing whatever we want to do. Here is some example to understand for the person we can do anything but freedom is also our responsibility. Then I looked at what Mahatma Gandhi said on 18 March 2021. I read an online article where Gandhi's Daily article was about freedom. He said, "Freedom is not worth having if it does not include the freedom to make mistakes". (O'Leary, Online 2013) Yes, I can see the same way. Because it's not a personal thing, it's a social way of living. We have to live in society. To live in society, we have to follow the rules and regulations.

Then I started listening to Osho Talk on YouTube Chanel. His talks can be found in books as well. All books were published by his followers. I started to be interested in what Osho said about freedom. In his book *Oslo's Life and Anthology*, he said to understand why freedom is so very important

to people, it is a good idea to picture what a life without freedom would mean. And there are many places in the world where people do live without freedom.

These major freedoms are that we all wish for ourselves, but even in a smaller case, also want our freedoms. We wish to choose what we will eat, choose what clothing we wish to wear, choose where we will live, and choose whom our friends will be. We desire choice in entertainment, for example, movies, music, and television. A life without these choices is not a life. Humans are designed to want to make choices, small and large, right or wrong, and choice is the essence of freedom. We humans have to think about something more than ourselves.

What represents the limits of personal freedom in a civilized society? Should we tolerate unlimited freedom of speech, no matter how offensive the views expressed? Can the state ever be justified in interfering with what consenting adults choose to do in private? When is coercion (force or threats) acceptable? Are all laws obstacles to freedom or are they the exact condition of achieving it? Should we sometimes force people to be free or is that opposed to another (contradiction) in terms? Always this kind of question in our mind. We remain not merely abstract puzzles for philosophers to ponder in comfortable armchairs. They remain the sorts of issues that people are prepared to die for. Freedom is more complicated than being able to achieve whatever we desire. Taken extremely far, that approach would lead to dangerous anarchy - every person for themselves! Undoubtedly, freedom can mean the right to do, think, believe, speak, worship, gather, or act as one pleases, but only until your choices start to infringe on another person's freedoms.

Therefore, I personally definitely want to study and carry out research on this topic to maintain and preserve fundamental freedom for the next generation. In the present time, humans lack their own culture and much

more adapt to other religions. For instance, it may be confusing to understand for the next generation. The young generations not only lack their self but also ignore their humanism as well.

Content

In general, according to Jean-Jacques Rousseau, the theory on human freedom is quite similar to the Osho concept of human freedom And Western philosophical theories and Eastern philosophers too. Study on the concept of human freedom in general, it was found that freedom refers to the ability to do, to say and to think, whatever we want. Freedom gives the opportunity or power to choose without any limitation or control by anything to live in this world. (Veenhoven, R. 2014) Freedom is rooted from our own human action and ultimate freedom comes from being responsible for those actions. The definition changes from time to time through human feeling or their like. In our society there are two basic types of freedom. They are negative freedom and positive freedom. Based on the understanding of the world's situation. Nirvana is the Ultimate Freedom for the Buddhists. In Buddhism, to be free from the Circle of Life is the Ultimate Freedom. (Collins, S. 2010: 90)

Nature of freedom

A Study of the Concepts of Human Freedom in general. In general, human freedom allows humans to do, to say and to think, whatever we humans want. Freedom is just a power or opportunity to choose without any limitation or control by anything. From this work Freedom can be defined as the possibility to choose good or bad according to us. I mean we are choosing actions to do in daily life. That will be good or bad even for you. That is our own choice. Simply, we can understand the meaning of freedom as negative and positive just by throwing our feelings or emotion into nothing more than that. In our society there are two basic types of freedom which have been defended by philosophers: Negative freedom

and Positive freedom. But we choose those kinds of freedom in life.

To live in society the meaning of Freedom becomes a right to live as we wish. Also the main concept to live in society is equality. Equality between one-self and other, with all living beings. Because we humans are not allowed to make mistakes as a name of personal freedom. (Mushirul Hasan, 2013: 17-25) As in naturally we all living beings are born as free as humans. The nature of freedom for me is to let other living beings live as they want to live as well. This is the law of nature. Nature is our life-support system. From the fresh air we breathe to the clean water we drink, nature provides the essentials we all rely on for our survival and well-being. Nature itself-free and if we live with nature we will be free.

Other Hand The meaning of Freedom is the right to live as we wish. (Mohrman, M. E. 2003: 184–185) But naturally we Humans are not allowed to make a mistake as a name of freedom, not to make other trouble for your freedom. As we humans are born as free. We have to be free thinkers and not accept everything that we hear is true.

Kinds of freedom

In general, according to Jean-Jacques Rousseau, the theory on human freedom is quite similar to the Osho concept of human freedom. And most of western philosopher and eastern philosopher ideas as well. Freedom as to live there are 3 freedom from, freedom to do and freedom to be the first kind of freedom is “freedom from, a freedom from the constraints of society which is based on our past. It could be from our own memories or something from the past. That kind of memories Bering us mantel stress which we want to free from. Second, is freedom to do, this is the freedom for make future live better by knowing what we want to do for the future. This two kind of freedom as similar with Osho’s freedom from and freedom for, it’s also the definition will same something revolution for future and Thirdly, there is “freedom to be,” its means be free don’t ask anyone. Freedom, not just a do, what we

want. But a freedom to be who we were meant to be. (Sakchai Niruntawee, 1978: 117-124) Here will be some of us will confuse that that is different between west theory freedom to be and Osho's just freedom. I think it's just a different language that we understand.

Just to understand this freedom is also the same as Oslo's just freedom. First and second we can easily understand freedom from the past and freedom for the future. And present freedom. Like some religious practice by meditation to find self or try to be in the moment. Both are the same.

After understanding, we have an understanding that the western and eastern philosophical concept of human freedom is not so different. Freedom is always based on something like, culture, religion, and country background.

On the Osho's Concept of Human Freedom

According to Osho, freedom means tremendous responsibility; you are on your own and alone. On the other hand Freedom means understanding one has understood the game and seeing that this is the way that the soul is prevented from growing, the way one is not allowed to be oneself; one simply gets out of it with no scar on the soul. One forgives and forgets and remains without any clinging to the society in the name of love or in the name of hate. Society has simply disappeared for the rebels. He may live in the world or he may go out of the world, but he belongs to it no more; he is an outsider.

Nature of Freedom

According to Osho, freedom itself does not have any meaning. To make it meaningful we need something to depend on. Like if I want to be free from my smoking habit, wait to be free from the habit you need first. We must recognize that freedom is a general term, like liberty, independence, autonomy, and equality. In reality, freedom cannot be absolute; no one can

be completely free.

Naturally human freedom is based on our feelings and desires. It could be related to your family, job, wealth, and culture. Whenever we feel those are supporting our lives. That will become a definition of positive freedom. And same in other hand whenever we feel those are against our lives. That will immediately become a definition of negative freedom. But in the nature of human life we are free to choose. Also the root of freedom to understand responsibility is another side of freedom. (Osho, & Prabhu. 1997: 25) In the Western tradition of freedom are your civil and political rights, including your freedom of speech, religion, and association with.

Incest, burglary, and so on, constrain and circumscribe your choices. And then there is the freedom of others that necessarily limits yours. Broadly speaking, your rights, whatever they may be, define the limits to your freedom. In the Western tradition of freedom, these are your civil and political rights, including your freedom of speech, religion, and association. Some philosophers see these not only as morally justified rights in themselves, but also as means for fulfilling other possible rights, like happiness. The opposing position is that such rights have no special status unless granted by government to maintain tradition, as does an absolute monarchy like Saudi Arabia; pursue a just society, as the Communist Party of China claims; protect a holy society, as by a Muslim government like Sudan; or economically develop a country, as attempted by a military government like Burma in 2021. This is limited freedom which is we face in our lifetime.

Kind of Freedom

On the Osho's Concept of Human Freedom the first freedom is Freedom from, which is a reaction of the past. We everyone has our past.

Like birth places, names, surnames, countries and genders. If we are not okay with those natural conditioning of our life, which is here Osho means freedom from the reaction of our past. Freedom from is ordinary, mundane (सांसारि). Freedom from, is always from the past. Like some bad memories. Man has always tried to be free from things that are already with us. We are not okay with those things. It is a reaction to our past action we had done. It is the negative aspect of freedom.

Second freedom is freedom for. Is to bring revolution to our future life. In human history human development is in the process of enlarging people's freedoms and opportunities and improving their well-being. Human development is about the real freedom ordinary people have to decide how to live in future. Decide what you want to do, where you want to live. Freedom to make a life plane and live as you want. Freedom for, is our own creativity for new revolution. You have a certain vision that you would like to materialize and you want freedom for it. Freedom for, is rooted for the future freedom. It is the positive aspect of freedom.

And the last and the third one is just freedom. Just Freedom is rebellion for human beings. This freedom is just to be in the present moment and enjoy whatever with us. This freedom means just be yourself. Just to be yourself with nature or not against it. Just freedom or Ultimate freedom is a spiritual dimension according to Osho and religious concepts, this is something bigger than freedom from or freedom for. Because when we try to achieve this level of freedom. We have to be aware of what we are doing. For example freedom from is reaction of our past action and freedom for is action for new revolution. Both actions are what we had done before. Be aware and do every action good for you and for others. With lovingkindness, compassion, appreciative joy and equanimity, to be satisfied with your action and calm based on wisdom. Just freedom itself doesn't have any meaning. This is just to understand myself. Freedom is always created by something.

Here are the two sides of freedom, freedom from and freedom for. It means without depending on anything our freedom always comes with sadness. But just freedom when we get self-understanding. And the concept of human freedom. Freedom is the satisfaction of the times past, present and future. Satisfaction of our past is freedom from, Satisfaction of our future is freedom for, and Satisfaction with present is just freedom. Nature is like a river. We living beings are like a fish in the river. We have to follow the river, otherwise we will have struggle to make meaningful life.

Levels of freedom

In society freedom has two main levels of understanding. As Osho mentions, the first level of freedom is based on our actions in our society day by day. And the other is ultimate freedom. Freedom has two sides and if you have only one side of it, a single side, you will feel freedom mixed with sadness. So you have to understand the whole psychology of freedom. The first level of freedom is, freedom *from* and freedom *for* are the freedom depended. Like from nationality, from a certain church, from a certain race, from a certain political ideology. This is the first part of freedom. This is the foundation of freedom. It is always *from* something. Once you have attained this freedom, you will feel very light and very good and very happy. And for the first time you will start rejoicing in your own individuality, because your individuality was covered with all those things that you have become free of is another level.

Freedom in our society also divides us into two levels of freedom. External Freedom and internal freedom. In general also we can look at freedom depended on and freedom itself. First level of freedom depends on. Like Osho's Concept on human freedom. Freedom from and freedom for is depended on the past and future.

Just freedom does not need anything. If anything comes and tries

to give the definition for freedom, it will automatically become a freedom from or freedom for. Just freedom is nature and we humans have to live with it. Just freedom is the ultimate freedom to human history. Because just freedom itself is free. This is bigger than freedom depending on things. According to the concept of human freedom on Osho, Freedom from and freedom for is the nature of human expectation we have to be understood as well. And the third is. Moksha also known as Mukti and nirvāna) means “freedom” or “emancipation” or “liberation”. (Neither from, nor for.) (Osho, 2020: online 21 March 2022) True freedom is always spiritual or something more than that. For that we have to do something with ourselves, which cannot be chained, handcuffed, or put into a jail to ourselves. When we humans get this kind of Awareness, Light will be there.

Concerning freedom to live, Osho explained that freedom from things is dependent on the outside while freedom to do something is also dependent on the outside. Lastly, freedom to be ultimately pure has not to be dependent on anything outside you. Basically freedom has two levels of freedom that deepened on and freedom itself.

Osho said Moksha: Total freedom, to experience true and complete freedom—moksha, don't look into the past or the future. It is here, now, at this moment. According to the concept of human freedom on Osho, Freedom from and freedom for is the nature of human expectation we have to be understood well. And the third is. Moksha also known as Mukti and nirvāna) means “freedom” or “emancipation” or “liberation”. (Neither from, nor for.) True freedom is always spiritual or something more than that. For that we have to do something with ourselves, which cannot be chained, handcuffed, or put into a jail to ourselves. When we humans get this kind of Awareness, Light will be there.

Conclusion

Freedom in our society refers to do all those things which do not harm to others and, are essential for a person's own development. There is a close relationship between the human and freedom. Freedom gives the opportunity or power to choose. Freedom is allowed to do, to say and to think, whatever we humans want. . Freedom is rooted from our own human action and ultimate freedom comes from being responsible for those actions. The definition will change according to human feeling or Nature of humans

On this research will help to understand the level of freedom. Freedom for and freedom from basically freedom depended freedom. That is not true freedom. Like if a nation is free, every individual of it, will be free to enhance their creativities and capabilities. Though, our society can be imagined without the absence of constraints but it is necessary to determine whether it is acceptable or justified. Social constraints are necessary to be examined through debates, discussions between individual and the society. Freedom base on human nature according to feeling desire etc. And human freedom will follow the human nature as well. Feeling or desire good that is good freedom (Positive freedom) and if desire and feeling not good. (Negative freedom) this all type of freedom are depended freedom.

The high level of in the meaning of Freedom is the right to live as we wish. But high level of human freedom as we humans are born as free. We have to be free thinkers and not accept everything that we hear is true. In spiritual freedom or regions freedom believe that in our society the Ultimate freedom is the full realization of nature of life. Buddhism believes awakening or knowing self is enlightenment. Which are the true characteristics of impermanence, Suffering and there is non-self. Nirvana is the ultimate freedom for human beings. Osho believe the Ultimate

freedom is Moksha. Moksha also known as Mukti and nirvana.

Suggestion

In general the concept of human freedom philosophically and socially given the definition is that just a power or opportunity to have choice without any limitation or control. Freedom from and freedom for: is similar to the view on east theory and west theory. If something is against our way of life that is negative freedom. And other side things come to support for new change or bring new revolution in human history that is freedom for.

But some spiritual or religious practices say there is higher or ultimate freedom. Which is spiritual freedom. (आध्यात्मिक स्वतन्त्रता) Like in Buddhism believe nirvana is ultimate freedom. Bhagawan Rajneesh or Osho also believes in Nirvana or he calls to achieve Samadhi. The results of this Study the Osho's Concepts of Human Freedom. The researchers found that there are interesting topics as follows:

1) We should understand freedom from is since our birth until this moment. We everyone has some weak point that we have done in our life. Which do we use to do or some of those actions become our habit, but still affect our Daily life? Then we need freedom from those effect in our life. That is freedom from. It's could be related with you throw your society, religion etc.

2) The freedom from which we should understand freedom to change for the next. We humans always have revolution to give definition of human freedom. This is freedom for future change.

3) Ultimate freedom is self-realization with self-satisfy. to understand this freedom is meaningless. I mean freedom does not have the opposite side of freedom. To understand this is your ultimate freedom. But until then you didn't have another Daudet.

References

- Collins, S. (2010). **Nirvana: concept, imagery, narrative**. Cambridge University Press.
- Grolier. (1992). **the encyclopedia Americana** (International ed., [deluxe home ed.], Vol. Vol. 12, frank to Goethals).
- Hassan, M. (2013). **Faith and freedom: Gandhi in history**. Niyogi Books.
- Mill, J. S. (1992). **On liberty and utilitarianism**, London: David Campbell
- _____. (1966). **John Stuart mill: a selection of his works**. (J. M. Robson, Ed.) Ser. College classes in English). Macmillan of Canada.
- Mohrmann, M. E. (2003). **Lawrence c. Becker and charlotte b. Becker(eds.), encyclopedia of ethics** (second edition). *Anglican Theological Review*, 85, 184–185.
- O’Leary, C., spring, J., Gandhi, & Springtide Press. (2013). **Freedom is not worth having if it does not include the freedom to make mistakes**. Springtide Press.
- Osho, & Prabhhu. (1997). **A bird on the wing: talks on Zen** (2nd Ed.). Rebel Pub. House.
- Osho. (21 Aug 2009). **Moksha: Total freedom - Complete Wellbeing**. Retrieved March 21, 2022, from <https://completewellbeing.com>.
- Sakchai Niruntawee (1978), **Development of the problem of freedom and responsibility in sartre’s philosophy**,(Baybay city, Philippine.).
- Veenhoven, R. 2014. **Freedom and quality of life**. Retrieved May 1, 2021, from <https://personal.eur.nl/veenhoven/Pub2010s/2014pe-full.pdf>.

วิเคราะห์ศาสตร์การแพทย์วิถีธรรมของ ดร.ใจเพชร กล้าจน

The Analysis of Jaiphet Klajon's
Concept in Buddhist Dhamma Medical Science

ลักขณา แซ่ซัว, พูนชัย ปันธิยะ

Lakkhana Saesow, Phoonchai Punthiya

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตเชียงใหม่

Mahachulalongkomrajavidyalaya University, Chiangmai Campus.

วารางคณา ไตรยสุทธิ์

Varangkha Triyasut

สถาบันวิชาราม

Vijjaram Institute

Corresponding Author, E-mail: jaiput2559@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาวิเคราะห์หลักศาสตร์การแพทย์วิถีธรรมของ ดร.ใจเพชร กล้าจน ผลการวิจัย พบว่า

ศาสตร์การแพทย์วิถีธรรมของ ดร.ใจเพชร กล้าจน เป็นศาสตร์การแพทย์แผนใหม่ของโลก มีจุดกำเนิดในประเทศไทย มีแนวคิดหลัก คือ การฝึกฝนปฏิบัติเพื่อเข้าถึงสถานะของความสุขอันสูงสุด คือ นิโรธ วิมุตติ นิพพาน ไปเป็นลำดับ ซึ่งตรงกับเป้าหมายสูงสุดของพระพุทธศาสนา โดยมีแนวคิดย่อยตามหลักพุทธธรรม คือ (1) ใจเป็นประธานของสิ่งทั้งปวง (2) ตนเป็นที่พึ่งแห่งตน (3) เหตุแห่งทุกข์คือตัณหา (ดับทุกข์ต้องดับที่ตัณหา) (4) ประหยัด เรียบง่าย (5) มีประโยชน์ ไม่มีโทษ (6) พิสูจน์ได้ด้วยตนเอง (7) เป็นจริงตลอดกาล (8) อนุเคราะห์แก่กัลยาณมิตร มีการอธิบายกลไกการเกิดการหายของโรคตามหลักพุทธศาสตร์ เป็นวิทยาศาสตร์เชิงนามธรรม (Abstract Science) ที่สอดคล้องเชื่อมโยงกับหลักวิทยาศาสตร์เชิงรูปธรรม (Physical Science) บูรณาการออกมาเป็นหลักปฏิบัติ 9 ข้อสู่สุขภาพแห่งพุทธะ หรือยา 9 เม็ดของแพทย์วิถีธรรม ซึ่งผู้ป่วยจะต้องลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง มีสโลแกน คือ “หมอที่ดีที่สุดในโลกคือตัวเราเอง” “ลดกิเลสรักษาโรค” “ศูนย์บำบัดรักษาทุกโรค”

ผลของการปฏิบัติ คือ สามารถรักษาโรคได้จริง แม้แต่โรคที่หมดทางรักษาแล้ว (ผลขึ้นอยู่กับการปฏิบัติของบุคคลนั้นๆ) และส่งผลให้คุณภาพชีวิตด้านอื่นๆ ดีขึ้นอย่างเป็นองค์รวม ได้แก่ ด้านร่างกาย จิตใจ สังคม ปัญญา เศรษฐกิจ คุณภาพชีวิตโดยรวม และด้านการพึ่งตน (ดับทุกข์ในตน, ดับตัณหาในตน) และช่วยคนให้พ้นทุกข์ (ภาวะแห่งพุทธะ) เป็นการก่อเกิดของสังคมแห่งพุทธะหรือสังคมอริยะ

คำสำคัญ : ศาสตร์การแพทย์วิถีธรรม, ใจเพชร กล้าจน

Abstract

This research article has the objective to study and analyze the Buddhist dhamma medical science of Dr. Jaiphet Klajon. The results of the research revealed that

The Buddhist Dhamma Medical Science of Dr. Jaiphet Klajon is the new science of medicine in the world, originated in Thailand, The core concept is “the practice to reach the state of supreme happiness, which is Nirodha, Vimutti, Nibbana respectively”. That is the same goal of Buddhism. There are many sub-concepts based on the Buddhist dhamma principle, which are: (1) mind in control, (2) self-reliant, (3) the cause of suffering is lust (the end of suffering is lust reduction), (4) living simply, (5) useful and no harm, (6) provable, (7) eternally true and (8) supporting the world. There are the clear explanation of mechanism to curing disease, follow Buddhism principle, that is an abstract science which in accordance with physical science, integrated into the 9 practices of Buddha’s well-being or the 9 tablets of medication. The patient will have to practice the 9 tablets of medication on their own, (self reliant). The slogans of Buddhist Dhamma Medical Science of Dr. Jaiphet Klajon are “being ones own doctor” “the reduction of desires are the curing of diseases” and “zero-baht treatment centers”.

The result of practice are: all illness can be cured, even difficult or hopeless diseases (the result depends on the ability to practice of

that sick person). The quality of life are improved in all dimensions, such as; physical aspect, mental, social, intellectual, economy, overall quality of life and self suffering reduction (by reduction of the lust) along with help people out of suffering (Buddha's condition). It is an establishing of the Buddha's society or noble society automatically.

Keywords : Buddhist dhamma medical science, Jaiphet Klajon

บทนำ

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 - 2564) มีวิสัยทัศน์ว่า “ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” หรือเป็นคติพจน์ประจำชาติว่า “มั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน” โดยยึด “คนเป็นศูนย์กลางการพัฒนา” มุ่งสร้างคุณภาพชีวิตและสุขภาวะที่ดีสำหรับคนไทย (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2560: ออนไลน์)

ระบบการแพทย์ในอเมริกากำลังมีการปฏิรูปแนวคิดใหม่ หลังจากที่ระบบสุขภาพของเขากำลังจะล่มสลาย เนื่องจากระบบการรักษาของเขาเป็นระบบรักษาโรคด้วยการใช้ยา (ill to the pill) เป็นการรักษาตามอาการ รักษาที่ปลายเหตุ ผลคือไม่หาย จะต้องกินยาประคับประคองไปตลอดชีวิต ซึ่งเป็นเรื่องน่าเบื่อหน่ายทั้งหมดและคนไข้ ทำให้รัฐต้องเสียงบประมาณอย่างมากในการซื้อยามารักษา โดยความจริงแล้ว การรักษาที่ถูกต้องคือรักษาที่ต้นเหตุ เป็นการดูแลสุขภาพแบบองค์รวม (Integrative and Holistic Medicine) นี้เป็นกระบวนทัศน์ใหม่ (New Paradigm) เพื่อไม่ให้เกิดภาวะล้มละลายในระบบการเงินที่ใช้ดูแลสุขภาพ (แพทย์พงษ์ วรพงศ์พิเชษฐ, 2559: ออนไลน์)

สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย ได้ศึกษาวิเคราะห์เพื่อประมาณการค่าใช้จ่ายสาธารณสุขด้านสุขภาพของประเทศไทยในอีก 15 ปีข้างหน้า (รายงานเมื่อปี พ.ศ. 2561) พบว่า ค่าใช้จ่ายด้านสุขภาพของไทย อาจเพิ่มขึ้นไปถึง 1.8 ล้านล้านบาท (สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย, 2561: ออนไลน์) ซึ่งภาระค่าใช้จ่ายด้านสุขภาพเพิ่มมากขึ้นจาก (๑) การค้าเสรีที่บังคับใช้ข้อตกลงทางการค้าที่ทำให้ต้องซื้อยาในราคาที่แพงขึ้น ประเทศไทยไม่สามารถผลิตวัตถุดิบด้านยาได้ (๒) การเพิ่มขึ้นของโรคเรื้อรัง เช่น โรคเบาหวาน ความดันโลหิตสูง มะเร็ง โรคกระดูกและข้อ โรคต่อกระจก

โรคไตวายเรื้อรังระยะสุดท้าย และทันตกรรม (๓) พฤติกรรมการส่งจ่ายยาของแพทย์ที่มีแนวโน้มใช้ยาราคาแพงและเทคโนโลยีขั้นสูงมากขึ้น (๔) การฟ้องร้องแพทย์ที่เพิ่มมากขึ้น ทำให้แพทย์ต้องสั่งการรักษาและการตรวจที่มากเกินไปจนความจำเป็น (๕) การแพทย์แนวพาณิชยที่ใช้เทคโนโลยีการแพทย์ที่ฟุ่มเฟือยและไม่มีควมจำเป็น สถานพยาบาลจำนวนมากอยู่ในสภาพมีหนี้สิน ต้องแบกรับภาระทางการเงินและขาดสภาพคล่อง (คณะกรรมการอำนวยการจัดทำแผนพัฒนาสุขภาพแห่งชาติ, 2560: ออนไลน์)

ศ.เกียรติคุณ นพ.ประเวศ วะสี (ราชบัณฑิตกิตติมศักดิ์ สาขาวิชาแพทยศาสตร์, ประธานสถาบันวิจัยสาธารณสุขไทย) ได้ให้ทัศนะในเรื่องของระบบสุขภาพของไทยว่า การแพทย์แผนปัจจุบันได้นำมาซึ่งการตรวจวินิจฉัยโรค และการรักษาโรค ด้วยเทคโนโลยีอันมหัศจรรย์ ได้ผลชะงัดในหลายเรื่อง ก่อให้เกิดความนิยมอย่างแพร่หลาย ซึ่งก็ดูเหมือนดี และมีความดีเกิดขึ้นจริงๆ แต่ขณะเดียวกัน ความนิยมดังกล่าว ก็นำไปสู่ความผิดพลาดอันเป็นจุดตาย (fetal error) คือทำให้ทิวทัศน์เกี่ยวกับสุขภาพบิดเบี้ยว หรือหดตัว กล่าวคือผู้คนส่วนใหญ่หันไปทุ่มเทความสนใจในเรื่องสุขภาพเสีย (ill health) แต่ให้ความสนใจน้อยมากในเรื่องการสร้างสุขภาพดี (good health) ทรัพยากรทั้งภาครัฐและเอกชนทุ่มไปในการสร้างโรงพยาบาล แต่ใช้น้อยมากในการสร้างสุขภาพดี

สุขภาพ หมายถึง วิถีชีวิตทั้งหมด ซึ่งมีองค์ประกอบอย่างกว้างขวาง ทั้งเรื่องเศรษฐกิจ จิตใจ ครอบครัว ชุมชน วัฒนธรรม สิ่งแวดล้อม การเมือง การศึกษา เป็นต้น สิ่งเหล่านี้ล้วนเป็นองค์ประกอบในระบบสุขภาพทั้งสิ้น ทุกส่วนต้องเชื่อมโยงกันเป็นหนึ่งเดียว และมีความถูกต้อง (ประเวศ วะสี, 2543: 3-9) จิตเป็นตัวรู้สึกสุขทุกข์ และมีความเชื่อมต่อกับกาย สังคม และปัญญา สุขทำให้เกิดสุขภาพที่ดี ความอายุยืนของประเทศจะเพิ่มขึ้น รายจ่ายส่วนบุคคลและของประเทศโดยรวมจะลดลง ความเจริญอื่นๆ จะเพิ่มอย่างมหาศาล (ประเวศ วะสี, 2563: ออนไลน์) ซึ่งระบบสุขภาพของประเทศโดยรวมจะมีความเข้มแข็งไม่ได้ หากระบบสุขภาพภาคประชาชนไม่เข้มแข็ง “การสร้างสุขภาพดีถ้วนหน้า” (Health for All) ไม่ได้เป็นเรื่องของบุคลากรทางการแพทย์และสาธารณสุขเท่านั้น แต่เป็นเรื่องของทุกคน ทุกภาคส่วนจะต้องช่วยกัน “เป็นการระดมพลังทั้งสังคมเพื่อสร้างสุขภาพ” (All for Health) (สำนักโรคไม่ติดต่อ กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข, 2562: 44)

ศาสตร์การแพทย์วิถีธรรมของ ดร.ใจเพชร กล้าจน เป็นศาสตร์การแพทย์แผนใหม่ของโลก มีจุดกำเนิดในประเทศไทย มีความโดดเด่นในการนำหลักพุทธธรรม

มาประยุกต์ใช้ในทางการแพทย์ โดยบูรณาการเป็นหลักปฏิบัติ 9 ข้อสู่สุขภาพแห่งพุทธะ หรือยา 9 เม็ดของแพทย์วิถีธรรม จากงานวิจัยที่เห็นผลเชิงประจักษ์กับประชาชนกว่า 300,000 คน (จากปี 2538 ถึงปัจจุบัน) พบว่า ผู้ป่วยทั่วไปด้วยโรครวมดาที่ไม่ร้ายแรง หรือแม้แต่โรคร้ายแรงที่แพทย์แผนปัจจุบันพยากรณ์โรคว่าไม่หายหรือหมดทางรักษาแล้ว ก็สามารถหายหรือทุเลาได้ ซึ่งมีตัวอย่างของโรคทุกโรค ทุกกลุ่มอาการ โดยศาสตร์การแพทย์วิถีธรรม (วิถีพุทธ) มีจุดเด่น คือ ประหยัด เรียบง่าย ปลอดภัย ได้ผลแก้ปัญหาที่ต้นเหตุ ฟังตนเองได้ ใช้ทรัพยากรท้องถิ่นเป็นหลัก และสามารถประยุกต์เข้ากับวิถีชีวิตได้อย่างยั่งยืน (ใจเพชร กล้าจน, 2553: บทคัดย่อ) ผลการวิจัยดังกล่าวบ่งบอกถึงประสิทธิภาพของวิธีการ และประสิทธิผลในการรักษาโรค อีกทั้งยังเป็นการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนให้ดีขึ้นอย่างเป็นองค์รวม จึงเป็นการแก้ปัญหาสุขภาพได้อย่างมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นไปตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และตอบโจทย์ของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติได้เป็นอย่างดี นอกจากนี้ยังเป็นการฝึกฝนพัฒนาคนให้กลายเป็นทรัพยากรบุคคลที่เข้มแข็ง มีคุณธรรม และมีคุณค่าต่อสังคม

ด้วยเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาวิเคราะห์หลักศาสตร์การแพทย์วิถีธรรมของ ดร.ใจเพชร กล้าจน ซึ่งจะก่อให้เกิดประโยชน์ต่อการดูแลสุขภาพของผู้คนในวงกว้าง ทั้งในระดับบุคคล ระดับครอบครัว ชุมชน สังคม ประเทศชาติ และมวลมนุษยชาติสืบไป

วัตถุประสงค์

เพื่อศึกษาวิเคราะห์หลักศาสตร์การแพทย์วิถีธรรมของ ดร.ใจเพชร กล้าจน

ระเบียบวิธีวิจัย

บทความวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) มีขั้นตอน ดังต่อไปนี้

- 1) ศึกษาหลักพุทธธรรมจากพระไตรปิฎก รวมถึงแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง
- 2) สร้างเครื่องมือที่ใช้ในการสัมภาษณ์และการสนทนากลุ่ม
- 3) เก็บข้อมูลภาคสนามโดยการสังเกตอย่างมีส่วนร่วม 6 เดือน การสัมภาษณ์เชิงลึกในผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key informants) 4 กลุ่ม (1) ดร.ใจเพชร กล้าจน (2) จิตอาสาแพทย์วิถีธรรม 30 คน (3) บุคลากรสาธารณสุขที่ดูแลสุขภาพด้วยศาสตร์การแพทย์วิถีธรรม 30 คน

(4) ผู้ที่เคยเข้าค่ายสุขภาพแพทย์วิถีธรรมจากสวนป่านาบุญทั้ง 9 แห่ง 30 คน และ การสนทนา กลุ่มในจิตอาสาแพทย์วิถีธรรม 10 คน รวมผู้ให้ข้อมูลหลักทั้งหมด 101 คน

4) วิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

5) สรุปผลการวิจัยและเขียนรายงานการวิจัย

ผลการวิจัย

การแพทย์วิถีธรรมของ ดร.ใจเพชร กล้าจน เป็นการแพทย์แผนใหม่ของโลก มีจุดกำเนิดในประเทศไทย เกิดจากการค้นพบของ ดร.ใจเพชร กล้าจน มีแนวคิดหลัก คือ การฝึกฝนปฏิบัติเพื่อเข้าถึงสภาวะของความสุขอันสูงสุด คือ นิโรธ วิมุตติ นิพพาน ไปเป็นลำดับ มีแนวคิดย่อยตามหลักพุทธธรรม คือ (1) ใจเป็นประธานของสิ่งทั้งปวง ใจเป็นใหญ่ ใจประเสริฐสุด ทุกสิ่งสำเร็จได้ด้วยใจ (การรักษาโรคต้องรักษาที่ใจก่อน) (2) ตนเป็นที่พึ่งแห่งตน (หมอที่ดีที่สุดในโลกคือตัวเราเอง) (3) การแก้ปัญหาที่ต้นเหตุ เหตุแห่งทุกข์คือ ตัณหา (การดับทุกข์ต้องดับที่ตัณหา) (4) สันตคุณธิ คือ การใช้สิ่งที่ประหยัด เรียบง่าย ใกล้เคียง ใช้ทรัพยากรในท้องถิ่นเป็นหลัก (5) อรรถะ คือ มีประโยชน์ ไม่มีโทษ ปลอดภัย ได้ผล มีประสิทธิภาพสูง (ประโยชน์สูง ประหยัดสุด) (6) เอหิภัสสิโก คือ พิสูจน์ผลได้ด้วยตนเอง ประยุกต์เข้ากับวิถีชีวิตได้ (7) อกาลิโก คือ ใช้ได้ตลอดเวลา มีความมั่นคง ยั่งยืน (8) พุทฺชนหิตายะ พุทฺชนสุขายะ โลกานุกัมปายะ คือ เป็นไปเพื่อประโยชน์ เพื่อความสุขของชนเป็นอันมาก เพื่ออนุเคราะห์แก่อุญโลก

จากหลักพุทธธรรมดังกล่าวข้างต้น ทำให้แนวคิดในการดูแลสุขภาพของศาสตร์การแพทย์วิถีธรรม เป็นดังนี้ (1) หมอที่ดีที่สุดในโลกคือตัวเราเอง (2) “ลดกิเลสรักษาโรค” หรือ “ดับตัณหารักษาโรค” หรือ “นิโรธ/วิมุตติ/นิพพานรักษาโรค” (3) ศูนย์บาทรักษาทุกโรค (4) ประหยัด เรียบง่าย ปลอดภัย ได้ผล ใช้ทรัพยากรในท้องถิ่นเป็นหลัก ประยุกต์เข้ากับวิถีชีวิตได้อย่างยั่งยืน (5) ใช้ได้กับทุกคน ทุกสถานที่ ทุกเวลา (6) นำไปสู่ชีวิตที่พอเพียง เรียบง่าย ร่างกายที่แข็งแรง จิตใจที่ติงาม จิตใจที่เป็นสุข (7) เป็นศาสตร์การแพทย์เพื่อการพึ่งตนและช่วยคนให้พ้นทุกข์

ดร.ใจเพชร กล้าจน ได้ศึกษาเรียนรู้หลักพุทธธรรมจากพระไตรปิฎก และศึกษาแนวทางการปฏิบัติธรรมจากพ่อครูสมณะโพธิรักษ์ แล้วนำมาปฏิบัติกับตนเอง ด้วยการศึกษาศึกษาปรากฏการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นภายในจิตของตนเองอย่างละเอียดลึกซึ้ง จากการศึกษาทดลองกับตนเองซ้ำแล้วซ้ำอีกจนสามารถเข้าใจกลไกการทำงานภายในจิตได้อย่างชัดเจน สามารถอธิบายได้อย่างเป็นวิทยาศาสตร์ ซึ่งเป็นวิทยาศาสตร์เชิงนามธรรม

(Abstract Science) และสามารถอธิบายความสัมพันธ์เชื่อมโยงกับวิทยาศาสตร์เชิงรูปธรรม (Physical Science) ทำให้สามารถสรุปผลการทดลองได้ว่า พฤติกรรมทางกาย/วาจา/ใจที่ผิดศีล (ใจที่มีกิเลสตัณหา ประกอบด้วยกาม/พยาบาท/เบียดเบียน หรือกามธาตุ/พยาบาทธาตุ/วิหิงสาธาตุ ตั้งแต่ระดับหยาบจนถึงละเอียด) จะนำไปสู่ผลคือความทุกข์ (ทุกข์ทางใจ/กาย/เหตุการณ์) ส่วนพฤติกรรมทางกาย/วาจา/ใจที่ถูกศีล (ลดละเลิกกิเลสตัณหา กาม/พยาบาท/เบียดเบียน ตั้งแต่ระดับหยาบจนถึงละเอียด) จะนำไปสู่ผลคือความผาสุกของชีวิต ที่เรียกว่าโลกุตระสุข (สุขจากการหลุดพ้นจากทุกข์ทางใจซึ่งเป็นทุกข์ทั้งแผ่นดิน ส่วนทุกข์ทางกายและทุกข์ทางเหตุการณ์จะทุเลาเบาบางลง ซึ่งอาจเห็นผลทางรูปธรรมร่วมด้วยหรือไม่ก็ได้)

จากองค์ความรู้ดังกล่าว ทำให้สามารถอธิบายกลไกการเกิดการหายของโรคได้อย่างลึกซึ้ง ทั้งระดับนามธรรมและรูปธรรม ซึ่ง ดร.ใจเพชร กล้าจน ได้บูรณาการหลักพุทธศาสตร์ ร่วมกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง จุดดีของการดูแลสุขภาพแผนต่างๆ ได้แก่ แผนปัจจุบัน แผนไทย แผนทางเลือก แผนพื้นบ้าน และหลัก 8 อ.ในการดูแลสุขภาพแบบบูรณานิยม โดยบูรณาการออกมาเป็นหลักปฏิบัติ 9 ข้อสู่สุขภาพแห่งพุทธะ หรือยา 9 เม็ดของแพทย์วิถีธรรม ซึ่งแบ่งลำดับความสำคัญเป็น 3 ระดับ ได้แก่

(1) ยาเม็ดเลิศ คือ ยาเม็ดที่ 8,9 มีฤทธิ์ในการรักษาโรค 70% + เกิน 100% เป็นวิธีการทำจิตให้เข้าถึงสภาพนิโรธ/วิมุตติ/นิพพาน ในปัจจุบันขณะ (ดับตัณหาในปัจจุบันขณะ) การทำกุศล และการรู้เพียรรู้พัก

(2) ยาเม็ดหลัก คือ ยาเม็ดที่ 7,6 มีฤทธิ์ในการรักษาโรค ประมาณ 20% บวกลบ ได้แก่ การกินอาหารที่ไม่เบียดเบียนตนเองคนอื่นสัตว์อื่น อาหารปรับสมดุลร้อนเย็น และการกายบริหารที่เหมาะสม

(3) ยาเม็ดเสริม คือ ยาเม็ดที่ 1-5 มีฤทธิ์ในการรักษาโรค ประมาณ 10% บวกลบ ได้แก่ การระบายพิษร้อนเย็นที่ไม่สมดุลออกจากร่างกายด้วยวิธีการต่างๆ ได้แก่ การดื่มน้ำสมุนไพรปรับสมดุล การกัวซา การสวนล้างลำไส้ใหญ่ การแช่มือแช่เท้า การพอก ทาหยอด ประคบ อบ อาบ ด้วยสมุนไพรที่ถูกกัน ซึ่งวิธีการทั้งหมดเป็นวิธีที่ประหยัด เรียบง่าย ปลอดภัย ได้ผล และพึ่งตนเองได้

ดร.ใจเพชร กล้าจน ได้ก่อตั้งมูลนิธิแพทย์วิถีธรรมแห่งประเทศไทย ซึ่งเป็นองค์กรไม่แสวงหาผลกำไร เพื่อดำเนินการในการจัดอบรมค่ายสุขภาพแพทย์วิถีธรรมให้

กับผู้สนใจ โดยมีพื้นที่ในการจัดอบรมคือสวนป่านาบุญ 1-9 (ทั้งในและต่างประเทศ) เป็นการจัดอบรมฟรีโดยไม่มีค่าใช้จ่ายใดๆ การฝึกอบรมแต่ละค่ายๆ ใช้ระยะเวลา 5-10 วัน มีผู้เข้าร่วมอบรมแต่ละครั้งประมาณ 100-500 คน ซึ่งการจัดค่ายๆ มีตลอดทั้งปี ดำเนินการมาตั้งแต่ พ.ศ. 2538 จนถึงปัจจุบัน สามารถช่วยเหลือผู้คนที่ได้กว่า 300,000 คน

ผลของการดูแลสุขภาพตามหลักศาสตร์การแพทย์วิถีธรรมของ ดร.ใจเพชร กล้าจน แบ่งเป็น 7 ด้าน ได้แก่ (1) ผลทางกาย คือ หายจากโรคได้ทุกโรค แม้แต่โรคที่หมดหวังในการรักษาจากการแพทย์แผนอื่นๆ แล้ว แต่ไม่ได้หายทุกคน ขึ้นอยู่กับความสามารถในการปฏิบัติของผู้นั้นๆ เนื่องจากการแพทย์แบบพึ่งตน ผู้ป่วยต้องเป็นผู้ลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง (2) ผลทางจิตใจ คือ ช่วยลดความทุกข์ใจ ลดความเครียด ลดความวิตกกังวล ผู้ป่วยมีจิตใจเบิกบานขึ้น (3) ผลทางสังคม คือ มีจิตสาธารณะมากขึ้น รู้จักเสียสละ แบ่งปัน เข้าใจและเห็นใจผู้อื่นมากขึ้น (4) ผลทางปัญญา คือ เข้าใจหลักอริยสัจ 4 และนำมาปฏิบัติเพื่อดับทุกข์ (ดับตัณหา) ในตนได้ เข้าใจเรื่องกรรม ปล่องวางความยึดมั่นถือมั่นในสิ่งต่างๆ ได้มากขึ้น (5) ผลทางเศรษฐกิจ คือ ลดค่าใช้จ่ายทั้งด้านสุขภาพและด้านอื่นๆ ของชีวิต ประหยัด เรียบง่าย ศูนย์บาทรักษาทุกโรค (6) ผลด้านคุณภาพชีวิตโดยรวม คือ ชีวิตเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น ไม่วุ่นวายเหมือนเดิม มีความสงบเย็น มีความผาสุก เข้าใจชีวิตมากขึ้น และ (7) ผลด้านการพัฒนาภาวะแห่งพุทธะในตน คือ สามารถพึ่งตนได้ (ดับทุกข์ในตนได้เป็นลำดับ ด้วยการดับกิเลสตัณหาในตนไปเป็นลำดับ การพึ่งตนด้านปัจจัย 4 ที่ประหยัดเรียบง่าย) ช่วยเหลือผู้อื่นให้พ้นทุกข์ตามได้ (ประโยชน์ตน ประโยชน์ท่าน เป็นญาณข้อที่ 5 ของพระโสดาบัน)(พระไตรปิฎกภาษาไทย เล่ม 12 ข้อ 497: 535)

อภิปรายผล

ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ผลการศึกษา โดยเทียบเคียงกับพระไตรปิฎก พบว่า แนวคิดในการดูแลสุขภาพของศาสตร์การแพทย์วิถีธรรม เป็นไปตามหลักพุทธธรรมจากพระไตรปิฎกจริง ซึ่งสามารถตรวจสอบหลักพุทธธรรมและพระสูตรต่างๆ ที่นำมาบูรณาการในศาสตร์การแพทย์วิถีธรรม โดยตรวจสอบทั้งอรรถและพยัญชนะ ก็พบว่ามีความสอดคล้องกันกับเนื้อหาในพระไตรปิฎก โดยบูรณาการออกมาเป็นหลักปฏิบัติ 9 ข้อสู่สุขภาพแห่งพุทธะ หรือยา 9 เม็ดของแพทย์วิถีธรรม ซึ่งนับได้ว่าเป็นวิธีการแสดงธรรมอย่างหนึ่ง ที่ไม่ใช่เพียงแต่เป็นการแสดงหลักธรรมหรือหลักการ (ปริยัติ) เท่านั้น แต่เป็นการลงมือปฏิบัติจริง (ปฏิบัติ) จนเกิดผลจริงกับตนเอง (ปฏิเวธ) ซึ่งวิธีการปฏิบัติเป็นไปตามหลักอริยมรรคมีองค์ 8 (ทางเอกสายเดียวสู่ความพ้นทุกข์)

การปฏิบัติยา 9 เม็ด ของแพทย์วิถีธรรม ถ้าปฏิบัติได้จริงก็เห็นผลจริงกับตนเอง โดยผลที่เกิดขึ้นเป็นอันดับแรก คือ ผลทางใจ โดยสามารถพ้นทุกข์ทางใจได้ในปัจจุบันทันที เมื่อผู้ป่วยสามารถทำใจในใจโดยแยกกาย (โยนิโสมนสิการ) ได้อย่างถูกต้องถูกต้อง จิตก็จะเข้าถึงสภาวะของ นิโรธ (ดับตัณหา) วิมุตติ (จิตหลุดพ้นจากทุกข์) นิพพาน (ความผาสุกอันยั่งยืน) ซึ่งเป็นสภาพจิตที่ผาสุก เบิกบาน ผ่องใส สุขสบายใจ ไร้กังวล เบา ว่าง โล่ง หนักแน่น มั่นคง ร่าเริง และมีพลัง ซึ่งสภาวะจิตที่มีความสุข (นิโรธ/วิมุตติ/นิพพาน) จะทำให้ร่างกายหลังสารเอนโดรฟิน ซึ่งส่งผลทางบวกต่อระบบการทำงานของร่างกายทุกระบบ ทำให้อวัยวะต่างๆ สามารถฟื้นตัวได้อย่างรวดเร็ว แม้แต่อวัยวะที่เสื่อมไปแล้ว ก็สามารถฟื้นตัวได้ ทำให้เกิดผลในการรักษาโรคได้อย่างมหัศจรรย์ ทั้งโรคติดเชื้อและโรคไม่ติดเชื้อ แม้แต่โรคที่หมดทางรักษาแล้ว ก็สามารถหายได้ ภายในค่ายฯ มีตัวอย่างให้เห็นเป็นจำนวนมาก เช่น โรคมะเร็ง ไตวายเรื้อรัง SLE หนักแข็ง สะเก็ดเงิน ไวรัสตับอักเสบเรื้อรัง ตับแข็ง ไทรอยด์เป็นพิษ กระดูกพรุน เบาหวาน ความดันโลหิตสูง ไขมันในเลือดสูง หลอดเลือดหัวใจตีบ หลอดเลือดสมองตีบ เกาต์ รูมาตอยด์ ภูมิแพ้เรื้อรัง ต่อมทอนซิลอักเสบ วัณโรค งูสวัด ไฟลามทุ่ง แผลเบาหวาน ไข้ไทฟอยด์ ไข้ซิกนุงุนยา โรคโควิด ฯลฯ

ผลที่เกิดขึ้น นอกจากจิตผาสุก (จิตไร้ทุกข์) กายแข็งแรง (หายหรือทุเลาจากโรค) ยังพบว่า การปฏิบัติตามหลักยา 9 เม็ดของแพทย์วิถีธรรม ก่อให้เกิดผลดีต่อชีวิตในทุกด้าน ได้แก่ ด้านสังคม ปัญญา เศรษฐกิจ คุณภาพชีวิตโดยรวม และการพัฒนาภาวะแห่งพุทธะในตน คือการพึ่งตน (ดับกิเลสในตน ดับทุกข์ในตน พึ่งตนด้านปัจจัย 4) และช่วยคนให้พ้นทุกข์ (ช่วยให้ผู้อื่นลดกิเลสตามได้ พ้นทุกข์ตามได้ พึ่งตนด้านปัจจัย 4 ตามได้) โดยกิจกรรมภายในค่ายสุขภาพแพทย์วิถีธรรม จะมีการปฏิบัติเหตุแห่งวิมุตติ 5 อย่างครบถ้วนบริบูรณ์ตามวิมุตตยตนสูตร (พระไตรปิฎกภาษาไทย เล่ม 22 ข้อ 26: 32-35) ได้แก่ การพึ่งธรรม การแสดงธรรม (หรือสนทนาธรรม) การสาธยายธรรม (หรือทบทวนธรรม) การใคร่ครวญธรรม และการปฏิบัติสมาธินิมิต (หรือมรรคมืองค์ 8) ซึ่งเป็นการปฏิบัติธรรมที่ร่วมอยู่ในยา 9 เม็ดของแพทย์วิถีธรรมและกลมกลืนกับทุกกิจกรรมของค่ายฯ

การแสดงธรรมของ ดร.ใจเพชร กล้าจน นอกจากจะมีการยกหลักธรรมจากพระไตรปิฎกมาอธิบายอย่างละเอียดลึกซึ้งและเข้าใจง่ายแล้ว ยังเป็นการแสดงกายธรรม คือ การทำให้เห็นเป็นตัวอย่าง ซึ่งเป็นการแสดงสภาวะธรรมที่เป็นจริงในตน จึงทำให้สามารถอธิบายรายละเอียดของหลักธรรมนั้นๆ และสภาวะธรรมนั้นๆ ได้อย่างลึกซึ้ง ละเอียดลอบ ชัดเจนแจ่มแจ้ง เปรียบเหมือน “หงายของที่คว่ำ เปิดของที่ปิด บอกทางแก่ผู้หลงทาง ตามประทีป

ในที่มืด” (พระไตรปิฎกภาษาไทย เล่ม 1 ข้อ 15: 8) ซึ่งเป็นการแสดงธรรมที่มีความบริสุทธิ์ บริบูรณ์ครบถ้วนทั้งอรรถและพยัญชนะ เป็นไปตามคำตรัสของพระพุทธองค์ที่ตรัสให้โอรพาทแก่ พุทธสาวกเกี่ยวกับวิธีการเผยแผ่พระพุทธศาสนาว่า “ภิกษุทั้งหลาย เธอจงแสดงธรรมมีความงามในเบื้องต้น มีความงามในท่ามกลาง และมีความงามในที่สุด จงประกาศพรหมจรรย์ พร้อมทั้งอรรถและพยัญชนะบริสุทธิ์บริบูรณ์ครบถ้วน สัตว์ทั้งหลายที่มีจิตใจในทาน้อย มีอยู่ ย่อมเสื่อม เพราะไม่ได้ฟังธรรม จักมีผู้รู้ธรรม” (พระไตรปิฎกภาษาไทย เล่ม 4 ข้อ 32: 40)

ศาสตร์การแพทย์วิถีธรรมของ ดร.ใจเพชร กล้าจน เป็นศาสตร์การแพทย์ที่เกิดจากการบูรณาการหลากหลายศาสตร์เข้าด้วยกัน การบูรณาการดังกล่าวมีทั้งส่วนที่เป็นรูปธรรมและนามธรรม มีกระบวนการในการศึกษาเรียนรู้และการอธิบายกลไกต่างๆ ที่ชัดเจน พิสูจน์ผลได้ตามหลักการทางวิทยาศาสตร์ ซึ่งมีทั้งส่วนที่เป็นวิทยาศาสตร์เชิงรูปธรรม (Physical science) และวิทยาศาสตร์เชิงนามธรรม (Abstract science) ทำให้เกิดความชัดเจนในเรื่องของ “ความสำคัญของจิตต่อสุขภาพ” “ความสัมพันธ์ของจิตและกาย (Mind - Body Relativity)” “กลไกของจิต (กลไกทางนามธรรม) ต่อการเกิดและการหายของโรค” “กลไกของร่างกาย (กลไกทางรูปธรรม) ต่อการเกิดและการหายของโรค” “ความสัมพันธ์ของวิทยาศาสตร์เชิงนามธรรม (Abstract Science) และวิทยาศาสตร์เชิงรูปธรรม (Physical Science)” และ “ความสอดคล้องระหว่างหลักพุทธศาสตร์กับหลักวิทยาศาสตร์”

ผลของการดูแลสุขภาพตามหลักศาสตร์การแพทย์วิถีธรรมของ ดร.ใจเพชร กล้าจน สามารถอธิบายเป็น 3 ระยะ ได้แก่ 1) ผลที่เกิดทันที คือ การหายทุกชนิดฉับพลัน โดยผู้ป่วยสามารถพลิกสภาพจิต จากจิตที่ทุกข์ให้กลายเป็นจิตที่ผาสุก (สภาพนิโรธ/วิมุตติ/นิพพาน) ได้อย่างฉับพลันทันที ซึ่งส่งผลดีต่อร่างกาย ในบางท่านสามารถหายจากโรคทางกายได้อย่างฉับพลันราวกับปาฏิหาริย์ ซึ่งเป็นผลที่ตรงกันกับใน “ปฐมคิลานสูตร” (พระไตรปิฎกภาษาไทย เล่ม 19 ข้อ 195: 128-129) “ทุติยคิลานสูตร” (พระไตรปิฎกภาษาไทย เล่ม 19 ข้อ 196: 129-130) “ตติยคิลานสูตร” (พระไตรปิฎกภาษาไทย เล่ม 19 ข้อ 197: 130-131) “คิริมานันทสูตร” (พระไตรปิฎกภาษาไทย เล่ม 24 ข้อ 60: 128-133) และ “นกุลปิตุสูตร” (พระไตรปิฎกภาษาไทย เล่ม 22 ข้อ 16: 436-438) 2) ผลระยะกลาง คือ คุณภาพชีวิตดีขึ้นในทุกมิติ ซึ่งมีการวัดผล 7 ด้าน ดังที่ได้กล่าวมาแล้ว 3) ผลระยะยาว คือ ก่อเกิดสังคมแห่งพุทธะ (สังคมอริยะ) โดยสังคมแพทย์วิถีธรรมเป็นตัวอย่างเชิงรูปธรรมของสังคมที่อยู่ร่วมกันด้วยหลักสารณียธรรม 6 พุทธพจน์ 7 (พระไตรปิฎกภาษาไทย เล่ม 12 ข้อ 492-500: 531-536) และ อปริหานิยธรรม 7 (พระไตรปิฎกภาษาไทย เล่ม 10 ข้อ 136: 81-83)

องค์ความรู้จากงานวิจัย

1. ได้ทราบว่าศาสตร์การแพทย์วิถีธรรมของ ดร.ใจเพชร กล้าจน เป็นศาสตร์การแพทย์แผนใหม่ของโลก กำเนิดในประเทศไทย มีแนวคิดตามหลักพุทธธรรม และเป็นการแพทย์เพื่อการพึ่งตน

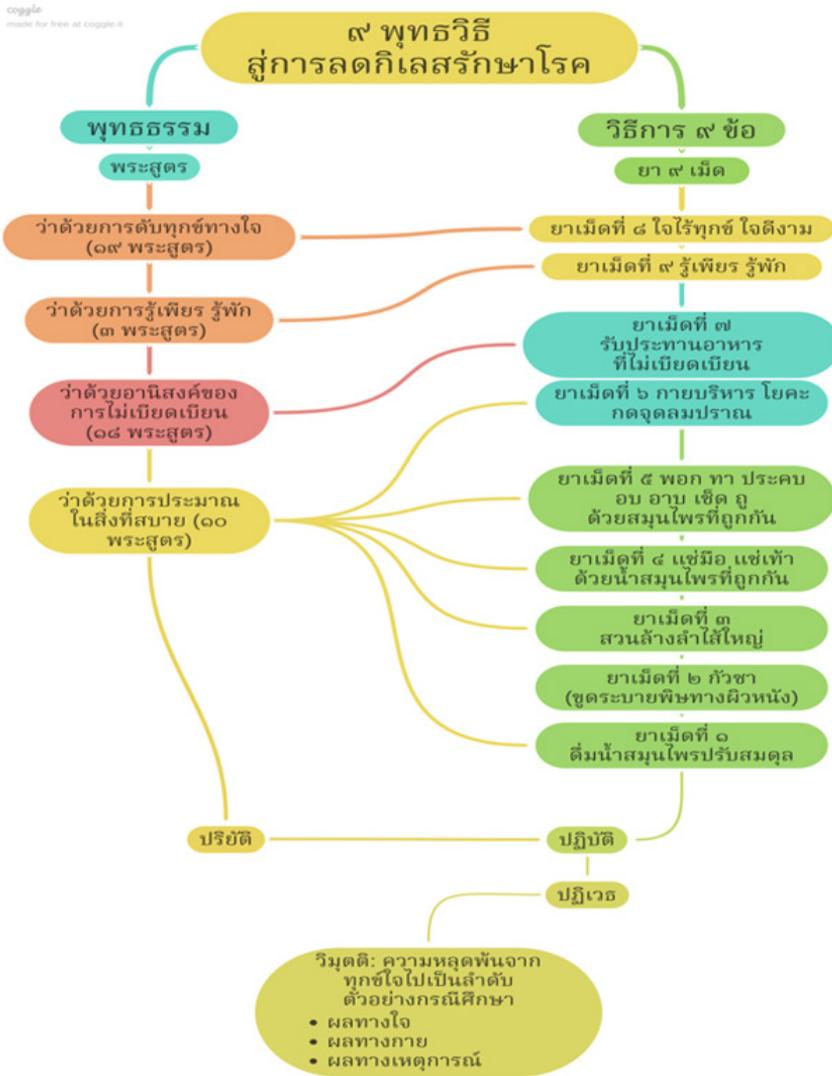
2. ได้องค์ความรู้ในการพึ่งตนด้านสุขภาพ ด้วยหลักปฏิบัติ 9 ข้อสู่สุขภาวะแห่งพุทธะ หรือยา 9 เม็ดของแพทย์วิถีธรรม ซึ่งเป็นวิธีที่ประหยัด เรียบง่าย ปลอดภัย ได้ผลพึ่งตนเองได้ ใช้ทรัพยากรในท้องถิ่นเป็นหลัก สามารถประยุกต์เข้ากับวิถีชีวิตได้อย่างยั่งยืน

3. ได้องค์ความรู้กลไกการเกิดการหายของโรคตามหลักพุทธศาสตร์ ซึ่งอธิบายอย่างเป็นวิทยาศาสตร์เชิงนามธรรม (Abstract Science) ที่สอดคล้องเชื่อมโยงกับหลักวิทยาศาสตร์เชิงรูปธรรม (Physical Science) ซึ่ง ดร.ใจเพชร กล้าจน ได้อธิบายความสัมพันธ์ของจิตและกายอย่างละเอียด

4. ได้องค์ความรู้จากพระสูตรต่างๆ ในพระไตรปิฎก ซึ่ง ดร.ใจเพชร กล้าจน ได้อธิบายพระสูตรและหลักธรรมต่างๆ อย่างชัดเจนแจ่มแจ้ง ซึ่งเป็นการอธิบายโดยใช้ภาษาที่เข้าใจง่าย ทำให้สามารถปฏิบัติตามได้ และสามารถเห็นผลได้ด้วยตนเองคือความพ้นทุกข์ไปเป็นลำดับ

5. ได้องค์ความรู้ ผลของการดูแลสุขภาพตามหลักศาสตร์การแพทย์วิถีธรรมของ ดร.ใจเพชร กล้าจน ว่าสามารถรักษาโรคได้จริง (แม้แต่โรคที่หมดทางรักษาแล้ว) และส่งผลให้คุณภาพชีวิตด้านอื่นๆ ดีขึ้นอย่างเป็นองค์รวม ได้แก่ ด้านจิตใจ สังคม ปัญญา เศรษฐกิจ คุณภาพชีวิตโดยรวม และด้านการพัฒนาภาวะแห่งพุทธะในตน

แผนภาพแสดงหลักปฏิบัติ ๙ ข้อสู่สุขภาพแห่งพุทธะ (ยา 9 เม็ดของแพทย์วิถีธรรม)

สรุป

ศาสตร์การแพทย์วิถีธรรม เป็นศาสตร์การแพทย์แผนใหม่ของโลก มีจุดกำเนิดในประเทศไทย เกิดจากการค้นพบของ ดร.ใจเพชร กล้าจน เป็นการบูรณาการหลักพุทธธรรม ซึ่งเป็นวิทยาศาสตร์เชิงนามธรรม (Abstract Science) เข้ากับวิทยาศาสตร์เชิงรูปธรรม (Physical Science) ร่วมกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ศาสตร์การดูแลสุขภาพ 4 แผน ได้แก่ การดูแลสุขภาพแผนปัจจุบัน แผนไทย แผนทางเลือก แผนพื้นบ้าน และหลัก 8 อ. ในการดูแลสุขภาพของชาวบุดุณนิยม

บูรณาการออกมาเป็นหลักปฏิบัติ 9 ข้อสู่สภาวะแห่งพุทธะ หรือยา 9 เม็ดของแพทย์วิถีธรรม ซึ่งผู้ป่วยจะต้องเป็นผู้ลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง เป็นการแพทย์แห่งการพึ่งตนตามหลัก “อตฺตาทิ อตฺโน นาโถ”

ผลจากองค์ความรู้ใหม่นี้ ทำให้สามารถแก้ปัญหาโรคติดเชื่อและโรคไม่ติดเชื่อเรื้อรังที่รักษาไม่หาย ซึ่งเป็นปัญหาของวงการสุขภาพทั่วโลก เช่น โรคเบาหวาน โรคความดันโลหิตสูง โรคไขมันในเลือดสูง โรคหลอดเลือดหัวใจอุดตัน โรคหลอดเลือดสมองอุดตัน โรคมะเร็ง โรคไตวายเรื้อรัง โรค SLE โรครูมาตอยด์ โรคภูมิแพ้ โรคหนังแข็ง โรคตับแข็ง โรคไวรัสตับอักเสบบี วัณโรค โรคโควิด ฯลฯ

นอกจากจะรักษาโรคทางกายได้แล้ว ยังพบว่า ก่อให้เกิดผลดีต่อชีวิตในทุกมิติ เช่น ผลทางจิตใจ (ลดทุกข์ ลดเครียด ลดกังวล จิตใจเบิกบาน) ผลทางสังคม (มีจิตสาธารณะ เสียสละ แบ่งปัน) ผลทางปัญญา (เข้าใจอริยสัจ 4 เข้าใจเรื่องกรรม ดับตัณหาได้เป็นลำดับดับทุกข์ในตนได้เป็นลำดับ) ผลทางเศรษฐกิจ (ประหยัด เรียบง่าย ลดค่าใช้จ่าย ศูนย์บาทรักษาทุกโรค) ผลด้านคุณภาพชีวิตโดยรวม ชีวิตไม่วุ่นวาย สงบสุขมากขึ้น เข้าใจชีวิตมากขึ้น และด้านการพัฒนาภาวะแห่งพุทธะในตน คือ การพึ่งตนและช่วยเหลือผู้อื่นให้พ้นทุกข์

ผลที่เกิดขึ้น เป็นไปตามสโลแกนที่ว่า “แพทย์วิถีธรรม ลดโรค ลดยา ลดค่าใช้จ่าย ลดทุกข์” จึงเป็นการแพทย์ที่เกื้อกูลมวลมนุษยชาติอย่างแท้จริง (พหุชนหิตายะ พหุชนสุขายะ โลกานุกัมปายะ)

ข้อเสนอแนะ

1) สามารถต่อยอดการทำวิจัยแบบเจาะลึกในรายละเอียดของหลักธรรมหรือพระสูตรต่างๆ ที่พบในงานวิจัยนี้ได้ทุกหัวข้อ และควรครอบคลุมทั้งภาคปริยัติ ปฏิบัติ และ ปฏิเวธ

2) สามารถต่อยอดการทำวิจัยแบบเจาะลึกในรายละเอียดประเด็นทางการแพทย์ เช่น การวินิจฉัยโรค, การรักษาโรค, การป้องกันโรค, การตรวจทางห้องปฏิบัติการ, ตัวชี้วัดสุขภาพ ตามหลักการแพทย์วิถีธรรม เป็นต้น

3) สามารถแตกประเด็นย่อยในการศึกษาวิทยาศาสตร์เชิงนามธรรม (Abstract Science) ได้อีกหลายล้านหัวข้อ (แต่ผู้ที่จะทำวิจัยต้องมีภูมิธรรมที่เป็นอริยบุคคล จึงจะสามารถเข้าใจได้ไม่ผิดเพี้ยน)

บรรณานุกรม

คณะกรรมการอำนวยการจัดทำแผนพัฒนาสุขภาพแห่งชาติ. (2560). **แผนพัฒนาสุขภาพแห่งชาติ ฉบับที่ 12 พ.ศ. 2560-2564**. สืบค้นเมื่อ 11 กันยายน 2563, จาก <http://doh.hpc.go.th/data/HL/nationalHealthDevelopment12.pdf>

ใจเพชร กล้าจน. (2553). **ความเจ็บป่วยกับการดูแลสุขภาพแนวเศรษฐกิจพอเพียงตามหลักแพทย์ทางเลือกวิถีพุทธ ของศูนย์เรียนรู้สุขภาพพึ่งตนตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง สวนป่านาบุญ อำเภอดอนตาล จังหวัดมุกดาหาร**. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนบูรณาการศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี.

ประเวศ วะสี. (2543). **สุขภาพในฐานะอุดมการณ์ของมนุษย์**. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพมหานคร : สถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข.

_____. (26 มี.ค. 2563). **สุขภาพบูรณาการ**. สืบค้นเมื่อ 27 กันยายน 2563, จาก <https://www.thairath.co.th/news/society/1803568>

แพทย์พงษ์ วรพงศ์พิเชษฐ. (1 กุมภาพันธ์ 2559). **ธรรมะกับสุขภาพ : สัจธรรมเตือนวิกฤติทางจิตวิญญาณ**. สืบค้นเมื่อ 3 กันยายน 2563, จาก <https://m.mgronline.com/dhamma/detail/9590000011217>

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). **พระไตรปิฎกฉบับภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย. (มีนาคม 2561). **ประมาณการค่าใช้จ่ายสาธารณสุขด้านสุขภาพในอีก 15 ปีข้างหน้า**. สืบค้นเมื่อ 3 มีนาคม 2565, จาก <https://tdri.or.th/wp-content/uploads/2019/12/ประมาณการค่าใช้จ่ายสาธารณสุขด้านสุขภาพในอีก-15-ปีข้างหน้า.pdf>

- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี. (2560). **แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่สิบสอง พ.ศ. 2560 – 2564**. สืบค้นเมื่อ 11 กันยายน 2563, จาก https://www.nesdc.go.th/ewt_dl_link.php?nid=6422
- สำนักโรคไม่ติดต่อ กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข. (2552). **แนวทางการปฏิบัติงานควบคุมและป้องกันโรคไม่ติดต่อสำหรับเจ้าหน้าที่สาธารณสุข**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ.

ศึกษาการประยุกต์ใช้หลักอริยสัจ 4 ในชีวิตประจำวันตามแนวแพทย์วิถีธรรม

A Study of Application of the Four Noble Truth in Daily Life of the Buddhist Dhamma Medicine

เสริมศรี ชวานิสากุล, พระครูสิริปริยัตยานุศาสตร์

Seamsri Chawanisakul, Phrakrusiripariyatyanusath

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตเชียงใหม่

Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Chiang Mai Campus

นิตยาภรณ์ สุระสาย

Nittayaporn Surasai

สถาบันวิชาราม

Vijjaram Institute

Corresponding Author, E-mail: pianpraibhuth@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 3 ประการ คือ 1) เพื่อศึกษาหลักอริยสัจ 4 ในพระพุทธศาสนา 2) เพื่อศึกษาการประยุกต์ใช้หลักอริยสัจ 4 ในชีวิตประจำวันตามแนวแพทย์วิถีธรรม 3) เพื่อวิเคราะห์การประยุกต์ใช้หลักอริยสัจ 4 ในชีวิตประจำวันตามแนวแพทย์วิถีธรรม เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ แบบการวิจัยเอกสาร ร่วมกับการสัมภาษณ์เชิงลึก ผลการวิจัยพบว่า

1) หลักอริยสัจ 4 เป็นความจริงอันประเสริฐซึ่งยังปวงชนผู้ปฏิบัติตามมรรค 8 ให้เป็นอริยะ มี 4 ประการ ได้แก่ (1) ทุกขอริยสัจ คือ อากาโรสมสุขสมใจหมาย (2) ทุกขสมุทยอริยสัจ คือ ความอยากที่ร่วมด้วยความกำหนดในอารมณ์ต่างๆ (3) ทุกขนิโรธอริยสัจ คือ สภาวะละความอยากที่ร่วมด้วยความกำหนด (4) ทุกขนิโรธคามินีปฏิปทาอริยสัจ คือ การปฏิบัติศีลด้วยปัญญาอย่างตั้งมั่น เพื่อละความกำหนด

2) การประยุกต์ใช้หลักอริยสัจ 4 ในชีวิตประจำวันของแพทย์วิถีธรรม มีแนวคิดคือ ผู้มีปัญญารู้ว่าสิ่งมีค่าที่สุดในชีวิต คือ ความพ้นทุกข์ ซึ่งเหตุแห่งทุกข์ทั้งหมด คือ ความอยากแบบยึดมั่นถือมั่น คนที่เข้าใจเรื่องของกรรมและวิบากกรรมอย่างแจ่มแจ้งเท่านั้น จึงจะสามารถละ บรรเทา ทำให้หมดสิ้นไปซึ่งความอยากนั้นได้ โดยเริ่มจากการปฏิบัติศีลไปเป็นลำดับ

3) การประยุกต์ใช้หลักอริยสัจ 4 ในชีวิตประจำวันตามแนวแพทย์วิถีธรรม มีความสอดคล้องตามหลักอริยสัจ 4 ในพระพุทธศาสนา เพราะมุ่งการดับทุกข์ใจเป็นหลัก โดยการปฏิบัติศีลด้วยปัญญาอย่างตั้งมั่น กระทั่งละความอยากแบบยึดมั่นถือมั่นได้ ทำให้เกิดปัญญาารู้ชัดว่าความอยากแบบยึดมั่นถือมั่นเป็นเหตุให้เกิดทุกข์ทั้งมวลตัวจริง

คำสำคัญ : การประยุกต์ใช้, หลักอริยสัจ 4, แพทย์วิถีธรรม

Abstract

The aims of this research paper were to study the Four Noble Truths in Buddhism, to examine how the Four Noble Truths are used in daily life according to Buddhist Dhamma Medicine, and to assess how the Four Noble Truths are applied in daily life according to Buddhist Dhamma Medicine. This is a qualitative study based on literature and in-depth interviews.

According to the research, the Four Noble Truths in Buddhism are four things that ordinary people who practice the Noble Eightfold Path must understand: suffering or unsatisfactoriness, the cause of suffering or origin of suffering, the cessation of suffering or extinction of suffering, and the path leading to the cessation of suffering.

According to Buddhist Dhamma Medicine, the Four Noble Truths should be used in daily life. There is a perception that the enlightened will see that the most valuable thing in life is suffering liberty. Clinging to want is the source of all sorrow in the world. Only those who have a thorough understanding of the subject of karma and result of karma will be able to eliminate, relieve, and eliminate the clinging desire that is the source of all of life's suffering. Starting with the orderly practice of precepts.

The application of the Four Noble Truths in daily life by Buddhist Dhamma Medicine is congruent with the Four Noble Truths' ideas in Buddhism, because it focuses primarily on the mental cessation of suffering, by practicing the precepts with wisdom and concentration until you let go of your steadfast desire, causing wisdom to know clearly that the clinging desire is the actual cause of all suffering.

Keywords : application, the Four Noble Truth, the Buddhist Dhamma Medicine

บทนำ

พระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้วิธีการดับกองทุกข์ทั้งหมดในชีวิตของมนุษย์ และทรงเปิดเผยองค์ความรู้พร้อมด้วยวิธีการปฏิบัติสู่ความพ้นทุกข์แก่มวลมนุษยชาติด้วยพระมหากรุณาธิคุณและพระปัญญาธิคุณอันยิ่ง แม้ว่าปัจจุบันนี้จะผ่านกาลเวลาล่วงเลยมากกว่า 2,500 ปีแล้ว แต่พระพุทธองค์ก็ทรงยืนยันเอาไว้ว่า องค์ความรู้พร้อมด้วยวิธีการปฏิบัติสู่ความพ้นทุกข์ของพระองค์นั้นเป็นจริงตลอดกาล (อกาลโก) และเชื่อเชิญให้มาพิสูจน์กันได้ (เอหิพัสสโก) โดยมีเนื้อหาสำคัญว่า “เพราะไม่เห็นอริยสัจ 4 ตามเป็นจริง เราและพวกเธอจึงต้องท่องเที่ยวไปในชาติต่างๆ ตลอดเวลานาน แต่เพราะได้เห็นอริยสัจ 4 เราและพวกเธอจึงถอนตัณหาที่จะนำไปเกิดได้ ตัดรากแห่งทุกข์ได้เด็ดขาด บัดนี้จึงไม่มีการเกิดอีกต่อไป” (พระไตรปิฎกภาษาไทย เล่ม 5 ข้อ 287: 104) นี่จึงเป็นคำตรัสยืนยันว่าหากสาวกคนใดปฏิบัติตามได้ก็จะสามารถพ้นจากกองทุกข์ทั้งหมดหรือถึงพระนิพพานได้

มนุษย์นั้นมีความรักสุขเกลียดทุกข์เป็นนิสัย จึงอยากได้และมุ่งแสวงความสุขตามที่คนส่วนใหญ่ในโลกบอกว่าถ้าได้จะทำให้ชีวิตมีความสุข อาทิเช่น ลาภ ยศ สรรเสริญ และสภาพสุขสบายต่างๆ เป็นต้น ดังที่ นายแพทย์จำลอง ดิษยวณิช ได้กล่าวไว้ในวงจรของความสุขและความทุกข์ว่า “ความสุข คือ สิ่งที่ถูกชีวิตปรารถนา ทุกชีวิตต่างดิ้นรนไขว่คว้าพยายามทำทุกวิถีทางเพื่อที่จะตอบสนองความต้องการ หวังจะให้ได้มาซึ่งความสุขให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ แต่ในความเป็นจริงสิ่งที่ทุกชีวิตต้องได้เจอ คือ สุขๆ ทุกๆ เป็นธรรมดา เดี่ยวก็ดีเดี่ยวก็ร้ายหมุนเวียนสลับไปมาอยู่อย่างนี้ไม่มีสิ้นสุด เปรียบเหมือนเหรียญสองด้าน คือ เมื่อเราอยากได้ความสุขเราก็จะต้องเจอความทุกข์ก่อน คือทุกข์จากการอยากได้ความสุข ฉะนั้นเมื่อพิจารณาดูให้ดีจะเห็นว่า ความสุขและความทุกข์เป็นของคู่กัน และไม่อาจแยกออกจากกันได้โดยสิ้นเชิง มีลักษณะที่เหมือนกันอย่างหนึ่งของความสุขและความทุกข์ คือ การเกิดขึ้น การตั้งอยู่ และการเกิดดับไป หรืออาจจะเรียกสั้นๆ ว่า การเกิดและการดับ ถ้ามองในธรรมชาติของการเกิดและการดับแล้ว ทั้งความสุขและความทุกข์จึงมีสภาพเหมือนกัน หรืออีกนัยหนึ่ง คือ ความสุขก็คือความทุกข์ในลักษณะหนึ่ง ได้แก่ การเกิดและการดับติดต่อกันอยู่อย่างไม่ขาดสายแล้ว ความสุขยังมีการแปรเปลี่ยนไปเป็นความทุกข์เมื่อไรก็ได้” (จำลอง ดิษยวณิช, 2544: 2-3)

เมื่อทุกชีวิตต่างก็อยากได้ในสภาพสุขสบายทั้งหลายอย่างไม่รู้พอ จึงเกิดการแก่งแย่งแข่งขันกันที่ถูกรบกวน ถูกมอมเมาจากกิเลสด้วยความโลภ โกรธ หลง คือ โลภอยากได้ทุกอย่างที่จะเป็นประโยชน์ต่อตนเองมากมาย อยากให้สิ่งเหล่านั้นอยู่กับตนเองตลอดไป ถ้าไม่ได้ในสิ่งที่ตนเองต้องการก็เกิดความโกรธ เกลียด ขิงขังต่อตนเองและผู้อื่นที่ขัดขวางไม่ให้ตนเองได้ในสิ่งที่ตนอยากได้นั้น ในที่สุดจึงต้องทำทุกวิถีทางเพื่อให้ได้มาซึ่งลาภ ยศ สรรเสริญ และความสุขสบาย เพราะหลงเชื่อว่าสิ่งเหล่านั้นคือความสุขเลิศยอดในชีวิต โดยไม่คำนึงถึงความทุกข์หรือผิศาจร้ายต้งคม กฎหมายบ้านเมือง

จรรยาบรรณและศีลธรรม เมื่อทำผิดศีลจึงเป็นเหตุแห่งโรค เรื่องร้ายและทำให้เกิดทุกข์ทั้งปวง

ดร.ใจเพชร กล้าจน (หมอเขียว) กล่าวไว้ในหนังสือไชรหัสลับสุดขอบฟ้า เล่ม 1 การผ่าตัดกิเลสเหตุแห่งโรคทุกข์ทั้งปวงว่า “เมื่อหลงติดสุขลวงมากๆ ก็จะทำให้เอามาเสพมากๆ เอามากักตุนมากๆ และผลาญทรัพยากรโลกมาแปลเป็นทรัพย์สินมากยิ่งขึ้นๆ เพื่อเอาไว้ซื้อหรือแลกเปลี่ยนเอาสิ่งที่ดีมาเสพสุขลวงให้ได้มากยิ่งขึ้นๆ ทำให้เกิดความขาดแคลนในโลก ทำให้เกิดการลักขโมย ช้อโกง แย่งชิง เช่นฆ่า เบียดเบียน ทำร้ายกันสารพัดรูปแบบ เมื่อทรัพยากรโลกถูกนำมาใช้มากเกินไป ความสมดุลก็จะเกิดภัยพิบัติธรรมชาติ” (ใจเพชร กล้าจน, 2557: 19)

ในยุคสมัยปัจจุบันที่ผู้วิจัยได้ทำการวิจัยฉบับนี้ ปัญหาสุขภาพจิตและความแปรปรวนทางจิต ซึ่งเป็นลักษณะอย่างหนึ่งของความทุกข์ มีแนวโน้มเพิ่มปริมาณและความรุนแรงมากขึ้นๆ อันเป็นผลเนื่องมาจากอยู่ในช่วงที่ทั่วโลกต้องประสบวิกฤตการณ์ครั้งยิ่งใหญ่ของมวลมนุษยชาติ คือ การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 ตั้งแต่ปลายปี พ.ศ. 2562 ยิ่งทำให้เกิดภาวะเศรษฐกิจตกต่ำทั่วทุกมุมโลก เนื่องจากทุกคนต้องใช้ชีวิตอยู่แต่ในบ้าน หยุดการทำกิจกรรมนอกบ้านและการสัมผัสสัมพันธ์กับบุคคลอื่นๆ ถ้าไม่จำเป็น เพื่อหยุดการแพร่ระบาดของเชื้อ รวมถึงมียอดผู้ติดเชื้อและผู้เสียชีวิตจากเชื้อโรคชนิดนี้จำนวนไม่น้อย ทำให้ความเครียดในชีวิตของผู้คนยุคนี้ยิ่งทวีความรุนแรงมากขึ้น

เมื่อเราทุกคนยังคงต้องใช้ชีวิตอยู่ท่ามกลางกระแสสังคมอันเชี่ยวกรากจากความโลภ โกรธ หลง ที่เต็มไปด้วยความโหดร้าย มอมเมา เป็นเหตุให้เราต้องเกิดความทุกข์ใจซ้ำแล้วซ้ำอีก ทำให้ต้องเผชิญความเครียดและความวิตกกังวลอย่างไม่รู้จบ แล้วเราจะทำอะไรให้ใจของเราเป็นไทหรือไม่ตกไปเป็นทาสของกิเลส ที่มีก่หลอกให้เราหลงคิดให้ตนเองทุกข์ใจได้แทบทุกเสี้ยววินาที จะมีวิธีการปฏิบัติอย่างไรบ้างไหม เพื่อทำให้ความทุกข์ใจ ความขัดแย้ง ความอึดอัดขัดเคือง ความคับข้องใจ ความโกรธ ความอาฆาต ความกลัว ความวิตกกังวล ความระแวง ความหวั่นไหว ได้บรรเทาเบาบางลงหรือหมดสิ้นเกลี้ยงได้

ผู้วิจัยจึงต้องการพิสูจน์องค์ความรู้สู่ความพ้นทุกข์ที่พระพุทธองค์ทรงสอนนั้นก็คือ อริยสัจ 4 โดยหลังจากที่พระพุทธเจ้าปรินิพพานไปแล้ว พุทธสาวกต่างก็มีการตีความและมีวิธีการปฏิบัติที่แตกต่างกันไปตามความเข้าใจของตนเอง ซึ่งถ้าตีความถูกและปฏิบัติได้ถูกต้องถูกต้องตรงตามพระพุทธเจ้าจริง ผลที่ได้ก็คือต้องเข้าถึงความดับทุกข์ พบกับความผาสุก อิ่มเอิบ เบิกบาน แจ่มใสได้จริงในทุกปัจจุบันขณะ แต่ถ้าตีความผิดก็จะปฏิบัติผิด ผลที่เกิดขึ้นคือไม่สามารถดับความทุกข์ที่เกิดขึ้นในใจได้ ดังนั้นผู้ที่ต้องการปฏิบัติสู่ความพ้นทุกข์ตามคำสอนของพระพุทธเจ้า จึงควรทำตัวเป็นนักวิทยาศาสตร์ปฏิบัติพิสูจน์ ต่อเมื่อเกิดผลที่เป็นประโยชน์อย่างประจักษ์แจ้งแก่ตนแล้ว จึงสมควรเชื่อองค์ความรู้นั้น หรือครูบาอาจารย์ท่านนั้น

ผู้วิจัยจึงมีความสนใจอย่างยิ่งที่จะศึกษาการประยุกต์ใช้หลักอริยสัจ 4 ในชีวิตประจำวันตามหลักพระพุทธศาสนา โดยเลือกศึกษาจากกลุ่มบุคคลที่นำไปใช้จริงจนเห็นผลอย่างเป็นรูปธรรมชัดเจน ซึ่งในงานวิจัยนี้ผู้วิจัยเลือกที่จะศึกษากับกลุ่มประชากรผู้ว่าการประยุกต์ใช้หลักอริยสัจ 4 ในชีวิตประจำวันตามแนวแพทยวิถีธรรม ซึ่งมูลนิธิแพทยวิถีธรรมเป็นองค์กรที่ให้การอบรมทั้งทางด้านการดูแลสุขภาพพึ่งตนตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงและการทำกรรมไร่สารพิษให้แก่ประชาชนทั่วไป โดยไม่คิดค่าใช้จ่ายใดๆ ภายใต้แนวคิดที่ว่า “ลดกิเลสรักษาโรค, ลดโรค ลดยา ลดค่าใช้จ่าย ลดทุกข์, ศูนย์บาทรักษาทุกโรค, มาเป็นหมอดูดูแลตัวเองกันเถอะ และหมอดีที่สุดในโลกคือตัวเราเอง” ตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและหลักพุทธศาสตร์ ตั้งแต่ปีพ.ศ. 2538-2564 มีประชาชนที่ผ่านการอบรมจากมูลนิธิแล้ว ไม่ต่ำกว่า 300,000 คนทั่วโลก (หมายขวัญพุทธ กล้าจน, 2563: 83)

ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความเห็นว่าเหมาะสมอย่างยิ่งที่จะศึกษาการประยุกต์ใช้หลักอริยสัจ 4 ในชีวิตประจำวันตามแนวแพทยวิถีธรรม เพื่อนำมาวิเคราะห์สังเคราะห์ให้เป็นงานวิจัยที่เชื่อถือได้ เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อมวลมนุษยชาติในการฝึกฝนตนสู่การดับความทุกข์ที่เกิดขึ้นในใจจนได้พบกับความสุขแท้แห่งชีวิตสืบไป

วัตถุประสงค์

- 1) เพื่อศึกษาหลักอริยสัจ 4 ในพระพุทธศาสนา
- 2) เพื่อศึกษาการประยุกต์ใช้หลักอริยสัจ 4 ในชีวิตประจำวันตามแนวแพทยวิถีธรรม
- 3) เพื่อวิเคราะห์การประยุกต์ใช้หลักอริยสัจ 4 ในชีวิตประจำวันตามแนวแพทยวิถีธรรม

ระเบียบวิธีวิจัย

บทความวิจัยนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) มีขั้นตอนการดำเนินงานดังนี้

- 1) รวบรวมข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Source) ศึกษาข้อมูลจากพระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พ.ศ. 2539
- 2) รวบรวมข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Source) รวบรวมอรรถกถา ฎีกา หนังสือ และเอกสารอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง
- 3) ทำการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informations) คือ ดร.ใจเพชร กล้าจน (ประธานมูลนิธิแพทยวิถีธรรมแห่งประเทศไทย) จิตอาสาแพทยวิถีธรรมระดับใดระดับหนึ่ง จำนวน 10 คน และผู้ที่มีการติดตามและเข้าร่วมกิจกรรมอบรมในค่ายของแพทยวิถีธรรมอยู่เสมอไม่ว่าทาง

ใดทางหนึ่ง (เข้าร่วมกิจกรรมภายในศูนย์ของแพทยวิถีธรรมโดยตรงหรือเข้าร่วมแบบผ่านทางออนไลน์) จำนวน 10 คน รวมทั้งสิ้นจำนวน 21 คน

4) นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์และสังเคราะห์ ด้วยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ในรูปแบบการพรรณนาและการอธิบาย

5) สรุปและอภิปรายผลการวิจัย โดยใช้รูปแบบการพรรณนาตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย

ผลการวิจัย

1) หลักอริยสัจ 4 ในพระพุทธศาสนาหลักอริยสัจ 4 เป็นความจริงอันประเสริฐซึ่งยังบุद्धชนผู้ปฏิบัติตามมรรค 8 ให้เป็นอริยะ มี 4 ประการ ได้แก่ 1) ทุกขอริยสัจ คือ อากาโรไม่สุขสมใจในอารมณ์ต่างๆ 2) ทุกขสมุทยอริยสัจ คือ ความอยากที่ร่วมด้วยความกำหนดยินดีในอารมณ์นั้น 3) ทุกขนิโรธอริยสัจ คือ การละความอยากที่ร่วมด้วยความกำหนดยินดีในอารมณ์นั้น 4) ทุกขนิโรธคามินีปฏิปทาอริยสัจ คือ การปฏิบัติศีลด้วยปัญญาอย่างตั้งมั่น เพื่อละความกำหนดในอารมณ์นั้น

การทำให้แจ้งอริยสัจ 4 ที่ยังไม่รู้แจ้งตามความเป็นจริง มีความสำคัญอย่างยิ่งสำหรับชีวิตของมนุษย์ เพราะเป็นการดับทุกข์ทางใจหรือทุกขอริยสัจซึ่งเป็นความทุกข์ที่มีความแรงที่สุดหรือมีน้ำหนักมากโดยเปรียบเหมือนกับดินทั้งแผ่นดิน ซึ่งความทุกข์ทางใจนี่เองที่เป็นเหตุให้เกิดการประทุติบาปอกุศลกรรมทั้งหลายอันนำวิบากร้ายมาสู่ชีวิตของมนุษย์ และเมื่อเราดับทุกข์ทางใจได้ก็จะทำให้ความทุกข์ทางเหตุการณ์ภายนอกหรือความทุกข์ทางร่างกายนั้นทุเลาเบาบางลงไปด้วย เพราะเมื่อเราไม่ทุกข์ใจจากความทุกข์ทางเหตุการณ์ภายนอกหรือความทุกข์ทางร่างกายได้แล้ว เราก็จะไม่กระทำบาปอกุศลกรรมใหม่เข้าไปเพิ่ม อีกทั้งยังมีเรี่ยวแรงกำลังมาประกอบกุศลกรรมใหม่ซึ่งจะเป็นพลังวิบากดีเข้าไปผลักดันวิบากร้ายเหล่านั้นออกไปได้ (พระไตรปิฎกภาษาไทย เล่ม 19 ข้อ 1091: 605)

วิธีการปฏิบัติตามหลักอริยสัจ 4 คือ 1) การกำหนดรู้ทุกขอริยสัจ ทำได้โดยการรู้ให้ชัดว่านี่ทุกขอริยสัจ คือ ทุกขเวทนาทางใจ ส่วนทุกขอริยสัจนี้ ควรกำหนดรู้คือ ทุกขเวทนาทางใจนั้นจะมีได้หลากหลายอาการ ได้แก่ เครียด ก้าว กังวล ระวัง หงุดหงิด กระทบกระชวยใจ โกรธ เจื่อหน่าย เศร้า ซึม หงุดหงิด เสียใจ น้อยใจ อึดอัดใจ รำคาญใจ เป็นต้น สุดท้ายทุกขอริยสัจนี้ เราได้กำหนดรู้แล้ว คือ เราสามารถแยกทุกขเวทนาทางใจซึ่งเป็นทุกขอริยสัจออกจากทุกขเวทนาทางเหตุการณ์ภายนอกหรือทางร่างกาย ได้อย่างแน่นอนชัด 2) การละทุกขสมุทยอริยสัจ ทำได้โดยการรู้ให้ชัดว่า นี่ทุกขสมุทยอริยสัจ คือ กามตัณหา ภวตัณหา วิภวตัณหา ส่วนทุกขสมุทยอริยสัจนี้ ควรละเสีย คือ การอาศัยวิภวตัณหา

เพื่อละ เพื่อบรรเทา เพื่อให้หมดสิ้นไป ในกามตัณหา และภวตัณหา สุตทัยทุกขสมุททอริยสังข์นี้ เราละได้แล้ว คือ เมื่อเราอาศัยวิภวตัณหา เพื่อละ เพื่อบรรเทา เพื่อให้หมดสิ้นไป ในกามตัณหา และภวตัณหา ได้แล้ว ก็พึงละวิภวตัณหา นั้น ก็เป็นอันจบกิจในตน 3) การทำให้แจ้งทุกขนิโรธอริยสังข์ ทำได้โดยการรู้ให้ชัดว่า นีทุกขนิโรธอริยสังข์ คือ วิตราคะ (ความคลายกำหนด) ส่วนทุกขนิโรธอริยสังข์นี้ ควรทำให้แจ้ง คือ การปฏิบัติศีลที่เป็นกุศล กระทั่งเกิดผลโดยลำดับ จนเกิดนิมิตพิทา (ความละหน่าย) และวิตราคะ (ความคลายกำหนด) สุตทัยทุกขนิโรธอริยสังข์นี้ เราได้ทำให้แจ้งแล้ว คือ เมื่อปฏิบัติศีลที่เป็นกุศล กระทั่งเกิดผลโดยลำดับ ย่อมรู้แจ้งเห็นจริงในความหลุดพ้นหรือความไม่อาลัยในทุกขอริยสังข์ หรือทุกขเวทนาทางใจนั้นที่เกิดขึ้นในตนไปเป็นลำดับ 4) การเจริญทุกขนิโรธคามินีปฏิปทาอริยสังข์ ทำได้โดยการรู้ให้ชัดว่า นีทุกขนิโรธคามินีปฏิปทาอริยสังข์ คือ อริยมรรคมีองค์ 8 ส่วนทุกขนิโรธคามินีปฏิปทาอริยสังข์นี้ ควรให้เจริญ คือ การปฏิบัติศีลด้วยปัญญาอย่างตั้งมั่นตามหลักจรรยา 15 ประการ สุตทัยทุกขนิโรธคามินีปฏิปทาอริยสังข์นี้ เราได้ให้เจริญแล้ว คือ ปฏิบัติศีลด้วยปัญญาอย่างตั้งมั่นตามหลักจรรยา 15 ประการแล้วย่อมเกิดวิชชา 3 ประการ ซึ่งเป็นญาณปัญญาหยั่งรู้จิตของตนโดยชอบ (พระไตรปิฎกภาษาไทย เล่ม 4 ข้อ 15-16: 22-24)

การประยุกต์ใช้หลักอริยสังข์ 4 ในพระพุทธศาสนา พบว่า ทุกขอริยสังข์หรือทุกขเวทนาทางใจอันเกิดจากความยึดมั่นถือมั่นหรือความกำหนดยินดีในสุขสมใจ เป็นเหตุให้ปัญญาดับ ทำให้เกิดการประกอบทุจริตกรรมหรือไม่ปฏิบัติศีลที่เป็นกุศลทางกาย วาจา ใจ ซึ่งเป็นวิบากร้ายที่สุดตั้งปัญญาทั้งมวลมาสูชีวิต ส่วนการละ การบรรเทา การทำให้หมดสิ้นไปซึ่งความยึดมั่นถือมั่นหรือความกำหนดยินดีในสุขสมใจ โดยการพิจารณาเห็นโทษของความกำหนดยินดีในสุขสมใจนั้นตามความเป็นจริง ย่อมทำให้จิตหลุดพ้นจากความกำหนดยินดีในสุขสมใจอันเป็นเหตุแห่งทุกขอริยสังข์ไปเป็นลำดับ เป็นเหตุให้ปัญญาเจริญ ทำให้เกิดการประกอบสุจริตกรรมหรือปฏิบัติศีลที่เป็นกุศลทางกาย วาจา ใจ ซึ่งเป็นวิบากดีที่มีผลทำให้ทุกขเวทนาทางทางร่างกายหรือเรื่องร้ายนั้น ทุเลาเบาบางลง หรือถึงขั้นสงบระงับโดยฉับพลันได้เลยทีเดียว เพราะฉะนั้นการละ บรรเทา ทำให้หมดสิ้นไปซึ่งความกำหนดยินดีในสุขสมใจอันเป็นเหตุแห่งทุกขอริยสังข์จึงเป็นการดับที่เหตุแห่งกองทุกข์ทั้งปวงได้โดยแท้จริง (พระไตรปิฎกภาษาไทย เล่ม 16 ข้อ 96: 182-184)

2) การประยุกต์ใช้หลักอริยสังข์ 4 ในชีวิตประจำวันตามแนวแพทย์วิถีธรรม แนวคิดการประยุกต์ใช้หลักอริยสังข์ 4 ในชีวิตประจำวันตามแนวแพทย์วิถีธรรม คือ การเกิดเป็นทุกข์ชีวิตถ้าไม่รู้ทางพ้นทุกข์ก็จะต้องทนทุกข์ทรมานอย่างไม่รู้จบไม่รู้สิ้น และหาความผาสุกที่แท้จริงไม่ได้ ผู้มีปัญหาจะรู้ว่า สิ่งที่มีค่าที่สุดในชีวิต คือ ความพ้นทุกข์ ซึ่งเหตุแห่งกองทุกข์ทั้งหมดทั้งมวล ก็คือ ความอยากแบบยึดมั่นถือมั่น คนที่เข้าใจเรื่องของกรรมและวิบากกรรมอย่างแจ่มแจ้งได้จริงเท่านั้น จึงจะ

สามารถละ บรรเทา ทำให้หมดสิ้นไปซึ่งความอยากแบบยึดมั่นถือมั่นอันเป็นเหตุแห่งกองทุกข์ทั้งหมดทั้งหมดในชีวิตได้ โดยเริ่มจากการปฏิบัติศีล 5 ศีล 8 ศีล 10 ไปจนถึงจุลศีลหรือจุกศีล มัชฌิมศีล และมหาศีลไปเป็นลำดับ จนเกิดผลเข้าใจเรื่องกรรมอย่างแจ่มแจ้งขึ้นว่า การที่เราไม่ปฏิบัติตามศีลหรือเสพกิเลสก็จะมีผลในการสร้างทุกข์ใจ ทุกข์กาย และเรื่องร้ายให้แกชีวิตมากขึ้นๆ อย่างไม่มีที่สิ้นสุด แต่เมื่อเราปฏิบัติตามศีลหรือลด ละ เลิกการเสพกิเลสก็จะมีผลในการการลดทุกข์ใจ ทุกข์กาย และเรื่องร้ายในชีวิตลงไปเป็นลำดับๆ จนสุดท้ายก็จะสามารถพ้นจากทุกข์ใจได้ในที่สุด ถ้ายังมีชีวิตอยู่ก็ต้องได้รับทุกข์กาย และเรื่องร้ายจากวิบากร้ายที่เคยพลาดทำมาก่อนเป็นธรรมดา แต่ก็ยินดีเต็มใจรับได้อย่างไม่ทุกข์ใจ และวิบากร้ายเหล่านั้นก็จะเบาบางลงไปเรื่อยๆ เพราะผู้มันไม่ทำบาปทั้งปวงแล้ว และพากเพียรทำแต่ดีที่สามารถทำให้เกิดขึ้นได้จริงอยู่เป็นนิตย์ จึงสั่งสมเป็นวิบากดีที่ต้นวิบากร้ายเอาไว้ทำให้ออกฤทธิ์น้อยลงไป ไปข้างอย่างเดียว (ดร.ใจเพชร กล้าจน, 2565: สัมภาษณ์)

วิธีการใช้หลักอริยสัจ 4 ในชีวิตประจำวันตามแนวแพทย์วิถีธรรม คือ กำหนดรู้ว่าทุกข์อริยสัจเป็นทุกข์ใจที่พบกับสภาพต่างๆ ทั้งทางร่างกายและทางเหตุการณ์ ซึ่งเป็นทุกข์ที่ทุกข์ที่สุดในโลก โดยทำให้เกิดทุกข์ทั้งหมดทั้งหมดสืบเนื่องต่อไป ซึ่งการละต้นเหตุอันเป็นเหตุแห่งทุกข์อริยสัจ ทำได้ด้วยการอาศัยวิภาตต้นเหตุหรือต้นเหตุอุมการณที่อยากหมดกิเลสหรืออยากให้เกิดสิ่งที่ดีแบบไม่ยึดมั่นถือมั่น โดยทำดีเต็มที่แล้วได้เท่าไรพอใจเท่านั้น โดยสภาพพัฒนาโดยไม่เหลือเพราะรู้ชัดด้วยปัญญา อันยิ่งว่า สุขสมใจอยากเป็นสุขแวบเดียวหมดไป ไม่เที่ยง ไม่มีตัวตนแท้ เป็นทุกข์ทั้งหมดทั้งหมดตลอดกาล จึงไม่เอาสุขสมใจอยากนั้นแล้ว ทำให้ไม่มีสุขที่ได้สมใจอยากและไม่มีทุกข์ที่ไม่ได้สมใจอยาก ไม่มีทุกข์ที่กลัวว่าสภาพใดๆ จะหมดไป ไม่มีทุกข์กายและเรื่องร้ายที่เกิดจากการกระทำในปัจจุบัน สบายใจไรกังวล อะไรจะเกิดหรือจะดับก็ไม่ทุกข์ใจ มีแต่ความยินดีในความไม่สุขไม่ทุกข์ ไม่ชอบไม่ชัง ไม่อยากไม่ยึดมั่นถือมั่น อันเกิดจากการปฏิบัติอริยมรรคมีองค์ 8 คือ บำเพ็ญทั้งปวงไม่ทำหรืออยากแบบยึดมั่นถือมั่นนี้ไม่ทำ ยังกุศลให้ถึงพร้อม กุศลไหนทำได้ก็ทำ และทำจิตใจให้่องใส ไม่ยึดมั่นถือมั่น ดีไหนทำได้ก็ทำ ดีไหนทำไม่ได้ก็ไม่ต้องทำด้วยความยินดี ดีเกิดก็ยินดีให้เกิดให้เกิดให้ได้อาศัยก่อนที่ทุกอย่างจะดับไป ร้ายเกิดก็ยินดีรับ ยินดีให้หมดไป เมื่อเราแก้ไขเต็มที่แล้วร้ายนั้นยังเกิดอยู่ก็กล้ารับ กล้าให้หมดไป รับเท่าไรหมดเท่านั้น ดีก็ยิ่งออกฤทธิ์ได้มากให้ได้อาศัยก่อนที่ทุกสิ่งทุกอย่างจะดับไปเท่านั้น จิตใจที่่องใส เอาประโยชน์ได้ทุกเรื่อง ปลอ่ยวางได้ทุกเรื่อง ผลจากการปฏิบัติเช่นนี้มันที่พันทุกข์ใจเป็นหลัก ส่วนทุกข์กายและเรื่องร้ายที่บาลงหรือระงับไปอย่างฉับพลันนั้นเป็นเพียงของแถม ซึ่งจะเป็นเหตุเป็นปัจจัยแก่กันและกันเอง ถ้าเราปฏิบัติได้ถูกต้องตรงจะไม่มีทุกข์ใจ ทุกข์กายและเรื่องร้ายจากพฤติกรรมใหม่นั้น แล้วจะเป็นวิบากดีที่ไปต้นวิบากร้ายจากพฤติกรรมเก่าออกไปได้ด้วย โดยใช้วิถีชีวิตปกติที่มีผัสสะเป็นปัจจัย แล้วให้เราอ่านสุขเวทนาหรือทุกขเวทนาที่เกิดขึ้นว่าเป็นแบบเสพกิเลส (เคหสิตตเวทนา)

หรือลดละเลิกกิเลส (เนกขัมมสิตตเวทนา) ถ้าเป็นแบบเคหสิตตเวทนาจึงให้เปลี่ยนเป็นแบบเนกขัมมสิตตเวทนา ซึ่งการปฏิบัติศีลด้วยปัญญาอย่างตั้งมั่นจะเป็นการสังสมสภาพพุทธะที่บริสุทธิ์บริบูรณ์ขึ้นในตนได้ในที่สุด การปฏิบัติในขณะที่มีผัสสะหรือการกระทบสัมผัสเป็นปัจจัยเช่นนี้ก็จะทำให้ชีวิตของเราพันทุกขีได้จริงไปเป็นลำดับ (ใจเพชร กล้าจน, 2557: 27-35)

การประยุกต์ใช้หลักอริยสัจ 4 ในชีวิตประจำวันตามแนวแพทยวิถีธรรม พบว่า ทุกข์ใจ ทุกข์กาย เรื่องร้าย และเหตุให้ปัญญาดับ ล้วนเกิดจากความอยากแบบยึดมั่นถือมั่นในใจของเรา อันเนื่องด้วยความหลงชอบหรือชังในสุขสมใจทั้งส่วนที่เป็นอดีตและปัจจุบันสังเคราะห์รวมกันทั้งสิ้น ถ้าเรามีความกำหนดยินดีในสุขสมใจที่เกิดขึ้น ณ ปัจจุบันก็จะทำให้เกิดทุกข์ใจ และเป็นเหตุให้ปัญญาดับ ซึ่งเป็นกรรมไม่ดีที่สร้างทุกข์กาย เรื่องร้าย และผลร้ายทั้งหมดทั้งหมดให้แก่ชีวิต จึงทำให้ชีวิตต้องวนเวียนอยู่ในกองทุกข์อย่างไม่รู้จบ แต่ถ้าเราละความกำหนดยินดีในสุขสมใจที่เกิดขึ้น ณ ปัจจุบันก็จะไม่ทำให้เกิดทุกข์ใจ และเป็นเหตุให้ปัญญาเจริญ ซึ่งเป็นกรรมดีที่บรรเทาทุกข์กาย เรื่องร้าย และสร้างผลดีทั้งหมดทั้งหมดให้แก่ชีวิต จึงทำให้ชีวิตพ้นจากกองทุกข์ไปเป็นลำดับ

3) วิเคราะห์การประยุกต์ใช้หลักอริยสัจ 4 ในชีวิตประจำวันตามแนวแพทยวิถีธรรม วิเคราะห์และสังเคราะห์ความสอดคล้องระหว่างการประยุกต์ใช้หลักอริยสัจ 4 ในชีวิตประจำวันตามแนวแพทยวิถีธรรม กับหลักอริยสัจ 4 ในพระพุทธศาสนา โดยมีประเด็นที่นำมาวิเคราะห์และสังเคราะห์ คือ แนวคิดการประยุกต์ใช้หลักอริยสัจ 4 วิธีการใช้หลักอริยสัจ 4 และการประยุกต์ใช้หลักอริยสัจ 4 ในชีวิตประจำวันตามแนวแพทยวิถีธรรม พบว่า การประยุกต์ใช้หลักอริยสัจ 4 ในชีวิตประจำวันตามแนวแพทยวิถีธรรม มีความสอดคล้องตามหลักอริยสัจ 4 ในพระพุทธศาสนาดังนี้

แนวคิดการประยุกต์ใช้หลักอริยสัจ 4 ในชีวิตประจำวันตามแนวแพทยวิถีธรรม คือ การเกิดเป็นทุกข์ ชีวิตถ้าไม่รู้ทางพันทุกข์ก็ต้องทนทุกข์ทรมานอย่างไม่สิ้นสุด ผู้มีปัญญาจะรู้ว่า สิ่งที่มีค่าที่สุดในชีวิต คือ ความพ้นทุกข์ ซึ่งเหตุแห่งกองทุกข์ทั้งหมดทั้งหมด ก็คือ ความอยากแบบยึดมั่นถือมั่น คนที่เข้าใจเรื่องของกรรมและวิบากกรรมอย่างแจ่มแจ้งได้จริงเท่านั้น จึงจะสามารถละ บรรเทา ทำให้หมดสิ้นไปซึ่งความอยากแบบยึดมั่นถือมั่นอันเป็นเหตุแห่งกองทุกข์ทั้งหมดทั้งหมดในชีวิตได้ โดยเริ่มจากการปฏิบัติศีลไปเป็นลำดับ สอดคล้องกับหลักพระพุทธศาสนา คือ เหตุที่ทำให้ชีวิตต้องทนทุกข์ทรมานอย่างไม่รู้จบไม่รู้สิ้น เพราะไม่มีปัญญาซัดในอริยสัจ 4 ผู้รู้ซัดในอริยสัจ 4 จึงเรียกได้ว่า ‘ผู้มีปัญญา’ ซึ่งเกิดจากการปฏิบัติศีลอย่างถูกต้อง (ศีลที่เป็นกุศล) ย่อมเกิดความรู้แจ้งเห็นจริงตามความเป็นจริง (ยถาภูตญาณทัสสนะ) อันนำไปสู่ความละหน่ย (นิพพิทา) และความคลายกำหนดหรือคลายจากความอยากแบบยึดมั่นถือมั่น (วิราคะ) กระทั่งเกิดผลพ้นจากทุกข์ใจไปเป็นลำดับ (อรหัตตผล) ก็จะเป็นผู้ที่ไม่

ทำบาปทั้งปวง (การเสพสุขสมใจจากความอยากแบบยึดมั่นถือมั่น) ทำแต่กุศลให้ถึงพร้อม และชำระจิตของตนให้่องใส (พระไตรปิฎกภาษาไทย เล่ม 19 ข้อ 1104: 615)

วิธีการใช้หลักอริยสัจ 4 ในชีวิตประจำวันตามแนวแพทยวิถีธรรม พบว่า วิธีการปฏิบัติ ตามหลักอริยสัจ 4 สามารถทำได้โดย 1) การกำหนดรู้ทุกข์อริยสัจ คือ กำหนดรู้ว่าทุกข์อริยสัจเป็น ทุกข์ใจที่มีกับสภาพต่างๆ ทั้งทางร่างกายและทางเหตุการณ์ ซึ่งเป็นทุกข์ที่ทุกข์ที่สุดในโลก โดยทำให้เกิดทุกข์ทั้งหมดทั้งหมดสืบเนื่องต่อไป 2) การละเหตุแห่งทุกข์อริยสัจ คือ การละต้นเหตุอันเป็นเหตุแห่ง ทุกข์อริยสัจ ทำได้ด้วยวิธีการอาศัยวิฆเนศวรหรือต้นเหตุอันไม่ชอบใจหรืออยากให้เกิดสิ่ง ที่ดีแบบไม่ยึดมั่นถือมั่น โดยทำดีเต็มที่แล้วได้เท่าไรพอใจเท่านั้น 3) การทำให้แจ้งสภาพดับทุกข์อริยสัจ คือ สภาพดับทุกข์โดยไม่มีเหลือนั้นต้องรู้ชัดด้วยปัญญาอันยิ่งในไตรลักษณ์ คือ ความไม่เที่ยง เป็นทุกข์ ไม่มีตัวตนแห่งของกิเลสหรือความทุกข์สมใจอยาก ซึ่งปัญญาอันยิ่งนั้นจะเกิดขึ้นได้โดยการปฏิบัติศีลที่เป็น กุศลไปเป็นลำดับๆ 4) การเจริญวิธีปฏิบัติสู่ความดับทุกข์อริยสัจ คือ การปฏิบัติอริยมรรคมีองค์ 8 คือ บาบทั้งปวงไม่ทำหรืออยากแบบยึดมั่นถือมั่นนี้ไม่ทำ ยังกุศลให้ถึงพร้อม กุศลไหนทำได้ก็ทำ และทำ จิตใจให้่องใส ไม่ยึดมั่นถือมั่น ดีไหนทำได้ก็ทำ ดีไหนทำไม่ได้ก็ไม่ต้องทำด้วยความยินดี

สอดคล้องกับหลักพระพุทธศาสนา คือ ทุกข์อริยสัจนั้น โดยย่อแล้วก็คือ อุปาทานชั้น 5 หรือความยึดมั่นถือมั่นในชั้นทั้ง 5 อันได้แก่ รูป เวทนา สัญญา สังขาร และวิญญาณ ซึ่งความยึดมั่นถือ มั่นในชั้นทั้ง 5 นั่นก็คือ ความทุกข์ใจอันเป็นสภาพของความกำหนดด้วยอำนาจความพอใจในสุขสม ใจอยากอันเนื่องด้วยชั้นทั้ง 5 โดยที่ความทุกข์ใจใด ๆ ก็ไม่มาก ไม่หนัก หรือไม่แรงเท่าทุกข์อริยสัจหรือ ทุกข์ใจ ซึ่งการออกจากกามตัณหา และภวตัณหา ต้องอาศัยความอยากอันยิ่งที่จะออกจากกามตัณหา และภวตัณหา อันเป็นต้นเหตุอุมการณเรียกว่า 'วิฆเนศวร' ซึ่งเป็นต้นเหตุที่ขี้ดีอาศัย (สมาทาน) ด้วยความยินดีในกุศลวิถก เพื่อละความยินดีในอกุศลวิถก เมื่อออกจากกามตัณหา และภวตัณหาได้ แล้วก็พึงละวิฆเนศวรนั้นโดยไม่ต้องยึดมั่นถือมั่นเอาไว้ โดยผู้ปฏิบัติศีลอย่างถูกต้อง (ศีลที่เป็นกุศล) ย่อมเกิดความรู้แจ้งเห็นจริงตามความเป็นจริง (ยถาภูตญาณทัสสนะ) อันนำไปสู่ความละหน่วย (นิพพิ ทา) และความคลายกำหนดหรือคลายจากความอยากแบบยึดมั่นถือมั่น (วิราคะ) กระทั่งเกิดผลพ้น จากทุกข์ใจไปเป็นลำดับ ด้วยการให้หลักอริยมรรคมีองค์ 8, ลีลา 3, และจรณะ 15 (พระไตรปิฎก ภาษาไทย เล่ม 4 ข้อ 15-16: 22-24)

การประยุกต์ใช้หลักอริยสัจ 4 ในชีวิตประจำวันตามแนวแพทยวิถีธรรม พบว่า เมื่อละ ความกำหนดยินดีในสุขสมใจที่เกิดขึ้น ณ ปัจจุบันก็จะไม่ทำให้เกิดทุกข์ใจ และเป็นเหตุให้ปัญญาเจริญ ซึ่งเป็นกรรมดีที่บรรเทาทุกข์กาย เรื่องร้าย และสร้างผลดีทั้งหมดทั้งหมดให้แก่ชีวิต จึงทำให้ชีวิตพ้นจาก

กองทุกข์ไปเป็นลำดับ สอดคล้องกับหลักพระพุทธศาสนา คือ การละ การบรรเทา การทำให้หมดสิ้น ไปซึ่งความยึดมั่นถือมั่นหรือความกำหนดยินดีในสุขสมใจ โดยการพิจารณาเห็นโทษของความกำหนดยินดีในสุขสมใจนั้นตามความเป็นจริง ย่อมทำให้เกิดหลุดพ้นจากความกำหนดยินดีในสุขสมใจอันเป็นเหตุแห่งทุกข์อริยสัจไปเป็นลำดับ เป็นเหตุให้ปัญญาเจริญ ทำให้เกิดการประกอบสุจริตกรรมหรือปฏิบัติศีลที่เป็นกุศลทางกาย วาจา ใจ ซึ่งเป็นวิบากดีที่มีผลทำให้ทุกข์เวทนาทางร่างกายหรือเรื่องร้ายนั้นทุเลาเบาบางลง หรือถึงขั้นสงบระงับโดยฉับพลันได้เลยทีเดียว เพราะฉะนั้นการละ บรรเทา ทำให้หมดสิ้นไปซึ่งความกำหนดยินดีในสุขสมใจอันเป็นเหตุแห่งทุกข์อริยสัจจึงเป็นการดับที่เหตุแห่งกองทุกข์ทั้งปวงได้โดยแท้จริง (พระไตรปิฎกภาษาไทย เล่ม 16 ข้อ 96: 182-184)

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยพบว่า องค์ความรู้สู่ความพ้นทุกข์ที่พระพุทธเจ้าทรงให้ความสำคัญยิ่งนั้น ก็คือ ‘อริยสัจ 4’ โดยหลังจากที่พระพุทธเจ้าปรินิพพานไปแล้ว ชาวพุทธหลากหลายสำนักต่างก็มีการตีความและมีวิธีการปฏิบัติที่แตกต่างกันไปตามความเข้าใจของตนเอง ซึ่งยังมีผู้ที่ตีความและนำไปประยุกต์ใช้จนเห็นผลถูกต้องตรงตามที่พระพุทธเจ้าตรัสไว้จริง และผลที่ได้นั้นก็คือการเข้าถึงความดับทุกข์ พบกับความผาสุก อิ่มเอิบ เบิกบาน แจ่มใสได้จริงในปัจจุบันขณะ มีใจเป็นเพียงการกดข่มความอยากเอาไว้เท่านั้น แต่เกิดจากการปฏิบัติศีลลด ละ เลิกความอยากแบบยึดมั่นถือมั่นด้วยปัญญาอย่างตั้งมั่น ร่วมกับหมุมิตรดีที่มีศีล พร้อมทั้งสานพลังกันทำความดีช่วยเหลือสังคมอยู่เป็นนิตย์ สอดคล้องกับที่ กองพัน จิตแสง อธิบายไว้ว่า “ผลการปฏิบัติงานของจิตอาสาแพทย์วิถีธรรม จังหวัดขอนแก่น พบว่า สุขภาวะทางกายมีความแข็งแรง เกิดความรู้สึกว่าชีวิตรู้สึกมีพลัง สดชื่น เบิกบานใจ มีความเชื่อเรื่องกรรมมากขึ้นว่ากรรมให้ผล (วิบาก) จริง การเจ็บป่วยถือว่าเป็นสิ่งมาทดลองจิตใจ และสุดท้ายที่เป็นพิเศษคือมีจิตใจมั่นคงแข็งแรง เชื่อมมั่นในศักยภาพของตนเอง และมีความพร้อมที่จะดูแลตนเองให้แข็งแรงมากกว่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน ได้มีโอกาสช่วยเหลือผู้อื่น ยามเจอวิกฤตก็สามารถแก้ไขปัญหาคิดค้น มีสติหรือการรู้เท่าทันหรือสำรวจมรณะวัฏการทานอาหารหรือการบริโภคสิ่งต่างๆ มากขึ้น จึงสามารถอยู่กับครอบครัวรวมทั้งบุคคลอื่นในสังคมชนได้อย่างปกติสุข” (กองพัน จิตแสง, 2561: 88) และ นิตยาภรณ์ สุระสาย อธิบายไว้ว่า “การประเมินผลที่ได้จากการดูแลสุขภาพของตนเองด้วยการแพทย์วิถีธรรมอย่างต่อเนื่อง พบว่ามีผลดี ดังนี้ ด้านร่างกาย สุขภาพทางร่างกายดี แข็งแรงขึ้น เจ็บป่วยน้อย เบิกบาน มีกำลัง บรรเทาความเจ็บป่วยให้หายได้ ด้านจิตใจ มีใจเย็น ไม่เร่งรีบ ลดเครียด คลายความกังวล สุขภาพจิตใจดีมาก ด้านจิตวิญญาณ เกิดความผาสุก ทุกข์น้อยลง จิตใจเป็นสุข เพิ่มขึ้นตามลำดับ ด้านสังคมสร้างครอบครัวอบอุ่น มีจิตช่วยเหลือแบ่งปัน โดยมีแรงบันดาลใจ การเปิดใจเรียนรู้ ความศรัทธาบุคคลต้นแบบที่ประสบความสำเร็จ และความเชื่อเรื่องกรรมและผลของกรรม เป็นเงื่อนไขสำคัญแห่ง

ความสำเร็จในการดูแลสุขภาพ” (นิตยาภรณ์ สุระสาย, 2563: 202)

เหตุปัจจัยสำคัญที่ทำให้ผู้ที่นำหลักอริยสัจ 4 ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันแล้วไม่เกิดผลตามที่พระพุทธเจ้าตรัสไว้ นั่นก็คือ เข้าใจว่า ‘ทุกขอริยสัจ’ เป็นทั้งทุกข์ทางใจ ทางร่างกาย และทางเหตุการณ์ แล้วไปหลงเข้าใจว่า ‘ทุกขสมุทยอริยสัจ’ หรือเหตุแห่งทุกข์อริยสัจนั้นเกิดจากการได้รับทุกข์ทางร่างกาย และทางเหตุการณ์ จึงนำไปสู่การเข้าใจผลของการดับทุกข์อริยสัจที่ผิดเพี้ยน คือ เข้าใจว่าสภาพ ‘ทุกขนิโรธอริยสัจ’ หรือสภาพดับทุกข์อริยสัจได้นั้นต้องประสบแต่สภาพดี ๆ ทางร่างกายหรือทางเหตุการณ์หรือทั้งสองอย่างรวมกัน จึงนำไปสู่การปฏิบัติสู่ความพ้นทุกข์อริยสัจหรือ ‘ทุกขนิโรธคามินีปฏิปทาอริยสัจ’ ที่ผิดเพี้ยนตามมา คือ การปฏิบัติศีลโดยเอาใจไปมุ่งหมายอยากได้สภาพดี ๆ ทางร่างกายหรือทางเหตุการณ์หรือทั้งสองอย่างรวมกัน

แท้จริงแล้ว ‘ทุกขอริยสัจ’ ที่พระพุทธเจ้าหมายนั้น คือ ทุกข์ทางใจเพียงอย่างเดียว แต่ทุกข์ทางใจนั้นเนื่องด้วยหรือเกาะเกี่ยวอยู่กับทุกข์ทางร่างกาย และทางเหตุการณ์ อันเนื่องมาจาก ‘ทุกขสมุทยอริยสัจ’ หรือเหตุแห่งทุกข์อริยสัจ คือ ความอยากแบบยึดมั่นถือมั่นในสภาพใดสภาพหนึ่ง เมื่อไม่ประสบกับสิ่งเหล่านั้นสนใจหมายจึงเกิดเป็นทุกข์ทางใจขึ้นมา ซึ่ง สภาพ ‘ทุกขนิโรธอริยสัจ’ หรือสภาพดับทุกข์อริยสัจนั้น พระพุทธเจ้าตรัสว่า “ทุกขนิโรธอริยสัจ คือ ความดับตัณหาไม่เหลือด้วยวิราคะ” (พระไตรปิฎกภาษาไทย เล่ม 4 ข้อ 14: 22) ก็คือ การละ บรรเทา ทำให้หมดสิ้นไปในตัณหาหรือความอยากแบบยึดมั่นถือมั่นในสภาพนั้นๆ ไปเป็นลำดับ จึงทำให้ทุกข์ทางใจที่เนื่องด้วยหรือเกาะเกี่ยวอยู่กับทุกข์ทางร่างกาย และทางเหตุการณ์นั้นสงบระงับหรือดับไปอย่างฉับพลันในปัจจุบัน โดยการปฏิบัติศีลด้วยปัญญาอย่างตั้งมั่น อันเป็น ‘ทุกขนิโรธคามินีปฏิปทาอริยสัจ’ ที่ถูกต้อง คือ การตั้งศีลหรือเจตนาที่เป็นกุศลขึ้นมาปฏิบัติเพื่อขัดเกลากิเลสหรือความอยากแบบยึดมั่นถือมั่นหรือความโลภ โกรธ หลงภายในใจตน ด้วย ‘อปันณกปฏิปทา’ คือ คัมภรทวารในอินทรีย์ รู้ประมาณในการบริโภคอาหารและประกอบความเพียรเครื่องตั้งอยู่เนืองๆ (พระไตรปิฎกภาษาไทย เล่ม 20 ข้อ 16: 159) จนเกิดผลจางคลายจากความอยากแบบยึดมั่นถือมั่นนั้นไปเป็นลำดับ

ดังนั้นเราจึงควรทำตัวเป็นนักวิทยาศาสตร์ปฏิบัติพิสูจน์ดูว่า ‘การเชื่อและปฏิบัติตามหลักอริยสัจ 4 ในพระพุทธศาสนาแบบไหนที่จะเกิดผลละหนายคลายความกำหนัดยินดีในสุขสมใจที่เกิดขึ้น ณ ปัจจุบัน เพื่อพ้นจากความทุกข์ใจ และเป็นเหตุให้ปัญญาเจริญ ซึ่งเป็นกรรมดีที่ชิววิบากคืออกุศลบรรเทาทุกข์กาย เรื่องร้าย และสร้างผลดีทั้งหมดทั้งหมดให้แกชีวิต จนทำให้ชีวิตพ้นจากกองทุกข์ไปเป็นลำดับได้จริง ตามที่พระพุทธเจ้าท่านตรัสไว้’ และเมื่อเกิดผลที่เป็นประโยชน์อย่างประจักษ์แจ้งแก่ตนแล้วจึงสมควรเข้าถึงธรรมเหล่านั้น ถ้าเป็นโทษก็พึงละทิ้งเสีย (พระไตรปิฎกภาษาไทย เล่ม 20 ข้อ 66: 255-263)

องค์ความรู้จากงานวิจัย

การได้พบกับเหตุการณ์หรือสภาพต่างๆ ที่ไม่ถูกใจเรา ไม่ได้ตั้งใจเรา เป็นสุดยอดแห่งเครื่องมืออันล้ำค่าที่ทำให้เราได้ฝึกล้างกิเลส คือ ความหลงซึ่งซึ่งรังเกียจ หลงยึดมั่นถือมั่นในใจเรา อันเป็นเหตุแห่งทุกข์ อริยสัจ และทำให้ได้ล้างวิบากร้ายของเรา ด้วยการปฏิบัติอริยมรรคมีองค์ 8 คือ บำเพ็ญบวชไม่ทำหรืออยากแบบยึดมั่นถือมั่นนี้ไม่ทำ ยังกุศลให้ถึงพร้อม กุศลไหนทำได้ก็ทำ และทำจิตใจให้ผ่องใส ไม่ยึดมั่นถือมั่น ดีไหนทำได้ก็ทำ ดีไหนทำไม่ได้ก็ไม่ต้องทำด้วยความยินดี เอาประโยชน์ได้ทุกเรื่อง ปล่อย่างไรก็ได้ทุกเรื่อง ถ้าเราปฏิบัติได้ถูกต้องตรงจะไม่มีทุกข์ใจ ทุกข์กายและเรื่องร้ายจากพฤติกรรมใหม่นั้น แล้วจะเป็นวิบากดีที่ได้พ้นวิบากร้ายจากพฤติกรรมเก่าออกไปได้ด้วย โดยใช้วิถีชีวิตปกติที่มีผัสสะเป็นปัจจัย แล้วให้เราอ่านสุขเวทนาหรือทุกข์เวทนาที่เกิดขึ้นว่าเป็นแบบเสพกิเลส (เคหสิตตเวทนา) หรือลดละเลิกกิเลส (เนกขัมมสิตตเวทนา) ถ้าเป็นแบบเคหสิตตเวทนาจึงเปลี่ยนเป็นแบบเนกขัมมสิตตเวทนา โดยการปฏิบัติศีลด้วยปัญญาอย่างตั้งมั่นจนเกิดสภาพพุทธะที่บริสุทธิ์บริบูรณ์ขึ้นในตนได้ในที่สุด การปฏิบัติในขณะที่มีผัสสะหรือการกระทบสัมผัสผัสสะเป็นปัจจัยเช่นนี้ก็จะทำให้ชีวิตของเราพ้นทุกข์ได้จริงไปเป็นลำดับ

สรุป

หลักอริยสัจ 4 เป็นความจริงอันประเสริฐซึ่งยังปวงชนผู้ปฏิบัติตามมรรค 8 ให้เป็นอริยะ มี 4 ประการ ได้แก่ 1) ทุกขอริยสัจ คือ อากาโรนไม่สุขสมใจหมาย 2) ทุกขสมุทยอริยสัจ คือ ความอยากที่ร่วมด้วยความกำหนดในอารมณ์ต่างๆ 3) ทุกขนิโรธอริยสัจ คือ สภาพละความอยากที่ร่วมด้วยความกำหนด 4) ทุกขนิโรธคามินีปฏิปทาอริยสัจ คือ การปฏิบัติศีลด้วยปัญญาอย่างตั้งมั่น เพื่อละความกำหนด การประยุกต์ใช้หลักอริยสัจ 4 ในชีวิตประจำวันของแพทย์วิถีธรรม มีแนวคิด คือ ผู้มีปัญญารู้ว่าสิ่งมีค่าที่สุดในชีวิต คือ ความพ้นทุกข์ ซึ่งเหตุแห่งทุกข์ทั้งหมด คือ ความอยากแบบยึดมั่นถือมั่น คนที่เข้าใจเรื่องของกรรมและวิบากกรรมอย่างแจ่มแจ้งเท่านั้น จึงจะสามารถละ บรรเทา ทำให้หมดสิ้นไปซึ่งความอยากนั้นได้ โดยเริ่มจากการปฏิบัติศีลไปเป็นลำดับ การประยุกต์ใช้หลักอริยสัจ 4 ในชีวิตประจำวันตามแนวแพทย์วิถีธรรม มีความสอดคล้องตามหลักอริยสัจ 4 ในพระพุทธศาสนา เพราะมุ่งการดับทุกข์ใจเป็นหลัก โดยการปฏิบัติศีลด้วยปัญญาอย่างตั้งมั่น กระทั่งละความอยากแบบยึดมั่นถือมั่นได้ ทำให้เกิดปัญญาผู้รู้ว่าคุณอยากแบบยึดมั่นถือมั่นเป็นเหตุให้เกิดทุกข์ทั้งหมดตัวจริง

บรรณานุกรม

- กองพัน จิตแสง. (2561). **ผลการปฏิบัติงานของจิตอาสาแพทย์วิถีธรรม จังหวัดขอนแก่น**. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- จำลอง ดิษยวณิช. (2544). **จิตวิทยาของความดับทุกข์**. เชียงใหม่: บริษัทกลางเวียงการพิมพ์จำกัด.
- ใจเพชร กล้าจน. (2557). **ไชรหัตถ์สลับสุดขอบฟ้า 1 การผ่าตัดกิเลสเหตุแห่งโรคทุกข์ทั้งปวง**. พิมพ์ครั้งที่ 1. สมุทรสาคร: บริษัทพิมพ์ดีจำกัด.
- _____. (2565). **ประธานมูลนิธิแพทย์วิถีธรรมแห่งประเทศไทย**. สัมภาษณ์. 15 กุมภาพันธ์.
- นิตยาภรณ์ สุระสาย. (2563). **รูปแบบการบูรณาการวัฒนธรรมการดูแลสุขภาพด้วยการแพทย์วิถีธรรม**. วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). **พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- หมายขวัญพุทธ กล้าจน. (2563). **รูปแบบการบริหารงานเชิงระบบโครงการสร้างศักยภาพพึ่งตนจิตอาสาแพทย์วิถีธรรม**. วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.

ศึกษากสิกรรมวิถีพุทธในมูลนิธิแพทย์วิถีธรรม แห่งประเทศไทย :
กรณีศึกษาชุมชนภูผาฟ้า น้ำ อ. แม่แตง จ. เชียงใหม่
A Study of Buddhist Farming in the Buddhist Medicine
Foundation of Thailand: A Case Study of Phu Pha Fah Nam
Community, Mae Taeng District, Chiang Mai Province

แก่นศีล กล้าจน, เทพประวิณ จันทร์แรง

Kaensila Klajon, Thepprawin Chanraeng.

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตเชียงใหม่
Mahachulalongkomrajavidyalaya University Ching Mai Campus

ภูเพียรธรรม กล้าจน

Phupiendham Klajon

สถาบันวิชาการาม

Vijjaram Intitute

Corresponding Author, E-Mail: Kaensila2020@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ คือ 1) เพื่อศึกษาหลักการทำกสิกรรมตามหลักพระพุทธศาสนาและกสิกรรมทางเลือก 2) เพื่อศึกษาหลักการทำกสิกรรมวิถีพุทธของมูลนิธิแพทย์วิถีธรรมแห่งประเทศไทย ณ ชุมชนภูผาฟ้า น้ำ อ.แม่แตง จ.เชียงใหม่ 3) เพื่อวิเคราะห์หลักการทำกสิกรรมวิถีพุทธในมูลนิธิแพทย์วิถีธรรมแห่งประเทศไทย ณ ชุมชนภูผาฟ้า น้ำ อ.แม่แตง จ.เชียงใหม่

ผลการวิจัย พบว่า

1) หลักการทำกสิกรรมตามหลักพระพุทธศาสนา เป็นการเพาะปลูกพืชพันธุ์บนพื้นฐานการปฏิบัติศีล ไม่ฆ่า ไม่เบียดเบียนชีวิตใด เป็นสัมมาอาชีวะ ส่วนกสิกรรมทางเลือก ล้วนยังมุ่งเพิ่มผลผลิต ลดรายจ่ายเพิ่มรายได้ พึ่งตนเองและไม่เบียดเบียน เน้นในเรื่องเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อมเป็นหลัก

2) หลักการทำกสิกรรมวิถีพุทธในชุมชนภูผาฟ้า น้ำ คือ พันธุ์ดี ดินดี น้ำดี

แสงดี ศิลดี และมิตรดี โดยปฏิบัติศีล อย่าขี้เกียจ อย่าใจร้อน อย่าโลภ พอประมาณ และ รู้จักแบ่งปัน มีรูปแบบนาแปลงเล็ก ปลูกพืชพันธุ์พื้นเมือง พืชป่า ดูแลสุขภาพที่สมดุลร้อน เย็น เพื่อสร้างความมั่นคงทางอาหาร พืชผัก ข้าว ถั่ว ธัญพืชที่จำเป็นแท้ เพื่อวิถีชีวิตผาสุก ทั้งประหยัด เรียบง่าย พึ่งตนและแบ่งปัน มีการคบและเคารพมิตรดี ศิลดีและมิตรดี คือ สมบัติแท้จริงของทุกชีวิต

3) ผลเชิงสุขภาพะ ด้านร่างกาย ปรับสมดุลร้อนเย็นได้ สุขภาพแข็งแรง ด้านจิตใจ จัดการ ความวิตกกังวลได้อย่างเหมาะสม เชื่อและเข้าใจในกรรมและผลของกรรมอย่างแจ่มแจ้ง ด้านสังคม สร้างสิ่งดี มีประโยชน์ อยู่ในสังคมอย่างเป็นศานติสุข ด้านปัญญา พัฒนา ศักยภาพทางจิตวิญญาณจนเกิดสภาวะ ใจไร้ทุกข์ ใจดีงาม ได้อย่างยั่งยืน

คำสำคัญ : กสิกรรมวิถีพุทธ, ปฏิบัติศีล, พืชพันธุ์พื้นเมือง

Abstract

This research article the objectives were: 1) to study the principles of farming practices in accordance with the Buddhism principles and Alternative Farming 2) to study the Buddhist Farming principles of the Buddhist Medicine Foundation of Thailand at Phu Pha Fah Nam Community, Mae Taeng District, Chiang Mai Province 3) to analyze the Buddhist Farming principles of the Buddhist Medicine Foundation of Thailand at Phu Pha Fah Nam Community, Mae Taeng District, Chiang Mai Province.

The research results found that: 1) The principles of farming according to the Buddhist farming principles on the basis of precepts practicing, not killing, not hurting oneself and others is the right livelihood, and alternative farming is also aiming to increase production, reduce expenditure, increase income, self-reliant and not mistreat; focusing mainly on economic, social and environmental issues. 2) The principles of Buddhist farming in Phu

Pha Fah Nam community use the principle of good seeds, good soil, good water, good sunlight, good precepts and good companions. which practicing the followings: not lazy, not impatient, don't be greedy, know moderation and know how to share. There is a small field format. Planting native plants, wild plants, maintaining healthy balance between hot and cold. To create food security. Vegetables, rice, beans, grains that are essential. for a happy lifestyle, both economical, simple, self-reliant and sharing have good friendship and respect Good morals and good companions are the true treasures of every life. 3) Health Effects: Physically balancing hot and cold, good health, mental health, managing anxiety appropriately, Believe and understand clearly in karma and the consequences of karma, social aspect, create good things, benefit, live in society peacefully, intellectually, develop spiritual potential until a state of mind is free from suffering, good-hearted, sustainable.

Keywords: Buddhist Farming, practice precepts, native plant

บทนำ

การทำสิกรรมภายใต้กรอบเศรษฐกิจของโลกทุนนิยมเสรี โดยการเร่งสร้างผลผลิตให้มากที่สุดในช่วงปริมาณและความรวดเร็ว เพื่อสนองความต้องการและความพึงพอใจของตลาดผู้บริโภค ทำให้เกิดการพึ่งพาเทคโนโลยีระดับสูงและทุนจำนวนมาก การใช้ปุ๋ยเคมียาเคมีกำจัดศัตรูพืชมากขึ้นไปด้วย กระบวนการทั้งหมดนี้เพื่อแสวงหาผลกำไรสูงสุด (กนกวรรณ พวงประยงค์และसानิตย์ หนูนิล, 2561: 34-64) อีกนโยบายจากภาครัฐที่สนับสนุนส่งเสริมการทำสิกรรมที่พึ่งพาสารเคมีอย่างแพร่หลายหาซื้อได้ง่าย สะดวกและเร่งสร้างผลผลิตสูงขึ้นอย่างเห็นได้ชัด เหตุปัจจัยเหล่านี้ย่อมสูญเสียทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมยิ่งขึ้น (สุธาสินี อังสูงเนิน, 2558: 50-63) ผลกระทบที่ตามมา มีการบุกรุกทำลายป่าเพื่อขยายพื้นที่เพาะปลูก การพึ่งพาเทคโนโลยีสมัยใหม่ เครื่องจักรกลเชื้อเพลิง ปุ๋ยและเคมีภัณฑ์ปราบศัตรูพืช ฮอร์โมนพืชสังเคราะห์ สารพิษสะสมในผลผลิต ความเสื่อมโทรมทางทรัพยากรธรรมชาติ (จตุรภัทร จันทร์ทิตย์, 2559: 267) และที่สำคัญ

คือ ปัญหาสุขภาพที่เรื้อรังรุนแรงเพิ่มขึ้นต่อกลิกรและผู้บริโภค เช่น โรคมะเร็ง เบาหวาน หัวใจ ไขมัน เป็นต้น จากสถานการณ์ดังกล่าวพบว่าประเทศชาติกำลังสูญเสียสิ่งที่ยิ่งใหญ่ที่สุด คือ การพึ่งตนเองของคนในชุมชนและประเทศชาติขาดความยั่งยืนในการพัฒนาทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และระบบนิเวศธรรมชาติ (บำเพ็ญ เขียวหวาน, 2562: 1-8) เมื่อย้อนกลับมาศึกษาทบทวนถึงรากเหง้า อันเป็นที่มาของความสามารถในการพึ่งตนเองของคนในชุมชน ตลอดถึงความมั่นคงทางสังคมและวัฒนธรรมที่เอื้อเพื่อเกื้อกูลใน “ชุมชนวิถีไทยบุพกาล ที่มีรากฐานมาจากพระพุทธศาสนา” (ธันวา ใจเที่ยง และคณะ, 2560: 62) ควรนำองค์ความรู้ที่ทรงประสิทธิภาพเหล่านั้นมาฟื้นฟูพัฒนาตั้งแต่ระดับชุมชนเล็ก ๆ ไปจนถึงระดับประเทศ เพื่อพัฒนาสู่ความเป็นสมัยใหม่ในแบบฉบับของประเทศเราเองซึ่งเหมาะสมกับสภาพชีวิตผู้คน สังคมวัฒนธรรมไทย สู่วิถีชีวิตใหม่ให้อยู่เย็น เป็นสุขที่ยั่งยืน ชุมชนภูผาฟ้า น้ำ มูลนิธิแพทย์วิถีธรรมแห่งประเทศไทย ซึ่งมีสภาพวิถีชุมชนที่คล้ายคลึงกับ “ชุมชนวิถีไทยบุพกาล” มีแนวคิดที่ว่า “เราจะไม่ไหลไปตามตามกระแสทุนนิยม แต่จะทวนกระแสทุนนิยม ด้วยเข้าใจชัดเจนว่า ความมั่นคงของชีวิตที่แท้จริงไม่ได้อยู่ที่ความร่ำรวยเงินทอง แต่คือ ความรวยน้ำใจ ความดี มิตรดีและมีปัจจัย 4 ที่พอเพียง การปฏิบัติศีลและการมีหมู่มิตรดีรวมกันทำสิ่งที่ดีมีประโยชน์ต่อสังคม สิ่งนี้เป็นเรื่องที่ยิ่งใหญ่ของจิตวิญญาณมนุษย์ที่เห็นคุณค่า จึงมาเสียสละร่วมกัน (ใจเพชร กล้าจน, 2564)

หลักการทำกิจกรรมวิถีพุทธ มีหลักสำคัญ 5 ประการ 1) หลักการทำกิจกรรมวิถีพุทธ 2) หลักการดูแลสุขภาพสมดุลร้อนเย็น 3) หลักวิถีชีวิตเศรษฐกิจพอเพียง 4) หลักวิถีสังคมหมู่มิตรดี และ 5) หลักการใช้ธรรมะชำระกิเลส” และปฏิบัติศีล สมาธิ ปัญญาตามหลักอริยมรรคมีองค์ ๘ควบคู่กันไปที่ถูกต้อง ถูกตรง ต่อการชำระกิเลสสู่ความพ้นทุกข์ไปอย่างมีลำดับ เป็นการสร้างปัจจัยที่จำเป็นแท้จริงของชีวิต คือ อาหาร สมุนไพร ปัจจัย 4 ที่จะทำให้ชีวิตอยู่รอดอย่างปลอดภัย มั่นคง ยั่งยืน มีคุณค่าและผาสุกที่สุด

ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาวิเคราะห์ หลักการทำกิจกรรมวิถีพุทธในมูลนิธิแพทย์วิถีธรรมแห่งประเทศไทย:กรณีศึกษา ชุมชนภูผาฟ้า น้ำ อ.แม่แตง จ.เชียงใหม่ ที่อาศัยหลักพุทธธรรมเป็นแก่นสาระสำคัญในการดำเนินชีวิตให้ผาสุกด้วยสิ่งที่ “ประหยัด เรียบง่าย พึ่งตนเอง และแบ่งปัน” ให้เกิดประโยชน์แก่มวลมนุษยชาติสืบไป

วัตถุประสงค์

- 1) เพื่อศึกษาหลักการทำกรรมตามหลักพระพุทธศาสนาและกรรมทางเลือก
- 2) เพื่อศึกษาหลักการทำกรรมวิธีพุทธของมูลนิธิแพथวิทยัธรรมแห่งประเทศไทย ณ ชุมชนภูผาฟ้า น้ำ อ.แม่แตง จ.เชียงใหม่
- 3) เพื่อวิเคราะห์หลักการทำกรรมวิธีพุทธในมูลนิธิแพथวิทยัธรรมแห่งประเทศไทย ณ ชุมชนภูผาฟ้า น้ำ อ.แม่แตง จ.เชียงใหม่

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ มีขั้นตอนการศึกษาดังต่อไปนี้

- 1) เก็บข้อมูลทั้งภาคเอกสารและภาคสนาม
- 2) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ เอกสาร การสัมภาษณ์เชิงลึก
- 3) ผู้ให้ข้อมูลหลักในการสัมภาษณ์ คือ ประธานมูลนิธิแพथวิทยัธรรมแห่งประเทศไทย และจิตอาสาแพथวิทยัธรรม ที่ผ่านเกณฑ์การคัดเลือกเป็น ‘เตรียมจิตอาสา-จิตอาสาประจำแพथวิทยัธรรม’ โดยใช้วิธีการสุ่มแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวน 15 คน
- 4) วิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสารและการสัมภาษณ์มาวิเคราะห์ข้อมูล เรียบเรียงตามลำดับของวัตถุประสงค์
- 5) สรุปข้อมูลแล้วนำเสนอในเชิงพรรณนา

ผลการวิจัย

1. “หลักการทำกรรมตามหลักพระพุทธศาสนาและกรรมทางเลือก” คำว่า “กรรม” กสิ-กम्म แปลว่า ไถนา หมายถึง การเพาะปลูกพืช การทำไร่ทำนา ซึ่งครั้งสมัยพุทธกาล กรรมถือเป็นอาชีพที่สำคัญ ชั้นสูง เพราะวรรณะกษัตริย์ พราหมณ์ และแพศย์ก็มีอาชีพทำนา กรรมเป็นอาชีพที่ยอมรับกันในสังคม พระพุทธเจ้าทรงใช้กิจกรรมนี้เป็นข้ออุปมาในการตรัสพระธรรมคำสอน จากรูปธรรมที่เห็นได้ง่ายไปสู่ขั้นนามธรรมที่ลึกซึ้ง เห็นได้ยากดังในกสิการทวาชสูตร อัจฉายิกสูตร เขตตูปมสูตร เขตตสูตร พระพุทธเจ้าจะอุปมาเปรียบเทียบให้เข้าใจธรรมะจากการทำนาไปอย่างมีลำดับค่อยๆ ชักลิ้นให้ตื่นเหมือนกับว่าจุดไฟในที่มีหรือดหางของที่คว่ำ คือ จะแสดงธรรมถึงขั้นให้ผู้คนได้พ้นจากทุกข์สิ้นเชิง อย่างมีลำดับที่งดงามในเบื้องต้น ท่ามกลางและในที่สุด

1.1) หลักการทำกรรมตามหลักพระพุทธศาสนา หมายถึง การเอาหลักธรรมในเรื่องกรรมโดยตรงที่พระพุทธเจ้าทรงตรัสสอน และที่ไม่เกี่ยวกับกรรมโดยตรง แต่มีเนื้อหาที่ควรนำมาประยุกต์เข้ากับการทำกรรม เช่น หลักการปฏิบัติศีล ๕ การไม่ฆ่า ไม่เบียดเบียนชีวิตใด หลักมัชฌิมาปฏิปทาที่เป็นสัมมาอาชีวะ หลัก ศีล สมาธิ ปัญญา การปฏิบัติศีลด้วยปัญญา หลักการประพจน์ที่นำสรรเสริญ 9 อย่าง เป็นคนเลี้ยงง่าย บำรุงง่าย มักน้อย สันโดษ ขัดเกลากิเลส มีศีลเคร่ง มีอาการน่าเลื่อมใส ไม่สะสม ขยันเพียรเพื่อลดละกิเลสเหตุแห่งทุกข์

1.2) กรรมทางเลือก เป็นหลักกรรมที่มุ่งแก้ปัญหาจากการสูญเสียความอุดมสมบูรณ์ของระบบนิเวศและสิ่งแวดล้อม ที่เกิดจากการทำกรรมแบบทุนนิยมที่มุ่งให้ได้ผลผลิตเพื่อตอบสนองความต้องการที่มากเกินไปจนขอบเขต ทำให้ผู้ผลิตมีปัญหาหนี้สินทับถม รื้อรั้งจนละทิ้งอาชีพกรรมไปทำอาชีพอย่างอื่นแทนซึ่งส่งผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อมตามไปด้วย

หลักการทำกรรมตามพระพุทธศาสนาและกรรมทางเลือก นำหลักพุทธธรรมมาปฏิบัติ สร้างผลผลิตเพื่อการบริโภค อุปโภคให้เพียงพอเพื่อการดำรงชีวิตที่มีคุณภาพ ดังที่พ่อครูสมณะโพธิรักษ์ กล่าวไว้ว่า “การไม่ใช้สารเคมีฆ่าแมลง การปฏิบัติศีล ละอบายมุข กินมังสวิรัต และอาชีพกรรมเป็นอาชีพที่มีเกียรติ ที่ควรได้รับการเคารพไม่ต่างจากอาชีพอื่น กรรมเป็นอาชีพในการสร้างสิ่งที่จำเป็นที่ทุกชีวิตต้องกินต้องใช้อาศัย และจุดหมายของกรรมแนวพุทธก็คือ การเป็นผู้ให้ ไม่ใช่ผู้เอา” (บัณฑิต ศิริรักษ์โสภณ, 2559: 178-219)

2. “หลักการทำกรรมวิถีพุทธของมูลนิธิแพथวิถัธรรมแห่งประเทศไทย ในชุมชนภูพาน้ำ อ.แม่แตง จ.เชียงใหม่” มีรูปแบบและวิธีการที่ประหยัด เรียบง่าย เน้นพึ่งตนและแบ่งปัน เพื่อสร้างอาหารไร้สารพิษให้มีเพียงพอต่อการบริโภค มีหลักสำคัญ 5 ประการ คือ

2.1) หลักการทำกรรมวิถีพุทธ ให้มีประสิทธิภาพสูงสุด 6 ข้อ คือ พันธุ์ดี ดินดี น้ำดี แสงดี ศีลดี และมิตรดี ด้วยการปฏิบัติศีล 5 ข้อ คือ อย่าขี้เกียจ อย่าใจร้อน อย่าโลภ พอประมาณและรู้จักแบ่งปัน รูปแบบของกรรมวิถีพุทธ มี 2 อย่าง คือ การทำนาแปลงเล็กและการปลูกพืชพันธุ์พื้นเมือง พืชป่าที่โตเร็ว ทนทาน ปลูกครั้งเดียวเก็บผลผลิตได้นาน มีธาตุอาหารสูงให้พลังชีวิตเต็ม

2.2) หลักการดูแลสุขภาพภาพสมดุร้อนเย็น พึ่งตนเองเป็นหลักในดูแลรักษาตนเอง ใช้ผลผลิตกิจกรรมเป็นอาหารและสมุนไพร กินใช้ในการดูแลสุขภาพให้สมดุร้อนเย็น มูลนิธิแพทย์วิถีธรรมพบว่า สาเหตุของโรคมะเร็ง 2 ประเด็น คือ เกิดจากร้อน-เย็น ไม่สมดุล และวิบากร้าย ส่วนวิธีการปัญหาโรคมะเร็ง 2 ประเด็น คือ การปรับสมดุร้อน-เย็นให้พอเหมาะ และการทำกุศลสร้างวิบากดีแก้วิบากร้าย โดยใช้เทคนิค 9 ข้อตามหลักแพทย์วิถีธรรม เพื่อให้มีโรคน้อย มีทุกข์น้อย โดยมีตัวชี้วัดสุขภาพที่แข็งแรง คือ สบาย เบากาย มีกำลัง เป็นอยู่ผาสุก พลังชีวิตของเรา คือ พลังพิเศษในตนเองที่สามารถดูแลรักษาตนเองได้ ตามคำขวัญที่ว่า “หมอที่ดีที่สุดในโลก คือตัวเราเอง”

2.3) หลักวิถีชีวิตเศรษฐกิจพอเพียง เป็นการจัดสรรของกินของใช้ที่จำเป็นให้พอเพียง มีประโยชน์ต่อชีวิต เหตุแห่งเศรษฐกิจที่ดีที่สุด คือ ใช้สิ่งจำเป็นในการยังชีพที่ปริมาณน้อย หาได้ง่ายและไม่มีโทษ และแบ่งปัน ผู้ที่ให้ คือ ผู้ที่ทำงานฟรี อาชีพทำงานฟรี เป็นอาชีพที่ดีที่สุดในโลก เพราะมันคงมีคุณค่าและผาสุกที่สุด

2.4) หลักวิถีสังคมหมู่มิตรดี อาศัยอยู่ร่วมกันด้วยระบบสาธารณโภคี ทำงานร่วมกันเป็นหมู่กลุ่ม ปฏิบัติศีล 5 ไม่มีอบายมุข ไม่ฆ่าสัตว์ กินอาหารมังสวิรัต มีวัฒนธรรมความเป็นญาติธรรม ที่มีความสัมพันธ์ที่สนิทชิดเชื้อคอยช่วยเหลือกันอย่างเสียสละ ประารถนาดี ไม่เห็นแก่ตัว จริงใจ พึ่งเกิด-พึ่งแก่-พึ่งเจ็บ-พึ่งตาย กันได้จริง

2.5) หลักการใช้ธรรมะชำระกิเลส การปฏิบัติศีลที่สัมมาและสมบูรณ์ คือ การปฏิบัติที่ถูกตรงสู่ความพ้นทุกข์ เป็นการปฏิบัติศีลด้วยปัญญา 4 ประการ คือ การเห็นกิเลส-การจับกิเลส-การขัดเกลากิเลส-การรู้ผลว่ากิเลสสิ้นเกลี้ยงแล้ว โดยหลักไตรลักษณ์ พิจารณาว่ากิเลสนั้น ไม่เที่ยง-ไม่มีตัวตน-เป็นทุกข์ตลอดกาล จนสามารถลดความอยาก ความยึดของกิเลสออกจากชีวิต จนเหลือแค่สิ่งจำเป็นต่อชีวิตอย่างแท้จริง อันมีแค่ปริมาณน้อย หาได้ง่ายและไม่มีโทษ คือ อาหาร ดังนั้น “อาหารเป็นหนึ่งในโลก” ด้วยเหตุนี้ ส่วนการปฏิบัติศีลชำระกิเลส พระพุทธเจ้าตรัสวิธีการปฏิบัติที่น่าอัศจรรย์ไว้ว่า “การศึกษา การบำเพ็ญ การปฏิบัติ ไม่มีการบรรลุหรือตัดผลโดยทันที เปรียบเหมือนมหาสมุทรต่ำไป ลาดไป ลึกลง ไม่ลึกชันดังไปทันที ธรรมวินัยนี้มีการศึกษา มีการบำเพ็ญ มีการปฏิบัติไปตามลำดับ ไม่ใช่มีการบรรลุหรือตัดผลโดยทันที นี่เป็นธรรมที่น่าอัศจรรย์” (พระไตรปิฎก เล่มที่ 23 ข้อที่ 19: 246)

3 “ผลการทำกิจกรรมวิถีพุทธในมูลนิธิแพทย์วิถีธรรมแห่งประเทศไทย ในชุมชนภูผาฟ้า น้ำ อ.แม่แตง จ.เชียงใหม่” 5 ด้าน

3.1) ด้านกสิกรรมวิถีพุทธ พบว่า (1) จิตอาสาแพทย์วิถีธรรมจะฝึกฝนสร้างพลังแห่งการ“พึ่งตนและช่วยคนให้พ้นทุกข์”ด้วยการทำกิจกรรมเพื่อเป็นแบบที่ตัวอย่างแก่สังคม (2) จิตอาสาจะฝึกฝนสร้างความเข้มแข็งจากภายในตนเองด้วยการประพฤติปฏิบัติศีล 5 ไม่ฆ่า ไม่เบียดเบียน ประกอบสัมมาอาชีวะด้วยการประพฤติทางกาย วาจา ใจ ชัดเกลากิเลสตัวเอง (3) จิตอาสาจะฝึกฝนให้มีคุณลักษณะของคนที่น่ายกย่องสรรเสริญ 9 อย่าง คือ “เลี้ยงง่าย บำรุงง่าย มักน้อย สันโดษ ชัดเกลามีศีลเคร่ง มีอาการนำเลื่อมใส ไม่สะสมปรารถนาความเพียรอดขยัน”

3.2) ด้านการดูแลสุขภาพสมดุรร้อนเย็น พบว่า ผลผลิตของกสิกรรมวิถีพุทธเป็นอาหารและยาที่มีประสิทธิภาพในการดูแลสุขภาพสมดุรร้อนเย็นด้วยวิธีการดูแลรักษาตนเอง คือ“หอมที่ที่สุดในโลกคือตัวเราเอง”แ

3.3) ด้านวิถีชีวิตเศรษฐกิจพอเพียง พบว่า จิตอาสาดำเนินชีวิตอย่างมั่นใจด้วยวิธีการที่ “ประหยัด เรียบง่าย พึ่งตนและแบ่งปัน” ว่าเป็นเศรษฐกิจที่ปลอดภัย มั่นคง มีความผาสุกแท้ เป็นสัมมาอาชีวะ และการแบ่งปัน ผู้ที่ให้ คือ ผู้ที่ทำงานฟรี อาชีวะทำงานฟรีเป็นอาชีวะที่ดีที่สุดในโลก

3.4) ด้านวิถีสังคมหมู่มิตรดี พบว่า คนดี คือ คนที่มีศีล มาสร้างสังคมหมู่มิตรดี ดำเนินชีวิตโดยระบบสาธารณโภคีกินอยู่ร่วมกัน คบและเคารพซึ่งกันและกัน “สัตบุรุษของเรา คือ หมู่มิตรดีของเรา” จิตอาสาแพทย์วิถีธรรมจะฝึกฝนให้มีความศรัทธาในส่วนตัวและเมตตาในส่วนต่อของทุกคน

3.5) ด้านการใช้ธรรมะชำระกิเลส พบว่า จิตอาสาจะฝึกฝนตนเองในการปฏิบัติศีลด้วยปัญญาอย่างเป็นไปตามลำดับ ๆ เพื่อลด ละ สิ่งที่ไม่เป็นโทษภัยออกไปจากชีวิต จนเกิดผล

(1) ผลด้านรูปธรรม กสิกรรมวิถีพุทธสร้างความมั่นคงด้านอาหาร ยา “อาหารเป็นหนึ่งในโลก” ได้แก่ สมุนไพร ผลไม้ ผักสด ผักลวก ข้าว ถั่วหลากหลายชนิด ธัญพืชรสมัน ปัจจัยที่จำเป็นต่อชีวิตและทำให้ชีวิตอยู่เย็นเป็นสุข

(2) ผลด้านนามธรรม กสิกรรมวิถีพุทธเป็นการปฏิบัติศีล เพิ่มพูนใจไว้กังวล พึ่งตนเองและช่วยคนให้พ้นทุกข์ เป็นการทำกุศลตลอดเวลา มีการคบและเคารพมิตรดี ตลอดถึงสิ่งที่ตั้งงามต่างๆ ศีลดีและมิตรดีเป็นสมบัติแท้จริงของทุกชีวิต

อภิปรายผล

1) หลักการทำกิจกรรมตามหลักพระพุทธศาสนาและกสิกรรมทางเลือก

การทำกิจกรรมวิถีพุทธของมูลนิธิแพทย์วิถีธรรมแห่งประเทศไทย ในชุมชนภูผาฟ้าน้ำ มุ่งเน้นหลักการพึ่งตนเอง สอดคล้องกับคำตรัสของพระพุทธเจ้าที่ว่า “... ตนแลเป็นที่พึ่งของตน บุคคลอื่นใครเล่าจะเป็นที่พึ่งได้เพราะบุคคลที่ฝึกตนดีแล้ว ย่อมได้ที่พึ่งอันได้โดยยาก ...” (พระไตรปิฎก เล่มที่ 25 ข้อที่ 160: 82) การประยุกต์รูปแบบการทำกิจกรรมให้เข้ากับบริบทของท้องถิ่นตามสภาพทางสังคม ภูมิประเทศ ฤดูกาล และสิ่งแวดล้อม โดยใช้หลักปฏิบัติตามคำสอนในพระพุทธศาสนาตามความเหมาะสมในแต่ละสภาพพื้นที่ จากนั้นการปฏิบัติศีลด้วยการไม่ฆ่า ไม่เบียดเบียนชีวิตใด เป็นการปฏิบัติคุณธรรมขั้นพื้นฐาน ซึ่งสอดคล้องกับพระพุทธเจ้าตรัสไว้ใน “มหาปริณิพพานสูตร” ว่า “... บุคคลผู้มีศีล สมบูรณ์ด้วยศีลในโลกนี้ ย่อมมีโภคทรัพย์เป็นอันมาก ...” (สังคีตทุกมิตีทั้งด้านร่างกาย จิตใจ เหตุการณ์) (พระไตรปิฎก เล่มที่ 10 ข้อที่ 150: 84) เป็นอันมากซึ่งมีความไม่ประมาทเป็นเหตุ และใน “โสณทัณทสูตร” พระพุทธเจ้าตรัสว่า “... ปัญญาต้องมีศีล ช่วยชำระให้บริสุทธิ์ ศีลก็ต้องมีปัญญาช่วยชำระให้บริสุทธิ์ ปัญญาต้องมีแก่ผู้มีศีล ศีลต้องมีแก่ผู้มีปัญญา นักปราชญ์ยกย่องศีลและปัญญาว่า เป็นสิ่งล้ำเลิศในโลก ฉะนั้น ...” (พระไตรปิฎก เล่มที่ 9 ข้อที่ 317: 122) กสิกรรมวิถีพุทธก็สอดคล้องกับแนวคิดกสิกรรมทางเลือกของ เซอร์ อัลเบิร์ต ฮิวาร์ด นักปฐพีวิทยาชาวอังกฤษ ผู้ได้รับฉายาว่าเป็นบิดาของเกษตรกรรมอินทรีย์ที่ค้นพบว่า “ดินเป็นสิ่งสำคัญที่สุดและเป็นรากฐานของอารยธรรมทั้งปวง” และ “ดินที่สมบูรณ์ พืชที่สมบูรณ์ สัตว์ย่อมสมบูรณ์.” และ “ความสมบูรณ์ของดิน พืช สัตว์ และมนุษย์ เป็นหนึ่งเดียวที่แบ่งแยกไม่ได้”

2) หลักการทำกิจกรรมวิถีพุทธของมูลนิธิแพทย์วิถีธรรมแห่งประเทศไทย ในชุมชนภูผาฟ้าน้ำ

มูลนิธิแพทย์วิถีธรรมแห่งประเทศไทย ประยุกต์หลักธรรม มาใช้เป็นหลักการ ทำกิจกรรมวิถีพุทธให้มีประสิทธิภาพสูงสุด 6 ข้อ ประกอบด้วย พันธุ์ดี ดินดี น้ำดี แสงดี ศีลดีและมิตรดี ซึ่งแยกเป็นด้านรูปธรรม คือ พันธุ์ดี ดินดี น้ำดี แสงดี ด้านนามธรรม คือ ศีลดีและมิตรดี ศีลดี คือ การลดกิเลสได้จริง ไม่เบียดเบียน เกื้อกูล หวังประโยชน์ต่อชีวิตอื่น มิตรดี คือ ผู้มีศีลจะเป็นหลักของสังคมและสร้างสิ่งแวดล้อมให้ดีได้ด้วย จึงเป็นการทำ กสิกรรมวิถีพุทธที่ครบถ้วนสมบูรณ์ ทางรูปธรรมและนามธรรม เกิดผลสำเร็จในการสร้าง

อาหารไร้สารพิษที่มีคุณค่าประโยชน์ต่อผู้บริโภค และแบ่งปันเสียสละต่อสังคมสอดคล้องกับ “อัมมิกสูตร” ว่าด้วย “... พระราชาผู้ไม่ตั้งอยู่ในธรรมและผู้ตั้งอยู่ในธรรม...” (พระไตรปิฎก เล่มที่ 21 ข้อที่ 70: 114)

สอดคล้องกับบทความของ พระมหาประสิทธิ์ ญาณุปทีโป ที่กล่าวถึง “การเกษตรเพื่อพัฒนากระบวนการเรียนรู้ธรรมะและพัฒนาตนผ่านการทำกิจกรรมเชิงพุทธ ฟังพาดตนเองได้ การทำเกษตรเป็นเหตุให้เกิดการเรียนรู้และปฏิบัติธรรมเพื่อการเรียนรู้ที่สามารถศึกษาได้จริง ปฏิบัติจริงและเพื่อพัฒนาชีวิตให้มีความดีงาม เกิดความสุขทั้งต่อตนเอง และสังคม” (พระมหาประสิทธิ์ ญาณุปทีโป, 2562: 29-37)

สอดคล้องกับงานวิจัยของ หทัยรัตน์ ชาญวิการณ ซึ่งได้นำเสนอแนวคิดของพ่อครูสมณะโพธิรักษ์เรื่องการทำกิจกรรมของชาวโอศกไว้ว่า “ชีวิตคนตั้งแต่เกิดจนตาย ต้องกินต้องใช้ แต่คนหลง เพราะถูกมอมเมาให้มีความรู้ใหม่ๆ ที่ไม่จำเป็นมากมาย จึงพยายามดึงคนมาทำ มาให้ตื่นตาดิน เป็นกสิกร เป็นผู้ปลูกพืชพันธุ์ธัญญาหาร จะต้องปลูกให้เป็น และรักดิน รักน้ำ รักพืชพันธุ์ธัญญาหาร เราจะต้องเชิดชูบูชากิจกรรมไร้สารพิษ แต่คนถูกมอมเมาให้ไปหาสาระ ทำอยู่ทำกินไม่เป็น ผู้ใดรังเกียจกิจกรรมว่า เป็นงานชั้นต่ำ เรียกว่าโง่ว่าเลวก็ได้ เพราะกิจกรรม เลี้ยงคนทั้งโลก คนทำกิจกรรมได้บุญยิ่งกว่าบ่อเพชร บ่อพลอย เหมือนแร่ทองคำ เป็นชีวิตให้เราเจริญรุ่งเรือง เพราะทำสิ่งที่ป็นสาระ อันดับหนึ่ง เงินทองไม่ใช่ทรัพย์สินแท้ แต่กรรมที่เป็นกุศล และอกุศล ทั้งโลกียะและโลกุตระต่างหากเป็นทรัพย์สินแท้ โลกทุกวันนี้ ต้องการการเสียสละมาก เพราะคนมีแต่มอมเมายั่วกันทั่วโลกสั่งสอนกัน ตั้งแต่ประถมถึงอุดมศึกษา สอนให้คนไปเอาเปรียบกัน” (หทัยรัตน์ ชาญวิการณ., 2558. 34)

3) ผลเชิงสุขภาพจากการทำกรรมวิธีพุทธในชุมชนภูผาฟ้า

3.1) ผลทางด้านร่างกาย การทำกรรมวิธีพุทธมุ่งด้วยการพึ่งตนเองเป็นหลัก ได้ออกกำลังกาย ได้ผลผลิตเป็นอาหารไร้สารพิษ และได้ปฏิบัติศีล คือ ไม่ฆ่า ไม่เบียดเบียนชีวิตใด มีอานสงส์ทำให้มีโรคน้อย มีทุกข์น้อย การกินอาหารที่ถูกสมดุลร้อนเย็นเป็นยาไปในตัว ทำให้สุขภาพแข็งแรง สร้างความรู้สึกให้สบาย เบากาย มีกำลัง เป็นอยู่ผาสุก

3.2) ผลทางด้านจิตใจ กรรมดีและวิบากดีจากการปฏิบัติศีล ไม่ฆ่า ไม่เบียดเบียนชีวิตใด และมีเมตตา กรุณา หวังให้เกิดประโยชน์ต่อสัตว์ทั้งหลาย การคบสัตบุรุษ

และหม่อมมิตรดี เสียสละทำงานฟรี เป็นคนรับใช้ผู้อื่น กินน้อย ใช้น้อย ไม่สะสม มีอานิสงส์ คือ จิตใจที่เบา โปร่ง โล่ง สบาย ไม่กลัวโรค ไม่กลัวตาย ไม่เร่งผล ไม่กังวล มีจิตใจที่อยากช่วยเหลือผู้อื่น มีความเชื่อและเข้าใจในกรรมและผลของกรรมอย่างแจ่มแจ้ง

3.3) ผลทางด้านสังคม สร้างความสัมพันธ์ที่ดีทุกระดับของสมาชิกจิตอาสา ในชุมชน ตั้งแต่เด็กนักเรียน จิตอาสาครอบครัว เติร์ยมจิตอาสา จิตอาสาจร จิตอาสาประจำ มีการร่วมตัว รวมคิดรวมทำ มีจิตใจเอื้อเพื่อเกื้อกูลผู้อื่น จิตอาสาสามารถบอกเล่าถึงความ รู้สึกว่าสามารถอยู่ในสังคมนี้ได้อย่างมีความสุข เชื่อมั่นในการพึ่งตน มีทักษะการดูแลแก้ไขปัญหาสุขภาพตนเองและให้คำแนะนำบอกต่อผู้ที่สนใจหลักการทำกิจกรรมวิถีพุทธอย่าง เข้าใจ จัดสรรเวลาช่วยเหลือผู้อื่นได้มากขึ้นอย่างเป็นสุข

3.4) ผลทางด้านปัญญา จิตวิญญาณเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น มีพฤติกรรมที่แสดงออกถึงความสามารถในการมีความเข้าใจชีวิต มีความเชื่อมั่นในคุณงาม ความดี การให้อภัยต่อตนเองและผู้อื่น เข้าใจวิธีการปฏิบัติศีลด้วยปัญญา ลดละกิเลสเครื่อง เส้าหมองแห่งจิต ให้ความสำคัญกับการพัฒนาศักยภาพทางด้านจิตวิญญาณอย่างเต็มที่ โดยมาพัฒนาตนเป็นจิตอาสาแพทย์วิถีธรรมเพื่อฝึกฝนความเป็นพุทธะ ผู้รู้ ผู้ตื่น ผู้เบิกบาน ในตนพร้อมทำประโยชน์ช่วยเหลือมวลมนุษยชาติ

องค์ความรู้จากงานวิจัย

1) ได้ทราบว่าการหลักปฏิบัติในการทำกิจกรรมวิถีพุทธเป็นการปฏิบัติศีลชำระ กิเลสอย่างเป็นลำดับขั้นตอน ด้วยการอาศัยองค์ประกอบของหม่อมมิตรดี เป็นการปฏิบัติ ศีล สมานธิ ปัญญาและการทำกิจกรรมวิถีพุทธควบคู่กันไป จึงเป็นการทำกิจกรรมที่พึ่ง ตนให้พันทุกข์

2) ได้องค์ความรู้ว่า การการสร้างอาหารเพื่อช่วยเหลือโลก “คนฉลาดสร้าง อาหาร คนชั่วช้าสามัญสร้างอาวุธ” จะเป็นการกอบกู้ผู้คนให้พ้นภัยจากความขาดแคลน ทางด้านอาหารไร้สารพิษ เป็นสร้างพลังแรงแห่งการแบ่งปัน จะแผ่กระจายออกไปช่วยเหลือ มนุษยชาติให้อยู่รอดปลอดภัย มั่นคง ยั่งยืน สอดคล้องกับหลักพุทธภาษิตที่ว่า “นอกจาก การเอื้อเฟื้อแบ่งปันกัน สัตว์ทั้งปวงหาไม่มีที่พึ่งอย่างอื่นไม่”

3) ได้องค์ความรู้ว่าหลักการทำกิจกรรมวิถีพุทธเป็นสิ่งที่ “ประหยัด เรียบง่าย พึ่งตน และแบ่งปัน” เกิดสภาพแห่งจิตที่คิดและกระทำมุ่งนำไปสู่การแบ่งปัน เสียสละ ทำงานฟรี ทำให้มีวิถีชีวิตมั่นคง ทรงคุณค่าและผาสุกที่สุดในโลก สอดคล้องกับหลักอริย

วินัยที่ว่า “เป็นไปเพื่อความไม่สะสม ไม่ใช่เพื่อความสะสม”

4) ด้้องค์ความรู้ว่า หลักการทำกสิกรรมวิถีพุทธให้มีประสิทธิภาพสูงสุด ๖ ข้อ คือ “พันธุ์ดี ดินดี น้ำดี แสงดี ศีลดี และมิตรดี” ด้วยการปฏิบัติศีล ๕ ข้อ คือ “อย่าขี้เกียจ อย่าใจร้อน อย่าโลภ รู้จักประมาณและแบ่งปัน” บุคคลที่เริ่มต้นทำกสิกรรมวิถีพุทธควรเลืกอบายมุขก่อนจากนั้นฝึกฝน ลด ละการกินเนื้อสัตว์ นม ไข่ ฝึกฝนเป็นคน วรรณะ ๙ สอดคล้องกับหลักอริยวินัยที่ว่า “เป็นไปเพื่อความเลี้ยงง่าย ไม่ใช่เพื่อความเลี้ยงยาก”

5) ด้้องค์ความรู้ว่า การทำนาแปลงเล็ก ได้ฝึกตนเรื่องการประมาณ ความพอดี ขำระความโลภอยากได้มาก ยินดีพอใจได้เท่าไรเอาเท่านั้นสอดคล้องกับหลักอริยวินัยที่ว่า “เป็นไปเพื่อความมักน้อย ไม่ใช่เพื่อความมักมาก”

6) ด้้องค์ความรู้ว่า ผลของการปลูกพืชพันธุ์พื้นเมือง พืชป่า เป็นความมั่นคงทางด้านอาหารและความมั่นคงทุกมิติ เพราะเป็น “พืชที่ปลูกง่าย โตเร็ว ทนทานเก็บ กินได้นาน ไม่ต้องดูแลมาก มีธาตุอาหารสูง มีพลังชีวิตเต็ม ศัตรูพืชและแมลงไม่รบกวน ” จึงทำให้การดำเนินชีวิตมีความปลอดภัย มั่นคงและยั่งยืน

7) ด้้องค์ความรู้ว่า พลังชีวิตเป็นพลังพิเศษที่สามารถสร้างด้วยตนเองได้ คือ ถ้าชีวิตได้กินใช้หรือสัมผัสกับอาหารที่ถูกสมดุลร้อนเย็น จะสร้างความรู้สึกลับสบาย เบาอกาย มีกำลัง สอดคล้องกับที่พระพุทธเจ้าทรงตรัสว่า “การปรับสมดุลร้อนเย็น จะทำให้มีโรคน้อย มีทุกข์น้อย” คือ สุขภาพร่างกายที่แข็งแรง มีกำลัง อายุยืน

8) ด้้องค์ความรู้ว่า การดำเนินชีวิตด้วยสัมมาอาชีวะ เป็นการปฏิบัติที่ “ประหยัด เรียบง่าย พึ่งตน และแบ่งปัน” เป็นการดำเนินชีวิตที่ถูกต้อง ถูกตรง ตามหลักพุทธธรรมที่นำไปสู่การพ้นทุกข์ได้ไปตามลำดับ

สรุป

กสิกรรมตามหลักพระพุทธศาสนาและกสิกรรมทางเลือก แบ่งเป็น 2 ประเด็น คือ 1) กสิกรรมตามหลักพระพุทธศาสนามีหลักธรรมในการพึ่งพาตนเองเป็นหลัก มีการปฏิบัติศีล เป็นสัมมาอาชีวะ การไม่ฆ่าสัตว์ ไม่เบียดเบียนสัตว์ 2) กสิกรรมทางเลือก การเพาะปลูกที่หลีกเลี่ยงการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช ไม่ใช้ยาฆ่าแมลง ไม่ใช้ปุ๋ยเคมี ไม่ใช้ฮอร์โมน ไม่ใช้สารเคมีสังเคราะห์ทุกชนิด เพื่อแก้ไขปัญหาจากการทำเกษตรกรรมเชิงเดี่ยวที่ใช้สารเคมี

หลักการทำกรรมวิธีพุทธให้มีประสิทธิภาพสูงสุด ๖ ข้อ “พันธุ์ดี ดินดี น้ำดี แสงดี ศิลดี มิตรดี” ด้วยการปฏิบัติศีล ๕ ข้อ “อย่าขี้เกียจ ต้องขยัน อย่าใจร้อน ต้องใจเย็น อย่าโลภ พอประมาณ” จะนำไปสู่วิถีชีวิตที่ “ประหยัด เรียบง่าย พึ่งตน และแบ่งปัน” โดยมีรูปแบบการทำกรรมวิธีพุทธ 2 ประเด็นหลัก คือ 1) การปลูกข้าวและถั่วที่หลากหลาย 2) เพาะปลูกพืชพันธุ์พื้นเมือง พืชป่า โดยการปฏิบัติตามหลักพุทธธรรมที่สอดคล้องเชื่อมโยงสัมพันธ์เป็นวิถีชีวิต ดังนั้นการทำกรรมวิธีพุทธ จึงเป็นการปฏิบัติ ศีล สมาธิ ปัญญา เป็นสัมมาอาชีวะ คือ “การเลี้ยงชีพที่ถูกต้อง ถูกตรงสู่การพ้นทุกข์” ผลจากการทำกรรมวิธีพุทธ เป็นการสร้างบุคคลผู้มีปัญญาแห่งพุทธะ ที่สามารถปลดเปลื้องตนเองออกจากความยุ่งยาก ทุกข์ทรมานในชีวิตทุกมิติ

วิถีชีวิตที่ “พึ่งตนและช่วยคนให้พ้นทุกข์” คือ พึ่งตน 1) ระดับโลกียะ เน้นการอยู่ร่วมกับคนอื่นในสังคมได้อย่างปกติสุข 2) ระดับโลกุตระ เน้นการพัฒนาตนเองให้บรรลุพระนิพพาน ปฏิบัติศีลปฏิบัติธรรมสมควรแก่ธรรม พัฒนากาย วาจา ใจ และปัญญา อย่างมีลำดับ จนสามารถบรรลุเป้าหมายสูงสุด คือ พระนิพพาน ช่วยคนให้พ้นทุกข์ 1) ระดับโลกียะ การช่วยเหลือแบ่งปันวัตถุข้าวของ องค์กรความรู้ ที่จำเป็นในการดำรงชีวิตเป็น 2) ระดับโลกุตระ ดับทุกข์ให้ดับที่เหตุ มีปัญญาเห็นทุกข์ จับอาการของทุกข์ ชำระทุกข์ในจิตใจและรู้ได้ว่าทุกข์สิ้นเกลี้ยง เข้าใจกรรมและวิบากกรรมอย่างแจ่มแจ้งไปตามลำดับ

โดยเกิดผลทางด้านร่างกาย ทำให้ร่างกายแข็งแรง ถูกสมดุร้อนเย็น ผลทางด้านจิตใจ ทำให้จิตใจผาสุก มีกรรมดีและวิบากดี ผลทางด้านสังคม มีมิตรดีสหายดีและสิ่งแวดล้อมดี อยู่ในสังคมอย่างมีความสุขและเป็นประโยชน์ต่อผู้อื่น ผลทางด้านปัญญา มีใจไร้ทุกข์ ใจดีงาม มีความเชื่อมั่นในคุณงามความดี ได้ศึกษาและเข้าใจวิธีการ ลด ละ เลิกกิเลสเหตุแห่งทุกข์ จึงมีความเมตตาต่อตนเองและผู้อื่นแล้วทำประโยชน์ช่วยเหลือมวลมนุษยชาติอย่างผาสุกยั่งยืน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรทำการวิจัยการทำกรรมวิธีพุทธ แบบเจาะลึกทีละประเด็นได้
2. ควรทำการวิจัยการทำกรรมวิธีพุทธกับพืชพันธุ์พืชเมือง พืชป่าในประเทศไทย

ประเทศไทย

3. ควรทำการวิจัยเกี่ยวกับการนำเทคโนโลยีเข้ามาช่วยในการทำกิจกรรมวิถีพุทธ เพื่อเอื้อต่อการดำเนินงานสำหรับบุคลากรองค์กร ที่สามารถนำไปใช้งานได้อย่างเหมาะสม

บรรณานุกรม

- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). **พระไตรปิฎกฉบับภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- กนกนรา พวงประยงค์ และसानิตย์ หนูนิล. (2561). สังคมชนบทไทยสมัยใหม่กับปัจจัยกำหนดวิถีการดำเนินชีวิต. **วารสารวิชาการสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์**. 44 (2) , 34-64.
- ใจเพชร กล้าจน. (2564). ดร.,ประธานมูลนิธิแพทย์วิถีธรรมแห่งประเทศไทย, **สัมภาษณ์**. 1 ธันวาคม.
- จตุรภัทร จันทร์ทิติย์ (2559). เศรษฐกิจหมู่บ้านไทยในอดีตและการเป็นสมัยใหม่กับแนวคิดชุมชนโดย ฉัตรทิพย์ นาถสุภา. **วารสารศิลปศาสตร์**. 8 (1) , 265-287.
- ธันวา ใจเที่ยง และคณะ. (2560). เศรษฐกิจพอเพียงกับเศรษฐกิจวัฒนธรรมชุมชนและความหลากหลายทางชีวภาพในชุมชนหมู่บ้านไทย. **วารสารการบริหารปกครอง**. 6 (พิเศษ) , 59-82.
- บำเพ็ญ เขียวหวาน. (2562). อาหารและเกษตร(ไม่)ปลอดภัย:แนวคิดและการจัดการเกษตรอินทรีย์เชิงระบบ.**วารสารวิชาการ**. 3 (1) , 1-8.
- บัณฑิต ศิริรักษ์โสภณ. (2561). วิสาหกิจชุมชนบุญนิยม : การก่อรูปชีวิตทางสังคมและกลยุทธ์ทางเศรษฐกิจของขบวนการอโศก. **วารสารพัฒนาศาสตร์**. 1 (1) , 178-219.
- พระมหาประสิทธิ์ ญาณปทีโป. (2562). รูปแบบการทำสวนเกษตรวิถีพุทธเพื่อส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม : ศึกษากรณีสวนอังกาแพ่ง สำนักปฏิบัติธรรมป่าโมกขธรรมาราม จังหวัดสระแก้ว. **วารสารวิชาการ**. 2 (2) , 29-37.
- สุธาสินี อึ้งสูงเนิน. (2558). ผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมจากการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช. **วารสารวิชาการวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี**. 9 (1) , 58-63.
- หทัยรัตน์ ชาญวิการณ. (2558). การพึ่งตนเองในรูปแบบพุทธเกษตรกรรมของชุมชนศาลือโคก อำเภอโศก จัหวัดนครสวรรค์ วิทยานิพนธ์ มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

พุทธวิธีการดับทุกข์ด้วยบทบทวนธรรมของ ดร.ใจเพชร กล้าจน

Buddhist Method to Release Suffering by Using the Dharma review of Dr. Jaiphet Klajon

สันตนา ประวงค์, วีโรจน์ วิชัย

Santana Prawong, Virot Vichai

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตเชียงใหม่

Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Chiang Mai Campus

ผุสดี เจริญไวยเจตน

Phusadee Charoenwaiyajet

สถาบันวิชชาธรรม

Vijjaram Intitute

Corresponding Author, E-mail: santanaprawong@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 3 ประการ คือ 1) เพื่อศึกษาการดับทุกข์ด้วยบทบทวนธรรมในพระพุทธศาสนา 2) เพื่อศึกษาการดับทุกข์ด้วยบทบทวนธรรมของ ดร.ใจเพชร กล้าจน 3) เพื่อวิเคราะห์การดับทุกข์ด้วยบทบทวนธรรมของ ดร.ใจเพชร กล้าจน เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ แบบการวิจัยเอกสาร ร่วมกับการสัมภาษณ์เชิงลึกและสังเกตแบบมีส่วนร่วม ผลการวิจัยพบว่า

1) การดับทุกข์ด้วยบทบทวนธรรมในพระพุทธศาสนา เป็นการพิจารณาเนื้อหาของความจริงในเรื่องหนึ่งๆ ซ้ำๆ โดยใช้วิธีปฏิบัติตามหลักเหตุแห่งวิมุติ 5 คือ การฟังธรรม สนทนาธรรม ทบทวนธรรม การตรัสกรองใจครวญธรรม และสมาธินิมิต พร้อมกับการสลายความโลภ โกรธ หลง ไปเป็นลำดับตามหลักปทาน 5 เพื่อความดับแห่งทุกข์ใจอย่างยั่งยืน

2) การดับทุกข์ด้วยบทบทวนธรรมของ ดร.ใจเพชร กล้าจน เป็นการกลั่นเนื้อหาธรรมจากพระไตรปิฎกมาแปลเป็นภาษาที่เข้าใจง่าย มี 165 ข้อ เป็นการปรับความเห็นผิดให้เป็นถูก โดยใช้วิธีปฏิบัติตามหลักเหตุแห่งวิมุติทั้ง 5 อย่าง พร้อมกับการสลายความยึดติดไปเป็นลำดับ เพื่อดับทุกข์ใจอย่างยั่งยืน ผลคือดับทุกข์ใจได้ในปัจจุบันขณะ พร้อมทั้งเกิดผลดีด้านร่างกาย จิตใจ สังคม และปัญญา

3) การดับทุกข์ด้วยบทบทวนธรรมของ ดร.ใจเพชร กล้าจน สอดคล้องตามหลักเหตุแห่งวิมุติ 5 และปทาน 5 ในพระพุทธศาสนา เพราะมุ่งที่การดับทุกข์ใจเป็นหลัก โดยเน้นการสร้าง

ปัญญาที่เข้าใจเรื่องกรรมอย่างแจ่มแจ้ง เพื่อปล่อยวางความยึดติด ด้วยการปฏิบัติเหตุแห่งวิมุตติ 5 ให้มาก กระทั่งดับทุกข์ได้ไปเป็นลำดับในปัจจุบันขณะ

คำสำคัญ : การดับทุกข์, บทบาททวนธรรม, ดร.ใจเพชร กล้าจน

Abstract

This research article contains three objectives: 1) to study the cessation of suffering using Buddhist Dhamma Review, 2) to investigate the cessation of suffering utilizing Dr.Jaipheth Klajon's Dhamma Review and 3) to examine the end of suffering utilizing Dr.Jaipheth Klajon's Dhamma Review. This is a qualitative study that includes a review of the literature, in-depth interviews, and participant observation.

The findings revealed that the 5 Causes of Deliverance, which are: listening to the Dhamma, Dhamma discussion, Dharma recitation, contemplation of the Dharma, and the mind is set correctly, along with the removal of greed, anger, and delusion in order, according to the 5 Abandonment of Defilements for Buddhism, are repeated consideration of the content of the truths in a subject, using the 5 Causes of Deliverance.

The cessation of suffering utilizing Dr.Jaipheth Klajon's Dhamma Review involves condensing the Dhamma information from the Tipitaka into a language that is easy to grasp and follow. There are a total of 165 items, the content of which is to change the wrong view to the right view, using the 5 Causes of Deliverance, in order to quench suffering sustainably. Following the Dhamma Review results in the ability to alleviate suffering in the present now while also achieving favorable outcomes in the physical, mental, social, and intellectual realms.

The concepts of the Five Causes of Deliverance and the 5 Abandonment of Defilements in Theravada Buddhism are congruent with the cessation of suffering utilizing Dr.Jaipheth Klajon's Dhamma Review, because it primarily focuses on the mental cessation of suffering, by focusing on developing wisdom that clearly understands kamma to let go of the commitment, with much more practice of the Five Causes of Deliverance until being able to quench the mental suffering from any one matter in order in the present moment.

Keywords : cessation of suffering, Dharma review chapters, Dr.Jaiphet Klajon

บทนำ

หลังจากที่พระพุทธเจ้าได้ตรัสรู้ธรรมแล้ว พระองค์ทรงสอนวิชาดับทุกข์ เรียกว่า “อริยสัจ 4” คือ ความรู้ชัดในทุกข์ เหตุแห่งทุกข์ สภาพดับทุกข์ และวิปฏิบัติเพื่อดับทุกข์ ซึ่งคำตรัสของพระพุทธเจ้านั้นเป็นไปเพื่อความดับทุกข์ทั้งสิ้น โดยทุกสูตรสอดร้อยเป็นหนึ่งเดียวกันทั้งหมด ดังที่ใน ‘โลกสูตร’ อธิบายไว้ว่า “ตถาคตตรัสรู้สูตรสมาธิโพธิญาณในราตรีใด และปรินิพพานด้วยอนุภาติเสสนิพพานธาตุในราตรีใด ในระหว่างนี้ ย่อมภาซิต กล่าว แสดงออกซึ่งคำใด คำนั้นทั้งหมดเป็นจริงอย่างนั้นแล ไม่เป็นอย่างอื่น ฉะนั้น” (พระไตรปิฎกภาษาไทย เล่ม 25 ข้อ 112: 496) แสดงให้เห็นว่าสัจจะแห่งความดับทุกข์นั้นมีเพียงหนึ่งเดียว คือ นิพพาน โดย ดร.ใจเพชร กล้าจน อธิบายว่า “นิพพาน คือ ความดับทุกข์ ได้แก่ ความระงับสังขารทั้งปวง ความสลัดทิ้งอุปธิทั้งหมด ความสิ้นตัณหา ความคลายกำหนัด ความดับกิเลส ความเย็นสนิท เรียกว่า สัจจะอย่างเดียว คือ เป็นไปเพื่อการดับทุกข์ ประโยชน์สูงสุดของพุทธ คือ ดับทุกข์ได้ สุดยอดแห่งประโยชน์ต้องดับทุกข์ที่ใหญ่ที่สุดในชีวิตให้ได้ คือ ดับทุกข์ใจ ซึ่งเป็นทุกข์ที่แรงเท่ากับดินทั้งแผ่นดิน ส่วนทุกข์ทางร่างกายหรือทางเหตุการณ์เป็นทุกข์ที่แรงเท่ากับฝุ่นที่ซ่อนขึ้นด้วยปลายเล็บเท่านั้น” (ใจเพชร กล้าจน, 2561: 12-101)

ใน ‘เจตสูตร’ ว่าด้วยอุปมา เมื่อผ้าถูกไฟไหม้หรือศีรษะถูกไฟไหม้ ควรวางเฉย ไม่ควรใส่ใจถึงผ้าที่ถูกไฟไหม้หรือศีรษะที่ถูกไฟไหม้นั้น แต่ควรทำความพอใจ ความพยายาม ความอดุทธสาหะ ความขะมักเขม้น ความไม่ท้อถอย สติและสัมปชัญญะให้มีประมาณยิ่ง เพื่อรู้แจ้งอริยสัจ 4 (พระไตรปิฎกภาษาไทย เล่ม 19 ข้อ 1104: 615) และใน ‘จุฬามาลุงกยสูตร’ พระพุทธเจ้าตรัสกับพระมาลุงกยบุตรว่า “เราพยากรณ์ความเห็นว่ ‘นี้ทุกข์ นี้เหตุให้เกิดทุกข์ นี้ความดับทุกข์ นี้ข้อปฏิบัติให้ถึงความดับทุกข์’ เพราะประกอบด้วยประโยชน์ เป็นเบื้องต้นแห่งพรหมจรรย์ เป็นไปเพื่อความหน่าย ความคลายกำหนัด ความดับ ความสงบ ความรู้ยิ่ง ความตรัสรู้ เพื่อนิพพาน” (พระไตรปิฎกภาษาไทย เล่ม 13 ข้อ 122-128: 133-141)

ความทุกข์ คือ สภาพไม่สบายกาย ไม่สบายใจ ทนได้ยาก โดยมีทุกข์ที่เสียดังไม่ได้ และทุกข์ที่เสียดังได้ ซึ่งทุกข์ที่เสียดังไม่ได้คือ *ทุกข์ทางกาย* ได้แก่ ทุกข์ที่เกิดเองตามธรรมชาติ การเกิด แก่ ตาย ทุกข์ประจำชีวิตเกิดจากความร้อน ความหนาว ความหิวกระหาย ปวดอุจจาระ ปวดปัสสาวะ ทุกข์จากความเจ็บป่วย ความเสื่อมของร่างกาย มีร่างกายเป็นต้นเหตุ เป็นทุกข์ที่เสียดังไม่ได้ ส่วนทุกข์ที่เสียดังได้ คือ *ทุกข์ทางใจ* ได้แก่ ทุกข์ที่เกิดจากการปรุงแต่งของจิตใจ เป็นทุกข์ที่เสียดังได้ ทุกข์ทางจิตใจนี้ส่วนหนึ่งมีทุกข์ทางร่างกายเป็นสิ่งที่ทำให้เกิด เช่น เมื่อได้รับความเจ็บป่วย เกิดทุกข์ทางร่างกายขึ้น

ใจก็เกิดความกลัว กังวล หวั่นไหวว่าจะรักษาไม่หายอาจจะต้องสูญเสียอวัยวะไป หรืออาจจะถึงตาย ทำให้ใจเกิดโศกเศร้า คร่ำครวญ รำพันนำมาซึ่งความทุกข์ใจ (ใจเพชร กล้าจน, 2561: 103)

ปัจจุบันผู้คนจำนวนมากตกอยู่ในภาวะกลัว กังวล หวั่นไหว เครียดและทุกข์ใจ โดยองค์การอนามัยโลก (WHO) รายงานว่า เมื่อต้นปี 2020 ทั่วโลก มีคนป่วยเป็นโรคซึมเศร้าประมาณ 264 ล้านคน โดยประเทศไทย พบอัตราการฆ่าตัวตายเพิ่มขึ้นจากปี 2560 คือ 4.94 คนต่อประชากรแสนคน เป็น 5.33 คนต่อประชากรแสนคนในปี 2561 (กรมสุขภาพจิต, 2562: ออนไลน์) และจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัส โคโรนา-19 ทั่วโลก ในปัจจุบันนี้ ทั้งแพทย์พยาบาล บุคลากรทางการแพทย์ ผู้ป่วยและทุกคนล้วนมีความเครียดและความกังวลใจ (ศูนย์จิตรักใจโรงพยาบาลกรุงเทพ, ม.ป.ป.: ออนไลน์)

ผู้วิจัยได้พบว่า วิธีการหนึ่งที่ใช้ดับทุกข์ได้ผล ซึ่งมีผู้คนจำนวนมากหนึ่งที่เคยประสบกับทุกข์จากความเจ็บป่วยด้วยโรคร้ายแรง ทุกข์จากความไม่สบายของร่างกาย ทุกข์จากความกลัว กังวล ระวังหวั่นไหวในสภาพต่างๆ รวมถึงทุกข์จากเหตุการณ์ร้ายๆ ในชีวิต โดยพวกเขาเหล่านั้นได้เรียนรู้จากการเข้าอบรมค่ายสุขภาพแพทยวิถีธรรม แล้วได้ใช้วิธีการทบทวนธรรมตามเนื้อหาในหนังสือบททบทวนธรรมของ ดร.ใจเพชร กล้าจน เป็นประจำทุกวันในระหว่างอบรมภายในค่ายนั้น จนสามารถดับทุกข์ใจ รวมทั้งหายจากอาการเจ็บป่วยทางร่างกาย บางรายอาการเจ็บป่วยนั้นยังไม่หาย แต่ดับทุกข์ใจได้ หรือความทุกข์ใจทุกข์กายนั้นเบาบางจางคลายลงไปได้ตามลำดับๆ แต่ละท่านยืนยันว่าการใช้บททบทวนธรรมนี้สามารถ “ดับทุกข์ได้จริง” โดยมีผลออกมาเป็นที่ประจักษ์ ซึ่งมีการวิจัยของนักวิชาการหลายท่านรองรับ หนึ่งในนั้น คือ งานวิจัยของ ดร.ใจเพชร กล้าจน “เรื่องจิตอาสาแพทยวิถีพุทธเพื่อมวลมนุษยชาติ” พบว่า ผู้ป่วยที่ใช้วิธีการดูแลและแก้ปัญหาสุขภาพตามแนวแพทยวิถีธรรม จำนวน 63,399 ราย ใน 90% มีอาการดีขึ้นและส่วนใหญ่หายจากอาการเจ็บป่วยและดับความทุกข์ใจได้เป็นลำดับ เมื่อใช้บททบทวนธรรม (ใจเพชร กล้าจน, 2558: 357)

ในหนังสือบททบทวนธรรม เป็นเทคนิคยามืดที่ 8 ซึ่งเป็น ‘ยามืดเลิศ’ ของแพทยวิถีธรรม คือ การใช้ธรรมะ ละบาป บำเพ็ญบุญกุศล ทำจิตใจให้ผ่องใส คบมิตรดี สหายดี สร้างสังคมสิ่งแวดล้อมที่ดี ด้วยการสานพลังกับหมู่มิตรดี ลดกิเลสเครื่องกังวล เครื่องเบียดเบียน และช่วยเหลือผู้อื่น สอดคล้องกับที่ท่านพระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตโต) ได้กล่าวว่า “โอวาทปาฏิโมกข์เป็นหัวใจพระพุทธศาสนา คือ เว้นชั่ว ทำดี ทำใจให้บริสุทธิ์ ภาษาพระหรือภาษาบาลีว่า ‘สัพพปาปสสุ อกรณ์ กุสลสฺสุปสมปทา สจฺจิตตปริโยทปนํ เอตํ พุทฺธานสาสนํ’ แปลว่า การไม่ทำความชั่วทั้งปวง การทำความดีให้เพียบพร้อม การชำระจิตของตนให้บริสุทธิ์ผ่องใส เป็นคำสอนของพระพุทธเจ้าทั้งหลาย” (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต), 2548: ออนไลน์) ตรงกับที่ท่านอาจารย์หมอเขียวหรือ

ดร.ใจเพชร กล้าจน ได้กล่าวไว้ว่า “บททบทวนธรรมเป็นยาเม็ดเล็ก แต่ละชีวิตควรพากเพียรทำให้ดี ที่สุดเท่าที่จะทำได้ เพราะเป็นการดูแลสุขภาพด้านนามธรรม มีฤทธิ์เลิศยอดที่สุดกว่าทุกวิธีในโลก ซึ่ง ด้านนามธรรมของพุทธะนั้น มีฤทธิ์ประมาณ 70% บวกเกิน 100% ส่วนด้านรูปธรรมหรือด้านวัตถุ มีฤทธิ์ประมาณ 30% บททบทวนธรรมจึงเป็นแก่นหลักของการดูแลสุขภาพตามหลักการแพทย์ วิถีธรรม คือ สานพลังกับภูมิตรดี ลดกิเลสและช่วยเหลือผู้อื่น ซึ่งตรงกับคำตรัสของพระพุทธเจ้าที่ว่า “มิตรดี สหายดี สังคมสิ่งแวดล้อมที่ดี เป็นทั้งสิ้นของการพ้นทุกข์” (ใจเพชร กล้าจน, 2563: 8)

ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษา “พุทธวิธีการดับทุกข์ด้วยบททบทวนธรรมของ ดร.ใจเพชร กล้าจน” ว่ามีวิธีการปฏิบัติอย่างไร เพื่อวิเคราะห์และสังเคราะห์การดับทุกข์ด้วย บททบทวนธรรมของ ดร.ใจเพชร กล้าจน ตามหลักพระพุทธศาสนา ซึ่งจะเกิดประโยชน์ ต่อการใช้ชีวิตอย่างผาสุกในทุกๆ ด้าน อันจะนำไปสู่ประโยชน์ต่อผู้คนในวงกว้าง ทั้งในระดับ บุคคล ครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติสืบไป จึงเป็นที่มาของการศึกษาวิจัยนี้

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาการดับทุกข์ด้วยบททบทวนธรรมในพระพุทธศาสนา
2. เพื่อศึกษาการดับทุกข์ด้วยบททบทวนธรรมของ ดร.ใจเพชร กล้าจน
3. เพื่อวิเคราะห์การดับทุกข์ด้วยบททบทวนธรรมของ ดร.ใจเพชร กล้าจน

ระเบียบวิธีวิจัย

บทความวิจัยนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) มีขั้นตอน การดำเนินงานดังนี้

- 1) รวบรวมข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Source) ศึกษาข้อมูลจากพระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พ.ศ. 2539
- 2) รวบรวมข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Source) รวบรวมอรรถกถา ฎีกา หนังสือ เทพ บันทึกเสียงการส่งการบ้านพุทธะชนะทุกข์ของผู้เข้าค่ายหลักสูตรแพทย์แผนไทยวิถีธรรมคำจูนโลก รุ่น ที่ 5 จำนวน 10 คน และเอกสารอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง
- 3) ทำการสัมภาษณ์เชิงลึก และสังเกตแบบมีส่วนร่วมกับผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informations) คือ ดร.ใจเพชร กล้าจน (ประธานมูลนิธิแพทย์วิถีธรรมแห่งประเทศไทย) และจิตอาสา แพทย์วิถีธรรม จำนวน 10 คน
- 4) นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์และสังเคราะห์ ด้วยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ในรูปแบบการพรรณนาและการอธิบาย

5) สรุปและอภิปรายผลการวิจัย โดยใช้รูปแบบการพรรณนาตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย

ผลการวิจัย

1) การดับทุกข์ด้วยบททบทวนธรรมตามหลักพระพุทธศาสนา

การดับทุกข์ด้วยบททบทวนธรรมในพระพุทธศาสนา เป็นการพิจารณาเนื้อหาของความจริงแท้ในเรื่องหนึ่งๆ อย่างซื่อๆ โดยใช้วิธีปฏิบัติตามหลักเหตุแห่งวิมุตติ 5 คือ การฟังธรรม สนทนาธรรม ทบทวนธรรม การตรีกตรองใคร่ครวญตามด้วยใจซึ่งธรรม และสมาธิमित พร้อมกับสลายความโลภ โกรธ หลงไปเป็นลำดับตามหลักปหาน 5 เพื่อความดับแห่งทุกข์ใจอย่างยั่งยืน

วิธีการดับทุกข์ด้วยบททบทวนธรรม คือ การนำ ‘บททบทวนธรรม’ ไปใช้ในการละบรรเทา ทำให้หมดสิ้นไปซึ่งกิเลสหรือความอยากแบบยึดมั่นถือมั่นอันเป็นเหตุแห่งทุกข์ ด้วยการปฏิบัติสั่งสมเหตุให้จิตของเราไม่ประมาท มีความเพียร อุทิศกายและใจอยู่ ได้แก่ การฟังธรรม การแสดงธรรม หรือสนทนาธรรม การสาธยายธรรมหรือทบทวนธรรม การตรีกตรองใคร่ครวญตามด้วยใจซึ่งธรรม และสมาธิमित (ความตั้งมั่นในการปฏิบัติอริยมรรคมีองค์ 8) พร้อมทั้งมีการเสพ เจริญ ทำให้มากในการละกิเลสไปเป็นลำดับอย่างมั่นคงควบคู่กันไปตั้งแต่กิเลสระดับหยาบ กลาง ละเอียด หรือกิเลสในชั้นกามภพ รูปภพ อรูปภพ โดยเริ่มจากละด้วยการกดข่มกิเลสเอาไว้ ละด้วยการทำให้กิเลสลดได้เป็นครั้งๆ คราวๆ ละด้วยการทำให้กิเลสลดได้อย่างแคล้วคล่องว่องไวเป็นอัตโนมัติ ละด้วยการทำให้กิเลสลดได้อย่างแคล้วคล่องว่องไวโดยทำทวนไปทวนมาจนจิตตั้งมั่นในความสงบจากกิเลส นั้น จนในที่สุดก็ละด้วยการทำให้กิเลสสิ้นไปได้สำเร็จ หรือบรรลุธรรมสำเร็จ เป็นเอง สลัดออกซึ่งกิเลสได้โดยมันเอง จึงจบกิจในการดับทุกข์จากกิเลสเรื่องหนึ่งๆ ด้วยบททบทวนธรรม โดยทำไปทีละเรื่องๆ เป็นลำดับตามฐานะของตนอย่างสมควรแก่ธรรม ผลการดับทุกข์ด้วยบททบทวนธรรม คือ เข้าถึงความเบาใจในปัจจุบัน และเข้าถึงธรรมเครื่องอยู่เป็นสุขในปัจจุบัน ไม่ทำชั่วตามกิเลสในปัจจุบัน เราก็เลือกที่จะทำแต่ดีที่ทำได้ และทำดีนั้นด้วยใจที่มีปัญญาผู้ชัดในโทษภัยของกิเลสจึงไม่ยึดมั่นถือมั่นในดีนั้นด้วยใจที่เป็นสุข

2) การดับทุกข์ด้วยบททบทวนธรรมของ ดร.ใจเพชร กล้าจน

การดับทุกข์ด้วยบททบทวนธรรมของ ดร.ใจเพชร กล้าจน เป็นการกลั่นเนื้อหาธรรมจากพระไตรปิฎกมาแปลเป็นภาษาที่เข้าใจง่าย มีทั้งหมด 165 ข้อ ในเนื้อหาเป็นการปรับความเห็นผิดให้เป็นความเห็นถูก โดยใช้วิธีปฏิบัติ 5 อย่าง คือ การฟังเสียงอ่านบททบทวนธรรมและการฟังธรรม การสนทนาธรรม การท่องจำบททบทวนธรรม การพิจารณาใคร่ครวญธรรม และการปฏิบัติศีลด้วยปัญญาอย่างตั้งมั่น พร้อมกับสลายความอยากแบบยึดมั่นถือมั่นไปเป็นลำดับ เพื่อดับทุกข์ใจอย่างยั่งยืน

วิธีการดับทุกข์ด้วยบทธบพททวนธรรมของ ดร.ใจเพชร กล้าจน คือ การทำเหตุแห่งการหลุดพ้นจากทุกข์ โดยการนำ ‘บทธบพททวนธรรม’ ไปใช้ในการลด ละ เลิกกิเลสหรือความอยากแบบยึดมั่นถือมั่นอันเป็นเหตุแห่งทุกข์ ด้วยการฟังธรรม การสนทนาธรรม การอ่านท่องจำบทธบพททวนธรรม การพิจารณาไคร่ครวญธรรม และการปฏิบัติศีลด้วยปัญญาอย่างตั้งมั่น พร้อมทั้งสั่งสมเหตุแห่งการหลุดพ้นจากทุกข์นั้นให้ยิ่งขึ้นๆ คล่องแคล่วยิ่งขึ้นๆ ด้วยการทำซ้ำๆ พิจารณาอย่างเข้าใจในเนื้อหาของบทธบพททวนธรรมจากคำเดิมๆ ทบทวนทุกๆ วัน อย่างรู้เพียรรู้พัก ชัดเจนกับทุกกรรมกิริยาอาการทางกายวาจาใจและผลสืบเนื่องในทุกๆ คำ ทุกๆ ประโยค ผลจากผู้ใช้วิธีการดับทุกข์ด้วยบทธบพททวนธรรมของ ดร.ใจเพชร กล้าจน คือ ผู้ปฏิบัติมีคุณสมบัติที่สามารถอ่านเวทนาได้ คือ เมื่อใดมีผัสสะมากระทบ ก็สามารถรู้ทันความเกิดของเวทนาตนเอง เมื่ออ่านเวทนาที่ใจของตนได้แล้ว ก็จะมีปัญญาใช้บทธบพททวนธรรมได้ตรงกับเหลี่ยมมุมของกิเลสที่หลอกให้เราหลงทุกข์ใจอยู่ในตอนนั้น พอเราไม่หลงเชื่อ กิเลสก็สามารถดับทุกข์ใจได้ในปัจจุบันขณะ ทำให้เกิดปัญญาที่เื้อหน่ายคลายกำหนดจากกิเลสนั้นๆ ไปเป็นลำดับ พร้อมทั้งเกิดผลดีด้านร่างกาย จิตใจ สังคม และปัญญาแก้ปัญหา ตามมา

3) วิเคราะห์การดับทุกข์ด้วยบทธบพททวนธรรมของ ดร.ใจเพชร กล้าจน

วิเคราะห์และสังเคราะห์การดับทุกข์ด้วยบทธบพททวนธรรมของ ดร.ใจเพชร กล้าจน ตามหลักพระพุทธศาสนา โดยมีประเด็นที่นำมาวิเคราะห์และสังเคราะห์ คือ หลักการดับทุกข์ด้วยบทธบพททวนธรรม เนื้อหาของบทธบพททวนธรรม วิธีการดับทุกข์ด้วยบทธบพททวนธรรม และ ผลจากผู้ใช้วิธีการดับทุกข์ด้วยบทธบพททวนธรรม ของ ดร.ใจเพชร กล้าจน พบว่า การดับทุกข์ด้วยบทธบพททวนธรรมของ ดร.ใจเพชร กล้าจน นั้นมีความสอดคล้องตามหลักเหตุแห่งวิมุตติ 5 และหลักบทาน 5 ในพระพุทธศาสนา ดังนี้

หลักการดับทุกข์ด้วยบทธบพททวนธรรมของ ดร.ใจเพชร กล้าจน คือ ‘การดับทุกข์ใจ’ โดยการลด ละ เลิกความอยากแบบยึดมั่นถือมั่นไปเป็นลำดับ จึงเป็นหลักการสำคัญที่สุดในการดับทุกข์ทั้งหมดทั้งมวลในชีวิต รวมถึงเป็นการแก้ปัญหาทุกปัญหาในชีวิตได้อย่างยั่งยืน มั่นคง แท้จริง โดยเฉพาะปัญหาทางด้านร่างกาย จิตใจ สังคม และปัญญาแก้ปัญหา (นิตยาภรณ์ สุระสาย, 2563: 205-208) สอดคล้องกับที่พระพุทธเจ้าตรัสคาถาประพันธ์ไว้ว่า “ทุกข์หลายรูปแบบอะไรก็ตามในโลก ล้วนเกิดมาจากอูฐิ (กิเลส) เป็นต้นเหตุ ผู้ใดแล ไม่มีปัญญา ก่ออูฐิ ผู้นั้นจัดว่าเป็นคนเขลา ย่อมเข้าถึงทุกข์บ่อยๆ เพราะฉะนั้น บุคคลรู้ยู่เป็นผู้มีปกติพิจารณาเห็นทุกข์ว่า มีชาติ (สุขสมใจอยาก) เป็นแดนเกิดไม่ควรก่ออูฐิ” (พระไตรปิฎกภาษาไทย เล่ม 25 ข้อ 734: 674)

เนื้อหากการดับทุกข์ด้วยบทธบพททวนธรรมของ ดร.ใจเพชร กล้าจน คือ การคบและเคารพมิตรดี มีอริยศีล ทำสมดุจร้อนเย็น ฟังตน และแบ่งปันด้วยใจที่บริสุทธิ์ จะทำให้เราสามารถ ‘ดับทุกข์

ใจ’ และแก้ปัญหาคือปัญหาในโลกได้ (ใจเพชร กล้าจน, 2564: 11-87) เพราะ ‘การคบและเคารพมิตรดี’ คือ การคบและเคารพคนดีมีศีล จะนำพาให้เราทำแต่ดีและปฏิบัติศีลสู่การพ้นทุกข์ได้มาก จึงทำให้เราได้มีโอกาสทำดีให้มากขึ้น เพื่อจะให้ดีขึ้นออกฤทธิ์แทนร้าย ที่เราเคยพลาดทำมา ในชาตินี้หรือชาติก่อนๆ จะได้มีดีไว้อาศัยเพื่อขัดเกลากิเลสของตนในปัจจุบันและอนาคต ในชาตินี้และชาติอื่นๆ สืบไป (ใจเพชร กล้าจน, 2558: 799) ‘มียศศีล’ คือ การไม่เบียดเบียนตนเอง คนอื่น สัตว์อื่น เป็นประโยชน์ต่อตนเอง ต่อคนอื่น ต่อสัตว์อื่น โดยวิธีตั้งอริยศีล คือ ให้เลิกในสิ่งที่ชอบแบบยึดมั่นถือมั่น (ล้างชอบ) ให้ชอบในสิ่งที่ซึ่งแบบยึดมั่นถือมั่น (ล้างชัง) (ใจเพชร กล้าจน, 2561: 11-25) ‘ทำสมดุศลอันเย็น’ คือ รู้

วิธีการดูแลหรือรักษาสุขภาพร่างกายที่ถูกกันกับชีวิตต้องใช้แล้วสบาย เบากาย มีกำลัง เป็นอยู่ผาสุก ถ้าใช้แล้วไม่สบาย ไม่เบากาย ไม่มีกำลัง ไม่ผาสุก หรือทุกข์ทรมาน วิธีการนั้นไม่ถูกกันกับชีวิต รู้ว่าอาหารที่สมควรเป็นประโยชน์กับชีวิตทำให้มีโรคน้อย มีทุกข์น้อย ต้องกินแล้วเบาท้อง สบาย เบากาย มีกำลัง อิ่มนาน ถ้ากินแล้วไม่เบาท้อง ไม่สบาย ไม่เบากาย ไม่มีกำลัง หิวเร็ว อาหารนั้นไม่สมควร เป็นโทษกับชีวิต ‘พึงตน’ คือ การใช้ชีวิตที่ฝึกให้อยู่อย่างประหยัด เรียบง่ายให้ได้ กินน้อยใช้น้อยในสิ่งที่แข็งแรงที่สุด ไม่ทรมานตน ไม่เสียหาย จำเป็นจึงใช้ ไม่จำเป็นไม่ใช้ เป็นประโยชน์จึงใช้ เป็นโทษไม่ใช้ เพื่อก้าวไปสู่ ชีวิตที่พอเพียงเรียบง่าย ร่างกายที่แข็งแรง จิตใจที่เที่ยงม จิตใจที่เป็นสุข สดุดทัย (หมายเหตุ ขวัญพุทธ กล้าจน, 2563: 161-163) ‘แบ่งปันด้วยใจที่บริสุทธิ์’ คือ การทำดีอย่างมีสุข โดยรู้ว่าอะไรดีที่สุด ประารถนาให้เกิดสิ่งที่ดีที่สุด ปล่อยวางความยึดมั่นถือมั่น แล้วลงมือทำที่ที่ดีที่สุด ยินดีเมื่อได้ทำที่ที่ดีที่สุดแล้ว และไม่ติดไม่ยึดมั่นถือมั่นในสิ่งที่ดีที่สุด เพราะเข้าใจเรื่องกรรมอย่างแจ่มแจ้งว่าแต่ละชีวิตจะ ได้รับสิ่งดีหรือสิ่งร้ายใดๆ ล้วนเกิดจากพลังวิบากดีหรือร้าย ที่เกิดจากการกระทำทางกาย หรือวาจา หรือใจของผู้หนึ่งเอง ทั้งในอดีตชาติ และชาตินี้ สังเคราะห์กันอย่างละหนึ่งส่วน อีกทั้งยังรู้ชัดว่าการยึดมั่นถือมั่นทำให้ใจเป็นทุกข์ จะมีวิบากร้ายมาทำลาย ทำให้ไม่สำเร็จหรือสำเร็จช้า หรือสำเร็จเร็วแต่มีเรื่องร้าย เป็นบาป มีวิบากร้ายเจอ ผลไม่สมบูรณ์ จะสำเร็จความผาสุกทางจิตวิญญาณหย่อนเยียมยังยืนช้าที่สุด ทำให้เกิดการบาดเจ็บปวดร้าวทางจิตวิญญาณได้มากที่สุด และเป็นพลังที่ทำให้ตนหรือผู้อื่นทำชั่วได้ทุกเรื่อง ส่วนการไม่ยึดมั่นถือมั่นทำให้ใจเป็นสุข จะมีวิบากดีมาช่วย ทำให้สำเร็จได้เร็ว เป็นบุญที่เต็มที่สุด ไม่มีวิบากร้ายเจอ จะสำเร็จเร็วที่สุด สมบูรณ์ที่สุด ไม่เกิดการบาดเจ็บปวดร้าวทางจิตวิญญาณ และเป็นพลังที่ทำให้ตนหรือผู้อื่นทำสิ่งดีได้ทุกเรื่องเมื่อถึงเวลาอันควร เป็นบุญกุศลสูงสุด สอดคล้องกับที่พระพุทธเจ้าตรัสไว้ว่า “เมื่อดวงอาทิตย์กำลังจะอุทัย ย่อมมีแสงอรุณขึ้นมาก่อน เป็นบุญนิมิต ฉันทกัลยาณมิติตตา (ความเป็นผู้มีมิตรดี) สีสสัมปทา (ความถึงพร้อมด้วยศีล) ฉันทสัมปทา (ความถึงพร้อมด้วยฉันทะ) อุตตสัมปทา (ความถึงพร้อมด้วยตน) ทิฏฐิสัมปทา (ความถึงพร้อมด้วยทิฏฐิ) อัปมาทสัมปทา (ความถึงพร้อมด้วยความไม่ประมาท) และโยนิสมนสิการสัมปทา (ความถึงพร้อมด้วยการ

มนสิการโดยแยบคาย) ก็เป็นตัวนำ เป็นบุพนิमितเพื่อความเกิดขึ้นแห่งอริยมรรคมีองค์ 8 ฉะนั้น ภิกษุผู้มีกัลยาณมิตตตา สีสัมปทา ฉันทสัมปทา อุตตสัมปทา ญฺฐิฐิสัมปทา อัปปมาทสัมปทา และโยนิโสมนสิการสัมปทา พึงหวังข้อนี้ได้ว่า ‘จักเจริญอริยมรรคมีองค์ 8 ทำอริยมรรคมีองค์ 8 ให้มาก’ ฯ” (พระไตรปิฎกภาษาไทย เล่ม 19 ข้อ 49-62: 43-47)

วิธีการดับทุกข์ด้วยบททบทวนธรรมของ ดร.ใจเพชร กล้าจน คือ ‘การดับทุกข์ใจ’ ด้วยการฟังธรรม การสนทนาธรรม การอ่านท่องจำบททบทวนธรรม การพิจารณาไตร่ตรวนธรรม และการปฏิบัติศีลด้วยปัญญาอย่างตั้งมั่น โดยปฏิบัติไปพร้อมๆ กันอย่างเป็นองค์รวม และหมั่นทำซ้ำๆ หรือทำให้มากขึ้น ใน 5 ขั้นตอนดังกล่าวนี้ เพื่อให้จิตใจเราเกิดปัญญาในการพิจารณาอย่างเข้าใจเพราะเข้าถึงโทษของการมีกิเลส ประโยชน์ของการไม่มีกิเลส กรรมและผลของกรรม ไตรลักษณ์ของกิเลส และแรงเหวี่ยงวนาของจิตวิญญาณ ได้อย่างลึกซึ้งยิ่งขึ้นๆ จึงสังสมเป็นพลังงานของจิตที่รู้แจ้งเห็นจริงตามความเป็นจริง (วิชชา) ไปเป็นลำดับ พลังงานนี้จะเข้าไปสลายความหลงอยากแบบยึดมั่นถือมั่น (อวิชชา) ให้ลดลงไปเรื่อยๆ จนถึงขั้นหมดสิ้นไปได้ สอดคล้องกับที่พระพุทธเจ้าตรัสไว้ว่า “เหตุแห่งวิมุตติ 5 ประการนี้ ซึ่งเป็นเหตุให้จิตของภิกษุผู้ไม่ประมาท มีความเพียร อุทิศกายและใจอยู่ ที่ยังไม่หลุดพ้น ย่อมหลุดพ้น อาสวะที่ยังไม่สิ้นไป ย่อมถึงความสิ้นไป หรือเธอย่อมบรรลुरुธรรมอันเป็นแดนเกษมจากโยคะอันยอดเยี่ยมที่ยังไม่ได้บรรลุ คือ 1) การฟังธรรม 2) การแสดงธรรมหรือสนทนาธรรม 3) การสาธยายธรรมหรือทบทวนธรรม 4) การตรikirตรองไตร่ตรวนตามด้วยใจซึ่งธรรม 5) สมาธินิมิต (ความตั้งมั่นในการปฏิบัติอริยมรรคมีองค์ 8)” (พระไตรปิฎกภาษาไทย เล่ม 22 ข้อ 26: 32-35) และ “ปหาน 5 ได้แก่ 1) วิกัมภณปหานะ (การละด้วยการข่มไว้) 2) ตทังคปหานะ (การละด้วยองค์นั้นๆ) 3) สมุจเฉทปหานะ (การละด้วยการตัดขาด) 4) ปฏิปัสสัทธิปหานะ (การละด้วยสงบระงับ) 5) นิสสรณปหานะ (การละด้วยสลัดออกได้) การละนิรวณด้วยการข่มไว้ย่อมมีแก่บุคคลผู้เจริญปฐุมฌาน การละทญฺฐิสังโยชนด้วยองค์นั้นๆ (ตทังคปหานะ) ย่อมมีแก่บุคคลผู้เจริญสมาธิ (สัมมาสมาธิ) ซึ่งเป็นส่วนแห่งการขำแรกกิเลส สมุจเฉทปหานะซึ่งเป็นโลกุตตรมรรค ปฏิปัสสัทธิปหานะซึ่งเป็นโลกุตตรผล ในขณะแห่งผล ย่อมมีแก่บุคคลผู้เจริญมรรคที่ให้อถึงความสิ้นไป และนิสสรณปหานะ เป็นนิโรธ คือ พระนิพพาน” (พระไตรปิฎกภาษาไทย เล่ม 31 ข้อ 24: 34)

ผลจากผู้ใช้วิธีการดับทุกข์ด้วยบททบทวนธรรมของ ดร.ใจเพชร กล้าจน คือ การมีปัญญารู้ชัดว่า ‘ทุกข์ที่ทุกข์ทรมาณที่สุดในโลก’ ซึ่งทำร้ายทั้งจิตใจและร่างกายของเราได้มากที่สุดในโลก ทั้งยังสามารถบีบบังคับกดดันให้เราทำอะไรไม่ได้ทุกเรื่อง นั่นคือ ‘ทุกข์ใจ’ โดยมีปัญญา รู้ชัดเข้าไปบอกว่าทุกข์ใจนั้นเกิดขึ้นเพราะเรามี ‘ความอยากแบบยึดมั่นถือมั่น’ ในสภาพใดสภาพหนึ่งหรือหลายสภาพประกอบ

กัน เมื่อเราเกิดความอยากได้สิ่งใดสิ่งหนึ่งหรือหลายสิ่งแบบยึดมั่นถือมั่นขึ้นมา เราจะมีอาการกลัวว่า จะไม่ได้สิ่งนั้นมา ถ้ายังไม่ได้มาก็ยิ่งทุกข์ใจ กังวลใจ ไม่พอใจ ไม่ชอบใจ แม้ได้มาแล้วก็ตีใจแหวะหนึ่ง ตาม มาด้วยความกลัว กังวล ระวัง หวั่นไหวว่าสิ่งนั้นจะหมดไป ถ้ามันหมดไปก็กลัวว่าจะไม่ได้มาเสพสมใจ อยากรู้ อีก แม้ได้เสพสมใจอยากรู้นานเข้าๆ ก็จะมีรู้สึกเบื่อเหมือนจะไม่อยากได้อีก เหมือนจะอิ่มเต็มพอแล้ว เหมือนจะหมดภาวะที่ต้องแสวงหาสิ่งเหล่านั้นแล้ว แต่พอไม่ได้ไปเสพสมใจอยากรู้นานเข้าๆ ก็กลับรู้สึก อยากรู้ได้อีก พอไปเสพสมใจอยากรู้ก็เหมือนจะไม่เบื่อ แต่เดี๋ยวพอเสพไปนานเข้าๆ ก็เบื่อเหมือนจะไม่ อยากรู้ พอไม่ได้เสพนานเข้าๆ ก็อยากเหมือนจะไม่เบื่อ แล้วก็เวียนเป็นสุขใจทุกข์ใจอยู่เช่นนี้อย่างไม่ จบไม่สิ้น สุดท้ายมีปัญญาผู้ชดอีกว่า ‘การปฏิบัติศีลด้วยปัญญาอย่างตั้งมั่น’ โดยพากเพียรลด ละ เลิก ความอยากแบบยึดมั่นถือมั่นในเรื่องใดเรื่องหนึ่งหรือหลายเรื่องไปเป็นลำดับ ทุกข์ใจในชีวิตของเราที่จะ ดับไปเป็นลำดับด้วยเช่นกัน เมื่อเราไม่มีความอยากแบบยึดมั่นถือมั่นในเรื่องใด เราก็จะไม่ทุกข์ใจกับเรื่อง นั้น จิตใจของเราที่ผาสุก ผ่องใส เบาสบายใจ ไร้กังวล ร่างกายก็แข็งแรง สบาย เบากาย มีกำลัง ทั้งยัง ไม่มีสิ่งใดมาบีบบังคับกดดันให้เราทำสิ่งไม่ดีเพราะเรื่องนั้นได้อย่างมั่นคงยั่งยืน จึงเชื่อมั่นว่า ‘การดับทุกข์ ใจด้วยการละ บรรเทา ทำให้หมดสิ้นไปซึ่งความอยากแบบยึดมั่นถือมั่นไปเป็นลำดับ’ นี้เป็นสิ่งที่ทรง คุณค่าและสร้างความผาสุกอย่างแท้จริงในชีวิต

ผลจากการดับทุกข์ใจด้วยการละ บรรเทา ทำให้หมดสิ้นไปซึ่งความอยากแบบยึด มั่นถือมั่นไปเป็นลำดับ ดังที่กล่าวมาข้างต้นนี้ สอดคล้องกับที่พระพุทธเจ้าตรัสไว้ว่า “อริยสาวก นั้นมีจิตไม่มีเวรอย่างนี้ มีจิตไม่พยาบาทอย่างนี้ มีจิตไม่เศร้าหมองอย่างนี้ มีจิตบริสุทธิ์อย่างนี้ เธอบรรลุความเบาใจ 4 ประการในปัจจุบัน คือ 1) ถ้าโลกหน้ามี ผลวิบากแห่งกรรมที่ทำดีและ ทำชั่วมี เป็นไปได้ที่เรื่อง นั้นจะเป็นเหตุให้เราหลังจากตายแล้วไปเกิดในสุคติโลกสวรรค์ นี้คือ ความเบาใจประการที่ 1 ที่อริยสาวกนั้นบรรลุแล้ว 2) ถ้าโลกหน้าไม่มี ผลวิบากแห่งกรรมที่ทำ ดีและทำชั่วไม่มี เราก็รักษา ตนไม่ให้มีเวร ไม่มีความเบียดเบียน ไม่ให้มีทุกข์ ให้มีสุขในปัจจุบัน ในโลกนี้ได้ นี้คือความเบาใจประการที่ 2 ที่อริยสาวกนั้นบรรลุแล้ว 3) ถ้าบุคคลเมื่อทำบาปก็ ชื่อว่าทำบาป เราไม่เจาะจงบาปไว้เพื่อใครๆ เลย เมื่อเราไม่ทำบาปเลย ความทุกข์จะต้องเรา ได้อย่างไร นี้คือความเบาใจประการที่ 3 ที่อริยสาวกนั้นบรรลุแล้ว 4) ถ้าบุคคลเมื่อทำบาปก็ ชื่อว่าไม่ทำบาป เราก็พิจารณาเห็นตนบริสุทธิ์ทั้ง 2 ส่วนในโลกนี้ นี้คือความเบาใจประการที่ 4 ที่อริยสาวกนั้นบรรลุแล้ว” (พระไตรปิฎกภาษาไทย เล่ม 20 ข้อ 66: 262-263) และเมื่อเรา ได้เห็นคุณค่าประโยชน์จากการลด ละ เลิกความอยากแบบยึดมั่นถือมั่นไปเป็นลำดับ เราก็จะ เกิดความยินดีที่จะทำมันอย่างพากเพียรตั้งมั่นจนสามารถรู้แจ้งเห็นจริงตามความเป็นจริง จึง ละหนายคลายกำหนดจากความอยากแบบยึดมั่นถือมั่นไปเหล่านั้นไปเป็นลำดับ จนทำให้สิ้น

เกลี้ยงไปเป็นเรื่องราวๆ ได้ในที่สุด สอดคล้องกับที่พระพุทธเจ้าตรัสไว้ว่า “พระอริยสาวกในพระธรรมวินัยนี้ เป็นผู้สมบุรณ์ด้วยศีล คຸ້ມครองทวารในอินทริยทั้งหลาย รู้จักประมาณในการบริโภค ประกอบความเพียรเครื่องตั้งอย่างต่อเนื่อง ประกอบด้วยสัทธิธรรม 7 ประการ เป็นผู้ได้มาน 4 อันเป็นธรรมอาศัยจิตอันยัง เป็นธรรมเครื่องอยู่เป็นสุขในปัจจุบัน ตามความปรารถนาได้โดยไมยาก ได้โดยไม่ลำบาก” (พระไตรปิฎกภาษาไทย เล่ม 13 ข้อ 23-29: 26-33)

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยพบว่า การดับทุกข์ด้วยบทธบพทวนธรรมตามหลักพระพุทธศาสนา เป็นการพิจารณาเนื้อหาของความจริงแท้ หรือความถูกต้องในเรื่องหนึ่งๆ อย่างซ้ำๆ โดยใช้วิธีปฏิบัติ ตามหลักเหตุแห่งวิมุตติ 5 คือ การฟังธรรม การแสดงธรรมหรือสนทนาธรรม การสาธยายธรรมหรือ ทบทวนธรรม การตรีกตรองใคร่ครวญตามด้วยใจซึ่งธรรม และสมาธิमित (พระไตรปิฎกภาษาไทย เล่ม 22 ข้อ 26: 32-35) เพื่อดับทุกข์ใจอันเกิดจากความโลภ โกรธ หลงไปเป็นลำดับตามหลักภพทาน 5 ต้อง ปฏิบัติตามเหตุแห่งวิมุตติทั้ง 5 อย่างเป็นองค์รวม มีไข่การแยกปฏิบัติเป็นอย่างๆ โดยเริ่มจากการคบ และเคารพผู้นำที่ศีลมีธรรม แล้วได้รับฟังคำสอนจากท่าน จนกระทั่งเกิดจิตศรัทธาในคุณธรรมและคำ สอนของท่านนั้น เพราะได้ทำใจในใจโดยแยกกายตามคำสอนของท่านด้วยการแสดงธรรมหรือสนทนา ธรรม การสาธยายธรรมหรือทบทวนธรรม และการตรีกตรองใคร่ครวญตามด้วยใจซึ่งธรรม พร้อมกับ นำมาสังวรศีลหรือกำหนดข้อปฏิบัติที่ต้งามให้เหมาะสมกับตน จนกระทั่งได้เห็นผลจากการปฏิบัติศีล นั้น คือ ความเบาใจ เบากาย และเบาจากเหตุการณ์ร้าย ไปเป็นลำดับ จึงยังเกิดศรัทธาเชื่อมั่นในวิธีการ ปฏิบัติขัดเกลากิเลสที่เกิดผลจริงในตนนั้น ทำให้เป็นผู้ที่มั่นคงในการพากเพียรฝึกฝนขัดเกลาตนเองด้วย สมาธิमितเพื่อความพ้นทุกข์อย่างเอาจริงเอาจัง

จะเห็นได้ว่า เหตุแห่งวิมุตติทั้ง 5 นั้นเป็นทั้งการปริยัติและปฏิบัติจนเกิดปฏิเวธไปด้วยกัน สอดคล้องกับที่พระพุทธเจ้าตรัสว่า “ท่านผู้มีอายุ ปัจจัยให้เกิดสัมมาทิฏฐิมี 2 ประการ คือ 1) ปรโต โฆสะ (การได้สดับจากบุคคลอื่น) 2) โยนิโสมนสิการ (การมนสิการโดยแยกกาย) ปัจจัยให้เกิดสัมมา ทิฏฐิมี 2 ประการนี้แล” (พระไตรปิฎกภาษาไทย เล่ม 12 ข้อ 452: 491) อย่างไม่ขัดแย้งกันเลย

เหตุปัจจัยสำคัญที่ทำให้การดับทุกข์ด้วยบทธบพทวนธรรมของ ดร.ใจเพชร กล้าจน เกิด ผลดับทุกข์ใจได้ในปัจจุบันขณะ ทำให้เกิดปัญญาที่เบื้อหน่ายคลายกำหนดจากกิเลสนั้นๆ ไปเป็นลำดับ พร้อมทั้งเกิดผลดีด้านร่างกาย จิตใจ สังคม และปัญญาแก้ปัญหามาอย่างเป็นรูปธรรมได้นั้น นั้นก็ เพราะ ดร.ใจเพชร กล้าจน ท่านได้กั้สนเอาเนื้อหาธรรมจากพระไตรปิฎกมาแปลเป็นภาษาที่เข้าใจง่าย และปฏิบัติตามได้ง่าย โดยใช้วิธีปฏิบัติ 5 อย่าง คือ การฟังเสียงอ่านบทธบพทวนธรรมและการฟังธรรม

การสนทนาธรรม การอ่านท่องจำบททวนธรรม การนำมาพิจารณาใคร่ครวญตาม และการนำไปใช้พิจารณาในสถานการณ์จริงเมื่อเกิดความทุกข์ ทำให้เกิดกระบวนการปริยัติและปฏิบัติอย่างชัดเจน จึงทำให้เกิดการตรวจสอบปฏิวิธ (ผล) ได้จริง สอดคล้องกับที่ ลักษณะ วรพงศ์พัฒน์ อธิบายไว้ว่า “การสวดมนต์และบททวนธรรมเป็นวิธีการหนึ่งที่จะช่วยลดความเครียดในจิตใจ ลดความสับสนวุ่นวาย ทำให้จิตใจมีความผ่อนคลายมากขึ้น เพราะเข้าใจหลักกรรม กรรมและวิบากกรรม คิดบวก มีกำลังใจ ตั้งใจทำความดี เข้าใจผู้อื่น และมีจิตที่คิดเสียสละแบ่งปันสู่สังคม ทั้งยังสามารถลดอาการไม่สบายทางกาย ให้ความหยาบหรือบรรเทาลง ลดภาวะซึมเศร้า ลดความตึงเครียดและอัตราการเต้นของหัวใจที่สูงผิดปกติลง รวมถึงเกิดปัญญาที่แก้ปัญหาต่างๆ ในชีวิตได้ดีขึ้น” (ลักษณะ วรพงศ์พัฒน์, 2560: 77)

ดังนั้นการดับทุกข์ด้วยบททวนธรรมของ ดร.ใจเพชร กล้าจน จึงมีใช้เพียงแค่การอ่านหรือท่องจำเนื้อหาของบทธรรมทั้ง 165 ข้อเหล่านั้น แต่เป็นการได้ฟังธรรมะที่เป็นธรรมะแท้ๆ จากสัทบุรุษ จากหมู่มิตรดี ที่รู้สึกจะแท้ ที่ปฏิบัติได้จริง แล้วมีการสนทนา พูดคุย ทบทวน ในเนื้อหาจากบททวนธรรมกับเพื่อนหมู่มิตรดีในขณะที่ทำกิจกรรมการทำงานที่เป็นประโยชน์ร่วมกัน เมื่อมีเวลาว่างก็นำมาอ่านท่องจำบททวนธรรมซ้ำในเนื้อหาของบททวนธรรมเป็นประจำ โดยท่องบททวนไปเรื่อยๆ อย่างเข้าใจความหมาย หรือเนื้อหาสาระไปเรื่อยๆ ในทุกๆ วัน จนจำได้แม่นยำขึ้นใจ อีกทั้งยังนำมาพิจารณาใคร่ครวญตาม ในเนื้อหาของบททวนธรรม การพิจารณาใคร่ครวญธรรมจึงเป็นความละเอียด ที่ใคร่ครวญรายละเอียด ตรวจสอบรายละเอียดอย่างเป็นวิทยาศาสตร์ เพื่อเก็บรายละเอียดที่เราได้พบ ได้เห็น ได้สัมผัส และได้พิสูจน์เป็นวิทยาศาสตร์ว่าเป็นความจริงตามนั้นหรือไม่ ผ่านการนำบททวนธรรมไปใช้พิจารณาในสถานการณ์จริงด้วยการปฏิบัติศีลด้วยปัญญาอย่างตั้งมั่นตามหลัก อริยมรรคมีองค์ 8 จึงทำให้ผู้ผู้้นดำรงตนอยู่ในศีล รู้เท่าทันและสามารถลดความโลภ โกรธ หลงของตนได้ดีขึ้น มีความเข้าใจชัดเจนและเชื่อมั่นในเรื่องของกรรมและผลของกรรม (วิบาก) ยิ่งขึ้น โดยเชื่อมั่นว่าการกระทำและผลจากการกระทำของเราเท่านั้นที่ส่งผลต่อตนเองอยู่ตลอดเวลา จึงมุ่งสร้างแต่คุณงามความดี การให้อภัย มีความเมตตาต่อตนเองและผู้อื่น ด้วยการทำประโยชน์เพื่อผู้อื่นได้อย่างเป็นสุข และให้ความสำคัญในการพัฒนาศักยภาพทางด้านจิตวิญญาณของตนเองอย่างเต็มที่ตามหลัก ปทาน 5 ประการไปเป็นลำดับ (พระไตรปิฎกภาษาไทย เล่ม 27 ข้อ 33: 599)

องค์ความรู้จากงานวิจัย

ผู้ที่สามารถใช้บททวนธรรมเพื่อดับทุกข์ในปัจจุบันขณะได้นั้น จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องได้คบและเคารพผู้นำที่ศีลมีธรรมพร้อมกับหมู่กลุ่มของท่าน เพราะการได้รับฟังคำสอนจากท่านเหล่านั้น จะทำให้เราเกิดจิตศรัทธาในคุณธรรมและคำสอนที่ตั้งงามของท่าน จากนั้นจึงจะสามารถทำลงในใจโดยแยกกายพิจารณาตามคำสอนที่ตั้งงามนั้น ซึ่งจะต้องอาศัยการแสดงธรรมหรือสนทนาธรรม

การสาธยายธรรมหรือทบทวนธรรม และการตรีกตรองใคร่ครวญตามด้วยใจซึ่งธรรม พร้อมกับนำ คำสอนที่ฟังมาแล้วนั้นมาสังวรเป็นศีลหรือกำหนดเป็นข้อปฏิบัติให้เหมาะสมกับตน แล้วลงมือปฏิบัติ ตามอย่างตั้งมั่นร่วมกับบทภูมิตรติ จนกระทั่งได้เห็นผลจากการปฏิบัติตามศีล คือ ความเบาใจ เบากาย และเบาจากเหตุการณ์ร้าย ไปเป็นลำดับ เราจึงจะเกิดศรัทธาเชื่อมั่นในวิธีการปฏิบัติขัดเกลากิเลสที่เกิด ผลจริงนั้นในตน ทำให้เป็นผู้ที่มั่นคงในการพากเพียรขัดเกลากิเลสตนเองด้วยสมาธิमित (การปฏิบัติศีล ด้วยปัญญาอย่างตั้งมั่น) ให้เจริญยิ่งขึ้น โดยหมั่นพัฒนาทักษะในการอ่านเวทนาหรือความรู้สึกของ ตนในขณะที่มีเหตุการณ์ต่างๆ มากกระทบ แล้วแยกแยะได้ว่าเราเกิดความรู้สึกชอบใจหรือไม่ชอบใจใน เหตุการณ์นั้นหรือไม่ ถ้ามีก็ฝึกใช้ปัญญาพิจารณาตามเนื้อหาของบททบทวนธรรมในข้อต่างๆ เพื่อหัก ล้างความหลงผิดของกิเลสให้ได้อย่างแม่นยำยิ่งขึ้น เก่งขึ้น คล่องแคล่วขึ้น เมื่อทำซ้ำๆ หรือทำให้มาก ใน กระบวนการตั้งที่กล่าวมาทั้งหมดนี้ร่วมกัน ก็จะทำให้เกิดปัญญาที่เบื่อง่ายคลายกำหนดจากกิเลส นั้นๆ ไปเป็นลำดับจนสิ้นเกลี้ยงได้ในที่สุด โดยทำไปเป็นเรื่อยๆ หรือทีละเรื่อง หรือทีละเหลี่ยมมุม ตาม ลำดับความหลงผิดของกิเลสอย่างหายาบ กลาง ละเอียด ถ้าเราทำได้อย่างเหมาะสมกับฐานจิตของตน แล้วก็จะเกิดผลดีด้านร่างกาย จิตใจ สังคม และปัญญาในการแก้ปัญหาต่างๆ ตามมา

สรุป

การดับทุกข์ด้วยบททบทวนธรรมในพระพุทธศาสนา เป็นการพิจารณาเนื้อหาของ ความจริงในเรื่องหนึ่งๆ ซ้ำๆ โดยใช้วิธีปฏิบัติตามหลักเหตุแห่งวิมุตติ 5 คือ การฟังธรรม สนทนาธรรม ทบทวนธรรม การตรีกตรองใคร่ครวญธรรม และสมาธิमित พร้อมกับการสลายความโลภ โกรธ หลง ไปเป็นลำดับตามหลักปหาน 5 เพื่อความดับแห่งทุกข์ใจอย่างยั่งยืน การดับทุกข์ด้วยบททบทวนธรรม ของ ดร.ใจเพชร กล้าจน เป็นการกลั่นเนื้อหาธรรมจากพระไตรปิฎกมาแปลเป็นภาษาที่เข้าใจง่าย มี 165 ข้อ เป็นการปรับความเห็นผิดให้เป็นถูก โดยใช้วิธีปฏิบัติตามหลักเหตุแห่งวิมุตติทั้ง 5 อย่าง พร้อมกับสลายความยึดติดไปเป็นลำดับ เพื่อดับทุกข์ใจอย่างยั่งยืน ผลคือดับทุกข์ใจได้ในปัจจุบัน ขณะ พร้อมทั้งเกิดผลดีด้านร่างกาย จิตใจ สังคม และปัญญา การดับทุกข์ด้วยบททบทวนธรรมของ ดร.ใจเพชร กล้าจน สอดคล้องตามหลักเหตุแห่งวิมุตติ 5 และปหาน 5 ในพระพุทธศาสนา เพราะ มุ่งที่การดับทุกข์ใจเป็นหลัก โดยเน้นการสร้างปัญญาที่เข้าใจเรื่องกรรมอย่างแจ่มแจ้ง เพื่อปล่อยวาง ความยึดติด ด้วยการปฏิบัติเหตุแห่งวิมุตติ 5 ให้มาก กระทั่งดับทุกข์ใจได้ไปเป็นลำดับในปัจจุบันขณะ

บรรณานุกรม

กรมสุขภาพจิต. (6 พฤศจิกายน 2562). **ติตหูที่หัวใจ รับฟังกันวันละ 10 นาที ป้องกันใจป่วย ลดเครียด แนะ 3 เทคนิคการฟัง**. สืบค้นเมื่อ 12 มีนาคม 2564, จาก <https://dmh.go.th/news-dmh/view.asp?id=30062>

- ใจเพชร กล้าจน. (2563). **แก่นหลักของการดูแลสุขภาพตามหลักแพทย์วิถีธรรม**. พิมพ์ครั้งที่ 1. สมุทรสาคร: บริษัทพิมพ์ดีจำกัด.
- _____. (2558). **จิตอาสาแพทย์วิถีพุทธเพื่อมวลมนุษยชาติ**. วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์.
- _____. (2564). **บทบทวนธรรม**. พิมพ์ครั้งที่ 3.สมุทรสาคร: บริษัทพิมพ์ดีจำกัด.
- _____. (2561). **อริยศีลรักษาโรค**. พิมพ์ครั้งที่ 1.สมุทรสาคร: บริษัทพิมพ์ดีจำกัด.
- นิตยาภรณ์ สุระสาย. (2563). **รูปแบบการบูรณาการวัฒนธรรมการดูแลสุขภาพด้วยการแพทย์วิถีธรรม**. วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต). (11 กุมภาพันธ์ 2558). **หัวใจพระพุทธศาสนา**. สืบค้นเมื่อ 20 ตุลาคม 2564, จาก <https://www.mcu.ac.th/article/detail/14339>
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). **พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ลักขณา วรพงศ์พัฒน์. (2560). **ผลของโปรแกรมสวดมนต์และบททวนธรรมตามหลักการแพทย์วิถีธรรม ต่อระดับความเครียดของผู้ต้องขังหญิง เรือนจำกลางนครพนม จังหวัดนครพนม**. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์.
- ศูนย์จิตร์รักษาโรงพยาบาลกรุงเทพ. (ม.ป.ป.). **จิตแพทย์แนะจัดการความเครียดรับมือโควิด-19 ไม่ให้ป่วยใจ**. สืบค้นเมื่อ 12 สิงหาคม 2564, จาก <https://www.bangkokhospital.com/content/psychiatric-guidance-on-stress-management-trading-covid-19>
- หมายขวัญพุทธ กล้าจน. (2563). **รูปแบบการบริหารงานเชิงระบบโครงการสร้างศักยภาพพึ่งตนจิตอาสาแพทย์วิถีธรรม**. วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.

ศึกษาปัจจัยเกื้อหนุนในการขจัดเกลากิเลสของจิตอาสาแพทย์วิถีธรรม

A Study on the Factors Supporting for Removing Defilements of the Buddhist Way Medical Volunteers

ชัยภัทร ชุตिकามี, พระครูธรรมธรชัยวิชิต ชยาภินนโท

Chaiyapat Chutikamee, Phrakhrudhammathom Chaiwichit Jayābhinando

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตเชียงใหม่

Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Chiang Mai Campus

หมายขวัญพุทธ กล้าจน

Maikwanphut Klajon

สถาบันวิชาการาม

Vijjaram Institute

Corresponding Author, E-mail: chaiyapat.chey@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 3 ประการ 1) เพื่อศึกษาปัจจัยเกื้อหนุนในการขจัดเกลากิเลสตามหลักพระพุทธศาสนาเถรวาท 2) เพื่อศึกษาปัจจัยเกื้อหนุนในการขจัดเกลากิเลสของจิตอาสาแพทย์วิถีธรรม 3) เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยเกื้อหนุนในการขจัดเกลากิเลสของจิตอาสาแพทย์วิถีธรรมตามหลักพระพุทธศาสนาเถรวาท เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ แบบการวิจัยเอกสาร ร่วมกับการสัมภาษณ์เชิงลึกและสังเกตแบบมีส่วนร่วม ผลการวิจัยพบว่า

1) ปัจจัยเกื้อหนุนในการขจัดเกลากิเลสตามหลักพระพุทธศาสนาเถรวาท หมายถึง เหตุช่วยให้เกิดการปฏิบัติไตรสิกขา เพื่อลดความโลภ โกรธ หลง ประกอบด้วย ปรโตโมฆะด้วยการคบสัตบุรุษและได้ฟังสัทธรรมจนเกิดศรัทธา ปฏิบัติศีลร่วมกับมิตรดี ทำอธิษฐานธรรมด้วยสารณียธรรม อาศัยองค์ประกอบที่เหมาะสม สุกขาปฏิบัติ ไม่เบียดเบียน ทำสิ่งเหมาะสม กินอาหารวันละมื้อ โยนิโสมนสิการ เป็นคนตรง ไม่ประมาทในกุศล มีสติสัมปชัญญะ สันโดษด้วยปัจจัยสี่ มีความเพียร มีปัญญาอ่านกิเลส มีอริยทรัพย์ ทำเหตุแห่งปัญญา และมีธรรมเป็นที่พึ่ง

2) ปัจจัยเกื้อหนุนในการขจัดเกลากิเลสของจิตอาสาแพทย์วิถีธรรม ประกอบด้วย เคารพผู้นำมีศีล มีมิตรดี เคารพมติหมู่มีมิตรดี อยู่ในองค์ประกอบที่ดี พึ่งตนด้านสุภาพ มีศีล

พัฒนาศักยภาพพึ่งตน ฝึกกินอาหารวันละมื้อ เห็นคุณค่าการเสียสละ เป็นคนตรง ขวนขวาย ทำประโยชน์ตนและผู้อื่น มีสติสัมปชัญญะ พอเพียง เพียรลดกิเลส อ่านสภาวะธรรมเป็น มีผลการลดกิเลส เข้าหาผู้มีศีล และพึงธรรมในตน

3) ปัจจัยเกื้อหนุนในการขัดเกลากิเลสของจิตอาสาแพทย์วิถีธรรมมีความสอดคล้องตามหลักไตรสิกขาในพระพุทธศาสนาเถรวาท

คำสำคัญ : ปัจจัยเกื้อหนุน, การขัดเกลากิเลส, จิตอาสาแพทย์วิถีธรรม

Abstract

The objectives of this research were to investigate the factors that support removing defilements according to Theravada Buddhism, to investigate the factors that support removing defilements of Buddhist Way Medical Volunteers, and to analyze the factors that support removing defilements of Buddhist Way Medical Volunteers according to Theravada Buddhism principles. This is a qualitative research based on a review of the literature, in-depth interviews and participant observations.

According to the findings of the study, the elements enabling the removal of defilements in Theravada Buddhism are the reason for the emergence of the Threefold Training, which include hearing or learning from the virtuous person to the true doctrine of the good until arising confidence, training morality rules together with a true friend, doing things leading never to decline but only to prosperity with virtues for fraternal living, a living configuration that is appropriate, having good health, not encroaching on any life, doing the right thing, eating one meal a day. A person should be reasoned attention, the upright person, heedfulness, mindfulness and awareness, contentment with required factors, vigorous endeavor, the knowledge to read the symptoms of defilements in oneself, noble treasures, developing the cause of wisdom and relying on the Dharma. A factors supports the removal of defilements of the Buddhist Way Medical

Volunteers, which include respecting the virtuous leaders, having good friends, respecting the resolutions of good friends, living in good components, health care, observing the precepts, self-reliance, training to consume one meal per day, selflessness, being honest, striving. A person should be perseverance in examining the outcomes of eliminating defilements, perseverance in approaching the virtuous person and confidence in the results of removing defilements. The factors that enable Buddhist Way Medical Volunteers to remove defilements are consistent with the precepts of Theravada Buddhism's Threefold Training.

Keywords : The factors supporting, removing defilements, The Buddhist Way Medical Volunteers

บทนำ

พระพุทธเจ้าตรัสว่า “อกุศลมูล 3 คือ โลภะ โทสะ โมหะ และกิเลส ที่ตั้งอยู่ในฐานเดียวกันกับอกุศลมูลนั้น ได้แก่ เวทนาขันธ สัญญาขันธ สังขารขันธ วิญญาณขันธที่สัมปยุต (ประกอบแล้ว) ด้วยอกุศลมูลนั้น กายกรรม วจีกรรม และ มโนกรรม ที่มีอกุศลมูลนั้นเป็นสมุฏฐาน (เหตุ) สภาวะธรรมเหล่านี้ชื่อว่ากิเลสทำให้เศร้าหมองและเป็นอารมณ์ของกิเลส” (พระไตรปิฎกภาษาไทย เล่ม 34 ข้อ 997: 258)

ซึ่งความเศร้าหมองและความเร่าร้อนของจิตอันเกิดจากกิเลสนี้เอง ที่เป็นสิ่งซึ่งนำไปสู่บาปอกุศลธรรมหรือการเปียดเบียนทั้งหลาย (พระไตรปิฎกภาษาไทย เล่ม 10 ข้อ 103: 61) เพราะฉะนั้นการขจัดเกลากิเลสจึงเป็นสิ่งที่บุคคลผู้ซึ่งแสวงหาความไม่เปียดเบียนทั้งต่อตนเองและผู้อื่น พึงกระทำเป็นอย่างยิ่ง โดยการเป็นผู้ทำความขจัดเกลากิเลสนี้ก็ คือ การปฏิบัติกุศลธรรมอันเป็นทางเลี่ยงจากความชั่ว (อกุศลธรรม) ซึ่งจะเป็นทางเพื่อความดับสนิทจากอกุศลมูลอันเป็นเหตุให้เกิดอกุศลธรรมทั้งหลาย ด้วย พร้อมกับส่งผลให้บุคคลผู้ซึ่งทำความขจัดเกลากิเลสนั้นเกิดความสุขขึ้นในตนและสามารถช่วยคนที่ศรัทธาให้เข้าถึงความสุขจากการทำความขจัดเกลากิเลสนั้นตามได้ ดังที่พระพุทธเจ้าตรัสว่า “ผู้ที่สังัดจากกามและอกุศลธรรมทั้งหลายได้แล้ว ย่อมมีธรรมเครื่องอยู่เป็นสุข” (พระไตรปิฎกภาษาไทย เล่ม 12 ข้อ 82: 70-72) และเป็นไปได้ที่บุคคลนั้น อันตนเองฝึกตน แนะนำตน ดับสนิท จักฝึกผู้อื่น แนะนำผู้อื่น ช่วยให้ผู้อื่นดับสนิทได้

แม้พุทธศาสนิกชนส่วนใหญ่จะทราบดีว่า “การมีศีล 5 ก็ดี การปฏิบัติสมาธิ อริยมรรคมีองค์ 8 ก็ดี การละนิวรณ์ 5 ก็ดี การละอุปกิเลส 16 ก็ดี ความไม่ประมาท ในกุศลธรรมทั้งหลาย ก็ดี หรือการปฏิบัติจรณะ 15 (เสขปฏิบัติ) ก็ดี” เหล่านี้เป็นการ ปฏิบัติกุศลธรรมเพื่อทำความขัดเกลากิเลสในตน ซึ่งจะให้ผลคือความผาสุกที่สุขสงบ แท้ (วุปสมุสุข) อย่างยั่งยืนในชีวิตไปเป็นลำดับ แต่การจะปฏิบัติจนกระทั่งนำไปสู่ผล แห่งความผาสุกได้นั้น กลับไม่ใช่เรื่องง่ายเลยแม้แต่น้อย สมดังที่พระพุทธเจ้าตรัสว่า “เราไม่เล็งเห็นกำลังอื่นแม้อย่างหนึ่ง ซึ่งข่มได้แสนยาก เหมือนกำลังของมาร (เทวบุตร ตมาร มัจจุมาร และกิเลสมาร) นี้เลย” (พระไตรปิฎกภาษาไทย เล่ม 11 ข้อ 110: 82)

เพราะฉะนั้นการปฏิบัติกุศลธรรมเพื่อทำความขัดเกลากิเลสในตนนั้น จึง จำเป็นต้องมีปัจจัยเกื้อหนุนหรือช่วยกระตุ้นให้เกิด (สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ.ป ยุตโต), 2562: 435) ดังที่พระพุทธเจ้าตรัสว่า “เราไม่พิจารณาเห็นธรรมอื่นแม้อย่าง หนึ่ง ที่เป็นเหตุให้อริยมรรคมีองค์ 8 ที่ยังไม่เกิดก็เกิดขึ้น หรือเป็นเหตุให้อริยมรรคมี องค์ 8 ที่เกิดขึ้นแล้วถึงความเจริญเต็มที่ เหมือนกัลยาณมิตตตา (ความเป็นผู้มีมิตรดี) สี ลสัมปทา (ความถึงพร้อมด้วยศีล) ฉันทสัมปทา (ความถึงพร้อมด้วยฉันทะ) อตตสัมปทา (ความถึงพร้อมด้วยตน) ทิฏฐิสัมปทา (ความถึงพร้อมด้วยทิฏฐิ) อัปมาทสัมปทา (ความ ถึงพร้อมด้วยความไม่ประมาท) และโยนิโสมนสิการสัมปทา (ความถึงพร้อมด้วยการ มนสิการโดยแยบคาย) นี้ ฯ” (พระไตรปิฎกภาษาไทย เล่ม 19 ข้อ 77-83: 53-55)

ด้วยเหตุนี้เองจึงทำให้ผู้วิจัยเกิดความสนใจอย่างยิ่งที่จะศึกษาปัจจัยเกื้อหนุน ในการขัดเกลากิเลสตามหลักพระพุทธศาสนาเถรวาท พร้อมกับเลือกศึกษากลุ่มบุคคล ตัวอย่างที่สามารถนำปัจจัยเกื้อหนุนเหล่านั้นไปปฏิบัติตามจนเกิดผลได้จริงอย่างเห็นเป็น รูปธรรมชัดเจน โดยผู้วิจัยเลือกที่จะศึกษากับกลุ่มประชากรจิตอาสาแพทย์วิถีธรรม ซึ่งจิต อาสาแพทย์วิถีธรรมนั้นเป็นจิตอาสาในสังกัดของมูลนิธิแพทย์วิถีธรรมแห่งประเทศไทย อัน มี ดร.ใจเพชร กล้าจน เป็นประธานมูลนิธิ โดยเป็นองค์กรที่จัดการอบรมเพื่อให้ความรู้ใน เรื่องการดูแลสุขภาพพึ่งตนและการทำกิจกรรมไร้สารพิษ ตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอ เพียงร่วมกับหลักพุทธธรรมแก่ประชาชนทั่วไปอย่างไม่รับค่าตอบแทนใดๆ ภายใต้แนวคิด ที่ว่า “ศูนย์บาทรักษาทุกโรค, ลดกิเลสรักษาโรค, มาเป็นหมอดูแลตัวเองกันเถอะ และ หมอที่ดีที่สุดในโลกคือตัวเราเอง” ในปัจจุบันมีจิตอาสาทั้งในและต่างประเทศที่ผ่านเกณฑ์ การคัดเลือกจากองค์กร ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2538-2565 ประมาณ 700 กว่าคน เฉพาะส่วนที่เป็น ‘จิตอาสาประจำแพทย์วิถีธรรม’ ประมาณ 400 กว่าคน และมีประชาชนที่ผ่านการ

อบรมจากองค์กรแล้วไม่ต่ำกว่า 300,000 คนทั่วโลก (หมายขวัญพุทธ กล้าจน, 2563: 79)

เนื่องด้วยจิตอาสาแพทย์วิถีธรรมนั้นมีลักษณะโดดเด่นซึ่งเป็นที่ปรากฏชัดเจนแก่สังคมมาตลอดระยะเวลากว่า 25 ปีที่ผ่านมาจนถึงปัจจุบัน โดยสอดคล้องกับหลักพุทธธรรมดังนี้ คือ 1) มีชีวิตที่พอเพียงเรียบง่าย ด้วยการใช้ปัจจัยในการดำรงชีวิตที่ประหยัดหาได้ง่าย ใกล้เคียง ไม่มีโทษ และทำเอาเองได้เป็นหลัก 2) มีร่างกายที่แข็งแรง ด้วยการดูแลและรักษาสุขภาพฟุ้งตนตามหลักการแพทย์วิถีธรรม ซึ่งเป็นหลักการแพทย์ที่บูรณาการองค์ความรู้จากการแพทย์ทุกแผนร่วมกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและหลักพุทธธรรม 3) มีจิตใจที่ตั้งงาม ด้วยการเสียสละความเห็นแก่ตนมาเป็นจิตอาสาที่ทำงานรับใช้สังคมเพื่อบรรเทาความเดือดร้อนใจของผู้คน อย่างไม่รับสิ่งตอบแทนใดๆ 4) มีจิตใจที่เป็นสุข ด้วยการอยู่ร่วมกันเป็นชุมชนที่มีรูปแบบ ‘สาธารณโภคี’ คือ การที่ทุกคนมากินอยู่ร่วมกันแบบใช้สวัสดิการจากส่วนกลาง ไม่มีการสะสมเป็นส่วนตัว มีการแบ่งปันลาภที่ผลิตได้ให้แก่กันโดยธรรม และสามารถฟุ้งเกิด ฟุ้งแก่ ฟุ้งเจ็บ ฟุ้งตายกันได้ โดยทุกคนในชุมชนมีการดำเนินชีวิตตามหลักพุทธธรรม ได้แก่ มีศีล 5 เป็นเบื้องต้น เลิกอบายมุข รับประทานอาหารมังสวิรัต รับประทานอาหารหมู่คนดีมีศีล ทำงานไม่หวังผลตอบแทน

ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความเห็นว่าเหมาะสมอย่างยิ่งที่จะเลือกกลุ่มประชากรจิตอาสาแพทย์วิถีธรรมมาเป็นกรณีศึกษาในการทำวิจัยครั้งนี้ โดยใช้ชื่อหัวข้อการวิจัยว่า “ศึกษาปัจจัยเกื้อหนุนในการขัดเกลากิเลสของจิตอาสาแพทย์วิถีธรรม”

วัตถุประสงค์

- 1) เพื่อศึกษาปัจจัยเกื้อหนุนในการขัดเกลากิเลสตามหลักพระพุทธศาสนาเถรวาท
- 2) เพื่อศึกษาปัจจัยเกื้อหนุนในการขัดเกลากิเลสของจิตอาสาแพทย์วิถีธรรม
- 3) เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยเกื้อหนุนในการขัดเกลากิเลสของจิตอาสาแพทย์วิถีธรรมตามหลักพระพุทธศาสนาเถรวาท

ระเบียบวิธีวิจัย

บทความวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) มีขั้นตอนการดำเนินงานดังนี้

- 1) รวบรวมข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Source) ศึกษาข้อมูลจากพระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พ.ศ. 2539

- 2) รวบรวมข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Source) รวบรวมอรรถกถา ฎีกา หนังสือ และ

เอกสารอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง

3) ทำการสัมภาษณ์เชิงลึก และสังเกตแบบมีส่วนร่วม ในกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informations) คือ ดร.ใจเพชร กล้าจน (ประธานมูลนิธิแพทย์วิถีธรรมแห่งประเทศไทย) และจิตอาสาประจำแพทย์วิถีธรรม จำนวน 15 คน

4) นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์และสังเคราะห์ ด้วยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ในรูปแบบการพรรณนาและการอธิบาย

5) สรุปและอภิปรายผลการวิจัย โดยใช้รูปแบบการพรรณนาตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย

ผลการวิจัย

1) ปัจจัยเกื้อหนุนในการขัดเกลากิเลสตามหลักพระพุทธศาสนาเถรวาท

ปัจจัยเกื้อหนุนในการขัดเกลากิเลส หมายถึง องค์ประกอบที่ช่วยสนับสนุนหรือช่วยกระตุ้นให้เกิดการปฏิบัติไตรสิกขา คือ อธิศีลสิกขา อธิจิตตสิกขา และอธิปัญญาสิกขา ตามหลักจรรยา 15 ในพระพุทธศาสนาเถรวาท เพื่อลด ละ จางคลายจากความโลภ โกรธ หลง ภายในจิตใจของบุคคลไปเป็นลำดับ ซึ่งประกอบไปด้วย ปัจจัยเกื้อหนุนภายนอก ได้แก่ ปัจจัยเกื้อหนุนด้านสังคม ปัจจัยเกื้อหนุนด้านสิ่งแวดล้อม และปัจจัยเกื้อหนุนด้านสุขภาพ ปัจจัยเกื้อหนุนภายใน ได้แก่ ปัจจัยเกื้อหนุนด้านศีล ปัจจัยเกื้อหนุนด้านสมาธิ และปัจจัยเกื้อหนุนด้านปัญญา

ปัจจัยเกื้อหนุนภายนอก เริ่มต้นที่ปัจจัยเกื้อหนุนด้านสังคม คือ บุคคลผู้ซึ่งปฏิบัติขัดเกลากิเลสจำเป็นต้องเป็นผู้ที่มีปรโตโมหะด้วยการคบและเคารพบุคคลผู้เป็นสัตบุรุษซึ่งประกอบด้วยสัมมาทิฏฐิ (สัพฺปรีตฺตสังเสวะ) แล้วได้ฟังพระสัทธรรมที่บริบูรณ์จากท่าน (สัทธัมมัสสวนะ) จนเกิดศรัทธานำมาพากเพียรฝึกฝนปฏิบัติศีลด้วยปัญญาอย่างตั้งมั่นเพื่อขัดเกลากิเลสในตนตามท่านร่วมกับหมู่คณะคนดีที่มีศีล โดยปฏิบัติให้รู้สึกว่าการปฏิบัติที่เรายังสามารถเบิกบานยินดีอยู่ได้ อย่างไม่ต้องเครียดจนฟุ้งซ่านทรมาณตนเกินไปและไม่เหยาะเหยะจนย่อหย่อนเกียจคร้าน ซึ่งเป็นชีวิตที่ตั้งตนไว้ในความลำบากแล้วออกุศลธรรมเสื่อมลงและกุศลธรรมเจริญขึ้น (ธัมมานุสสัมปฏิบัติ) พร้อมทั้งมีการทำบริหานิยธรรม 7 ด้วยหลักสารถีธรรม 6 จนเกิดผลทำให้ระลึกถึงกัน ทำให้เป็นที่รัก ทำให้เป็นที่เคารพ เป็นไปเพื่อความสงเคราะห์กัน เพื่อความไม่วิวาทกัน เพื่อความสามัคคีกัน เพื่อความเป็นอันเดียวกัน ตามพุทธพจน์ 7 ลำดับต่อมาเป็นปัจจัยเกื้อหนุนด้านสิ่งแวดล้อม คือ บุคคลผู้ซึ่งปฏิบัติขัดเกลากิเลสนั้นอาศัยเสนาสนะประกอบด้วยองค์ 5 อันเป็นสัปปายะที่ควรเสพ ซึ่งเหมาะสมแก่การอยู่อาศัย ไม่มีผิดเคืองในปัจจัยสี่ (ปฏิรูปเทสวาสะ) พร้อมทั้งมีผู้นำที่เป็นสัตบุรุษหรือหมู่มิตรดีบางท่านซึ่งตั้งอยู่ในฐานะครูที่เรากำลังอาศัย

โดยธรรมอยู่ด้วย (สัพบุริสสังเสวะ) โดยเราสามารถเข้าไปหาท่านเหล่านั้นตามเวลาอันควร เพื่อสอบถามเนื้อความของพระพุทธพจน์ที่เราสงสัย และท่านเหล่านั้นย่อมบรรเทาความสงสัยในธรรมที่นางสงสัยหลายอย่างแก่เราได้ จึงทำให้เราสามารถตั้งตนไว้ชอบ (อิตตสัมมาปณิธิ) คือ ปฏิบัติตนได้อย่างถูกต้องถูกต้องตรงสู่ความพ้นทุกข์ไปเป็นลำดับ โดยสิ่งเหล่านั้นจะเกิดขึ้นแก่ผู้ที่ได้ทำความดีพร้อมกับขัดเกลากิเลสของตนไว้ในก่อนแล้ว (บุพเพกตปุญญตา) ลำดับสุดท้ายของปัจจัยเกื้อหนุนภายนอกเป็นปัจจัยเกื้อหนุนด้านสุขภาพ คือ บุคคลผู้ซึ่งปฏิบัติขัดเกลากิเลสนั้นเป็นผู้มีอาพาธน้อย โรคเบาบาง เหมาะแก่การบำเพ็ญเพียร โดยการเป็นผู้ละเว้นขาดจากการฆ่าสัตว์ มีความละเอียด มีความเอ็นดู มุ่งหวังประโยชน์เกื้อกูลในสรรพสัตว์ และเป็นผู้ไม่เบียดเบียนสัตว์ทั้งหลายในทุกริธี พร้อมทั้งเป็นผู้ทำสิ่งที่ไม่สัปปายะ รู้จักประมาณในสิ่งที่เป็นสัปปายะ บริโภคสิ่งที่ย่อยง่าย เชี่ยวในเวลาที่สมควร ประพฤติพรหมจรรย์ มีศีลที่สามารถขัดเกลากิเลสได้จริงไปเป็นลำดับ มีกัลยาณมิตร (มิตรดี) และฝึกกินอาหารวันละมื้อ

ปัจจัยเกื้อหนุนภายใน เมื่อบุคคลผู้ซึ่งปฏิบัติขัดเกลากิเลสนั้นประกอบไปด้วยธรรมที่เป็นปัจจัยเกื้อหนุนภายนอกแล้ว ย่อมเหมาะสมแก่การปฏิบัติธรรมที่เป็นปัจจัยเกื้อหนุนภายในต่อ โดยเริ่มต้นที่ปัจจัยเกื้อหนุนด้านศีล คือ บุคคลผู้ซึ่งปฏิบัติขัดเกลากิเลสนั้นต้องเป็นผู้ที่มีโยนิโสมนสิการด้วยการเจตนาทำใจในใจโดยแยบคายจากสิ่งที่ได้สดับจากบุคคลอื่นผู้เป็นสัตบุรุษซึ่งประกอบด้วยสัมมาทิฐิ แล้วปฏิบัติตามท่านและพิจารณาลงไปถึงที่เกิดของธรรมทั้งหลายในตน จนสามารถปรับจิตของตนให้ยั้งดีในกุศลมูลซึ่งเข้ามาแทนที่อกุศลมูลได้ไปเป็นลำดับ พร้อมกับเป็นผู้มีสัตยาตญาณของคนตรงลำดับต่อมาเป็นปัจจัยเกื้อหนุนด้านสมาธิ คือ บุคคลผู้ซึ่งปฏิบัติขัดเกลากิเลสนั้นเป็นผู้ไม่ประมาทในกุศลธรรมทั้งหลาย ซึ่งเป็นผู้สำรวมทวารทั้ง 6 เพื่อไม่ให้จิตชานไปตามอำนาจของความหลงชอบหรือชังในรูป เสียง กลิ่น รส โสภณวัตถุ และธรรมารมณ์ ทั้งหลายที่ตนกำลังกระทบสัมผัสอยู่ในปัจจุบันขณะนั้น ด้วยการมีสติและสัมปชัญญะ โดยเป็นผู้พิจารณาเห็นกิเลสและการขัดเกลากิเลสทั้งหลายในตนไปเป็นลำดับเมื่อกระทบสัมผัสในปัจจุบันขณะอยู่ เมื่อผู้นั้นมีจิตไม่ชานไปในอกุศลธรรมแล้ว ย่อมเป็นเหตุให้ธรรมทั้งหลายก็ปรากฏไปเป็นลำดับ อีกทั้งยังฝึกเป็นผู้สันโดษด้วยปัจจัย 4 ที่ประหยัด หาได้ง่าย และไม่มีโทษ จึงเป็นผู้เหมาะสมแก่การประกอบความเพียรขัดเกลากิเลส ลำดับสุดท้ายของปัจจัยเกื้อหนุนภายในเป็นปัจจัยเกื้อหนุนด้านปัญญา คือ บุคคลผู้ซึ่งปฏิบัติขัดเกลากิเลสนั้นเป็นผู้ปัญญาพิจารณาเห็นความเกิดและความดับของกิเลสในตน แล้วสามารถขำแรกกิเลสให้ถึงความสิ้นทุกข์โดยชอบได้ไปเป็นลำดับ กระทั่งเกิดอริยทรัพย์ 7 ขึ้นในตน ได้แก่ ศรัทธา ศีล ทิธี โอตตปปะ สุตตะ จาคะ และปัญญา พร้อมกับหมั่นประกอบเหตุเพื่อความเกิดแห่งปัญญา 8 ประการ ด้วยการได้อยู่ร่วมกับผู้เป็นสัตบุรุษแล้วได้ฟังพระสัทธรรมที่บริบูรณ์จากท่านอยู่เสมอ ซึ่งท่านเหล่านั้นจะสามารถเปิดเผยธรรมที่ยังไม่เปิดเผย จะทำให้ง่ายซึ่งธรรมที่ยังไม่ได้ทำให้ง่าย และบรรเทาความสงสัยในธรรมที่นางสงสัยหลายอย่างได้

ตรงตามจริตนิสัยของผู้นั้น จึงทำให้ผู้หนึ่งเกิดความยินดีในการสมาทานอาจหาญสำเร็จในธรรมเหล่านั้น แล้วถึงการสำรวมในศีลด้วยสติสัมปชัญญะอย่างแรงกล้าต่อไป เมื่อรู้ชัดในธรรมที่เป็นปัจจัยเกื้อหนุน หรือช่วยกระตุ้นให้การขัดเกลากิเลสของตนนั้นสามารถพัฒนาให้เจริญยิ่งขึ้นไปเป็นลำดับแล้ว ย่อมเป็นผู้รื้อมนำเอาคุณธรรมทั้งหลายเหล่านั้นมาเป็นที่พึ่งให้แก่ตน เพื่อกระทำให้หลุดพ้นจากอกุศลธรรมทั้งปวงได้ในที่สุด เรียกว่า “นาถกรรมธรรม 10”

2) ปัจจัยเกื้อหนุนในการขัดเกลากิเลสของจิตอาสาแพทยวิถีธรรม

ปัจจัยที่ช่วยสนับสนุนหรือช่วยกระตุ้นให้เกิดการขัดเกลากิเลสของจิตอาสาแพทยวิถีธรรม เพื่อให้เกิดสัมมาทิฐินั้น ประกอบไปด้วย ปัจจัยเกื้อหนุนภายนอก ได้แก่ ปัจจัยเกื้อหนุนด้านสังคม ปัจจัยเกื้อหนุนด้านสิ่งแวดล้อม และปัจจัยเกื้อหนุนด้านสุขภาพ ปัจจัยเกื้อหนุนภายใน ได้แก่ ปัจจัยเกื้อหนุนด้านศีล ปัจจัยเกื้อหนุนด้านสมาธิ และปัจจัยเกื้อหนุนด้านปัญญา

ปัจจัยเกื้อหนุนภายนอก เริ่มต้นที่ปัจจัยเกื้อหนุนด้านสังคม คือ จิตอาสาแพทยวิถีธรรมนั้น มีความเคารพและเชื่อฟังคำสอนของผู้มีศีล ด้วยการฝึกฝนให้ใช้สิ่งที่ประหยัด เรียบง่าย ทำเอาเองได้ ในการแก้ไขหรือลดปัญหาสุขภาพกายและใจของตนเอง อีกทั้งยังเป็นผู้มีจิตใจเสียสละตามความสามารถของตนด้วยการมาสานพลังร่วมกันเพื่อช่วยเหลือเกื้อกูลผู้คนที่เดือดร้อนในสังคมโลก ไปพร้อมๆ กับการฝึก ‘ปฏิบัติศีลด้วยปัญญาอย่างตั้งมั่น’ กระทั่งเกิดเป็น ‘ชุมชนจิตอาสาแพทยวิถีธรรม’ ที่มี การอยู่ร่วมกันแบบ ‘สาธารณโลกี’ คือ อยู่ร่วมกันเป็นครอบครัวใหญ่ที่มีความเป็นญาติยิ่งกว่าพี่น้องทางสายเลือดเดียวกัน โดยพากันลด ละ เลิกความหลงเสพในรูป เสียง กลิ่น รส สัมผัส ที่เป็นพิษโทษภัย การเอาแต่ใจตนเอง การถือตัวถือตน และความเห็นแก่ตัว ไปเป็นลำดับ จึงเป็นผู้ที่กินน้อยใช้น้อย ทำงานฟรี ไม่มีเงินเดือน (ใจเพชร กล้าจน, 2558: 799-801) พร้อมกับหมั่นประชุมกันเป็นนิตยัมภ์ พร้อมเพรียงกัน ประชุม พร้อมเพรียงกันเล็ก พร้อมเพรียงกันช่วยทำกิจ เคารพและฟังมติของหมู่กลุ่มเป็นหลัก ดำเนินกิจกรรมการงานโดยใช้มติของหมู่กลุ่มเป็นหลัก สามารถบอกกล่าวตักเตือนซึ่งกันและกันถึงข้อบกพร่องของกันและกันได้ด้วยเมตตา อยู่ร่วมกันและใช้สวัสดิการจากส่วนกลาง แบ่งปันลาภแก่กัน มีการปฏิบัติอธิศีล อธิจิต อธิปัญญา ด้วยการตั้งปะลต ละ เลิกในสิ่งที่ตนเองมีความติดยึด เพื่อปรับให้มีศีลบริบูรณ์เสมอ กัน และมีสัมมาทิฐิเสมอกัน เป็นหลักสำคัญในการอยู่ร่วมกัน (ใจเพชร กล้าจน, 2559: 18-23) ลำดับต่อมาเป็นปัจจัยเกื้อหนุนด้านสิ่งแวดล้อม คือ สถานที่ตั้งของชุมชนจิตอาสาแพทยวิถีธรรมนั้นเหมาะสมแก่การอยู่อาศัย โดยมีการจัดสรรพื้นที่โล่งและพื้นที่ป่าอย่างสมดุล ทำให้สภาพดิน ฟ้า อากาศพอเหมาะ สามารถพึ่งตนเองด้านปัจจัย 4 ได้เป็นหลัก อีกทั้งยังมีผู้นำที่มีคุณธรรม ซึ่งจิตอาสาทุกคนสามารถเข้าหา ท่านเพื่อได้ถามข้อสงสัยในหัวข้อธรรมะต่างๆ ได้อยู่เสมอ และท่านยังสามารถอธิบายหัวข้อธรรมะเหล่านั้นด้วยภาษาที่เข้าใจง่าย เพื่อคลายความสงสัยแก่จิตอาสาได้ นอกจากนี้ยังมีระบบจิตอาสาที่เลี้ยงที่

เป็นพ่อไก่หรือแม่ไก่ซึ่งมีหน้าที่อาภาระดูแลให้คำปรึกษาแนะนำแกจิตอาสา รุ่นน้องที่เป็นลูกไก่ (หมาย
 ขวัญพุทธ กล้าจน, 2563: 251-256) ลำดับสุดท้ายของปัจจัยเกื้อหนุนภายนอกเป็นปัจจัยเกื้อหนุนด้าน
 สุขภาพ คือ จิตอาสาแพทย์วิถีธรรมนั้นมึนองค์ความรู้ในการดูแลสุขภาพพึ่งตนตามหลักแพทย์วิถีธรรม
 ด้วยการเลือกวิธีการดูแลสุขภาพที่เหมาะสมหรือสมดุลรื้อฟื้นกับตน ณ เวลานั้น และไม่เบียดเบียน
 ตนเองด้วยความกลัวเป็น กลัวตาย กลัวโรค เร่งผล กังวล ได้ไปเป็นลำดับ (นิตยาภรณ์ สุระสาย, 2563:
 205-208) พร้อมกับมีแนวทางปฏิบัติ 5 อย่าง ในการพัฒนาศักยภาพพึ่งตน เพื่อให้มีสุขภาพกายใจที่
 แข็งแรง ได้แก่ 1) ถือศีล 5 เป็นเบื้องต้น 2) เลิกอบายมุข 3) รับประทานอาหารมังสวิรัต 4) รับประทานอาหาร
 หมูกลุ่มคนดีมีศีล 5) ทำงานไม่หวังผลตอบแทน นอกจากนี้ยังมีการตั้งศีลฝึกกินอาหารวันละหนึ่งมื้อ
 ตามกำลังของแต่ละคน (หมายขวัญพุทธ กล้าจน, 2563: 161-163)

ปัจจัยเกื้อหนุนภายใน เมื่อบุคคลผู้ซึ่งปฏิบัติขัดเกลากิเลสอันประกอบไปด้วยธรรมที่เป็น
 ปัจจัยเกื้อหนุนภายนอกแล้ว ย่อมเหมาะสมแก่การปฏิบัติธรรมที่เป็นปัจจัยเกื้อหนุนภายในต่อ โดยเริ่ม
 ต้นที่ปัจจัยเกื้อหนุนด้านศีล คือ จิตอาสาแพทย์วิถีธรรมนั้นเห็นคุณค่าประโยชน์ของการเข้าหาหมู่มิตร
 ดีและร่วมกันทำความดีเสียสละช่วยเหลือสังคม ด้วยการจัดสรรเวลามาเป็นจิตอาสาทุกครั้งที่มีโอกาส
 เป็นการฝึกลดความเห็นแก่ตัวด้วยการเสียสละทำงานฟรีเพื่อผู้อื่น ไม่บังคับกดดันใคร กินใช้ร่วมกัน
 เป็นส่วนกลาง อดใจแบ่งปันลาภที่หามาได้ให้แก่กันและกัน เมื่อได้เห็นคุณค่าประโยชน์ของการทำ
 ดีที่ไม่เอาแต่ใจตัวเอง จึงทำให้จิตใจเกิดมีศรัทธาเชื่อมั่นในญาณปัญญาการตรัสรู้ของพระพุทธเจ้า ว่า
 เป็นทฤษฎีที่สามารถจะปฏิบัติตามจนเกิดผลลด ละ จางคลายจากความโลภ โกรธ หลงได้จริง ก็จะ
 ระเบิดเผยกิเลสของตนในส่วนที่เหลือตามความเป็นจริงต่อสัตว์หรือหมู่มิตรที่ดีมีคุณธรรม เพื่อให้
 ท่านเหล่านั้นช่วยขัดเกลากิเลสหรือแนะนำวิธีปฏิบัติเพื่อขัดเกลากิเลสในส่วนที่เหลือแก่ตน แล้วจึงพากเพียร
 ปฏิบัติลด ละ เลิกอกุศลธรรมเหล่านั้น อย่างเอาจริงเอาจังตามกำลังของตนต่อไป (ใจเพชร กล้าจน,
 2558: 801-802) ลำดับต่อมาเป็นปัจจัยเกื้อหนุนด้านสมาธิ คือ จิตอาสาแพทย์วิถีธรรมนั้นมีจิตใจที่
 ยินดีชวนชวนในการทำกิจกรรมการทำงานที่เป็นประโยชน์ทั้งต่อตนเองและผู้อื่นอยู่บนพื้นฐานยึดมั่นตลอด
 ระยะเวลากว่า 25 ปี จนถึงปัจจุบัน พร้อมกับเป็นผู้มีสติและสัมปชัญญะในการสำรวมอินทรีย์ในทวาร
 ทั้ง 6 ไม่ให้หลงคล้อยไปตามอำนาจของความชอบหรือชังได้ไปเป็นลำดับ ด้วยการมาร่วมทำงานเสีย
 สละอยู่กับหมู่กลุ่มคนดี เพื่อจะได้ถูกขัดใจ ได้ฝึกไม่เอาแต่ใจตนเอง ประกอบกับเป็นผู้มีการดำเนินชีวิต
 ที่พอเพียงเรียบง่าย สันโดษด้วยปัจจัย 4 ที่ประหยัด หาได้ง่าย และไม่มีโทษ จึงเป็นผู้มีความเพียรใน
 การขัดเกลากิเลสไปเป็นลำดับ พร้อมกับมีองค์ประกอบในการพึ่งธรรม สันทนาธรรม ทบทวนธรรม
 ไคร่ครวญธรรม และปฏิบัติอริยมรรคมีองค์ 8 ไปด้วย (ใจเพชร กล้าจน, 2559: 5-7) ลำดับสุดท้าย
 ของปัจจัยเกื้อหนุนภายในเป็นปัจจัยเกื้อหนุนด้านปัญญา คือ การเรียนการสอนในหลักสูตรสถาบัน

วิชาการของจิตอาสาแพทย์วิถีธรรมนั้นมีการส่งการบ้านและสอบแลกเปลี่ยนสภาวะธรรมทุกสัปดาห์ ทำให้นักศึกษาได้หมั่นตรวจสอบมรรคและผล จากการปฏิบัติขัตเกลากิเลสที่ตนทำได้มาเป็นลำดับ จึงสามารถปรับปรุงแก้ไขในส่วนที่ตนยังบกพร่องให้ดียิ่งๆ ขึ้น และในส่วนที่ดีแล้ว ก็จะพากเพียรสั่งสมให้เกิดความมั่นคงยิ่งๆ ขึ้นไป อีกทั้งยังเป็นการได้ซักถามข้อสงสัยแก่ครูอาจารย์ผู้มีศีล แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขในส่วนที่ตนเองยังบกพร่องให้ดียิ่งๆ ขึ้นต่อไป พร้อมกับมีการแลกเปลี่ยนวิธีการพิจารณาต่อผู้บกพร่องในเหลี่ยมมุมต่างๆ โดยแต่ละคนก็จะมีจิตนิสัยที่แตกต่างกันออกไป ทำให้ผู้มีจิตนิสัยใกล้เคียงกันได้เติมเต็มเหลี่ยมมุมแก่กันและกัน และเมื่อได้เห็นผลจากการปฏิบัติขัตเกลากิเลสในตน ซึ่งความโลภ โกรธ หลงภายในจิตใจของตนนั้นลดลงไปเป็นลำดับ จึงเกิดความเชื่อมั่นแล้วนำมาเอาสิ่งดีงามเหล่านั้นมาเป็นที่พึ่งให้เกื้อหนุน เพื่อทำตนเองให้หลุดพ้นจากอกุศลธรรมทั้งปวงไปเป็นลำดับต่อไปจนถึงที่สุด (ใจเพชร กล้าจน, 2560: 16; สมณะโพธิรักษ์, 2547: 69-73)

3) วิเคราะห์ปัจจัยเกื้อหนุนในการขัตเกลากิเลสของจิตอาสาแพทย์วิถีธรรม

วิเคราะห์และสังเคราะห์ปัจจัยเกื้อหนุนในการขัตเกลากิเลสของจิตอาสาแพทย์วิถีธรรม ตามหลักพระพุทธศาสนาเถรวาท โดยมีประเด็นที่นำมาวิเคราะห์และสังเคราะห์ คือ ปัจจัยเกื้อหนุนภายนอก และปัจจัยเกื้อหนุนภายใน ในการขัตเกลากิเลสของจิตอาสาแพทย์วิถีธรรม พบว่า ปัจจัยเกื้อหนุนในการขัตเกลากิเลสของจิตอาสาแพทย์วิถีธรรมนั้นมีความสอดคล้องตามหลักไตรสิกขาในพระพุทธศาสนาเถรวาทดังนี้

ปัจจัยเกื้อหนุนภายนอกในการขัตเกลากิเลสของจิตอาสาแพทย์วิถีธรรม เริ่มต้นที่ปัจจัยเกื้อหนุนด้านสังคม ได้แก่ เคารพและเชื่อฟังคำสอนของผู้นำที่มีศีล มีหมู่มิตรดีที่พากันขัตเกลากิเลส เคารพมติหมู่มิตรดีที่มีศีล สอดคล้องกับหลักพระพุทธศาสนา คือ ปรโตโฆสะ ด้วยสัปปุริสสังเสาะ สัทธัมมัสสวนะ และธัมมานุวัฏฏปฏิบัติ พร้อมทั้งมีการทำปธานิยธรรม 7 ด้วยหลักสารณิยธรรม 6 จนเกิดผลตามพุทธพจน์ 7 ลำดับต่อมาเป็นปัจจัยเกื้อหนุนด้านสิ่งแวดล้อม คือ อยู่ในองค์กรประกอบที่เป็นสัปปายะ สอดคล้องกับหลักพระพุทธศาสนา คือ เป็นผู้ที่อยู่อาศัยเสนาสนะประกอบด้วยองค์ 5 อันเป็นสัปปายะที่ควรเสพ ตามหลักจักร 4 ลำดับสุดท้ายของปัจจัยเกื้อหนุนภายนอกเป็นปัจจัยเกื้อหนุนด้านสุขภาพ ได้แก่ มีองค์ความรู้ในการดูแลสุขภาพพึ่งตนตามหลักแพทย์วิถีธรรม มีศีล 5 เป็นเบื้องต้น มีแนวทางปฏิบัติ 5 อย่าง ในการพัฒนาศักยภาพพึ่งตน ตั้งศีลฝึกกินอาหารวันละหนึ่งมื้อ สอดคล้องกับหลักพระพุทธศาสนา คือ เป็นผู้ใช้อาหารน้อย โรคนเบาบาง โดยการเป็นผู้ละเว้นขาดจากการฆ่าสัตว์ มีความละเอียด มุ่งหวังประโยชน์เกื้อกูลในสรรพสัตว์ และเป็นผู้ไม่เบียดเบียนสัตว์ทั้งหลายในทุกวิถี พร้อมทั้งเป็นผู้ทำสิ่งที่เป็นสัปปายะ รู้จักประมาณในสิ่งที่เบียดเบียน บริโภคสิ่งที่ย่อยง่าย เขียวในเวลาที่เหมาะสม ประพฤติพรหมจรรย์ มีอริยศีล มีกัลยาณมิตร (มิตรดี) และฝึกกินอาหารวันละหนึ่ง

ปัจจัยเกื้อหนุนภายในในการขัดเกลากิเลสของจิตอาสาแพทย์วิถีธรรม เริ่มต้นที่ปัจจัยเกื้อหนุนด้านศีล ได้แก่ เห็นคุณค่าของการเสียสละทำงานฟรี รับผิดชอบต่อหมู่มิตร สอดคล้องกับหลักพระพุทธศาสนา คือ โยนิโสมนสิการ พร้อมกับเป็นผู้มีสัญชาตญาณของคนตรงลำดับต่อมาปัจจัยเกื้อหนุนด้านสมาธิ ได้แก่ ขวนขวายในการทำประโยชน์ตนและประโยชน์ท่าน มีสติและสัมปชัญญะในการสำรวมอินทรีย์ มีการดำเนินชีวิตที่พอเพียงเรียบง่าย เป็นผู้มีความเพียรในการขัดเกลากิเลส สอดคล้องกับหลักพระพุทธศาสนา คือ เป็นผู้ไม่ประมาทในกุศลธรรมทั้งหลาย ด้วยการมีสติและสัมปชัญญะ อีกทั้งยังฝึกเป็นผู้สันโดษด้วยปัจจัย 4 ที่ประหยัด หาได้ง่าย และไม่มีโทษ จึงเป็นผู้เหมาะสมแก่การประกอบความเพียรขัดเกลากิเลส ลำดับสุดท้ายของปัจจัยเกื้อหนุนภายในเป็นปัจจัยเกื้อหนุนด้านปัญญา ได้แก่ รู้จักอ่านสภาวะธรรมของตน รู้จักรวบรวมมรรคและผลจากการปฏิบัติขัดเกลากิเลสในตน หมั่นเข้าหาครูอาจารย์ผู้มีศีล มั่นใจในมรรคและผลจากการปฏิบัติขัดเกลากิเลสในตน สอดคล้องกับหลักพระพุทธศาสนา คือ เป็นผู้ปัญญานิยามพิจารณาเห็นความเกิดและความดับของกิเลสในตน แล้วสามารถขำแรกกิเลสให้ถึงความสิ้นทุกข์โดยชอบได้ไปเป็นลำดับ กระทั่งเกิดอริยทรัพย์ 7 ขึ้นในตน พร้อมกับหมั่นประกอบเหตุเพื่อความเกิดแห่งปัญญา 8 ประการ เป็นผู้โน้มนำเอากุศลธรรมทั้งหลายเหล่านั้นมาเป็นที่พึ่งให้แก่ตน เพื่อกระทำตนให้หลุดพ้นจากอกุศลธรรมทั้งปวงได้ในที่สุด เรียกว่า “นาถกรณธรรม 10”

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยสำคัญที่ช่วยสนับสนุนหรือช่วยกระตุ้นให้จิตอาสาแพทย์วิถีธรรมแต่ละคนพากเพียรฝึกฝนขัดเกลากิเลสตนเอง จนกลายเป็นบุคคลซึ่งมีชีวิตที่พอเพียงเรียบง่าย มีร่างกายที่แข็งแรง มีจิตใจที่ดีงาม มีจิตใจที่เป็นสุข ได้นั้น ก็คือ การได้คบและเคารพบุคคลซึ่งมีชีวิตที่พอเพียงเรียบง่าย ร่างกายที่แข็งแรง จิตใจที่ดีงาม จิตใจที่เป็นสุข ได้จริง นั่นก็คือ ดร.ใจเพชร กล้าจน แล้วได้รับฟังคำสอนของท่าน จนกระทั่งเกิดจิตศรัทธาในคุณธรรมและคำสอนของท่านนั้น สอดคล้องกับที่พระพุทธเจ้าตรัสว่า “ความเป็นผู้มีมิตรดี มีสหายดี มีเพื่อนดี เป็นพรหมจรรย์ทั้งหมดทีเดียว ภิกษุผู้มีมิตรดี มีสหายดี มีเพื่อนดี พึงหวังข้อนี้ได้ว่า จักเจริญอริยมรรคมีองค์ 8 ทำอริยมรรคมีองค์ 8 ให้มาก” (พระไตรปิฎกภาษาไทย เล่ม 15 ข้อ 129: 152-155) และ “การอยู่ร่วมกับนักปราชญ์มีแต่ความสุขเหมือนอยู่ในหมู่ญาติ เพราะฉะนั้นแล บุคคลควรคบผู้เป็นปราชญ์ มีปัญญา เป็นพหูสูต มีปกติเอาธุระมีวัตร เป็นพระอรชยะ เป็นสัตบุรุษ มีปัญญาดี เช่นนั้น เหมือนดวงจันทร์โคจรไปตามทางของดาวนักษัตรฉะนั้น” (พระไตรปิฎกภาษาไทย เล่ม 25 ข้อ 206-208: 96-97)

ดร.ใจเพชร กล้าจน ท่านเป็นผู้นำพาบุคคลที่ศรัทธาในคุณงามความดีให้มาฝึกฝนการใช้สิ่งที่ประหยัด หาได้ง่าย ใกล้เคียง ไม่มีโทษ และทำเอาเองได้ เพื่อแก้ไขหรือลดปัญหาสุขภาพกายและ

ใจของตนเอง ไปพร้อมๆ กับการฝึก ‘ปฏิบัติศีลด้วยปัญญาอย่างตั้งมั่น’ ทั้งยังเป็นผู้หลอมรวมบุคคลที่มีใจเสียสละในแต่ละสาขาอาชีพให้มาสานพลังกันเพื่อช่วยเหลือเกื้อกูลผู้คนที่เดือดร้อนในสังคมโลก แสดงให้เห็นว่า การที่บุคคลได้อยู่รวมในองค์กรประกอบซึ่งมีผู้นำหรือหมู่กลุ่มที่มีศีลมีธรรม ก็จะมีผลทำให้บุคคลนั้นสามารถที่จะขัดเกลตาตนเองให้กลายเป็นผู้ที่มีศีลมีธรรมตามได้ไปเป็นลำดับ สอดคล้องกับที่พระพุทธเจ้าตรัสว่า “เมื่อฝูงโคข้ามน้ำไป ถ้าโคจ่าฝูงไปตรง โคทั้งฝูงก็ไปตรงตามกัน ในเมื่อโคจ่าฝูงไปตรง ในหมู่มนุษย์ก็เหมือนกัน ผู้ใดได้รับแต่งตั้งให้เป็นใหญ่ ถ้าผู้้นั้นประพฤติชอบธรรม ประชาชนชาวเมืองนั้นก็จะประพฤติชอบธรรมตามไปด้วย หากพระราชชาติตั้งอยู่ในธรรม ชาวเมืองนั้นก็อยู่เป็นสุข” (พระไตรปิฎกภาษาไทย เล่ม 21 ข้อ 70: 115-116)

ปัจจัยสำคัญต่อมาที่ช่วยสนับสนุนหรือช่วยกระตุ้นให้จิตอาสาแพทยวิถีธรรมแต่ละคนนั้นยังมั่นคงในการพากเพียรฝึกฝนขัดเกลตาตนเองให้เจริญไปเป็นลำดับ ก็คือ การได้ทำใจในใจโดยแยกกายตามคำสอนของผู้นำที่มีศีลมีธรรม พร้อมกับนำมาสังวรศีลหรือกำหนดข้อปฏิบัติที่พึงงามให้เหมาะสมกับตน แล้วพากเพียรปฏิบัติตามศีลนั้นด้วยปัญญาอย่างตั้งมั่น จนกระทั่งได้เห็นผลจากการปฏิบัติศีลนั้น คือ ความเบาใจ เบากาย และเบาจากเหตุการณ์ร้ายๆ ไปเป็นลำดับ จึงยังเกิดศรัทธาเชื่อมั่นในวิธีการปฏิบัติขัดเกลตาที่เกดผลจริงในตนนั้น ทำให้เป็นผู้ที่มั่นคงในการพากเพียรฝึกฝนขัดเกลตาตนเองไปเป็นลำดับ สอดคล้องกับที่พระพุทธเจ้าตรัสว่า “การคบสัตบุรุษที่บริบูรณ์ ย่อมทำให้การฟังศีลธรรมบริบูรณ์ การฟังศีลธรรมที่บริบูรณ์ ย่อมทำให้ศรัทธาบริบูรณ์ ศรัทธาที่บริบูรณ์ ย่อมทำให้การมนสิการโดยแยกกายบริบูรณ์ การมนสิการโดยแยกกายที่บริบูรณ์ ย่อมทำให้สติสัมปชัญญะบริบูรณ์ สติสัมปชัญญะที่บริบูรณ์ ย่อมทำให้ความสำรวมอินทรีย์บริบูรณ์ ความสำรวมอินทรีย์ที่บริบูรณ์ ย่อมทำให้สุจริต 3 บริบูรณ์ สุจริต 3 ที่บริบูรณ์ ย่อมทำให้สติปัญญา 4 บริบูรณ์ สติปัญญา 4 ที่บริบูรณ์ ย่อมทำให้โพชฌงค์ 7 บริบูรณ์ โพชฌงค์ 7 ที่บริบูรณ์ ย่อมทำให้วิชาและวิมุตติบริบูรณ์ วิชาและวิมุตตินี้ มีอาหารอย่างนี้ และบริบูรณ์อย่างนี้” (พระไตรปิฎกภาษาไทย เล่ม 24 ข้อ 61: 136)

ดังนั้นปัจจัยสำคัญทั้งสองอย่างที่ช่วยสนับสนุนหรือช่วยกระตุ้นให้จิตอาสาแพทยวิถีธรรมแต่ละคนพากเพียรฝึกฝนขัดเกลตาที่เกดผลตนเองดังที่กล่าวมาข้างต้นนี้ สอดคล้องกับที่พระพุทธเจ้าตรัสว่า “ปัจจัยให้เกิดสัมมาทิฐิ 2 ประการ คือ 1) ปรโตโฆสะ (การได้สดับจากบุคคลอื่น) 2) โยนิสมนสิการ (การมนสิการโดยแยกกาย) ปัจจัยให้เกิดสัมมาทิฐิ 2 ประการนี้แล” (พระไตรปิฎกภาษาไทย เล่ม 12 ข้อ 452: 491) และสอดคล้องกับที่พระพุทธเจ้าตรัสว่า “เป็นไปไม่ได้เลยที่บุคคลนั้นตนเองไม่ฝึกตน ไม่แนะนำตน ไม่ดับสันทิ จักฝึกสอนผู้อื่น แนะนำผู้อื่น ช่วยให้ผู้อื่นดับสันทิได้ เป็นไปได้ที่บุคคลนั้นตนเองฝึกตน แนะนำตน ดับสันทิ จักฝึกสอนผู้อื่น แนะนำผู้อื่น ช่วยให้ผู้อื่นดับสันทิได้” (พระไตรปิฎกภาษาไทย เล่ม 12 ข้อ 87-88: 78-81) ทั้งยังสอดคล้องกับที่ ปถมพร ตะละภักฏ์ อธิบายว่า “การสร้างสัมมา

ทิวทัศน์โดยอ้อม โดยกัลยาณมิตรเป็นการเริ่มต้นจากปัจจัยภายนอก ช่วยให้เกิดศรัทธา ช่วยกระตุ้นให้บุคคลมีโยนิโสมนสิการ ซึ่งหมายถึง ความรู้จักคิดรู้จักพิจารณาสิ่งทั้งหลาย คิดถูกวิธี คิดหาเหตุผล โดยไม่เอาความรู้สึกของตัณหาอุปาทานของตนเข้าจับ เป็นปัจจัยภายใน อันเป็นวิธีการแห่งปัญญา” (ปถมพร ตะละภักฏ, 2555: 87) และ สารีกา ทิมพา อธิบายว่า “ปัจจัยแห่งการเกิดสัมมาทิฐิ ประกอบด้วย ปรีตโฆสะเป็นปัจจัยภายนอก และโยนิโสมนสิการเป็นปัจจัยภายใน ปรีตโฆสะเป็นวิธีการสร้างสัมมาทิฐิโดยอาศัยสภาพแวดล้อมจากสังคมภายนอกที่ดีงาม เช่น การคบกัลยาณมิตร การรับฟังคำแนะนำสั่งสอนจากผู้รู้ รวมทั้งกระบวนการหล่อหลอมทางสังคม โดยวิธีการสร้างสัมมาทิฐิที่เกิดจากความเลื่อมใสศรัทธาเป็นตัวผูกสัมพันธ์กับกัลยาณมิตร ซึ่งอยู่ในระดับโลกีย์สัมมาทิฐิ ยังไม่มีความแน่นอนหรือความมั่นคง ส่วนโยนิโสมนสิการเป็นวิธีการสร้างสัมมาทิฐิด้วยปัจจัยภายใน คือ ความคิด ได้แก่ การคิดอย่างถูกวิธี คิดค้นจนถึงต้นเค้า คิดโดยแยบคาย จนรู้ถึงเหตุปัจจัยที่มีความสัมพันธ์เชื่อมโยงกัน สิ่งที่เกิดจากความคิดอย่างถูกวิธีนี้ เป็นปัจจัยแห่งการเกิดของสัมมาทิฐิที่ได้รับการพัฒนาสูงขึ้นเป็นระดับโลกุตระสัมมาทิฐิ ซึ่งเป็นตัวนำไปสู่กระบวนการพัฒนาชีวิตเพื่อความหลุดพ้นจากทุกข์ต่อไป” (สารีกา ทิมพา, 2553: 108)

องค์ความรู้จากงานวิจัย

ผู้ที่เกิดสัมมาทิฐิซึ่งสามารถขัดเกลากิเลสของตนไปเป็นลำดับได้นั้น ต้องมี ‘ปรีตโฆสะ’ คือ การได้พบผู้รู้หรือสัตบุรุษซึ่งเป็นสัมมาทิฐิ และได้ฟังธรรมะหรือคำสอนจากท่าน แล้วนำไป ‘โยนิโสมนสิการ’ คือ ทำใจในใจของตนเพื่อฝึกฝนปฏิบัติตาม จนเกิดผลเปลี่ยนแปลงถึงจิตวิญญาณที่ลด ละ เลิกกิเลสในตนได้จริงไปเป็นลำดับ จึงเชื่อมั่นในมรรคและผลนั้น โดยตรวจสอบผลได้จากการที่ชีวิตของเราเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางที่เจริญขึ้น คือ เป็นไปเพื่อความคลายกำหนด เพื่อความปราศ เพื่อการไม่สะดุ้ง เพื่อความมักน้อย เพื่อความสันโดษ เพื่อความสังัด เพื่อปรารภความเพียร และเพื่อความเป็นคนเลี้ยงง่าย ซึ่งเป็นความเชื่อที่มองง่ายโดยปลงใจเชื่อด้วยการฟังตามกันมา ปลงใจเชื่อด้วยการถือสืบๆ กันมา ปลงใจเชื่อด้วยการเล่าลือ ปลงใจเชื่อด้วยการอ้างตำราหรือคัมภีร์ ปลงใจเชื่อเพราะตรรกะ ปลงใจเชื่อเพราะการอนุমান ปลงใจเชื่อด้วยการคิดตรงตามแนวเหตุผล ปลงใจเชื่อเพราะเข้าใจกับทฤษฎีที่พินิจไว้แล้ว ปลงใจเชื่อเพราะมองเห็นรูปลักษณะน่าจะเป็นไปได้ ปลงใจเชื่อเพราะนับถือว่า ‘ท่านสมณะนี้เป็นครูของเรา’ แต่เป็นความเชื่อถือ เชื้อฟัง และเชื่อมั่น เพราะเราได้ปฏิบัติจนเห็นผลที่เจริญขึ้นจริงในชีวิตของตน กลายเป็นบุคคลผู้ซึ่งมีชีวิตที่พอเพียงเรียบง่าย มีร่างกายที่แข็งแรง มีจิตใจที่ดีงาม และมีจิตใจที่เป็นสุข

สรุป

ปัจจัยเกื้อหนุนในการขัดเกลากิเลสตามหลักพระพุทธศาสนาเถรวาท หมายถึง เหตุช่วยให้เกิดการปฏิบัติไตรสิกขา เพื่อลดความโลภ โกรธ หลง ประกอบด้วย ปรโตโฆสะด้วยการคบสัตบุรุษและได้ฟังสัทธรรมจนเกิดศรัทธา ปฏิบัติศีลร่วมกับมิตรดี ทำอธิการนิยธรรมด้วยสารถีธรรม อาศัยองค์ประกอบที่เหมาะสม สุขภาพดี ไม่เปียกเปียก ทำสิ่งเหมาะสม กินอาหารวันละมื้อ โยนิโสมนสิการ เป็นคนตรง ไม่ประมาทในกุศล มีสติสัมปชัญญะ สันโดษด้วยปัจจัยสี่ มีความเพียร มีปัญญาอ่านนิคคหิต มอริยทรัพย์ ทำเหตุแห่งปัญญา และมีธรรมเป็นที่พึ่ง ปัจจัยเกื้อหนุนในการขัดเกลากิเลสของจิตอาสาแพทย์วิถีธรรมมีทั้งหมด 18 ปัจจัย ประกอบด้วย เคารพผู้มีศีล มีมิตรดี เคารพมติหมู่มิตรดี อยู่ในองค์ประกอบที่ดี พึ่งตนด้านสุขภาพ มีศีล พัฒนาศักยภาพพึ่งตน ฝึกกินอาหารวันละมื้อ เห็นคุณค่าการเสียสละ เป็นคนตรง ขวนขวายทำประโยชน์ตนและผู้อื่น มีสติสัมปชัญญะ พอเพียง เพียรลดกิเลส อ่านสภาวะธรรมเป็น มีผลการลดกิเลส เข้าหาผู้มีศีล และพึ่งธรรมในตน ปัจจัยเกื้อหนุนในการขัดเกลากิเลสของจิตอาสาแพทย์วิถีธรรมมีความสอดคล้องตามหลักไตรสิกขาในพระพุทธศาสนาเถรวาท

บรรณานุกรม

- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). **พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ใจเพชร กล้าจน. (2559). **มติหมู่มิตรดีพาให้เจริญ**. พิมพ์ครั้งที่ 1. สมุทรสาคร: บริษัท พิมพ์ดี จำกัด.
- _____. (2558). **จิตอาสาแพทย์วิถีพุทธเพื่อมวลมนุษยชาติ**. วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์.
- สมณะโพธิรักษ์. (2547). **วิถีพุทธ**. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพมหานคร: บริษัท ฟ้าอภัย จำกัด.
- สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ.ปยุตฺโต). (2562) **พุทธธรรม (ฉบับเดิม)**. พิมพ์ครั้งที่ 38. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยเอเชียอาคเนย์.
- นิตยาภรณ์ สุระสาย. (2563). **รูปแบบการบูรณาการวัฒนธรรมการดูแลสุขภาพด้วยการแพทย์วิถีธรรม**. วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.

- ปถมพร ตะละภัก. (2555). การศึกษาวิเคราะห์สัมมาทิฐิในการสร้างสันติสุขในสังคมไทย. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- สาริกา พิมพ์. (2553). การศึกษาวิเคราะห์เรื่องกระบวนการเกิดสัมมาทิฐิในพระพุทธศาสนาเถรวาท. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- หมายขวัญพุทธ กล้าจน. (2563). รูปแบบการบริหารงานเชิงระบบโครงการสร้างศักยภาพพึ่งตนจิตอาสาแพทย์วิถีธรรม. วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.